

GLOBUS

482

STIG CLAESSON

Orele dinaintea prînzului

Rușine celui care tremură

Orele dinaintea prînzului este o carte memorabilă, în care preocuparea afectuoasă pentru soarta omului obișnuit, victimă candidă a unor funeste anomalii politice, pulsează în fiecare pagină.

Într-un aparent pașnic și toropit orășel de provincie (*Rușine celui care tremura*) se petrec lucruri ciudate, plutește o umbră de mister, un celebru detectiv din Oslo (acum pensionar!) apare ca din întîmplare. Un voiaj sentimental se transformă într-o aventură enigmatică.

Stig Claesson, autor suedez de largă audiență, oferă un recital de artă narativă concentrată, de un rafinat laconism și captivantă ingeniozitate.

ISBN 973-34-0133-1

EDITURA UNIVERS

Lei 138

2

STIG CLAESSON

Rușine celui care tremură

Orele dinaintea prînzului

1992

STIG CLAESSON

Orele dinaintea prînzului

Rusine celui care tremură

Colecția GLOBUS Editura Univers

GLOBUS

STIG CLAESSON

Orele dinaintea prinzului

Rușine celui care tremură

În românește de
TEODOR ATANASIU

EDITURA UNIVERS

Bucuresti

1991

COPERTA COLECȚIEI : ION STATE
Grafica și ilustrația : ANA-MARIA ORBAN

DAGARNA FÖRE LUNCH
SKAM DEN SOM FRYSER
Albert Bonniers Förlag AB, 1984

ISBN 973-34-0133-1

ORELE DINAINTEA PRÎNZULUI

I

BĂIATUL DORMEA.

Andersson stătea culcat și-i asculta respirația calmă și dorea să poată dormi și el astfel. Dorea să adoarmă și dorea să doarmă.

Lui Andersson îi era cald.

Nu era tocmai întuneric. O firmă albăstruie de neon lumina odaia de afară.

Camera de hotel era mică. În afara celor două paturi nu mai avea nimic altceva. Nici măcar un scaun. Dar dispunea de un oficiu de toaletă și un duș defect.

Draperia groasă de la fereastră nu se putea trage.

Andersson se plînsese băiatului că odaia era atît de sărăcăcioasă dar băiatul n-a considerat că are vreo importanță. Doar nu erau să-și petreacă timpul în hotel.

Și era adevărat. Nu în hotel aveau să-și petreacă timpul. Se pare că aici, în cursul zilei, soarele strălucește și nu departe de hotel se află marea.

Așa rezulta din prospect. Sau poate Gloria o fi spus că este așa. Cert este că venea ea de obicei.

Totuși Andersson se așteptase la un hotel mai modern și la o cameră mai spațioasă. Așa credea el. Nici nu știa exact la ce se așteptase. Porniseră la drum în mare grabă. Pe neașteptate, în urma unei inspirații de moment.

Călătoria a fost lungă. A durat mult.

Aterizaseră tîrziu și obosiți. Avionul avusese o întîrziere mare. Au aterizat în beznă și au parcurs un drum lung cu autobuzul de la aeroport pînă la hotel unde au hotărît să se culce imediat. Băiatul a adormit pe loc.

Băiatul dormea.

Andersson stătea treaz în pat. Nu putea să adoarmă tocmai pentru că își dorea atît de mult să doarmă.

Nu mai putea rămîne în pat.

Andersson se ridică pe marginea patului. În cameră aerul era sufocant. Își aprinsese o țigară.

De pe stradă se auzeau oameni care circulau.

Din sacoșa de călătorie de sub pat scoase sticla de votcă cumpărată în avion și își turnă o jumătate de pahar, după care o vîrî înapoi. Dădu votca pe gît și se uită la băiatul adormit gîndindu-se pentru o clipă să-l trezească.

Afară erau oameni care circulau.

Dacă circulau înseamnă că aveau unde să se ducă.

Dacă aveau unde să se ducă, însemna că trebuie să existe un bar deschis noaptea.

Andersson reflectă cît ar putea fi ceasul, cît de tîrziu era de fapt.

În lumina rece-albăstruie Andersson se simți inadmisibil de slab și gol și începu să se îmbrace. Se îmbrăcă ascultîndu-l între timp pe băiat, care dormea. Băiatul era foarte obosit și avea nevoie de somn. Și el era foarte obosit și avea nevoie de somn. Făcuseră un drum lung. Fusese o zi lungă.

Odată îmbrăcat, Andersson nu mai știu ce să facă. În cele din urmă, se hotărî să iasă. Eventual să se plimbe puțin, ca mai tîrziu să poată adormi.

Trase fără zgomot sacoșa de călătorie și scoase un pulover. Un pulover alb irlandez cu margine verde. Puloverul nu era nou, dar nu fusese niciodată folosit. Bău o înghițitură de votcă direct din sticlă, după care împinse sacoșa înapoi sub pat.

Andersson ieși tiptil din camera de hotel și coborî scara de lemn abruptă și slab luminată. Numai un bec nenorocit atîrnat de un fir. Scara se termina la cîțiva pași de o ușă ce dădea în stradă și nimeni din personalul hotelului nu se vedea prin preajmă. Ar fi vrut să întrebe unde mergeau ceilalți. Ar fi vrut să întrebe unde să se ducă și el.

Ar fi vrut să spună cuiva că nu putea să doarmă. Că nu putea să adoarmă.

Andersson ieși în stradă. Era o stradă îngustă sau o alee largă. Aerul era umed și cald. Vîntul nu adia cîtuși de puțin și noaptea mirosea a rozmarin, a pui fript la rotisor, a frunze de salată verde și a apă de mare.

Căldura îl surprindea.

Nu avea nevoie de pulover, putea să și-l scoată.

Dacă așa era noaptea, cum o fi ziua, se gîndea Andersson. Probabil că aici este acum insuportabil de cald. Nu numai soare garantat, cum se spunea în prospect, ci și arșiță insuportabilă.

Măcar marea să fie unde se afirma că este. La o aruncătură de băț de hotel. Băiatul și el aveau nevoie de soare. Băiatul și el aveau nevoie de mare.

Vizavi, puțin mai încolo în josul străzii, Andersson văzu un bar sau un restaurant deschis. Văzu scaune și mese pe trotuar, sub o firmă modestă de neon pe care scria Minerva.

Cîțiva pași în josul străzii, vizavi, ar putea fi o plimbare tocmai bună. Andersson hotărî să se ducă să bea un pahar mare de bere.

Și apoi să meargă să se culce.

Sînt în străinătate, se gîndi Andersson. Departe de casă. Aici nu plouă. Nu e rece.

Băiatul doarme.

Băiatul și cu mine sîntem acum în străinătate. Perioada asta putea fi bună. Tocmai de așa ceva avem nevoie, amîndoi.

Poate că ar fi trebuit să-l trezească pe băiat și să-i spună : hai să ieșim să bem ceva. Aici poți să ieși în toiul nopții să bei ceva. Nu plouă niciodată.

Nu ploua.

În primele săptămîni de vacanță, acasă, plouase enorm și nu se întrevedea vreo ameliorare a vremii. Buletinele meteorologice anunțau că vremea se va îmbunătăți dar nu s-a produs nici o schimbare. Două săptămîni petrecuse în casa surorii sale, privind țintă la

peluza mustind de apă și la un arțar mare. Băiatul stătea sub arțar. Fiul surorii sale. Andersson se hotărîse rapid că el și băiatul aveau nevoie de soare. Nu se găseau locuri la excursiile spre sud, către soare și numai printr-un noroc obținuseră această călătorie de opt zile. Așa îl informase agenția de voiaj de unde cumpărase biletele. Poate că i se spusese și că hotelul nu era de categoria întîi. Dar atunci nu se sinchisise. Se punea numai problema să plece undeva. Așa a fost să fie.

Băiatul avea nevoie de soare și Andersson de companie.

Procedase bine că se hotărîse să-l ia pe băiat cu el. Băiatul era simpatic.

Lui Andersson îi fusese întotdeauna simpatic.

Nu se făcea ca băiatul să stea tot timpul pe o ladă de lemn sub un arțar, plouat cît e vara de lungă.

Andersson avea ceva bani. Ei, drăcia dracului. Își putea permite. Oricum își putea permite să-i ofere băiatului o mică excursie în grup pînă aici, deși era departe, dar opt zile nu e mult într-o vară întreagă. Hotelul nu era bun. În special camera lor nu era bună. În preț era inclusă și o masă la hotel. Prînzul sau cina. Puteai opta pentru una din ele și, bineînțeles, micul dejun.

Vor mînca bine. Vor face plajă și vor face baie.

Andersson merse agale în josul străzii, traversă și se așeză pe unul din scaunele micului restaurant în aer liber Minerva.

Comandă bere unui chelner în vestă. Comandă în engleză.

Chelnerul îi aduse berea și îi spuse poftim în engleză.

Lui Andersson îi era cald. Paharul de bere era rece ca gheța.

Andersson se simțea melancolic. Voia să vorbească.

Sînt din Suedia, spuse el. Scandinavia.

Așa bănuiam și eu, zise chelnerul. Semănați mult unul cu altul acolo în nord. Mulți dintre dumneavoastră. Am ajuns să-i cunosc pe scandinavi de-a lungul anilor. Am avut plăcerea să-i servesc pe mulți. Mulți scandinavi. Mulți nemți. Mulți englezi.

Chelnerul vorbea engleza cu accent american și Andersson făcea aproape la fel. Parcă încercau să se imite. Chelnerul avea riduri, era bronzat și cărunt, cu părul rar. Avea ochii negri și nasul coroiat și purta o cămașă albă murdară, papion negru și pantofi negri. Andersson fu cît p-aci să se înfurie cînd constată că chelnerul arăta exact cum își închipuise el că trebuie să arate chelnerii micilor restaurante cu mese pe trotuar din sud. La rîndul său, chelnerul era iritat că Andersson îi spusese că este suedez, ca și cum el n-ar fi putut să vadă asta și singur. Un suedez înalt, de vîrstă mijlocie și slab se cunoaște după părul blond și după ochi. După ochii albaștri de copil și speriați. Cine și ce îi înspăimîntă pe oameni acolo în nord ? Ridicolă întrebare ! Ceea ce ne înspăimîntă și pe noi.

Păreți speriat, spuse el. Stați liniștit și beți berea. Aici nu se întîmplă nimic. Vă veți odihni. O săptămînă la soare și vă veți liniști.

Nu, nu sînt speriat, spuse Andersson. Sînt obosit. Aici vine lumea seara ?

Dacă vreți să spuneți că aici vine lumea seara pentru a se distra, răspunse chelnerul, atunci nu aici vine. Cine vrea să se distreze, merge la hotelurile mari. Presupun că stați aici, mai sus, la Royal Mar. E în centrul orașului. Este un bar obișnuit, deși eu țin deschis pînă mai tîrziu. Mai este puțin și închid. E peste două noaptea. Nu, aici se vine în timpul zilei cînd faci cumpărături sau cînd nu poți sta la plajă pentru că soarele te-a ars prea tare. Aici se scriu eventual vederi. Se întîmplă să mai vină noaptea cîte un turist care nu poate dormi.

Nu ați putut dormi și v-ați hotărît să veniți aici să beți o bere.

Sînteți binevenit din toată inima.

Sînteți singur ?

Nu chiar singur, răspunse Andersson.

Ar fi de mirare să nu fie altfel, doar, e clar că sînteți singur, spuse chelnerul. Sînteți cît se poate de singur. Sînteți unicul meu client și, după ce veți bea berea, am să închid. Dar nu vă grăbiți cîtuși de puțin. Rămîneți cît doriți. Dar sînteți singur. Aș bea cu plăcere un pahar cu dumneavoastră, dacă simțiți nevoia de companie.

N-ați gustat berea.

E prea rece, spuse Andersson. Nu-mi face bine berea rece.

Să bem atunci puțin vin alb rece, spuse chelnerul. Aduc o sticlă. Producem un vin excelent. Zona e recunoscută pentru vinul ei.

Chelnerul luă înapoi paharul de bere și se reîntoarse repede cu o sticlă de vin alb și două pahare de vin. Turnă vinul și apoi se așeză pe scaun alături de Andersson.

Andersson se uită suspicios la chelner. Nu găsea că e tocmai în ordine că acesta voia să bea cu el și nu știa dacă procedează bine, permițîndu-i s-o facă. Nu pentru că se simțea în vreun fel superior ca client față de un chelner, dar îi era teamă că trebuia să bea din politețe și poate chiar mai multe pahare pentru a nu-l jigni pe bătrînul amabil. Băuse cîteva pahare încă din avion. Cu puțin timp în urmă dăduse pe gît un pahar de votcă. Crezuse că ar mai putea să soarbă un pahar de bere. Și acum, vin alb. Nu știa ce să facă. Deja după cîțiva pași de la hotel, în drum spre micul bufet, își dăduse seama că se găsea într-o climă care nu se potrivește deloc cu alcoolul tare. În viitor, dacă va fi să mai bea ceva, o să fie vin.

Băiatul dormea. Dar urma să se trezească. O să-i fie foame, cum le este tinerilor și o să ceară micul dejun și o să fie nerăbdător, cum sînt tinerii, și o să vrea să vadă imediat marea. Băiatul nu fusese niciodată în străinătate. Andersson fusese, desigur, deși nu la mare. Vor face plajă și baie. Dar cu prudență în primele zile. Conducătorul grupului care-i întîmpinase la aeroport și le urase apoi în autobuz bun venit scuzîndu-se pentru întîrziere îi avertizase

să nu stea prea mult la soare în primele zile. O să înțeleagă băiatul că la început trebuie să fie precaut. Cu siguranță că va înțelege.

Răspunderea pentru sănătatea și siguranța băiatului îi revenea lui Andersson.

Și promisese surorii lui să aibă grijă cum se cuvine de băiat și trebuia s-o facă. Promisese că băiatul n-o să se prăjească de tot la soare și că n-o să se înece. Oricum îi promisese că băiatul n-o să se înece. Băiatul înoată bine, îi spuse sora lui, dar e prea curajos și cei care se îneacă sînt întotdeauna cei ce înoată bine. O asemenea afiramție era inutilă. Dar o rostise. Băiatul împlinește în curînd șaisprezece ani fir-ar să fie, răspunse Andersson.

E departe marea? întrebă Andersson. Unde se face baie.

Pe jos ia aproape o oră, răspunse chelnerul. Se poate merge și cu autobuzul. Și unde sînt marile hoteluri acolo se face și baie. Tot acolo mergi și dacă vrei să te distrezi. Puteți lua un taxi pînă acolo. Sînt baruri de noapte. Aici în oraș puteți merge la Cafeneau Mare. Au muzică. Dans nu, dar muzică da. Chiar în seara asta nu e deschis deoarece ieri a fost duminică, dar altfel este deschis pînă destul de tîrziu.

Da, spuse Andersson. Dar eu nu am avut de gînd să umblu noaptea prin localuri. La ce m-am gîndit exact nu știu dar m-am gîndit ca noaptea să dorm. Nu mi-e greu să dorm, mi-e greu să adorm. De aceea am ieșit astă seară. E atît de cald.

N-ați venit aici tocmai pentru că este cald? întrebă chelnerul. Turiștii vin aici pentru că este soare și cald.

E minunat să stai afară numai în cămașă, spuse Andersson. Dar dacă ziua este și mai cald, atunci cît poate să fie de cald.

E cald, spuse chelnerul.

Ridică paharul spre Andersson.

Bun venit, spuse el. Sînteți cît se poate de binevenit în țara mea.

Mulțumesc, spuse Andersson și bău puțin vin. Nu-i așa că aici e dictatură? întrebă el, regretînd imediat ceea ce spusese.

Înțelegeți, am plecat în mare grabă. Ploua ca dracu zi și noapte.

Vreți să spuneți că dacă ați fi stat să vă gîndiți mai bine nu ați fi plecat într-o țară cu dictatură? întrebă chelnerul. Doriți doar să vă bronzați, nu?. Ce rost are să vă preocupe guvernul nostru.

Mă înțelegeți, spuse Andersson. Ploua întruna. Și era și foarte rece. Putem avea săptămîni de vară minunate dar cînd e să nu fie nu sînt. Am muncit tot anul și am așteptat cu nerăbdare vacanța cu puțin soare. Toată luna iunie a fost frumoasă, dar imediat ce am început concediul parcă s-au deschis porțile cerului. Și nu am avut numai eu de suferit. Toți au avut de suferit și nu a fost ușor să găsești bilete pentru o excursie în străinătate.

Deci nu v-ați gîndit să veniți aici, zise chelnerul.

Ba da, spuse Andersson. Aici am dorit să vin de multe ori. Logodnica mea vine mereu aici.

Nu e de fapt logodnica mea. Sînt foarte atașat de ea. O cheamă Gloria. Ea a venit deseori aici.

Am o fotografie a ei.

O să v-o arăt.

Andersson luă portofelul din buzunarul de la spate și scoase din el o fotografie mică.

Poate că nu este o fotografie bună, spuse el. Dar așa arată. A venit aici de multe ori. Poate că a stat chiar aici, nu ai de unde să știi.

Chelnerul privi fotografia și scoase și el o fotografie pe care i-o arătă lui Andersson.

Aceasta este soția mea, spuse el. Este o fotografie veche. E mult mai grasă acum.

Se uitară foarte serios la fotografii și apoi și le dădură înapoi.

Deci frumoasa dumneavoastră logodnică a spus că aici este dictatură? întrebă chelnerul.

Ea nu e tocmai logodnica mea, răspunse Andersson. Țin foarte mult la ea. Ca să fiu sincer am probleme cu ea. Nu cred că își dă seama că eu sînt acela la care ține.

Nu înțeleg, spuse chelnerul.

Doar nu e atît de greu de înțeles, spuse Andersson.

Chelnerul se holbă la el.

Aici nu este dictatură, spuse el. Țara e condusă de o mînă de militari. Avem un guvern militar. N-o să remarcați nimic deosebit.

Gloria nu mi-a pomenit nimic, zise Andersson. Nici un cuvînt urît despre guvern sau despre oameni. Despre poporul sau guvernul dumneavoastră, vreau să spun. A vorbit mult despre plajă și muzică. S-a simțit bine aici. La

politică nu se pricepe cîtuși de puțin. Are totuși obiceiul să vorbească urît despre guvernul nostru.

Are obiceiul să spună că avem un guvern nenorocit, dar n-a spus nici o vorbă urîtă despre guvernul dumneavoastră.

Cu toate acestea s-a scris mult în presa suedeză că poate ar trebui să boicotăm litoralul dumneavoastră.

Nu sînt pe deplin sigur. Nu știu precis dacă am citit, sau numai am auzit.

Poate că era vorba despre o cu totul altă țară. E de la sine înțeles că era vorba de o altă țară. Și biletele se găseau greu.

Vinul este foarte bun. Ce întuneric e noaptea. Cînd nu plouă avem nopți de vară luminoase. Mi se pare însă ciudat că aici nu bate vîntul. Atît de aproape de mare și fără briză. Din camera de la hotel se auzeau oamenii care se plimbau pe afară. Acum nu e nimeni pe stradă.

Am încercat să adorm, însă n-am reușit. Probabil că organismul trebuie să se adapteze.

Dar băiatul doarme.

Am un băiat cu mine și a adormit imediat. A fost și drumul lung. Era obosit.

Sînt împerună cu băiatul surorii mele.

El doarme.

Andersson spera că băiatul doarme și că nu se va trezi și că nu îi va duce lipsa.

Dacă băiatul se trezește, se gîndi el, o să înțeleagă că am ieșit să beau ceva dar sper să nu se trezească sau să înțeleagă.

Îi oferi chelnerului o țigară și fumară în liniște.

Ar trebui poate să plec și să mă culc, spuse el.

Era sufocant de cald. Era liniște. Greierii țîrîiau într-un pom în spatele unui felinar.

Poate că ar trebui să aduc cîteva bucăți de brînză, spuse ospătarul.

Nu, zise Andersson. Am să-mi termin paharul și apoi mă duc la hotel.

Stătea ținînd în mînă paharul de vin fără să bea. Se simțea stînjenit și nestînjenit. Liber și neliber. Dacă n-ar fi fost băiatul ar fi putut sta oricît.

Da, ar trebui poate să dormiți puțin, spuse chelnerul. Sînteți obosit. Arătați puțin speriat. Dar aici o să puteți să vă odihniți, vă asigur.

Unde ați învățat engleza ? întrebă Andersson.

În America, răspunse chelnerul. Am fost șase ani în America.

Și Andersson fusese în America cîțiva ani, dar era ceva despre care nu voia să vorbească tocmai în momentul acela.

Trebuie să plec, spuse el. Soția dumneavoastră din fotografie, cum se numește ?

Gloria, răspunse chelnerul. Este o coincidență de-a dreptul ciudată.

Da, este ciudată, spuse Andersson. Soția dumneavoastră, Gloria dumneavoastră, a știut desigur imediat că la dumneavoastră ține. Femeia despre care vorbesc nu știe că eu sînt acela la care ține. Ar fi trebuit să fie împreună cu mine acum, dar nu e. Trebuie să am grijă de nepotul meu. Sora mea nu e prea sănătoasă. Băiatul nu are tată. Vom sta aici o săptămînă, așa că îl veți întîlni cu siguranță.

Dacă va fi ceva ce nu înțelegem vom veni la dumneavoastră. Dacă dorim să aflăm ceva.

Aici nu e nici un pericol, spuse chelnerul. Plaja este liniștită. Aici e liniște. Sîntem gata să facem totul pentru turiști. Așa a fost. Așa este.

Să plătesc vinul, nu ? întrebă Andersson.

Nu, răspunse chelnerul. Mi-a făcut o mare plăcere să vorbesc cu dumneavoastră. Sigur nu vreți puțină brînză ?

Sigur, răspunse Andersson.

Vreau să vă spun mulțumesc și vreau să vă spun noapte bună.

Și strînse mîna chelnerului și o porni foarte vioi înapoi spre hotel. Ușa hotelului era încă larg deschisă. Nu se vedea nimeni.

Se înfurie.

Holul hotelului era mic, dar avea o recepție și cu pumnul strîns Anderson lovi în tejghea. De cîteva ori mai slab, iar mai apoi o dată cu putere.

Nu se întîmplă nimic.

Dușul trebuie reparat și draperia de la fereastră trebuie făcută să funcționeze, se gîndi el.

I se păru ciudat că hotelul nu era păzit.

Nu era bine.

Urcă scara, deschise ușor ușa camerei și intră.

Lumina rece-albăstruie îl irita.

Își uitase puloverul irlandez la bufet.

Stătu un moment pe marginea patului înainte de a se dezbrăca.

Băiatul dormea.

II

BĂIATUL ȘI ANDERSSON erau la micul dejun.

Amîndoi s-au trezit aproximativ în același moment, din cauză că se făcuse prea cald în cameră și Andersson a spus că primul lucru pe care-l va face va fi să aibă grijă ca personalul hotelului să ia măsuri să se poată trage draperia. N-o să ajute poate împotriva căldurii, însă abia reușise să doarmă cu lumina aceea albastră nenorocită, mată, de neon. Și dușul trebuie reparat, o să atragă el atenția. Am fost jos ieri seara, spuse el, dar n-am avut cu cine să vorbesc. Hotelul nu este păzit, zise el. Nu vor putea lăsa aici în cameră nici un obiect de valoare, se mai gîndise el să spună dar n-a mai spus.

Să mîncăm puțin, zisese el. Iar apoi facem o plimbare pînă la plajă. Sau luăm autobuzul. Sondăm terenul și procedăm cu extremă precauție.

Băiatul înțelesese. Înțelesese că dacă umbli deodată prin soarele arzător în primele zile trebuie să porți pantaloni lungi și cămașă cu mîneci lungi.

E departe pînă la plajă, întrebase băiatul.

Aproximativ o oră de mers pe jos, răspunsese Andersson.

Asta numește agenția de voiaj o aruncătură de băț, spusese băiatul.

Au coborît apoi în sala de mese a hotelului care era mică dar curată.

Li s-a adus imediat nescafé, apă fiartă, pîine și gem.

Servea o femeie destul de tînără, îmbrăcată într-o rochie de zi de culoare închisă, înflorată, care arăta ca și cum abia se sculase.

În sală se găseau opt mese, însă Andersson și băiatul erau singurii clienți.

Se pare că numai noi stăm aici, spuse Andersson.

Mai stau încă patru, zise băiatul. Două cupluri în vîrstă, care au călătorit cu noi.

Da, nu știam, spuse Andersson. O să vedem.

Strigă după fată și îi explică că voia două sticle mari de apă minerală, o coca-cola și o bere. Îi era sete și credea că și băiatului îi e sete.

Trebuie să beau ceva, spuse el. Mi-e sete.

Fata aduse comanda și Andersson bău bere, iar băiatul coca-cola.

Trebuie să o iei ceva mai ușor, zise băiatul.

Știu, spuse Andersson.

Acum, înainte de a merge undeva, ducem apa minerală în cameră. Măcar să ne putem spăla pe dinți, ce dracu. Că nu funcționează dușul e una dar nici la robinet să nu curgă puțină apă? Ceva nu e în regulă. Trebuie să mă rad.

Băiatul chemă fata care servea și o întrebă într-o franceză școlărească de ce nu funcționează apa în cameră, însă fata nu înțelese, așa că o întrebă în engleză.

Fata dispăru din sala de mese.

Poate că aduce pe cineva, spuse băiatul și Andersson își aprinse o țigară.

Ai ieșit azi-noapte, spuse băiatul.

N-am fost departe, spuse Andersson. Am fost numai pînă peste drum. La Minerva. Este

un mic bufet cu mese afară. N-am putut să adorm. Am ieșit numai și m-am informat puțin. Sau am vrut să mă informez puțin despre situația din țară. Dar n-am găsit pe cine să întreb. Am stat puțin cu aspătarul. Un tip în vîrstă, vorbăreț, care era de părere că am făcut bine că am venit. Nu mai erau alți turiști cu care să discut.

Credeam că e antren mare toată noaptea în asemenea stațiuni. Dar nu e.

Trebuie să vezi neapărat cum e noaptea. E cald și beznă și întunericul „cîntă". Sînt greierii !

Băiatul părea încîntat. Avea ochi albaștri, un păr blond rebel și zîmbea frumos. Acum nu mai putea de bucurie, ca și cum tocmai despre greieri ar fi vrut să audă și să meargă seara să-i asculte.

Cei patru oameni în vîrstă, cele două cupluri despre care băiatul vorbise, intrară sfioși în sala de mese și se așezară într-un colț de parcă n-ar fi fost siguri că vor fi acceptați. Două femei palide și cărunte și doi bărbați cărunți. Păreau de o amabilitate foarte discretă.

Și ei au fost serviți imediat cu ceea ce primiseră Andersson și băiatul, dar nu de fată ci de un tînăr cu cămașă albă și pantaloni negri.

Andersson, care stătea cu spatele, se întoarse rapid spre ei și îi făcu plăcere să constate că erau patru bătrîni, dar nu știa de ce. Nu-i recunoștea. Nu-i mai văzuse pînă atunci.

Băiatul însă da.

Bună dimineața, spuse băiatul abia șoptit. Poate știți ceva despre apă. De ce nu merge apa la robinet.

Salutul băiatului păru că-i bucură pe cei patru. Un bună dimineața într-o suedeză pură era exact ce voiau să audă.

Am vorbit cu proprietarul hotelului, spuse una dintre femei. Da, cred că el e proprietarul hotelului. E o întrerupere temporară. A promis că va funcționa cam într-o jumătate de oră. La început am fost foarte îngrijorați, dar, așa cum am zis, este vorba numai de o defecțiune temporară.

Cel puțin așa mi-a spus.

N-avem ce face, trebuie să avem încredere în el.

Apa se poate bea ? întrebă Andersson.

Fără îndoială, zise femeia. Doar așa mi s-a spus și ieri în autobuz.

A fost groaznic ce întîrziere am avut.

Veniți și voi acum dimineață.

Unde să venim, întrebă Andersson.

La informarea de la Cafeneau Mare, spuse băiatul. Așa ne-a anunțat cel care ne-a întîmpinat la aeroport și ne-a vorbit apoi în autobuz.

Eu n-am auzit, zise Anderson.

Nu l-am auzit să fi pomenit ceva despre apă, spuse băiatul.

Da, o să mergem și noi, îi spuse Andersson femeii.

Sigur că mergem, nu, se adresă el băiatului. Vreau să spun că e cît se poate de bine să auzim ce are să ne spună. Cînd e informarea ? Acum dimineața, acum imediat ?

Cînd trebuie să fim acolo? se adresă el femeii.

La ora nouă, răspunse femeia, așa că nu-i nici o grabă. Se pare că nu e mult (de mers) pînă la Cafeneaua Mare. O iei pe stradă în jos pînă dai de o piață și ai ajuns. E totuși bine dacă obținem unele informații. Este sigur că pentru a ajunge la mare trebuie să iei autobuzul. Bineînțeles că asta nu mi s-a spus cînd am cumpărat biletul. Ar fi bine să știm ce autobuz merge acolo.

Ați dormit bine. Noi n-am prea putut dormi din cauza căldurii.

Te iau puțin prin surprindere asemenea lucruri.

N-a fost de nici un folos că am deschis ușa de la balcon. Nu s-a clintit o frunză.

N-am dormit aproape deloc, spuse Andersson. Avem o firmă de neon la fereastră. Noaptea e lumină ca ziua. Draperia e înțepenită. Pînă diseară poate reușesc s-o repare.

Am ieșit puțin ieri seară. E un bufet mic, agreabil, chiar peste drum, puțin mai jos de hotel. Din cîte se pare acolo poți sta pînă destul de tîrziu. Aici ideea e totuși să-ți faci siesta, dar nu știu cum te descurci cu căldura.

Soluția e desigur să dai pe gît o sticlă de vin la masa de prînz, spuse unul dintre bărbați. Se pare că vinul de aici este excelent. Dacă nu poți dormi după-amiază după o sticlă de vin atunci firește trebuie să dai două pe gît. Vinul este ieftin.

Apa minerală este mai scumpă. Și bineînțeles că nu adormi după ea.

Cine vrea să cheltuiască mai puțin, bea vin.

Eu am dormit, zise băiatul.

Tinere, spuse cel de-al doilea bărbat, la vîrsta ta se doarme.

Oriunde, oricînd, oricum.

Băiatul nu prea aprecie apelativul „tinere". Făcu o mutră acră și poate ar fi spus ceva dacă ventilatorul din tavan nu ar fi pornit, scîrțiind enervant înainte de a prinde viteză. Toți ridicară privirile în tavan și avură senzația că așa cum ventilatorul a prins viteza corespunzătoare și a încetat să mai scîrțîie, tot așa și săptămîna o să treacă fără scîrțîieli. Dacă hotelul a reușit să facă ventilatorul să se învîrească atunci nu mai încăpea nici o îndoială că și apa de la robinete și dușuri va funcționa. Prima noapte nu a fost ușoară dar de acum încolo totul va fi mai comod. Ventilatorul mergea și ei luară acest fapt drept o dovadă că hotelul își va onora serviciile plătite. Că hotelul va funcționa într-adevăr ca un cartier general de vacanță. Era important ca ei să aibă acest sentiment.

Mă întreb ce-ar fi dacă am îndrăzni să cerem puțin unt, spuse una dintre doamne.

Tînărul chelner care stătea în picioare în ușa sălii de mese și care privise și el în tavan cînd pornise ventilatorul dispăru și reveni cu patru porții de unt pe care le puse în fața doamnei.

No salt, spuse el.

Aha, spuse doamna.

Chelnerul se retrase și doamna gustă untul.

Aha, spuse ea apoi ca și cum ar fi priceput ceva important. Nu se pune sare la unt. Pre-

supun că atît de mulți turiști suedezi s-au plîns că untul nu e sărat, încît s-au plictisit să-l mai servească.

Da, așa e omul. Dacă vrea, poate să găsească greșeli oriunde.

Vrea cineva unt ?

Nimeni nu voia unt. Toți terminaseră de mîncat, cu excepția doamnei care își întinsese puțin unt pe o bucată de pîine și își puse sare pe sandviș. Apoi mușcă din el.

A fost o prostie din partea mea să cer unt, spuse ea. Dar acum știm că există. Trebuie să-l luăm cu noi, ca nu cumva să se creadă mîine că nu vrem unt. Că doar vrem. E unt normal, deși fără sare.

Nimeni nu spuse nimic.

Cu unt sau fără unt, se pare că nu era o problemă care să merite a fi discutată. Trebuia să se adopte obiceiul locului.

Băiatul se uită deodată vesel la Andersson. De parcă atunci și-ar fi dat seama pentru prima oară că era în străinătate. De parcă atunci și-ar fi dat seama că are vacanță.

Băiatul era foarte frumos cînd era vesel și Andersson rîse spre el.

Băiatul se ridică bucuros, ezită puțin și ieși din sala de mese.

Chelnerul care stătea în ușă se retrase din nou politicos cînd băiatul ieși și Andersson ridică sticla de bere pentru a-i arăta că mai vrea încă una.

Pentru că asta și voia de fapt. Pe de o parte pentru că asta voia iar pe de altă parte pentru că odată pentru todeauna voia să fie clar

celorlalți că uneori el bea bere dimineața. Simțea că acest lucru ar trebui să fie clar și celorlalți.

Își primi berea și reuși să-l facă pe chelner să ia sticla goală de pe masă.

Pare să fie un băiat simpatic, spuse unul dintre domni. Cum îl cheamă ?

Andersson se întoarse.

Fredrik, zise el. Îl cheamă Fredrik.

Tineretul are atît de mult bun-simț în zilele noastre, spuse una dintre doamne.

Andersson se gîndea. Nu pricepea ce făcuse sau spusese băiatul ca să pară atît de înțelept. Nu spuse nimic.

Eu sînt Herbert, spuse acum domnul care întrebase cum îl cheamă pe băiat. În fața mea e Frida, soția mea. Apoi e sora mea Gertrud și cumnatul meu Tage. Poate că nu-i atît de ușor de reținut, dar ne cheamă pur și simplu pe toți Pettersson.

Și eu sînt Andersson, zise Andersson. Ove uneori. Dar băiatul îmi spune totdeauna Andersson. Așa a făcut mereu.

Ploua al naibii pe unde eram, așa că am plecat aici.

Ploua și unde eram noi, spuse Herbert. Dar am vrut să venim aici oricum. Este o stațiune îndrăgită și renumită ca obiectiv turistic.

A fost un lucru pe care l-am așteptat cu nerăbdare. Sîntem din Timra, mai sus de Sundsvall, astfel că am avut atît o iarnă grea cît și un început de vară rece. Dar călătoria aceasta a fost ceva la care ne-am gîndit cu plăcere. Am mai fost în asemenea călătorii înainte dar pe aceasta am așteptat-o cu nerăbdare.

Ne-am hotărît să stăm aici în oraș. Nu mai sîntem tineri. Și nici atît de bătrîni, dar marile hoteluri de pe malul mării nu ne-au atras deloc. Ele sînt totuși pentru tineri care au venit aici să se distreze.

Așa este, spuse Andersson. Eu și Fredrik vrem să facem numai baie.

N-am ales noi hotelul.

Mai exact, venim de la Borås. Am o soră Borås. Ea are un chioșc. Nu locuiește chiar în Borås, ci în afara orașului. Are o căsuță pe colină, o vilă cu un etaj de fapt și cu o peluză destul de mare. Acolo nu poți să stai dacă plouă. Chioșcul e în oraș. Ea e singură și nu poate niciodată să închidă chioșcul. Nici chiar în timpul vacanței întreprinderilor industriale, așa că am fost acolo, dar a plouat groaznic. Fredrik este fiul ei. Eu sînt unchiul lui dinspre mamă. De obicei plouă în zona Borås, dar nu așa cum a plouat acum în iulie. Mi-a părut rău atît pentru mine cît și pentru băiat.

Sper să nu se plictisească prea mult aici. Acasă ne-am plictisit îngrozitor.

Poate că ar trebui să mergem la informare, spuse Herbert. E bine să aflăm cît mai multe de la început.

Acum ne ridicăm. Sîntem în vacanță.

Se ridicară și ieșiră unul cîte unul după ce l-au salutat pe Andersson.

Venim și noi, îi spuse Andersson celui care îl salută ultimul. Herbert sau Tage.

Bălăbănindu-se pe scaun Andersson bău puțină bere și apoi îi făcu semn chelnerului și plăti apa și ceea ce băuseră.

Băiatul se reîntoarse.

E cald, spuse el. E îngrozitor de cald.

Mergem acum, spuse Andersson. Ceilalți au plecat.

Ce facem cu apa, întrebă băiatul.

Nu știu, răspunse Andersson. Le lăsăm pe masă. Le lăsăm pe masă să vedem dacă le vor duce în cameră. Dacă duc sticlele în cameră poate își vor da osteneala să pună și o măsuță. Și atunci o să le cerem și două scaune.

Să vezi că totul o să fie bine.

Ai fost pe afară ?

Da, spuse băiatul. Am fost pînă la Cafeneaua Mare. Ajungi în cîteva minute. E o grădină uriașă înconjurată de clădiri. Îți dă impresia că e în interior deși e în aer liber. Probabil că aici nu plouă niciodată.

Dacă e atît de aproape, zise Andersson, mergem să vedem ce se spune și după ce vom ști ceva mai bine cum se ajunge la mare ne întoarcem și ne luăm lucrurile de plajă.

E bine ?

E bine, răspunse băiatul. Vom fi obligați să mergem la mare. E cald afară.

Nici nu bănuiești cît e de cald.

Băiatul avea dreptate. Eigur că Andersson înțelesese că este cald dar nu-și putuse închipui chiar arșița umedă care îl lovi în momentul în care păși în stradă. Soarele era deja sus. Strada se întindea albă.

Anderson intră înapoi în hotel.

Ce s-a întîmplat, întrebă băiatul.

E caniculă, răspunse Andersson. Nu înțeleg de ce nu bate vîntul. Cu marea atît de aproape ar trebui măcar să adie.

Cum dracu o să ne descurcăm.

Vino, spuse băiatul.

Traversară agale strada și o porniră în jos. Trecură pe lîngă Minerva unde acum era închis.

Aici am fost aseară, spuse Andersson. Bufetul aparține unui bătrîn amabil. O să venim aici.

Adu-mi te rog aminte că mi-am uitat puloverul aici aseară. Așa cred. Cînd am ajuns acasă nu-l mai aveam. Și n-am fost decît acolo, n-am fost în altă parte.

Cei cu care am luat micul dejun se numesc toți Pettersson. Așa mi-au spus. Dacă devin mai intimi, va trebui să mîncăm dimineața în altă parte.

Băiatul nu zise nimic.

Probabil că nu auzise ce spune Andersson. Pe stradă era acum o circulație intensă și zgomotoasă. Aici oamenilor le plăcea să claxoneze și să pună muzica de la aparatele de radio din mașină foarte tare. Lumea se înghesuia pe trotuare. Preoți îmbrăcați mai mult sau mai puțin pestriț, cu bătrîne ieșite după tîrguieli, cu copii care cărau de toate, de la coșuri cu pîine abia coaptă pînă la baloturi de țesături și care cîntau și fluierau sau făceau zgomote dintr-un motiv sau altul. Un băiat trăgea zăngănind o conductă mare de gaz și un altul împingea de-a rostogolul un butoi de ulei umplut pe jumătate. Localnicii erau curat și bine îmbrăcați, iar turiștii purtau lucruri subțiri, viu colorate, cei mai mulți cu capul acoperit de basmale improvizate, fistichii și caraghioase. Toți se mișcau încet, și cu demnitate în viermuiala copleșită de soare a străzii. În gazul de eșapament, în mirosul de ars și fructe putrezite. Cerul era albastru, casele albe, soarele și mai alb și în vitrinele magazinelor se vedea că puteai găsi orice de cumpărat. Andersson îi spuse băiatului că vor trebui desigur să-și cumpere ochelari de soare, și apoi, după o scurtă ezitare, zise că în cele din urmă vor fi obligați să-și cumpere și ceva de pus pe cap.

Băiatul era fascinat de tot ce vedea. Tot ce era străin și legat de căldură era pentru el captivant și în același timp atrăgător. Deși mai trecuse o dată, mai devreme, pe strada aceea. Nu auzea ce spunea Andersson.

Începu pe neașteptate să rîdă și spuse: Puloverul acela pe care l-ai uitat... n-o să prea ai nevoie de el.

Nu, zise Andersson. Dar vreau să-l iau înapoi. Țin la el.

De fapt niciodată n-am avut nevoie de el.

Ți-l dau ție. Este un pulover irlandez al naibii de frumos.

Mai e puțin, spuse băiatul. Traversăm strada și am ajuns la Cafeneaua Mare. Ține-mă de mînă, să ne strecurăm printre mașini.

Băiatul îl conduse pe Andersson peste drum. Se descurcară bine. Circulația era aglomerată însă se desfășura lent. Mașinile pe care chipurile ei le incomodau își ambalau motoarele și conducătorii lor claxonau ceva mai puternic și cu multă furie. Șoferii parcă stăteau în mici furnale și Andersson care n-avusese încotro și se atinsese de un automobil era convins că se puteau prăji ouă pe radiator. Un polițist îmbrăcat în alb fluiera impacientat ca

și cum mașinile ar fi avut vreo șansă să mărească viteza și să mențină o viteză egală. De data aceasta polițistul nu-i mai fluiera pe ei, ci o căruță mică trasă de un măgar. Măgarul rămăsese fără aer printre aburii de benzină și fusese cuprins de un acces de astmă. Băiatul observă cu repulsie cum căruțașul îi aplică măgarului cîteva lovituri bune de bici pe spinare dar nu comentă întîmplarea. Știa și el că în țările din sud animalele sînt tratate ca animale și se gîndi ca deocamdată să nu aibă o opinie în privința asta. Dacă Andersson ar fi observat loviturile puternice de bici pe spinarea măgărușului ar fi reacționat desigur cu indignare. El văzuse această atitudine inumană față de animale și la alte popoare, chiar și în țară la el și niciodată nu o înțelesese. Nu pentru că Andersson nu era extrem de sensibil, dar avea o experiență de viață și o capacitate de cunoaștere umană de care nu l-ai fi crezut capabil dacă l-ai fi apreciat cu superficialitate.

Băiatul îl conduse pe Andersson printr-o intrare largă în Cafeneaua Mare. Așa cum spusese băiatul, era o grădină-restaurant împrejmuită de case cu trei etaje cu colonade și iederă pe ziduri și cu jaluzele. În mijlocul grădinii se afla o estradă și chiar în acel moment cineva încerca difuzoarele ciocănind microfoanele și strigînd din cînd în cînd alo sau numărînd pînă la trei.

Văzură o mulțime de oameni și printre ei, într-un grup care stătea la o masă lungă, pe Petterssoni. Se duseră într-acolo. Se așezară. Salutară înclinînd capul spre persoanele pe care

le recunoșteau de pe drum iar ghidul le ieși în întîmpinare și îi salută strîngîndu-le mîna.

Ghidul era un bărbat înalt, cam de treizeci de ani, cu părul lung, îmbrăcat în niște pantaloni de culoare deschisă și un sacou roșu cu numele agenției de voiaj înscris pe un ecuson vizibil prins de reverul hainei.

Arăta ca un instructor de golf.

Se numea Gert, le-a spus el.

Îi numără pe toți și să fi fost cam șaptezeci și cinci de suedezi și, după cît se părea, toți prezenți. Predominau bărbații și femeile de vîrstă mijlocie și bătrîni dar erau și cîțiva tineri și copii mici.

Începu prin a le ura bun venit în timp ce un chelner le puse pe masă ceva de băut și Gert explică: este o băutură de bun venit dar avînd în vedere că e dimineață era de fapt fără alcool. Suc din fructe de hibiscus *, spuse el. Adăugînd bineînțeles că cine era amator putea să cumpere suc din acesta și pentru acasă la întoarcere. Se scuză, de asemenea, că instructajul planificat să aibă loc la aterizare a trebuit să fie amînat datorită întîrzierii avionului. Le mulțumi totodată celor care erau cazați pe malul mării în marile hoteluri că se deranjaseră să facă o scurtă călătorie cu autobuzul și să vină pînă în oraș. Le explică unde se aflau banca, poșta, restaurantele mai bune, magazinele de suveniruri și altele, ce mai voia fiecare să știe. Vor face un tur scurt al orașului. De fapt, un orășel. Centrul, unde se aflau toate, era mic.

---

* Arbore tropical din familia malvaceelor, cu flori frumoase.

Înainte de asta voia să le spună cîte ceva despre excursiile la care puteau lua parte. Vestigii culturale mai deosebite nu prea erau dar se vor organiza excursii la o serie de mici așezări pescărești, o fabrică de ceramică și la o fabrică unde se produce renumita băutură autohtonă care se numește Kande și este un fel de lichior.

Dar mai întîi le atrase atenția să nu stea prea mult la soare în primele zile, și, într-o oarecare măsură, să nu bea băuturi tari. În privința mării nu aveau motive să fie îngrijorați. Malurile erau line, cu apă mică, dar se putea firește închiria un automobil să mergi în locuri frumoase și retrase, cu stînci, unde să nu te deranjeze nimeni, dar să se evite nudismul, a avertizat el.

În rest totul este pașnic. Era o prostie să lași bani și bijuterii în cameră, cînd hotelul dispunea de seifuri sigure.

A vorbit despre ceea ce spusese că va vorbi.

Ghidul Gert părea simpatic și priceput.

Apoi a declarat că i se puteau pune întrebări, dacă era ceva care nu s-a înțeles, a uitat el să spună sau ceva la care nu s-a gîndit.

Nu au fost mulți cei care aveau de întrebat și cele cîteva întrebări care i s-au pus au fost simple. De exemplu cît costa o vedere de trimis acasă și dacă se putea telefona în Suedia.

Probabil că existau întrebări care încă nu erau formulate.

Gert știa asta. Spuse că dacă se va ivi vreo problemă, el putea fi găsit la această cafenea în fiecare dimineață între nouă și zece.

Le ură tuturor petrecere frumoasă.

Și încă ceva înainte de a termina :

Se poate întîmpla să auziți o mulțime de zvonuri despre instabilitatea politică a țării, a spus el. Nu e cazul să le acordați o prea mare atenție.

Chiar în dimineața aceea circulase zvonul că se punea ceva la cale. Ce anume, nu știa. Se vorbea despre un atentat nereușit în capitală împotriva unor membri importanți ai guvernului. O să audă vorbndu-se despre atentat sau despre încercarea de atentat dar să nu permită ca aceasta să le perturbe liniștea vacanței.

În țară sînt frămîntări și situația este poate instabilă.

Însă orice s-ar întîmpla în capitală, nu va putea fi de o asemenea amploare încît să se remarce în această mică localitate liniștită.

Mulțumi pentru atenție.

III

PLAJA ERA FOARTE FRUMOASĂ. O întindere lungă și largă de nisip lin arcuită. Deși de la distanță părea plină de oameni care făceau plajă sau baie, mai era încă suficient loc ca nimeni să nu aibă senzația că este călcat în picoare sau înghiontit. Pe plajă se puteau închiria șezlonguri și era înghesuială, dar existau și porțiuni libere unde oamenii stăteau mai la distanță unii de alții pe prosoape proprii. Se găseau mici restaurante și bufete în aer liber și în general ceea ce se

vedea îți făcea o impresie plăcută. Stînd cu spatele la mare se vedeau la o oarecare distanță de mal patru hoteluri mari și patru clădiri în construcție pe jumătate terminate ce urmau să fie tot hoteluri. Așa că și cei cazați în apropierea mării aveau mai mult de o aruncătură de băț pînă la apă.

Băiatul și Andersson ajunseseră aici cu autobuzul, care s-a dovedit a fi un vehicul modern dotat cu aer condiționat, confortabil, lăcuit cu alb. Se urcaseră în el în portul din apropierea Cafenelei Mari, un mic port pescăresc. Acolo se afla o piațetă cu stație terminus de autobuze și toate autobuzele erau albastre, dar pentru a le fi mai ușor turiștilor autobuzul spre plajă era alb și se numea autobuzul pentru mare.

De la întîlnire se duseseră înapoi la hotel să-și ia costumele de baie, prosoapele și fiecare cartea proprie de citit. Mirat, Andersson constatase că băiatul își luase *Lupul de stepă* de Herman Hesse dar băiatul sesiză mirarea acestuia și-i spuse că i-o împrumutase o colegă de școală, care-i afirmase că e bună, și el rostise acest lucru ca și cum își cerea scuze că se luase după o fată și parcă s-ar fi temut ca nu cumva cartea să fie extrem de plictisitoare. Andersson își luase o carte de buzunar americană cumpărată la aeroport și care se numea *Until temptation do us part*. Totodată mai avea la el cartea pe care Gloria o primise recent de la Clubul cărții unde era membră. Dar pe aceasta nu o luase cu el pe plajă.

Împreună au găsit un loc aproape de mal unde și-au așezat prosoapele și cărțile. S-au

dezbrăcat și și-au pus costumele de baie, s-au plimbat în sus și în jos pe mal și apoi s-au aventurat să facă o baie. Au înotat pînă la un ponton cu trambulină unde băiatul s-a hotărît să rămînă iar Andersson a revenit la mal. Spera că băiatul nu va rămîne prea mult la ponton.

Stătea întins pe prosopul lui și fuma.

Se plictisea deja.

Deși din cîte își putea da seama nimeni nu se uita la el îi era rușine că nu era bronzat.

Privea continuu spre trambulina plutitoare unde se afla băiatul, dar nu-l mai vedea. Se vînturau mulți oameni pe ponton și la trambulină așa că nu era desigur nici un pericol.

Își dăduseră seama și căzuseră de acord că mai mult de o oră la soare în prima zi ar fi un risc inutil pentru pielea lor palidă. O să facă plajă o oră, se vor îmbrăca și poate se vor întoarce pe jos în oraș sau vor rămîne și vor sta la umbră la unul din restaurante, unde vor lua prînzul. Și o să privească în zare la marea albă ca o oglindă. Numai priveliștea mării atenua arșița sufocantă și s-ar putea ca vîntul să înceapă să bată.

De obicei la mare bate vîntul. Adie, cel puțin.

Andersson își puse pantofii ca să poată merge pe nisipul fierbinte. Se hotărîse să se plimbe puțin și în acest fel să capete un bronz mai egal. Se ridică, dar ezita. Dorea ca băiatul să fie în raza lui vizuală. Apoi, cît se poate de nestînjenit de albeața lui, se duse pînă la mal și privi pe furiș spre plută. I se păru că îl

vede pe băiat. Cineva stătea în picioare la marginea trambulinei și făcea semn cu mîna și crezu că e pentru el. Îi răspunse la semn. Cel ce făcuse semn cu mîna sări. Era desigur băiatul. Era desigur Fredrik.

Acolo se distrează, se gîndi Andersson. Sper să se distreze. O să se bronzeze. O să aibă ce să povestească cînd va ajunge acasă.

Dacă stă prea mult pe plută, mă duc înot după el.

Andersson merse de-a lungul apei, apoi o coti și străbătu plaja îndreptîndu-se spre un bufet mic cu mese în aer liber sub un acoperiș de paie împletite.

La umbră aproape toate mesele erau ocupate și nici unul dintre consumatori nu era bronzat. Nu era singurul turist nou venit. Asta îl bucura.

Văzu că se făcea coadă la bufet, unde îți cumpărai ce voiai și apoi te așezai unde găseai loc. Nu era o coadă mare. Puteai cumpăra fie vin alb fie coca-cola. Andersson își luă o sticluță de vin la care primi o farfurioară cu cîteva felii de măr curățate de coajă.

La o masă din apropiere ședea un bărbat de vîrsta lui cu două fetițe care păreau gemene și acolo se duse. Era un scaun liber. Încă de cînd stătea la coadă auzise că fetițele vorbeau între ele în engleză, astfel că îl întrebă politicos pe bărbat dacă se poate așeza și i se permise.

Puse sticla de vin și farfurioara cu feliile de măr pe masă, unde se aflau șase sticle goale de coca-cola și apoi se uită jenat la fetițe și

la bărbat. Uitase paharul, așa că se ridică din nou și se duse să-și ia un pahar, dar după ce îl luă își dădu seama că a uitat țigările, așa că se repezi pînă la prosop, luă pachetul de țigări din punga unde se aflau cărțile și cînd se întoarse și putu să se așeze în sfîrșit liniștit și să-și toarne un pahar din vinul semirece era deja transpirat leoarcă.

E cald, spuse bărbatul. Aerul nu se clintește. E normal. Ieri a bătut un vînt plăcut, căci abia ieri am venit, dar de aseară a încetat complet.

Nu e normal. Am venit abia aseară, spuse Andersson. Mă bucur să aud că se mai întîmplă să bată vîntul. Am crezut că așa e clima. Dar cu arșița de acum probabil că e greu pentru oamenii în vîrstă. Și se pare că vin mulți bătrîni aici.

Cum a fost vremea în Anglia ?

Sînt irlandez, spuse bărbatul. Sîntem din Dublin. Fetele sînt fiicele mele și trebuie să le păzesc de soare în primele zile. Și chiar și pe mine. Te poți arde îngrozitor. Unii dintre cei cu care am venit au avut de suferit destul de mult.

Sînteți scandinav ?

Da, răspunse Andersson.

Irlandezul părea prietenos și puțin timid. Fetele, pe care privindu-le acum, Andersson constată că nu erau gemene, păreau și ele timide.

Am auzit un zvon, că ar fi fost un atentat împotriva guvernului, spuse irlandezul. Dar ceva clar în privința celor întîmplate nu știm. Dumneavoastră, care ați venit abia ieri, ați citit

ceva în ziarele de acasă. Se părea că ziarele de aici nu pomenesc nimic.

Nu știu nimic, zise Andersson. Ghidul nostru ne-a spus, e adevărat că s-a întîmplat ceva. Ne-a spus să nu-i dăm importanță. Vorbea despre un atentat nereușit, dar într-un asemenea mod încît se pare că atentatele nereușite sînt la ordinea zilei în capitală. Ne-a dat asigurări că orice s-ar întîmpla nu se va face simțit aici.

Guvernul militar se află deja de multă vreme la putere, spuse irlandezul. Este accepetat și, din cîte înțeleg, nu este întru totul nedemocratic.

Dar este poate puțin naiv să crezi că ceea ce se petrece în capitală nu o să se remarce aici.

Dar poate că aveți dreptate că nu se remarcă aici.

Nu vreau decît ca soția mea care a rămas la Dublin să nu citească despre atentate reușite sau nereușite împotriva guvernului acestei țări și să creadă eventual că ni s-a întîmplat vreo nenorocire.

Mă înțelegeți ?

Sînt aici cu fiul surorii mele, spuse Andersson. Vă înțeleg.

Este greu de știut dacă irlandezul mai avea ceva de spus sau nu, pentru că în momentul acela terasa unde se aflau și plaja din jur fură inundate subit de muzica mult prea zgomotoasă de la stația de amplificare a bufetului. O muzică veselă și ritmică de chitară cu intervenții de cimpoi și clarinet, pe care de la distanță o ascultai probabil cu plăcere, dar care atît de aproape era asurzitor de stridentă încît toți turiștii se holbau spre bufet și tăceau așteptînd numai ca cine dăduse drumul la muzică să înțeleagă că trebuie s-o pună mai încet. Apoi renunțară și reveniră la băuturile lor sau își luară paharele și plecară.

În ciuda faptului că, de la o distanță atît de mică, muzica te asurzea, lui Andersson i se părea că într-un fel ea aveau un efect înviorător, pentru că în stridența ei muzica era veselă. Dar cînd mai apoi începu să urle și o solistă, Andersson văzu cum o femeie tînără și bine făcută de la masa alăturată își face curaj, se duce la bufet și-i explică proprietarului că trebuie să reducă volumul aparatului, drept care el închise muzica de tot.

Se așternu o tăcere mormîntală.

Andersson văzu că femeia bine făcută, îmbrăcată numai într-un bikini sumar, cu un păr frumos vopsit roșu, încearcă prin gesturi să-l facă pe proprietarul bufetului să înțeleagă că nu muzica era problema ci volumul, dar fu nevoită să renunțe.

Tăcerea se menținea.

Cînd femeia se reîntoarse apoi la locul ei se opri la masa irlandezului și le întrebă pe fetițe, a căror vîrstă Andersson o aproximă acum la șapte și opt ani, cum se simt. Și Andersson observă că femeia avea ochi albaștri, era nostim pistruiată și aproape deloc bronzată.

Părea jenată că din vina ei se așternuse o asemenea tăcere și simțea că toți o priveau.

John, îi spuse ea irlandezului, intenția mea n-a fost ca individul să închidă muzica de tot.

Înțelegem asta, spuse irlandezul.

Pot să mă așez la voi? întrebă ea. Am impresia că toți se uită la mine și nu cunosc pe nimeni la masa mea.

Femeia își trase un scaun și se așeză între irlandez și copii, în fața lui Andersson. Își lăsă capul în mîini.

Mi-e rușine, spuse ea. Acum toți se holbează la mine. S-a făcut prea multă liniște după tot zgomotul acela. Putea foarte bine să pună muzica mai încet.

Nu face nimic, spuse irlandezul.

Apoi femeia se uită la Andersson și întinse mîna peste paharele de coca-cola spunînd: Mă cheamă Mary.

Pe mine mă cheamă Andersson, zise Andersson. Apoi le salută pe cele două fetițe și pe John.

Mă numesc Ove Andersson, dar Ove sună cam ciudat. Sînt din Suedia.

Fata cea mică se numește Julia și cea mare Ida, spuse John.

Și Mary e din Dublin.

Sînt mulți irlandezi pe aici? întrebă Andersson.

Destul de mulți. Dar mai mulți englezi. Mai mulți nemți și mai mulți scandinavi.

Dar destul de mulți irlandezi.

Eu am un pulover irlandez, spuse Andersson. Am fost la un local mic aseară, Minerva, și l-am uitat acolo. O să mi-l dea fără îndoială înapoi. Eram singurul client. Orașul lăsa

impresia că e cu totul mort și se pare că nu era prea multă distracție în centru. Chelnerul de la Minerva spunea că dacă vrei să te distrezi trebuie să vii aici la hotelurile mari. O să-m capăt desigur înapoi puloverul. Sau poate că nu. Oricum aseară aveam un pulover irlandez.

E straniu că ai atît de puține posibilități de distracție într-un oraș care presupun că subzistă în mare măsură de pe seama turismului.

Este un oraș port și un oraș industrial, spuse John. Nu e mic. Numai centrul pare mic.

Am văzut că o flotilă americană e în vizită aici. Și de bună seamă că marinarii își petrec timpul pe undeva.

Poți merge bineînțeles la Cafeneau Mare să asculți muzică, zise Andersson.

Mi se pare că și ghidul nostru a numit orașul o mică localitate liniștită.

Nu e chiar un oraș mare, spuse John. Cu greu te rătăcești. Dar e greșit să-l numești o mică localitate. Liniștită poate, dar nu o mică localitate, este un oraș.

Eu știu unde e Minerva, spuse Mary. Asemenea localuri mici se găsesc cu duiumul. Cafeneaua Mare este într-adevăr agreabilă dar n-o poți considera un loc de petrecere. Există însă baruri de noapte, cel puțin două. N-am fost la nici unul, dar există. Grupul nostru, cu care am venit împerună cu John și fetele, este cazat în cea mai mare parte în oraș. N-ar trebui să fii nevoit să faci atîta drum dacă vrei să te distrezi noaptea. Eu personal doresc să dorm. O femeie nu se cade desigur să umble noaptea singură. Nu pentru că e peri-

culos, dar bărbații sînt de-a dreptul impertinenți, răsfățați probabil de turiste emancipate. Pe soțiile lor le închid desigur cu grijă în casă. Nu e vorba că bărbații, sînt dezagreabili, ci pur și simplu răsfățați. Sînt, se pare, obișnuiți să-și însușească și se ofuschează ușor dacă nu obțin ceea ce vor. Așa am auzit. Așa am auzit de la niște fete irlandeze, dar se poate ca tocmai ele să se sperie cam ușor.

Dar nu, voi veni aici și mă voi bronza puțin cîte puțin și voi încerca să dorm. Însă nu e ușor pe căldură. Nu avem aer condiționat în cameră, nici chiar un ventilator.

Andersson se uită la Mary. Se gîndea la Gloria. Unde o fi ea acum ?

Cunosc o fată, spuse el, aproximativ de vîrsta dumneavoastră. A venit aici de multe ori. Ea nu mi-a spus totuși niciodată vreun cuvînt rău despre localnici și nici nu s-a plîns că nu a fost lăsată în pace. Care poate sta singură și atunci cînd vine într-un asemenea loc să se odihnească are nevoie să fie singură.

Unde o fi Gloria, se gîndea el. Și o fi ea singură acolo unde este și o avea ea realmente o nevoie atît de mare de singurătate precum are obiceiul să spună ? Poate că umblă pe vreo nenorocită de plajă și ține pe cineva de mînă și e blondă cu ochi albaștri și frumoasă.

Andersson își ridică paharul de vin, dar îl puse din nou la loc.

Pot să vă ofer puțin vin ? întrebă el.

Atît John cît și Mary răspunseră afirmativ. Apoi Andersson le întrebă pe fetițe ce vor să bea și ele se uitară la tatăl lor, după care dădură din cap că nu vor.

Fata mai mare spuse că ea vrea felii de măr și atunci și cea mică dori același lucru.

Andersson se ridică, se duse să cumpere o sticlă întreagă de vin alb, se reîntoarse și o puse pe masă. Duse apoi paharele goale și se întoarse cu o farfurie mare cu felii de măr, după care plecă din nou și reveni cu pahare pentru Mary și John.

Transpirația curgea pe el.

John și fetițele sufereau de asemenea de căldură, însă Mary arăta imperturbabilă, ca și cum arșița nu ar fi avut nici un efect asupra ei.

Băură vin și fetițele ciugulird în tăcere bucățele de măr care erau reci gheață, ca și vinul. Acesta era cu adevărat rece.

Andersson se gîndi la băiat, întrebîndu-se dacă n-ar fi fost cazul să fi terminat cu baia.

Sînt aici împreună cu un băiat, spuse Andersson. E fiul surorii mele și în curînd împlinește șaisprezece ani. Mă întreb ce ar putea să-l distreze. Dar poate că nu e nici o problemă. Este un băiat cuminte și bun și aceasta este prima oară cînd se află în străinătate și probabil că tot ce este străin îl amuză. Poate că pentru el e amuzant și numai să se plimbe prin aglomerație. La început poate că merge dar nu știu cu ce o să-l distrez cînd se va plictisi și de asta.

E în clipa asta pe pontonul cu trambulină și sper că e atît de înțelept încît să nu se prăjească de tot la soare. Nu e mai bronzat decît mine.

Dacă te arde soarele prea tare, cu certitudine că nu mai poți dormi.

Mie mi-e greu și așa.

În cameră nu avem nici măcar un ventilator și pe deasupra mai e și o firmă de neon la fereastră care face lumină în cameră. Fereastra nu se poate acoperi.

Poate că vor repara draperia. Nici apă n-am avut noaptea trecută și de dimineață dar o să avem. Așa ne-au promis.

Dumneavoastră, nordicii, sînteți obișnuiți cu nopțile luminoase, spuse John.

Dar nu cu o lumină atît de rece și albăstruie ca de neon. Avem nopți de vară minunate însă chiar în acest an a plouat enorm și noaptea. Cum presupun că s-a întîmplat și în nopțile de vară irlandeze. Cred că nu o dată am auzit că o depresiune de deasupra Irlandei se deplasează lent spre Scandinavia. Asta se spune frecvent la buletinele meteorologice.

Ba da, sigur că a plouat, spuse John.

Andersson, strigă cineva în acel moment chiar din spatele lui și Andersson se întoarse.

La o masă stăteau doamnele Pettesson, Gertrud și Frida. Frida fusese cea care strigase și își ridica acum paharul spre el.

Noroc, Andersson, spuse ea tare. E cald ca în iad. E pericol de tunete și sloiuri plutitoare. Dar ce plajă, ce paradis. Am făcut baie. Băieții mai sînt încă în apă. Sînt în larg și se joacă la ponton. Voiam numai să dăm noroc. Nu să deranjăm.

Și Fredrik e la ponton, spuse Andersson. Se simțea ușurat.

Atunci desigur că băiatul o să-i aducă la mal dacă se întîmplă ceva, strigă Gertrud.

Sau invers, se gîndi Andersson.

Dar precis că se distrează, strigă Frida.

Și noi la fel. Noroc. Noroc tuturor dealtfel.

Andersson se întoarse din nou spre irlandez și spuse : Doamnele vor să dea noroc cu noi.

Și își urară toți noroc iar fetițele făcură semne cu mîna.

Gerturd și Frida aveau costume de baie negre întregi, erau groase, ridate și cărunte, nu se jenau și nimeni nu le invidia. Erau hotărîte să se simtă bine.

Și Andersson ar fi vrut să se poată hotărî să se simtă bine. Și să nu se rușineze de faptul că nu e bronzat. În curînd o să fie și el.

Doamnele se simt bine aici, spuse el. Și eu m-am decis să mă simt bine. N-am fost niciodată în concediu la mare. Niciodată n-am petrecut atît de mult timp pe o plajă cu atît de mulți oameni. De obicei stau la soare cîte puțin de unul singur. Pe lîngă vreun lăcușor sau pe iarbă la sora mea. Sora mea are o peluză. Are și o căsuță frumoasă din cărămidă galbenă care e plasată puțin mai retras în afara unui oraș din mijlocul Suediei, nu știu dacă mă înțelegeți ce vreau să spun. Sînt păduri întinse în jur : și o mulțime de lacuri mici. Împreună cu băiatul ne gîndisem să mergem la unul din lacuri să săm și să pescuim și poate să întindem cortul. Însă a început să plouă. Depresiunea atmosferică venea din Irlanda. Am avut o iarnă lungă și băiatul a fost ocupat toată iarna cu școala și presupun că acesta e și cazul

Juliei și Idei. În ce mă privește, am muncit din greu. Poate nu chiar din greu. Sînt imprimer, fac imprimerie artistică pe materiale textile și poate că nu este cea mai sănătoasă meserie. Te amețesc toate vopselele astea noi care se uscă rapid și dizolvanții ciudați despre care încă nu știi cît sînt de periculoși. Pentru că sînt realmente periculoși. Există desigur reglementări despre cum trebuie să se facă ventilația dar nu se respectă întocmai. Eu lucrez singur. Oricum și băiatul și eu avem nevoie de aer curat și de vreme bună. Am cumpărat bilete pentru stațiune într-o adevărată panică.

John rîse de volubilitatea lui Andersson. Înțelesese că Andersson e timid și că se simțea poate puțin dezorientat. Il plăcuse din primul moment pe Andersson.

Acum cineva îl atinse ușor pe Andersson pe umăr și Andersson presupuse că Gerturd sau Frida voiau să-i spună ceva.

Se întoarse.

Era băiatul.

Nu ți se pare că ești puțin cam imprudent, îi spuse el. Și rîse.

Uite-ți cămașa, Andersson. Pune-o pe tine. Eu mi-o pun pe a mea. Umerii sînt sensibili.

Am întîlnit niște irlandezi, spuse Andersson și-și luă cămașa. Nu te strecori și tu lîngă noi ?

Nu, răspunse băiatul. Nu e loc. Mă așez la masa doamnelor Pettersson.

Am făcut plonjoane în apă cu bătrînii, spuse el apoi în șoaptă. Herbert și Tage. Mi-au dat

bani să le ofer vin doamnelor și eu să-mi iau coca-cola, ceea ce ar trebui să bei și tu. Bătrînii sînt la bufet și beau grog și se uită după fete. M-au trimis aici să mă port amabil cu doamnele și le-am promis și am de gînd să mă țin de promisiune.

Poți totuși să-i saluți, spuse Andersson, pe prietenii mei irlandezi.

Băiatul era cu adevărat drăguț, blond, cu ochi albaștri și schiță zîmbetul cel mai cordial spre John, Mary, Ida și Julia.

Apoi se duse și se așeză la masa doamnelor. Nu era distnață mare între mese, așa că puteau discuta unul cu altul și băiatul spuse după un moment : Andersson.

Andersson se întoarse.

Știi unde putem merge ? întrebă băiatul.

Nu, răspunse Andersson.

La cinematograf, spuse băiatul.

Andersson se întoarse rîzînd spre irlandezi și spuse : Nepotul meu spune că putem merge la cinematograf.

Sigur că da, spuse Mary. Sînt trei sau patru cinematografe mici în aer liber în centru. Încep îndată ce se lasă întunericul și sînt deschise pînă la miezul nopții.

Muzica și replicile filmului se aud de oriunde te găsești în oraș.

Atunci să mergem la cinematograf, spuse Andersson. Dacă așa a hotărît băiatul. Băiatul hotărăște.

Dacă voi doi aveți de gînd să mergeți la cinematograf aș putea foarte bine să merg și eu, spuse Mary. Și nu mă mai duc singură.

Andersson se gîndi să spună că o doamnă ca Mary nu prea are ocazia să stea singură dar apoi își aduse aminte că așa voia ea să fie. Băiatul și el o vor proteja. Ei doi constituiau o companie inofensivă și potrivită.

Ne face plăcere, Mary, spuse el, să te escortăm la cinematograf, la Cafeneaua Mare, la Minerva, la un bar de noapte. Vom avea grijă să nu te supere nimeni.

Eu firește nu întîrzii prea mult seara, spuse John. Fetițele mele trebuie să se culce și nu le las singure. Nu vreau.

Luăm prînzul împerună, întrebă John. Bufetul de colo nu servește mîncare dar puțin mai departe este un restaurant pescăresc excelent.

Mary, eu și fetele am mîncat acolo ieri. Veniți și voi. Să spunem că ne vedem la restaurant într-o oră sau așa ceva. Iau fetele cu mine să se mai bălăcească o dată.

John se ridică, luă fetițele de mînă și se îndreptă spre mare. Trebui să le ducă în brațe. Nisipul le frigea prin sandalele subțiri.

Mary se ridică și ea.

Ne vedem la masă, spuse ea. Mai înot puțin. Întreabă-l pe băiat dacă e sigur că pot merge și eu la cinematograf.

Fredrik, spuse ea apoi tare. Pot merge împreună cu tine și unchiul tău la cinematograf.

Băiatul o privi contrariat pe frumoasa Mary în bikini și cu mulții ei pistrui. Nu știa ce să spună. Cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse vreodată în bikini îl întreba dacă poate să meargă și ea cu el la cinematograf. Ce dracu să spună.

Ce dracu să spun, îl întrebă el pe Andersson. Apoi i se adresă lui Mary. Ce e de văzut?

Mary ridică din umeri.

Merg și eu acolo unde mergi tu, spuse ea. Andersson și cu mine mergem acolo unde mergi tu. Tu hotărăști.

Putem vorbi despre asta la masă.

Băiatul se uită mult după ea în timp ce Mary alerga cu pași mici spre mare și apoi se uită la Andersson.

Gertrud și Frida îl priveau și ele fix pe Andersson.

Andersson își luă scaunul și se mută la masa băiatului și a doamnelor.

Așa femeie mai zic și eu, spuse Frida. Închipuie-ți că Andersson a pus deja mîna pe o englezoaică.

Irlandeză, spuse Andersson.

Pe mine m-a întrebat însă, spuse băiatul.

Cu ea mă duc la cinematograf. Dracu știe dacă o să-i dau voie lui Andersson să meargă și el.

Băiatul luă o înghițitură mare din vinul lui Andersson și timp de o clipă chibzui dacă să ceară și o țigară.

Aici e paradisul, spuse Frida.

Adevărat paradis, zise și Gertrud.

Băiatul rîse.

Andersson rîse.

Stăteau la umbră și rîdeau. În bătaia soarelui, nisipul era alb ca creta. La umbră era cald. Dincolo de umbra era o arșiță sufocantă. Nici chiar marea nu respira.

Nu se simțea nici o adiere. Nu existase niciodată vreo adiere. N-o să mai bată nici un fel de vînt.

În Paradis nu adie vîntul. Paradisul există numai și nimic mai mult.

IV

LA RESTAURANTUL PESCĂRESC recomandat de John, unde acesta promisese să le ofere prînzul, chiar dacă nu se simțea vîntul era oricum răcoare și curent. Cîteva ventilatoare mari cît niște elice de avion făceau zgomot în tavanul destul de înalt. Restaurantul era o clădire cubică din sticlă la nivelul solului, nou construită, cu tavanul destul de înalt, după cum s-a mai spus, și podeaua pardosită cu gresie neagră și albă, tixită de scaune și mese și aproape plină la acea oră spre disperarea chelnerilor. Din punctul lor de vedere era un local unde se muncea din greu. Dar clienții pentru prînz, mai mult sau mai puțin îmbrăcați și mai mult sau mai puțin bronzați, înțelegeau acest lucru și erau calmi. Era ora prînzului, a siestei și, în ciuda fumului de țigară, a mirosului de pește prăjit, de coji de pepene vechi, de vin, transpirație, ulei de masă și de plajă, în restaurant era mai plăcut decît afară în acel moment. Farfuriile și paharele zăngăneau, oamenii murmurau și își urau noroc și chiar se cînta puțin în mai multe limbi dar toate acestea erau acoperite de muzica populară zgomotoasă care se revărsa din

cele patru difuzoare, cîte unul în fiecare colț. Era o muzică ațîțătoare, uneori tumultoasă, alteori mai mult decît atît, sunînd mai degrabă înfricoșăor decît plăcut pentru o ureche neobișnuită cu această muzică.

Nu se putea purta o discuție obișnuită peste masă, pe un ton ușor de conversație, ci erai obligat să strigi dacă aveai ceva de spus.

Deci așa trebuia să fie într-un loc unde se lua masa în Paradis, ca să știi să te afli acolo.

Ca să știi că ești la mare în străinătate.

Pînă în ultimul moment, pînă cînd trebuiră neapărat să plece pentru a ajunge la timp la întîlnire, Andersson și băiatul stătură de vorbă la umbra bufetului cu Gerturd și Frida.

Se simțiseră obligați să rămînă. Gertrud le făcuse o conferință. Povestise că bărbatul ei Tage suferea de o boală a sîngelui și probabil că nu mai avea nici un an de trăit. Printre altele acesta era și motivul pentru care veniseră aici, Tage dorindu-și o călătorie în străinătate. Tage știa ce boală are, dar Gertrud, Herbert și Frida știau mai mult. Pur și simplu știau toți trei cam cînd urma Tage să moară. Tage știa numai că poate mai are un an. Avea mai puțin decît atît.

Fără a fi nici înduioșătoare, nici sentimentală, Gertrud își permisese să vorbească despre asta. Motivul era că voia ca Andersson și băiatul să știe și ei. Și să fie amabili cu el în perioada aceasta scurtă la soare. Nu pentru că ar fi crezut că Andersson sau băiatul s-ar putea purta rău în vreun fel, dar ea îi rugă să-i acorde lui Tage puțin mai multă atenție. Cînd conștiința bolii și a morții devenea prea acută,

el putea fi foarte sumbru și chiar îndîrjit în mohoreala lui și să jignească oamenii. Acum, că stăteau la același hotel, făceau baie în aceeași mare și se bronzau sub același soare, se vor întîlni de multe ori și îi rugă : Jucați-vă cu el. Prefaceți-vă puțin. Ca să uite. Sau dacă aceasta nu era poate prea ușor să fie îngăduitori cu el în situația în care spaima lui s-ar răsfrînge asupra lor. De exemplu la micul dejun.

La început lui Andersson nu-i plăcu ce-i spusese Gertrud. Era o confidență la care nu voia să fie părtaș și într-un anume fel considera că nu se făcea ca ea să vorbească fără știrea soțului ei. Dar, după mai multă reflecție, cînd îi fu clar că Gertrud nu bîrfea, ci solicita ajutor și cînd își dădu seama cît de neajutorați se simțeau și ea și ceilalți, încercă să înțeleagă. Dar să spună ceva nu putea.

Băiatul pricepu mai repede ce îi ruga Gertrud.

Am să sar cu el în apă, spuse el. O să-i dau brînci în apă de pe plută ca să aibă motiv să se enerveze pe mine. (să mai uite ? sau cum ?)

Nu există nici un medicament ? Vreau să spun vreun medicament nou, modern.

Bine, Gertrud, spuse Frida. Să nu mai vorbim despre asta. Și tu poți să te îmbolnăvești. Tot discutînd despre asta. Acum știu și ei.

Gertrud se uită la băiat : Medicament ! spuse ea. Nu există nici un medicament. Cînd moartea s-a hotărît, nu mai e nici un medicament.

Vreau să spun împotriva bolii, zise băiatul.

Nu se poate face nimic, spuse Frida. Să nu mai vorbim despre asta. Acum știți. Să nu ne stricăm buna dispoziție, oricît de falsă ar fi ea. E atît de plăcut aici. Atît de frumos.

Și am auzit că mîncarea este excelentă la hotelul nostru. Se pare că e excelentă peste tot, dar la hotelul nostru ar fi ceva mai extra. Este un hotel familial și vom mînca cum se mănîncă într-o familie. La mîncare se pricep aici. Așa am auzit.

Și am mai auzit că este foarte plăcută deplasarea la fabrica de lichioruri. Este plasată într-o zonă frumoasă și poate fi vizitată într-o după-amiază. Durează numai patru ore și ne-am înscris și noi. Vrem să vedem munții. Cred că e plăcut să mergi în munți pe răcoare. Fabrica nu e la o distanță mare de oraș însă e sus în munți.

Da, fabrica de lichioruri este la o asemenea înălțime că trebuie să-ți iei un pulover cu tine ! Atît de răcoare se pare că este !

Aici e caniculă. Vai de oamenii care lucrează într-o asemenea climă. De exemplu țăranii. I-am văzut la venire și desigur că și voi i-ați văzut, cum își săpau ogoarele. Ce-ar putea să crească acum ? Cred că am văzut chiar și copii pe cîmp.

Poate că nu există o justiție socială veritabilă în țara asta.

Nu există în nici o țară, spuse Gertrud.

La noi acasă e totuși bine, spuse Frida.

Nu știu, spuse Gertrud. E bine în multe privințe. Avem însă o suferință ascunsă pe care nici o justiție socială nu o poate schimba.

Bine, să bem acum, Noroc Fredrik. Noroc Andersson.

E clar că veniți cu noi la întreprinderea de lichioruri !

Andersson își ridică paharul. Vinul nu mai putea fi băut, se încălzise prea tare. Se mai înecaseră și cîteva muște în el.

Ar fi vrut să mai aducă puțin vin rece dar în curînd era ora mesei. Trebuiau să plece.

S-a făcut timpul să plecăm, spuse el. Am promis să luăm prînzul cu irlandezii. Ne vedem desigur la cină sau, dacă nu, mîine dimineață.

Petrecere frumoasă, zise Frida.

Viața e scurtă, nu uitați, spuse Gertrud. Și ai apoi grijă cum se cuvine de fată, Andersson. Arată-i, de ce e în stare un gentleman suedez.

Băiatul și Andersson se ridicară și-și luară la revedere de la doamne, apoi ieșiră agale pe nisip, în soare, se îmbracă, își strînseră prosoapele și cărțile pe care le avuseseră cu ei și după aceea, mergînd foarte încet, se îndreptară spre restaurantul unde urmau să ia prînzul.

Nici unul dintre ei nu vorbi prea mult.

Mergem și noi la fabrica de lichioruri ? întrebase băiatul.

Andersson se gîndise îndelung.

Nu trebuie să te duci în străinătate să vizitezi o întreprindere de lichioruri numai pentru că o să mori, spusese el. Adică numai pentru că știi că o să mori în curînd.

Dar e clar că la înmormîntare, la un pahar de lichior se va putea spune că Tage a reușit oricum să studieze o fabrică de lichioruri în mărime naturală.

Sînt probabil mulți care nu ajung s-o facă.

Nu sînt convins că a fost corect din partea lor să spună că Tage e pe moarte.

Poate că a fost corect. Poate că a fost greșeală. Cine dracu nu moare.

Apoi nu și-au mai zis nimic înainte de a ajunge în fața restaurantului.

Ce viață nenorocită, zise băiatul.

John îi aștepta chiar în fața intrării și fu bucuros să-i vadă. Îi salută strîngîndu-le mîna ca și cum nu-i văzuse de luni de zile și apoi îi conduse la o masă destul de retrasă unde stăteau Mary și fetițele. Și Mary arăta bucuroasă și pînă și fetițele zîmbiră.

Zîmbetul era aproape singura modalitate de a schimba saluturi în acest vacarm. Care nu era neplăcut. Care îi făcea de exemplu pe băiat și pe Andersson să înțeleagă precis că acum erau în străinătate și erau în concediu.

Pe masă se găsea deja vin alb și o carafă cu citronadă dulce și cuburi de gheață. John turnă citronadă fetițelor și apoi vin în celelalte pahare. Nu eziă să toarne vin chiar și în paharul băiatului și Andersson presupuse că John știa că era un vin de masă mai slab.

Vreun meniu din care să alegi nu exista. Dar n-au așteptat mult pînă a li se aduce castronașe cu salată și pîine. Cu asta desigur se începea.

John începu să spună cît putu de tare că mîncase cu o zi înainte un soi de pește plat pe care-l recomanda și lor dar că se putea servi la fel de bine și sepie prăjită. Copiii, zise el, nu vor nici un fel de mîncare, ci numai înghețată.

Ce voiau ceilalţi ?

După ce discută cu ei o vreme, John ajunse la concluzia că atît Mary cît și Andersson voiau peștele plat pe care îl recomandase el și că el și băiatul s-au hotărît pentru sepie.

John reuși să pună mîna pe un chelner și să facă comanda, într-o scurtă pauză a muzicii violente.

Nu erau singuri. La masă mai stăteau încă patru tineri englezi care se folosiră de ocazie pentru a comanda și ei dar chelnerul nu fu probabil în stare să stabilească ce anume.

După care, destul de repede, sosi înghețata pentru fetițe.

Apoi nu se mai întîmplă nimic.

Stăteau la locul lor și nu puteau face altceva decît să aștepte. Mestecau puțină pîine și mîncau puțină salată și gustau din vin. Englezilor li se adusese numai pîine și vin și John le dădu salata pe care chelnerul o adusese la înghețate.

Apoi John și Mary își primiră fiecare peștele plat, iar englezii și băiatul, fiecare porția lui de sepie. Andersson nu primi nimic.

Putea să aștepte. Le spuse celorlalți să înceapă să mănînce cît e mîncarea caldă și Mary, John și băiatul se apucară să mănînce în timp ce englezii, care primiseră de fapt o comandă greșită, încercară să protesteze timp de cîteva minute. Renunțară însă și ciuguliră puțin din farfurii.

Băiatul mîncă cu mare poftă.

Mary și John scoaseră oasele peștelui încet, din pură politețe, în așteptarea porției lui Andersson, dar politețea lor era lipsită de sens,

întrucît se părea că Andersson n-o să-și primească niciodată peștele.

Și nici nu-l primi.

De fapt Andersson nu suferea pentru că nu i se adusese mîncarea. Mîncase salată și pîine și se simțea sătul.

John, care-i invitase la masă, era firește enervat, dar oricît își flutura brațele sau încerca să se facă auzit, chelnerii nu se mai sinchiseau deloc de masa lor.

În schimb, John primi nota de plată pentru toată masa și pe cînd stătea și se uita la ea muzica se întrerupse brusc și se făcu liniște. Odată cu muzica încetă și cîntatul, murmurul, urările de noroc. Totul încremeni.

Cu excepția chelnerilor, bineînțeles, care alergau ca nevăstuicile între bucătărie și mese, însă cînd o voce începu să vorbească în difuzoare se opriră și ei și rămaseră pe loc.

Vocea se mai auzi cîteva minute și amuți apoi brusc, chelnerii, începînd să se miște din nou.

John le explică englezilor că mîncarea lor fusese trecută pe nota lui și ei îi plătiră, după care plăti și John.

Dar el îi spuse chelnerului : Lui Andersson aici de față nu i s-a adus mîncere.

Nu face nimic, zise Andersson.

E clar că trebuie să mănînci, spuse Mary.

În plus, porția lui e trecută în notă, zise John. E și plătită. Unde e ?

Chelnerul ridică mîinile în sus.

Apoi muzica reîncepu să duduie și ei se ridcară. Chiar și tinerii englezi se ridicară. Zgomotul nu mai putea fi suportat.

Poate că muzica e pusă atît de tare ca să nu stai prea mult, spuse Andersson cînd ieșiră. Să fie dever mare.

Deasupra intrării restaurantului atîrna o marchiză lungă și largă care ținea umbră și se opriră la umbră. În preajmă se mai afla și un chelner palid, înalt și slab care probabil că ieșise numai puțin din local să-și odihnească urechile.

Nu bate vîntul niciodată aici ? îl întrebă Andersson pe chelner dar acesta nu păru că înțelege întrebarea. Ridică din umeri.

Ieri a fost o muzică de-a dreptul agreabilă, spuse John. Astăzi e insuportabilă. Cum să mă revanșez față de tine ? Nu ți-au adus mîncarea.

Nu a fost vina ta, spuse Andersson. O greșeală în zăpăceala aia e explicabilă. Nu mi-e prea foame.

Mary, la ce oră începe filmul ? întrebă băiatul. Andersson și cu mine ne ducem acum în oraș pentru că nu mai îndrăznim să stăm la soare. Și nu mai putem rămîne aici fără să ne vină pofta de baie. Unde ne întîlnim ?

Și eu merg în oraș, spuse Mary. Am de gînd să mă culc. Nici eu nu îndrăznesc să mai stau la soare. De altfel mă înroșesc numai și arăt groaznic.

Mă duc cu John.

Am închiriat o mașină, explică John. Pentru fete. Să nu se plictisească prea mult. Am loc numai pentru Mary. Este un automobil mic.

Noi luăm autobuzul, zise băiatul.

De fapt ar trebui să-l iau pe Andersson în mașină, îi spuse John lui Mary. Îi sînt încă dator un prînz. Am putea eventual mînca niște sandviciuri la hotel.

Lasă asta, zise Andersson. Du fetele cu mașina pe munte, se pare că e răcoare și frumos acolo sus. Ne-au spus niște doamne suedeze care așa au auzit și ele. Este atit de răcoare încît trebuie să-ți iei un pulover cu tine.

Știi unde e Minerva, nu ? îl întreabă Mary pe Andersson. Ne vedem acolo înainte de a se lăsa întunericul. Pe la șase și jumătate. La șapte și un sfert e întuneric beznă. Atunci se deschid cinematografele.

Dacă le convingi pe fete să doarmă după-amiază, spuse John, merg și eu cu voi. Am putea eventual merge și noi la cinematograf dacă e un film potrivit. Pot oricum să vin și să vorbesc cu voi. Cel mai probabil e că ne vom culca devreme și renunțăm la cinematograf. O viață de noapte mai deosebită nu este.

Dacă vrei să ieși în vreo seară cu suedezii stau eu cu copiii cu plăcere, spuse Mary. Am o soră care are un copil și mă pricep.

Și eu, zise băiatul. Și eu pot sta într-o seară !

Chelnerul care rămase afară și ascultase conversația lor, dar îți lăsa impresia că reflectează la probleme personale profunde, se amestecă în discuție.

În centrul orașului este un mic teatru de păpuși pentru copii, spuse el. Nu departe de Cafeneaua Mare. O seară pe săptămînă se joacă în limba engleză. Interesați-vă. Cred că aceasta o să-i amuze pe copii.

Ce rulează la cinematograf ? întreabă băiatul.

Nu știu, răspunse chelnerul. Western-uri italienești, probabil. Nu știu. Nu mă duc niciodată la cinematograf.

Vi se pare că e cald, nu ?

Da, răspunse Andersson.

De fapt, e o arșiță neobișnuită, spuse chelnerul. De unde sînteți ?

Irlanda, răspunse John. Și Suedia.

Sper să aveți o vacanță plăcută, spuse chelnerul. Vă urez bun venit din inimă în țara mea.

Mulțumesc, zise Mary. Ne simțim bineveniți.

Ce a spus vocea de la difuzor, cînd muzica a făcut o pauză ? întrebă băiatul. Suna ca o comunicare.

Chelnerul se uită îndelung la băiat.

Nu știu, răspunse el. Adică știu ce a spus vocea dar nu înțeleg ce a vrut să spună.

Ieri sau alaltăieri s-a întîmplat ceva în capitală. Am auzit vorbindu-se despre o încercare de atentat. Despre demonstrații și tulburări. Vocea care a vorbit aparține unui om de la postul de radio local. A apelat la noi să nu facem speculații sau să dăm crezare zvonurilor ci să așteptăm pînă se vor prezenta fapte. Astă seară la ora șase și jumătate este o transmisie teve și radio și ministrul de interne va vorbi despre ce s-a întîmplat de fapt. Probabil că nu s-a întîmplat nimic.

Sînt informații importante ? întrebă John. Știrile sînt cenzurate ?

Nu chiar, spuse chelnerul calm. Faptul că tocmai aici în localitate se apelează la noi să nu facem speculații în legătură cu zvonurile

și supozițiile este pentru a nu-i neliniști pe numeroșii turiști. Dacă e cineva față de care avem o solicitudine aparte, aceștia sînt turiștii străini.

În restul țării nu prea este deosebit de plăcut să fii străin.

Ce vrei să spui cu asta ? întrebă Andersson.

Stimate domn, zise chelnerul fără să se grăbească. Acum cîteva momente radioul local a făcut apel la mine să nu vorbesc despre situația din țară, probabil pentru a nu-l neliniști pe unul ca dumneavoastră. Un musafir. Un turist care-și petrece vacanța aici. Totuși mi-am luat libertatea de a vă spune că în restul țării poate nu este prea plăcut să fii turist. A fost o prostie din partea mea. Dar de fapt e o și mai mare prostie din partea radioului local să-mi ceară să tac din gură și să nu fac speculații cu privire la ceea ce eventual s-a întîmplat. Aceasta nu este o țară liberă, deși se pare că guvernul nostru este acceptat în străinătate. Ceva urmează să se întîmple. Ce anume, nu știu.

Dar aproape că vă pot garanta că ceea ce se va întîmpla nu se va petrece în timpul sezonului turistic. Țara nu își prea poate permite așa ceva. Trăim de pe seama vînzării plajelor noastre, ceea ce personal cred că este o greșeală. Nu ar trebui să fie astfel. Nu am nimic cu turiștii dar ne vindem sufletul și după părerea mea în mod cu totul inutil. Sîntem o țară mică bogată.

N-aș vrea ca ceea ce vă spun să vă irite.

Am auzit că nu încăpeți toți în automobilul dumneavoastră închiriat. Pe cei care nu au loc

îi pot lua eu. Am terminat serviciul și mă duc în oraș.

Am un automobil. E parcat mai încolo, sub arbuștii de mimoză.

Unde e mașina dumneavoastră ?

În spatele stației de autobuz, spuse John.

Vă pot duce cu mașina pînă acolo, spuse chelnerul. Încap toți în mașina mea. Cu puțină bunăvoință. E-o prostie să lăsați fetele să umble prin arșița asta. Rămîneți aici pînă aduc mașina. Nu-i nici un deranj. Vă ajut cu plăcere.

Poate că doamna ar trebui să se ducă și să pună ceva pe dînsa. Presupun că hainele sînt undeva pe plajă. Vă așteptăm aici.

Nu-i nevoie cîtuși de puțin, spuse Mary. John și noi care mergem împreună ne putem deplasa pe jos. Sînteți oricum amabil. Alerg să-mi iau lucrurile. Nu durează mult. Am numai o bluză și o pereche de pantaloni.

Îți iau și prosopul tău, John ?

Nu e deranjul prea mare ?

Mă gîndesc la fetițe, spuse chelneul. E oricum o bucată bună pînă la locul de parcare și fetele nu au nimic pe cap. Ar trebui să aveți grijă să poarte ceva pe cap. Aici e cald.

Au pălăriuțe, spuse John. Ia și șepcuțele, Mary, sînt lîngă prosop.

Mary plecă și ceilalți așteptau.

Se poate vedea ceva prin împrejurimi, întrebă Andersson. În afară de fabrica de lichioruri și încă o altă întreprindere despre care am auzit vorbindu-se.

Cu puțin efort și puțină voință puteți întîlni aici cele mai interesante lucruri, spuse chelnerul. Alți oameni. Aveți concediu nu, și puteți să acordați puțin timp încercării de a cunoaște alți oameni. Nu numai pe compatrioții mei ci poate și pe cei proprii.

Întreprinderea de lichoruri. Ea nu merită să fie văzută ? întrebă Andersson.

Nu știu, spuse chelnerul. E destul de frumos sus în munți, e răcoare. Dar desigur că pentru căldură și soare ați venit aici.

Și mulțumită faptului că veniți dumneavoastră am și eu de lucru, program complet. Poate că vi s-a părut ridicol că cel mai interesant lucru aici sînt ceilalți oameni. Dar nu greșesc. Oamenii sînt foarte asemănători și au nevoi aproape similare și poate că e timpul să ne dăm seama de asta. Sau cei mai mulți dintre noi. Considerați probabil că spun lucruri de la sine înțelese. Dar peste tot oamenii sînt la fel, cel puțin în grupuri mici. Există o categorie care se comportă diferit și aceștia sînt militarii. Nu vorbesc, deci, numai pentru motivul că vreau ca dumneavoastră străinii să ne priviți pe noi și pe dumneavoastră înșivă ca semeni. Ceea ce încerc să spun este să vă păziți de militari.

Nu am văzut mulți militari, zise John.

Nu, spuse chelnerul. Sper să scăpați de asta. Poate că trăncănesc numai. Desigur, aici nu sînt mulți militari.

Sînteți în compania unei femei neobișnuit de șic. E suedeză ?

Irlandeză, spuse John.

Cum se numește ? întrebă chelnerul.

Mary O'Reilly, spuse John. Eu sînt John Kirkbride, fetele sînt Julia și Ida, fiicele mele.

Eu sînt Andersson, zise Andersson. Băiatul e Fredrik.

Eu mă numesc Paul Verglas, spuse chelnerul.

Mă duc acum să-mi iau mașina. Să vă conduc pînă la automobilul dumneavoastră. Pe cei care nu au loc în mașina dumneavoastră îi transport eu în oraș.

O fac cu mare plăcere.

Și încercați să vă amintiți că numele meu e Paul Verglas, zise el inainte de a pleca după mașină.

Fetițele începuseră să aibă încredere în băiat și îl țineau fiecare de mînă privindu-l de parcă credeau că și simplul fapt de a-l ține de mînă era captivant și pentru a arăta că nu le era cîtuși de puțin teamă încercară să-i spună pe nume.

Vrem ca Fredrik să meargă cu noi, spuse Ida.

Cu plăcere, zise John, dar trebuie să vorbim cu Mary. Mary și Andersson pot desigur merge cu Verglas.

Verglas pare inteligent, spuse Andersson.

Da, zise John. Însă neliniștit. Mergi cu el și ia-l puțin la întrebări. Comunicarea de la radio a fost se pare mai mult un ordin decît o recomandare. Contactele populației locale cu turiștii sînt poate interzise. Verglas riscă.

Dar nu e ceva care trebuie să ne preocupe. Sîntem în concediu. Am venit aici să stăm la soare. Eu sînt funcționar la bancă, și am muncit serios și nu am stat deloc în aer liber.

Mary este asistentă dentară.

Trebuie să mărturisesc că îmi face plăcere că ne-am cunoscut. În mod hotărît voi încerca să-mi țin promisiunea să ne întîlnim la Minerva.

Fii puțin atent cu Mary. Nu pot să-ți spun cu certitudine, dar cred că a avut o experiență de dragoste neplăcută. Mi-a spus unele lucruri. Dar nu știu, bănuiesc. Ceva o apasă.

Mary se întoarse cînd Verglas tocmai venea cu o mașină mare și cam veche și toți se urcară în ea. Îi duse rapid pînă la automobilul închiriat de John. Era un automobil mic, galben și neîncăpător.

John coborî și fetițele îl urmară și cu o încăpățînare copilărească ele cerură ca băiatul și nu Mary să meargă cu ei în mașină.

Și n-avură încotro. Mary și Andersson rămaseră pe bancheta din spate a mașinii lui Verglas care așteptă politicos pînă ce John, copiii și băiatul se urcară în automobil și pînă ce acestora le porni motorul cum se cuvine ca apoi să-i dea drumul după ei.

Dacă aș fi liber după-amiază v-aș duce bucuros pînă în munți. Sînt o mulțime de restaurante bune acolo. Dar mă reped acasă să dorm puțin și după aceea înapoi la serviciu. Dar nu e imposibil să capăt o seară liberă. O să vedem.

Sînteți totdeauna atît de serviabil cu turiștii ? întrebă Mary.

Îmi iubesc țara și iubesc aceste meleaguri, spuse Verglas. Îmi place să le arăt turiștilor. Turiștiic are cred că nu mă vor plictisi. Păreți simpatici. Dumneavoastră sînteți foarte frumoasă. Și îmi plac copiii și tînărul băiat.

Dar nu sînt întotdeauna așa.

Mi s-a întîmplat uneori, dar nu întotdeauna.

Ce se cultivă pe aici? întrebă Andersson care se uita afară pe cîmp.

Cartofi, răspunse Verglas.

Verglas mergea în urma automobilului lui John și nu conducerea repede.

Dădu drumul la radio, dar îl închise imediat. Se pare că era aceeași melodie pe care o auziseră la restaurant.

Muzica dumneavoastră populară este puțin cam violentă pentru urechile mele, zise Andersson.

În realitate nu e, spuse Verglas. Avem și melodii foarte lente. Sună poate violent dacă sînt cîntate cu instrumente electronice moderne și se forțează ritmul.

John opri mașina la intrarea din spate a Cafenelei Mari și băiatul coborî, dar John plecă mai departe. Andersson crezuse că o va aștepta

Verglas se apropie cu mașina de băiat și acesta spuse: una dintre fete s-a simțit puțin rău. John a trebuit să meargă mai departe. I-am promis că Andersson și cu mine o vom conduce pe Mary la hotel.

Verglas le mulțumi tutoror că au vrut să meargă în mașina lui și Mary și Andersson coborîră. Înainte de a porni din nou Verglas le spuse că dacă va reuși va veni la Minerva la șase și jumătate. Sau imediat după.

Vă descurcați acum? întrebă el.

S-au descurcat.

Se dovedi că Mary stătea la un hotel puțin mai sus de cel în care erau cazați băiatul și Andersson și urcară alene strada. Pe drum atît băiatul cît și Mary cumpărară vederi.

Cînd trecură pe lîngă Minerva, Andersson le sugeră să se oprească o clipă la bufet. Voia să le ofere ceva de băut. Propuse ca Mary și băiatul să scrie vederi în timp ce el va încerca să-și recapete puloverul. Bufetul vindea vederi.

Mary și Andersson comandară cafea, dar băiatul vru coca-cola. Și întrucît cel care servea nu era același cu cel din seara trecută, Andersson nu vru să înceapă să vorbească despre puloverul uitat.

Dar Mary spuse: N-a uitat domnul acesta un pulover aseară?

Primiră cafeaua și băiatul, care împrumutase cu îndrăzneală un pix de la chelner, începu să scrie vederi.

Să fiu al naibii dacă n-am să-i scriu fiecărui coleg de școală, spuse el.

Mary și Andersson nu scriseră nici o vedere. Ședeau și priveau lumea care se plimba pe stradă și cei mai mulți erau turiste cu cumpărături pe care le duceau în pungi. Localnicii își făceau probabil siesta.

Eu îmi scriu vederile mai tîrziu, zise Mary. Am nevoie de un duș și puțin somn.

Și eu îmi scriu vederile mai tîrziu, spuse Andersson. Poate că ar trebui să mă odihnesc și eu. Și sper că dușul funcționează.

Apoi, fără s-o întrebe pe Mary, comandă două pahare de lichior și încă o coca-cola pentru băiat. Pe prima băiatul o dăduse deja pe gît.

Comandase Cointreau cu gheață și asta li se aduse.

Mary arăta puțin obosită, dar la fel se putea spune și despre Andersson.
Clima obosește, zise el.
Eu am fost logodită, spuse Mary pe neașteptate.
Sînt prieten cu o fată care se numește Gloria, zise Andersson. Dar logodit n-am fost niciodată.
Băiatul se ridică și dispăru.
Sînt obosită, spuse Mary. Mă duc să mă odihnesc și ne vedem aici, așa cum ne-am înțeles.
Se ridică și în același moment chelnerul ieși și-i dădu puloverul irlandez al lui Andersson. Ea se uită la el și i-l dădu lui Andersson.
E într-adevăr irlandez, spuse ea.
Andersson se ridică și el. Îl văzu pe băiat venind.
Am fost numai să cumpăr timbre, zise băiatul.
Mary o să-și facă siesta, spuse Andersson.
Și noi vom face la fel, zise băiatul.
Se îndreptară agale spre hoteluri și, întrucît cel al lui Andersson și al băiatului era primul, se despărțiră în fața acestuia.
La ora șapte, spuse Mary.
Vom fi acolo, zise băiatul. Sper că nenorocitul ăla de duș funcționează.
La jumătatea scării hotelului, băiatul se opri o clipă.
Ce idee ai avut, spuse el.
Sepia era bună ! Puțin cam tare. A fost palpitant.
Mă întreb ce voia Gertrud să spună cînd a zis că eu ar trebui să-i arăt lui Mary de ce

e în stare un gentleman suedez, spuse Andersson.
De ce e în stare un gentleman suedez ?
Nu mă întreba pe mimne, spuse băiatul.
În cameră constatară că atît apa de la robinet cît și dușul funcționau. Draperia putea fi trasă. Și pe un scăunel fusese așezat un mic ventilator electric.
Asta mai seamănă a cameră, nu, spuse Andersson. Acum facem duș.
Tu intri primul. Eu mă rad. Am umblat neras toată ziua. Am uitat.
Băiatul făcu duș primul și se duse să se întindă și deși nu crezuse că se poate odihni după-amiază adormi imediat. Dormea deja cînd Andersson termină de bărberit și se apucă să facă duș.
Andersson luă o înghițitură din votca lui din sacoșa de sub pat și apoi adormi și el.
Se gîndi la început la Gloria și după aceea se gîndi la Mary.
Apoi își dădu seama că își făcea de fapt siesta. Ce rost mai avea să se gîndească !

V

CÎND SE TREZI, Andersson crezu că e miezul nopții, pînă îi trecu prin cap să se scoale și să tragă draperia de la fereastră. Soarele strălucea.
Băiatul nu era în patul lui. Dar pe pat lăsase un bilet. Scrisese pe hîrtie de corespondență : „Am ieșit. Mă duc spre port. Mă întorc

să te trezesc ca să ajungem la timp. Ceasul meu e pe pernă în cazul că te trezești și te întrebi unde ești și cum te cheamă. Ești în străinătate și te cheamă Andersson. Îți mulțumesc pentru o dimineață agreabilă."

Andersson consideră că era un mesaj mișcător de lung și frumos în timp ce se întreba de ce își dăduse băiatul osteneala să ia cu el hîrtie de scrisori. Îi fusese probabil teamă că se va plictisi poate prea tare. Însă Andersson era decis să aibă grijă să nu se plictisească. Băiatul va fi cel care va hotărî și Andersson va merge cu el acolo unde va voi și va vedea ce va voi băiatul să vadă.

Andersson luă ceasul. Văzu că era aproape cinci și un sfert.

Se gîndi un moment și apoi ieși din cameră, în jos pe scară și afară în stradă.

O porni în direcția opusă Cafenelei Mari și mergea cu pași hotărîți. Ca și cum știa precis unde trebuie să meargă. Nu știa chiar exact dar știa ce căuta.

Strada o cotea spre o piațetă, o piațetă frumoasă pătrată și el se opri la colțul străzii. Era complet transpirat. Merge agale în jurul pieței și se uită în magazine. Ajunse la un mic magazin supraîncărcat de băuturi spirtoase unde intră și-și cumpără o sticlă de votcă pe care puse să i se împacheteze atent în hîrtie maronie. Cu sticla sub braț își continuă drumul în jurul pieței. Găsi ceea ce căuta. O farmacie. Acolo intră.

Nu erau mulți clienți în farmacie și întrebă la început o fată care stătea în spatele unei mașini de casă dacă putea să vorbească englezește. Evident nu putea, ci strigă după cineva.

Andersson așteptă. Nu trebui să aștepte mult pînă ce un bărbat îngrijit, de statură mică, într-un halat alb, îl întrebă cu ce îi poate fi de folos.

Mă doare capul, spuse Andersson.

Putem desigur să vă ajutăm în privința asta, zise farmacistul. Scoase rapid o cutie de aspirine pe care o puse pe tejghea și Andersson luă cutia și se prefăcu că încearcă să citească ce scrie pe ea.

Sper să nu fie începutul unei răceli, spuse farmacistul.

În clima aceasta desigur că nu se rătăcește, zise Andersson puțin glumeț.

Considerați că e cald, spuse farmacistul. Și poate că pentru moment e neobișnuit de cald. Dar se poate răci și din cauza asta.

E cald, zise Andersson. Pentru mine nu-i o problemă. Dar soția mea are mari dificultăți cu somnul, cred că s-a ars poate prea tare la soare. V-aș ruga să-mi dați un ulei de plajă și dacă este posibil o cutie de tablete de dormit. Dar tabletele de dormit nu sînt cumva condiționate de rețetă ?

Expresia condiționate de rețetă nu era cunoscută farmacistului.

Vreți tablete de inducere a somnului sau somnifere tari ? întrebă el.

E mai bine să-mi dați un flacon de somnifere tari și un flacon de calmante, dacă aveți unele pe care le puteți recomanda. Soția mea e nervoasă. Crede că va fi război.

Farmacistul introduse mai întîi cutia cu aspirine într-o pungă și apoi un flacon cu somnifere, despre care spuse că sînt foarte eficiente. Cît privea un calmant general, propuse ceva pe care Andersson îl aprobă imediat și farmacistul băgă flaconul în pungă și apoi închise punga cu multe îndoituri complicate ca pentru a arăta că este instruit nu numai în probleme de medicamente, dar că avea o îndelungată instruire și în închiderea pungii.

După care trecură la discuția despre uleiuri de plajă.

Adică farmacistul îi ținu o scurtă prelegere despre sortimentul de ulei pe care-l avea în depozit și ce sorturi constatase că se bucurau de succes printre turiști. Dacă erai neamț cumpărai asta, dacă erai englez cumpărai asta și dacă erai scandinav cumpărai altceva și apoi depinde într-o oarecare măsură dacă era vorba de un bărbat sau o femeie, dacă erai tînăr sau în vîrstă.

Dați-mi atunci un ulei de plajă pe care ar trebui să-l folosească o doamnă irlandeză jur de treizeci de ani și cu pielea delicată, spuse Andersson.

Farmacistul se gîndea.

Ce ziceți de Nivea Milk, întrebă farmacistul.

E în regulă, spuse Andersson. Asta cumpără domnele irlandeze ?

Să mă gîndesc, zise farmacistul. Ce vîrstă aveți ?

44, răspunse Andersson. Ce importanță are ce vreau eu ?

Nu sînteți irlandez, spuse farmacistul.

Suedez, zise Andersson.

Așa ziceam și eu, spuse farmacistul. Mi-am dat seama după înfățișare. Și de altfel nu aveți dureri de cap. Cel puțin nu dureri de cap care credeți că trec cu aspirine. Medicamentul care vă trebuie îl aveți deja sub braț.

Micuțul farmacist se uita la Andersson. Îl privea drept în ochi.

În țara asta, spuse el, nu prea e obiceul ca oamenii să se ducă la doctor sau doctorul să vină la ei. Noi, farmaciștii, avem pregătire medicală și aici vin oamenii cu durerile lor.

Sînt însă obișnuit ca turiștii să mă privească ca pe un nenorocit de vînzător.

Nu vreau să afirm că mă pricep la oameni, dar mă străduiesc. În momentul de față încerc să înțeleg de ce susțineți că aveți dureri de cap și de ce susțineți că sînteți însurat.

Vă tremură puțin mîinile ca și cum ați fi nervos și nu purtați verighetă și nu ați purtat o verighetă de multă vreme, dacă ați purtat vreodată.

Afirmați că aveți o soție care nu poate dormi. Nu aveți.

Am într-adevăr dureri de cap, spuse Andersson. Că îmi tremură puțin mîinile ține de faptul că fac imprimerie artistică pe textile și sînt probabil intoxicat de dizolvanții moderni. Încă nu se știe cît sînt de periculoși. Nu pot să port verigheta cînd lucrez.

Dar de fapt ce vă interesează chestiile astea ?

Păreți simpatic, spuse farmacistul. Aveți șarm. Dar arătați speriat. Poate că ați auzit ultimele zvonuri și credeți că va fi război civil pînă diseară.

Soția dumneavoastră e supărată că va fi război. Doar așa ați spus !

Îi e frică că va fi război, zise Andersson. Nu chiar aici, ei i-a fost totdeauna frică că va fi război. Avem un fiu de șaisprezece ani.

E cu dumneavoastră, întrebă farmacistul.

Nu răspunse Andersson. Ar fi mai ușor pentru soția mea, dacă ar fi fost cu noi. E într-o altă parte a lumii și acolo îi e frică soției mele că va fi război.

Ce ați zice dacă aș telefona la poliție, întrebă farmacistul.

De ce să telefonați la poliție, întrebă Andersson. Nu știa dacă era pe punctul de a se înfuria, sau de a se înspăimînta.

Am socotit în felul următor, spuse farmacistul. Veniți la mine și-mi afirmați că aveți dureri de cap. Apoi cumpărați somnifere tari și calmante. Aveți 44 de ani și sînteți căsătorit cu o doamnă care, să zicem, are 54 de ani. Pe ea vă gîndiți să o adormiți în seara asta ca să vă puteți dedica noaptea vizitării tinerei irlandeze pentru care vreți să cumpărați ulei de pajă. Poate vă gîndiți să-i dați soției o supradoză de somnifere. Ce știu eu.

Nu prea sînteți în toate mințile, spuse Andersson.

Nu despre bunul meu simț discutăm, zise farmacistul.

Așteptați un moment !

Farmacistul se duse într-o încăpere din spate și Andersson avea poftă să fugă de acolo.

Farmacistul se întoarse repede înapoi și puse două pahare pe tejghea.

Turnați cîte un pahar pentru fiecare din ce ați cumpărat, spuse el. Să dăm noroc unul cu altul.

Andersson turnă puțină votcă în fiecare pahar, își urară noroc și băură.

Sînt de părere să-i cumpărați doamnei o sticlă de ulei de măsline obișnuit, pe care-l producem aici. Cu el să se ungă seara. Astă seară. Orice altceva în categoria asta este un bluf. Așa cred.

Atunci iau o sticlă din aceasta, spuse el. Sau s-o cumpăr de la o băcănie.

Nu, zise farmacistul. Eu îl vînd într-o sticlă foarte frumoasă care arată mai scumpă decît este în realitate.

Nu sînt căsătorit, spuse Andersson după o vreme. Dar dorm prost și este adevărat că sînt imprimer și poate intoxicat.

Mă aflu aici într-o scurtă vizită. Sînt împreună cu nepotul meu și e un lucru de răspundere. Nu e prea mare și am obligația lui.

Sper să nu aibă loc tulburări pe aici. Chiar acum. Tocmai săptămîna aceasta.

Nu vă impacientați, zise farmacistul. Veniți oricînd să stăm de vorbă.

Andersson dădu mîna cu farmacistul și încercă să zîmbească, apoi plăti cumpărăturile și se grăbi înapoi la hotel.

Ceasul era aproape șase cînd ajunse în cameră și ascunse sticla de voctă și tabletele în sacoșa de drum. Sticla de ulei o puse pe pat și apoi așeză înpoi ceasul băiatului pe perna acestuia.

Făcu un duș cu grijă, apoi își spălă părul și dinții. Reflectă în legătură cu farmacistul

și hotărî să nu subestimeze inteligența localnicilor.

Numai în chiloți, se așeză apoi pe pat și fumă. Spera ca băiatul să se descurce bine, să nu fie vreun pericol în port. Să nu existe nici un pericol pentru un băiat undeva pe acest pămînt.

Dar existau. Existau tot felul de pericole.

Andersson încercă să se gîndească la Gloria. Cum îi spusese că fusese chiar în această localitate și întotdeauna se simțise în siguranță aici, cum spusese de fapt că iubea acest loc și oamenii săi. Cum odată, în primăvară, Andersson o rugase să meargă și el cu ea dar nu primise niciodată vreun răspuns. Poate că voia să-și rezerve acest paradis numai pentru ea. Ei îi plăcea să fie singură.

Ei bine, fir-ar al naibii, n-are decît să-i placă. Urma să se întîlnească cu Mary.

Andersson se servi cu încă o înghițitură de votcă și apoi se spălă pe dinți și în timp ce făcea asta intră băiatul.

Ei, te-ai trezit, spuse băiatul. E bine. Trebuie să mergi cu mine în port, acolo e distracție. Am intrat într-un birt unde a fost o bătaie generală între marinarii flotilei americane. Sînt cîteva distrugătoare în port.

S-au bătut ? întrebă Andersson înspăimîntat.

Au făcut scandal, spuse băiatul. S-au bătut cît au putut de bine pe căldura asta. De mine nu s-au sinchisit.

Acum fac un duș și apoi plecăm la Minerva să ajungem la timp. Cinematografele încep la șapte și jumătate. Putem alege între un film italian dublat în engleză în care se pare că e vorba despre mașini de curse. Asta nu mă interesează. Și un film american cu Clint Eastwood. La ăsta aș merge. L-am văzut. Cred că se numește *Spînzură-i cît mai sus*.

Nu prea ai de ales, zise Andersson. Tu decizi.

Dacă teatrul de păpuși este în engleză astă seară, am putea să mergem să-l vedem, spuse băiatul. N-am văzut niciodată teatru de păpuși decît la teve.

Sînt de părere s-o lăsăm pe Mary să decidă. E foare probabil că un gentleman suedez o lasă pe doamnă să decidă cînd e să-i arate de ce e în stare.

Puțin îmi pasă mie cum ar trebui să se comporte gentlemanii suedezi, spuse Andersson. Mă gîndesc să mă comport așa cum sînt.

Băiatul rîse.

Crezi că Mary e drăguță, nu, întreabă el.

Andersson se îmbrăcă cu niște blue-jeans prespălați și cu cămașă albă în timp ce băiatul făcu rapid un duș și apoi se îmbrăcă în ginși albaștri închiși și un tricou alb cu mîneci scurte.

Nu mi-ai răspuns dacă după părerea ta Mary e drăguță sau nu, spuse băiatul cînd ieșeau din cameră. Dar e drăguță.

Nu o uita însă pe Gloria, despre care de obicei vorbești atît de mult. E drăguță ?

Nu știu, spuse Andersson. Mary e frumoasă. Oricum e bine făcută, așa cum rar vezi. Dar la fel de adevărat e că nu mergi des la mare și te holbezi la femei.

Sosiră la Minerva și se așezară fiecare pe un scaun și de astă dată bătrînul chelner era acolo, cel pe care Andersson îl cunoscuse cu o

seară înainte. Andersson îl prezentă pe băiat și îi spuse că vor fi destul de mulți și chelnerul puse două mese una lîngă alta și aduse scaune. Mai rămase numai o masă liberă cu patru scaune.

Cînd chelnerul îl salută pe băiat și acesta îi zise că îl cheamă Fredrik, îi spuse și chelnerul că pe el îl cheamă Emil și că pot să i se adreseze cu acest nume. Numele lui întreg era Emil Brody.

Am auzit că ți-ai luat înapoi puloverul, spuse Emil.

Da, zise Andersson.

Cel care ți l-a dat este fiul meu, spuse Emil. Unul din ei.

Ce doriți ?

Așteptăm invitați, zise Andersson. Vin curînd. Comandăm atunci.

Chelnerul se duse și se așeză pe un scaun, departe de ei.

Așa deci, americanii s-au bătut în port, spuse Andersson. E un mod nenorocit de comportare în timpul vizitei unei flotile.

Nu e nici o vizită. Am vorbit cu un tînăr american înainte de a începe scandalul. Sînt de multă vreme aici. Spunea că toți erau iritați că e foarte trist aici. Se pare că nu au voie să meargă la barurile de noapte pentru turiști. Comandanții pot merge dar nu și marinarii de rînd.

Dacă am înțeles corect.

Apoi sosiră Mary și micuța Ida.

Sper că nu s-a întîmplat ceva cu Julia, spuse băiatul. Doar nu s-a îmbolnăvit.

Cîtuși de puțin, spuse Mary. S-a simțit rău numai în mașină, din cauza căldurii. N-a fost nimic. John și cu ea vin. Dar Julia nu se poate decide ce să pună pe ea, cu ce să se îmbrace. Are trei rochii din care să aleagă și nu se poate decide. Vrea să fie elegantă pentru tine, Fredrik. John o lăsă să aleagă. John și Julia vin. Ida și cu mine am plecat înainte să nu vă facem să așteptați.

Bătrînul chelner se ridică și veni spre masa lor și întrebă dacă acum poate lua comanda.

Ida voia imediat o coca-cola și nu consideră necesar să-și aștepte sora și băiatul comandă și el tot o coca-cola.

Mary și Andersson comandară vin alb.

Ți-am cumpărat ulei de plajă, îi zise Andersson lui Mary.

Mary păru puțin uluită, dar nu reuși să spună ceva deoarece un englez de statură mică în pantaloni șort prea mari, un tricou de lînă și adidași li se adresă. Era amabil, cu ochii negri și părul negru cu cărare și spuse : Aud că vorbiți englezește, pot să mă așez o clipă, beau numai ceva.

Se așeză.

Sînt nervos, zise el. Ceva e pe cale să se întîmple.

Rămîneți cu plăcere puțin, spuse Mary. Dar așteptăm încă două persoane. Aceasta e motivul că avem două scaune libere la masa noastră.

Numai să dau pe gît ceva, zise englezul.

Cînd veni chelnerul îi spuse : Adu-mi un gin și tonic. Dar repede.

Pot după aceea să rezerv masa de acolo cu scaune, masa care a mai rămas. Soția și fiicele mele vin repede. Stau aici pînă dau pe gît un gin.

Celorlalți le spuse :

Poate mă considerați impertinent. Numele meu este James Hayter. Sînt din Londra. Am venit aici cu automobilul, cu soția și cele două fiice. Sosesc și ele îndată. Trebuie să ne întîlnim aici. Mîine m-am gîndit să o pornesc spre casă sau mai bine zis ne-am gîndit să plecăm cu mașina înapoi, dar acum cîtva timp am vorbit cu o familie olandeză și mi-a spus că nu se poate ajunge departe. Se poate ieși din oraș dar nu se poate ieși din district. Militarii au blocat ieșirile din district. Poți parcurge cîțiva zeci de kilometri, apoi trebuie să te întorci. Nu cred că e adevărat. Știți ceva ?

Nu, spuse Mary. Sîntem turiști charter și am venit în grup. N-am auzit nimic din care să rezulte că districtul este închis.

Nu e oare numai un zvon ? Se pare că circulă o mulțime de zvonuri.

Englezul își primi băutură și o înghiți la repezeală.

Ei, să fie al naibii, zise el. Se poate să-l fi înțeles greșit pe olandez.

Emil auzise ce spuse englezul.

La șase și jumătate este o transmisie specială la teve și radio, zise el. Nu mai e mult. Am un aparat teve în local. O să mă uit și o să vă relatez. Va vorbi ministrul de externe. Dacă districtul ar fi închis desigur că aș fi știut și eu.

Cred că puteți fi liniștit. Vreți deci să vă rezerv masa pe care o mai am liberă.

Da, spuse englezul. Puneți o sticlă de vin alb într-o frapieră pe masă și patru pahare.

N-aș vrea s-o reliniștesc pe soția mea, Renée. Eu îi spun Zizi. Avem și fiicele cu noi. Helen are douăzeci și unu de ani și Susan numai șaisprezece. Sîntem de o săptămînă aici și am făcut baie și am dori să vizităm puțin țara. Poate vă deranjez !

Tocmai atunci sosiră John și Julia și întrucît englezul înțelese că stătea pe unul din scaunele lor se ridică. Și pe scurt îi expuse rapid lui John ceea ce le spusese celorlalți.

Trage cealaltă masă și așază-te aici, zise John. Trebuie să încercăm împreună să cugetăm a ce e pe cale să se întîmple.

Emil împinse masa lîngă celelalte și mută scaunele și îi dădu lui John un pahar de vin alb, deși acesta nu ceruse nimic, și Juliei îi dădu o coca-cola.

John, care stătea cel mai aproape de Mary, îi dădu acesteia paharul său de vin și comandă și el un gin și tonic, bănuind că asta conținea paharul englezului.

Ai o rochie foarte frumoasă, Julia, zise băiatul.

Dacă astă seară teatrul de păpuși joacă în engleză merg și eu cu tine. N-am fost niciodată la teatrul de păpuși.

Nici eu, spuse Julia.

John și James Hayter începură să vorbească încet între ei și Mary se uită la Andersson și zise : Pentru mine ai cumpărat ulei de plajă ?

Să nu mă înțelegi greșit, spuse Andersson. Am intrat într-o farmacie să-mi cumpăr niște aspirine și întîmplător am ajuns să discut cu farmacistul despre uleiuri de plajă. Sînt o mulțime de sorturi. Confidențial, farmacistul mi-a spus că dacă cunosc vreo doamnă frumoasă care este foarte sensibilă la soare să cumpăr o sticluță de ulei de măsline care se produce în această regiune. Ca să nu fiu nepoliticos față de el am cumpărat o sticluță. Pe care vreau să ți-o dau.

În curînd o să împlinesc 45 de ani, zise el după aceea ca și cum ar fi fost prea bătrîn să folosească și el ulei de plajă. Dar el o spusese pentru că voia să fie spusă. Voia ca Mary s-o știe.

De ce, n-ar fi putut să răspundă.

Eu sînt puțin mai tînără, zise Mary. Dar cred că este drăguț din partea ta că mi-ai cumpărat uleiul de măsline.

Se folosește la culcare, spuse Andersson. Seara. Nu te ungi cu el cînd mergi la plajă.

Sînt mai tînără ca tine, zise Mary. Am aproape 30 de ani.

Joacă *Spînzură-i cît mai sus,* spuse băiatul.

Chiar așa, zise Mary. Dar mergem oricum. Nu trebuie să fim prea scrupuloși. Cînd începe filmul. Exact cînd se întunecă ?

La șapte și jumătate, răspunse băiatul. Prima reprezentație începe la șapte și jumătate. Dar va trebui desigur să și mîncăm.

Aici se mănîncă tîrziu, spuse Mary. Pe la zece începe să se mănînce. Cel puțin la hotelul nostru. Restaurantele servesc cina și mai tîrziu.

Sorbiră din vin.

Tăceau.

Nu aleseseră un bufet deosebit. Mașinile claxonau și se înghesuiau iar oamenii făceau gălăgie și se îngrămădeau dar aici stabiliseră să se întîlnească așa că trebuiau să suporte larma străzii și mirosul gazelor de eșapament.

Pe neașteptate apăru o doamnă brunetă înaltă cu două fete tinere brunete. Erau Renée Hayter, numită Zizi, cu Helen și Susan. Salutară de parcă toți erau vechi prieteni și începură să-și toarne din vinul comandat de James.

Băiatul o privi pe aproape egala în vîrstă Susan și hotărî că îi place.

Vrei să mergi și tu la cinematograf, Susan ? întrebă el.

Vine și Mary, spuse băiatul. Sîntem cîțiva care mergem.

Și teatrul de păpuși, zise Julia. Doar trebuia să-l vedem.

Să aflu dacă joacă în engleză, spuse băiatul. Dacă da și vrei să mergi vin cu tine. Dacă John și Ida merg și ei. Dar și Susan poate să meargă cu noi.

Susan rîse.

Iată că ai un cavaler, Susan, spuse Zizi. În felul acesta n-o să te mai sîcîie puștii din oraș. Tînărul irlandez pare să poată să aibă grijă de tine și de el însuși.

Sînt suedez, zise băiatul.

Toți auziră acum că bătrînul chelner dăduse drumul la teve și că o voce anunțase un program, care trebuia să fie promisă cuvîntare

introdusă suplimentar a ministrului de externe.

James Hayter și băiatul intrară în local și se așezară pe niște scaune și își îndreptară privirile spre teve iar în spatele lor stătea în picioare Emil.

Și ministrul de externe, care nu arăta decît ca un bătrîn ministru de externe umflat, citi o scurtă cuvîntare de pe o hîrtie și nimic mai mult.

Băiatul ar fi dorit să vadă ce program era la TV după reinteligibila cuvîntare a ministrului de exterene dar Emil închise aparatul.

Ce dracu a zis? îl întrebă Hayter pe Emil. A spus ceva că drumurile prin țară sînt blocate.

În realitate n-a spus nimic, zise Emil. A confirmat că doi membri ai guvernului au fost victimele unui atentat, că au fost aruncați în aer de un nebun care a azvîrlit o grenadă în automobilul lor. Că sînt răniți, dar nu mortal. El a dat asigurări că nu a fost o acțiune politică ci fapta unui bolnav mintal. A spus de asemenea că antrenorul a fost omorît pe loc de oamenii securității.

Asta este totul.

N-a spus nimic că drumurile ar fi blocate sau că ar urma să se instituie măsuri speciale de securitate.

Nu știu ce să cred. Dar probabil că e bine să credem că ceea ce a spus este corect. Dacă guvernul pe care îl avem va fi răsturnat nu se știe ce se va întîmpla în țară. Îndeosebi nu putem fi siguri în ce mod va reacționa vecinul nostru din nord.

Avem un mare teritoriu în dispută în nord. După cum desigur știți ONU a avut de multe ori pe agendă această problemă.

Nu știu nimic, spuse Hayter. Nimic din ce ar putea dezlănțui conflicte mai serioase în această țară. E doar cunoscută ca o țară turistică pașnică.

Guvernul nu este întru totul democratic. E un lucru cunoscut. Dar care guvern este. Oricum ONU a respectat această țară și chiar pe vecinul dumneavoastră din nord. Ambele țări sînt membre ale ONU.

Cum dracu să aflu eu acum dacă olandezul care vorbea despre drumuri blocate spunea adevărul sau aiura?

Nu știu, zise Emil. Numai plecînd. Nu putem recurge la sechestrarea străinilor. La ce ar ajuta.

Băiatul și Hayter ieșiră afară și se așezară pe scaunele lor și Emil Brody se hotărî să le aducă încă un rînd pe contul lui. Toți primiră ce băuseră înainte.

E din partea mea, zise Emil.

James Hayter încerca acum cît putea de bine să le explice că ministrul de externe, care arăta ca o oală de noapte politică, obișnuită și umflată, avusese nevoie de mai multe minute pentru a nu spune practic nimic. Cineva aruncase în aer un automobil și în automobil s-a întîmplat să fie doi tipi importanți și cel care provocase explozia a fost omorît pe loc. Că asta era totul. Că nu se mai spusese nimic.

Că era al naibii de tipic pentru politicieni să vorbească fără să spună nimic. Dar că el

personal era înspăimîntat, pentru că se întîlnise cu un olandez speriat care nu avea cum să inventeze că nu se mai poate ieși din district.

Toți tăceau.

Pe neașteptate Paul Verglas de la restaurantul pescăresc opri mașina în fața bufetului și-i strigă lui John care era mai aproape : Cred că puteți fi liniștiți.

Coboară o clipă, îi spuse John. Avem cu noi o familie engleză care trebuie să se întoarcă acasă cu mașina. Ei afirmă că drumurile de ieșire din districtul acesta sînt blocate.

Verglas închise motorul. Coborî și-l salută pe Emil din cap și se duse și vorbi cu el.

Emil aduse un scaun și îl plasă pe Paul Verglas alături de James Hayter.

Ce ați auzit ? întrebă el.

Că drumurile sînt blocate. Că pichete de militari le cer automobiliștilor care vor să iasă din district să se întoarcă înapoi aici. Ne-am gîndit să mergem mîine spre nord, spuse Hayter.

De la cine ați auzit ? întrebă Verglas.

De la un olandez, răspunse Hayter.

Sînteți venit pe cont propriu, n-ați sosit cu un grup ? spuse Verglas.

Nu, zise Hayter. Sîntem întru totul pe cont propriu. A mers bine pînă acum. De ce să nu meargă bine și în continuare.

Paul Verglas arăta foarte grav.

Sincer vorbind, nu știu, spuse el. Dar vă sfătuiesc să rămîneți o zi sau două. Aici !

Acesta este sfatul meu.

Se ridică și zise rîzînd : Veniți cu mine domnule Hayter, să vă ofer o băutură pe care numai Emil o poate prepara.

Intră în local și James îl urmă. Emil era deja acolo.

Înainte de a dispărea după Paul Verglas, James Hayter strigă : Susan, du-te cu tînărul suedez și ne întîlnim aici cel mai tîrziu la ora nouă.

Băiatul se uită la Susan și apoi la Julia.

Teatrul de păpuși, care începe peste puțin timp joacă în engleză, spuse Susan. Merg cu plăcere. Chiar și la cinematograf.

Au voie să meargă și fetele la teatru ? îl întrebă băiatul pe John.

Au voie dacă tu și Susan răspundeți de ele, spuse John.

Băiatul, Susan și fetițele plecară și promiseră să fie înapoi la Minerva la ora nouă.

Helen ezită un moment dar apoi se hotărî să meargă și ea și fugi să-i ajungă din urmă.

Paul Verglas ieși din local și se îndreptă direct spre mașină și plecă. Se ducea la lucru.

Mary și Andersson se uitară puțin unul la altul. Să se ducă la cinematograf ?

John nu spuse nimic. Renée Hayter nu spuse nimic.

James ieși afară din nou și-și trase scaunul mai aproape de cei patru.

Paul Verglas a vorbit serios cu mine, zise el. Omul acesta este speriat.

Sîntem mai aproape de un război decît bănuim.

Vii și tu la cinematograf, John? întrebă Mary. Trebuie să pierdem puțin timp înainte de cină.

Tu și Andersson puteți merge, spuse John. Mai rămîn să vorbesc puțin cu James și Zizi.

Ne vedem toți aici, la ora nouă.

Ceva e pe cale să se întîmple. Simt asta. Numai că nu știu ce. Ne vedem aici la ora nouă cel mai tîrziu.

Cu Julia și Ida pe mîini bune și într-o companie plăcută, poate că ar trebui să-l caut pe ghidul nostru irlandez, îi spuse John lui Mary. E tînăr dar pare cu discernămînt. Familia Hayter, care nu aparține nici unui grup și vrea să plece acasă, ar trebui să știe clar care e situația. Trebuie să ne ajutăm unii pe alții, nu, ce dracu.

Am luptat aici în timpul războiului, spuse James Hayter. Noi și neozeelandezii am debarcat chiar pe plaja asta populară nenorocită. Acesta a fost motivul pentru care am vrut s-o revăd. Cei mai mulți din cei ce stau acum la soare și își prăjesc blestematele de funduri grase nici nu-și închipuie pe ce nisip amestecat cu sînge se află. Am stat îngropați acolo șapte zile și șapte nopți și ideea era să primim ajutor de la partizani, dar nu l-am primit. Mai tîrziu am înțeles că trebuia să atragem numai atenția asupra noastră. Forțele principale au intrat în țară mult mai la nord și cu puține pierderi.

Sînt numai treizeci de ani de atunci și s-a uitat.

Nu s-a uitat totul, spuse bătrînul chelner.

James Hayter îl privi pe Emil Brody și ca și cum i-ar fi cerut scuze și zise: Nu, firește că nu. Firește că nu.

Zizi voia să schimbe subiectul discuției și îi spuse lui Mary: Nu cred că te gîndești să faci prostia să te duci la cinematograf cu gentlemanul cu ochi albaștri, cum l-o chema.

Andersson, zise Andersson. Așa îl cheamă.

Zizi rîse.

Tot suedez, spuse ea. Fredrik este fiul tău?

Nepotul meu, zise Andersson. Nu sînt căsătorit.

Zizi se uită la Mary de parcă se gîndea să-i spună ceva dar nu-i spuse nimic.

Poate că i-ar fi spus ceva dacă două tinere cu părul blond ca secara nu s-ar fi așezat la masa lor și ar fi făcut o comandă care îi surprinse pe ceilalți: Comandară douăsprezece beri.

Douăsprezece beri, spuse Emil. Douăsprezece.

Da, zise una din blonde. Douăsprezece. Douăsprezece beri reci. Două pahare.

Emil aduse două frapiere cu gheață cu cîte șase sticle de bere în fiecare și două pahare. Fetele tăceau.

Băură pe tăcute dintr-o sticlă și fără să spună ceva și turnăară dintr-a doua și o terminară și abia după ce băură cîte trei beri fiecare începură să vorbească în surdină între ele.

Hayter, John, Zizi și Mary rămaseră uluiți fără să scoată o vorbă.

Andersson tăcea și el dar nu era deosebit de uimit. Ghicise deja că fetele erau din Finlanda

și știa că tinerele finlandeze care considerau că au nevoie să discute o problemă puteau s-o facă numai cu o duzină de beri dacă apreciau că problema cerea o duzină de beri.

Finlandezele se uitau din cînd în cînd la ceilalți, dar fără a-i vedea de fapt.

Vorbește vreuna din voi suedeza, le întrebă el pe finlandeze.

Da, sigur, eu, zise una dintre ele.

Ați auzit ceva despre ce se întîmplă în țara asta ? întrebă Andersson. Noi am auzit o mulțime de zvonuri și domnul englez, aici de față susține că nu poate ieși din districtul în care ne aflăm. E cu mașina și vrea să se întoarcă acasă.

Nu știm prea multe, spuse finlandeza. Dar din cîte am aflat de la ghidul nostru, guvernul finlandez apreciază situația de așa natură încît vom fi transportați cu avionul acasă. Toate agențiile de voiaj finlandeze trebuie să-și transporte turiștii cu avionul în țară. Eu și prietena mea am contat că vom sta trei săptămîni. Sîntem aici de cinci zile. Acum trebuie să ne întoarcem acasă. O să primim banii înapoi, dar să fie al dracului dacă este vreo consolare. Vrem soare.

Acum tragem la măsea.

Andersson se gîndi îndelung ce să spună.

Într-un tîrziu îi zise lui James Hayter : Fetele sînt din Finlanda. Finlandezii își transportă oamenii cu avionul acasă.

Mary și cu mine mergem la cinematograf !

VI

MARY ȘI ANDERSSON nu s-au dus la cinematograf.

Au luat-o în jos pe stradă și apoi în direcția în care se aflau cele mai multe felinare și firme de neon, ca și cum s-ar fi gîndit să ajungă în centrul orașului unde erau lucruri de văzut, unde se întîmpla ceva și unde era miezul distracțiilor.

Dar nu era cum crezuseră ei. Era încă devreme seara, încă înainte de cină și abia după cină începea o eventuală viață de noapte. Merseră spre cele mai luminate străzi și firme de neon, pentru că așa părea firesc, și, în plus, cel mai sigur. Nu pentru că le-ar fi fost teamă să nu fie atacați ci pentru că străduțele erau prost luminate și observaseră că pe acolo nu avea nimeni prea mare grijă de talmeș-bălmeșul de pe stradă sau să pună paravane în jurul gropilor și șanțurilor săpate de muncitorii de la drumuri.

Acum era întuneric. Se făcuse beznă imediat după șapte. Era la fel de cald și acalmie, ca atunci cînd soarele era sus, și mai stăruia umiditatea.

Nu s-au dus la cinematograf. Nici măcar n-au discutat o asemenea posibilitate.

Aerul nu mai mișca.

Mergeau agale. Seara era lipicioasă.

Nu e nici o plăcere să ne plimbăm pe aici, în mirosul gazelor de eșapament, spuse Mary. Să mergem în jos, spre port. E un părculeț

acolo. Cresc șase palmieri în jurul unei bănci. E totuși un parc.

E ciudat că aici nu bate vîntul.

Andersson și Mary mergeau ținîndu-se de mînă. Pe de o parte, pentru că așa voiau și pe de altă parte pentru a nu se pierde unul de altul. Erau mulți oameni pe stradă. Și toți se înghesuiau și mergeau foarte încet. În căldură, în gazele de eșapament, în fumul fripturilor de la micile grătare în aer liber, în praf, în eternele claxoane ale automobilelor și în mirosul slab de rosmarin.

Dacă cei ce se aflau pe stradă și circulau ar fi avut o dorință comună, aceasta ar fi fost să înceapă să bată vîntul.

Sînt nordicele atît de frumoase, cu părul blond ca secara, ca cele două finlandeze ? întrebă Mary.

Nu toate, răspunse Andersson. Nici pe departe toate. Cu finlandezele este ceva special, așa am considerat eu întotdeauna. Au ținută și gust. Și încă ceva : nu au o mulțime de nenorocite de opinii. Sînt destul de tăcute.

Ai spus că ești împreună cu o fată care se numește Gloria, zise Mary.

Da, așa am spus, zise Andersson. Poate că nu m-am exprimat întru totul corect. Probabil că nu pot să spun că sînt împreună cu ea, dar pot să spun să îmi place cînd sîntem împreună. Uneori așa cred. Mă gîndesc la ea. Am zis că sîntem împreună, cînd s-a pus problema să scriem vederi. Și am vrut să spun desigur că dacă ar fi să scriu o vedere i-aș scri-o ei. Gloriei.

De vrei să știi dacă Gloria este tot atît de frumoasă și cu părul blond ca secara atunci așa este. Dar ea nu e atît de izbitor de bine făcută ca tine, și nu are pistrui, dacă nu te ofensează că mă exprim astfel. Cum ești făcută nu puteam desigur să nu observ. Erai foarte frumoasă, cînd soarele îți ardea părul roșu închis, dracu știe dacă n-ar fi trebuit să porți o pălărie în arșița cea mai mare de la prînz. Ești frumoasă, dar și mai frumoasă ai fost cînd te-ai simțit jenată că ai oprit muzica.

Ce-a fost de spus, s-a spus.

Cu greu aș fi putut să evit să mă îndrăgostesc puțin de tine și cu atît mai mult cînd am început să te cunosc mai tîrziu, și poate că de aceea am vrut să știi că eram aproape împreună cu o fată căreia, dacă nu altceva, uneori îi scriu vederi. Mi-ai spus că ai fost logodită.

Andersson tăcu.

Nu am obiceiul să vorbesc atît de mult, zise el mai tîrziu. Dar fără îndoială că am băut cam mult vin.

În realitate nu suport băutura dar totuși beau. Uneori. Des. Uneori des. Dar nu constant.

Fac imprimerie artistică, asta-i munca mea zilnică. Și reclame. Lucrez mult cu tiner și alți dizolvanți speciali. Alcoolul și dizolvanții nu merg împreună. În ce mă privește. Dacă înțelegi.

De pe bancă aveai vedere spre port. Nu era un port mare.

Nu știu dacă înțeleg, spuse Mary.

Apoi tăcură și merseră foarte agale pînă sub cei șase palmieri și se așezară pe banca despre care vorbise Mary.

Am fost informat dintr-o sursă sigură, zise Andersson, că în port s-ar afla două distrugătoare americane. Dar nu sînt. Fredrik, care a fost aici mai devreme mi-a spus că americanii au venit de mult timp și înainte John îmi spusese că e vizita scurtă a unei flotile americane. Desigur că băiatul a înțeles greșit. El zicea că americanii sînt de atîta timp aici, încît au început să se plictisească unul de altul și de locul acesta și că nu li se permite să meargă la barurile de noapte. Americanii s-au încăierat, zicea el. John are desigur dreptate. A fost numai vizita scurtă a unei flotile.

Că cele două distrugătoare au primt un ordin rapid să părăsească portul și apele acestei țări, la asta nici nu îndrăznesc să mă gîndesc.

Să fie al dracului.

Mary nu zicea nimic și Andersson fuma.

Am spus că am fost logodită, zise Mary cu totul pe neașteptate și cu amărăciune. Am fost logodită pînă nu demult. Dacă prin nu de mult se poate înțelege acum un an. Șase ani am fost logodită.

Trebuia să ne căsătorim acum un an pe vremea asta. La sfîrșitul lui iulie anul trecut. Atunci urma el să devină medic.

Dar nenorocitul a lăsat-o însărcinată pe cea mai bună prietenă a mea. Așa că a trebuit să se însoare cu ea.

În curînd împlinesc treizeci de ani. Sînt cea mai mare dintr-o serie de cinci surori.

Cinci fete. Toate sînt măritate.

Am ajuns în plus.

Mary tăcu și îi ceru o țigară lui Andersson, și acesta i-o dădu. Și Andersson nu știa ce să spună sau dacă chiar era nevoie să spună ceva.

Probabil că nu considera că e nevoie să spună ceva.

Nu spuse nimic.

Mary continuă să vorbească rar.

Am avut o stare foarte ciudată în ultima vreme. Nu pot dormi, stau trează nopți întregi și am devenit mult mai irascibilă. Și am avut premoniții, premoniții rele. Sînt acum în concediu după luni de muncă care fie că m-au obosit fie că m-au plictisit. Nu am totuși o muncă tocmai grea.

Ceva se pare că se schimbă în mine. Cînd spun că sînt foarte obosită este poate numai o scuză pentru că nici chiar față de mine nu recunosc sau nu pot accepta cum mă simt. Poate că nu mă simt pe deplin bine, dar aceasta este o problemă minoră, că doar toți se simt la fel, dacă întrebi. Poate că e din cauza vîrstei, sau a anotimpului. Vara e totdeauna dificil. Sentimentul de singurătate pe care-l am nu este nou, îl cunosc bine și m-am obișnuit cu el. Mă chinuie. Nu fizic ci psihic și, după părerea mea, fără motiv, dar chinul e un fapt. Există. Îl simt permanent. Poate că îmbătrînesc. Îmbătrînesc și asta nu mă bucură. Mă înțelegi. Aș vrea să fac ceva bun, o faptă bună. Cum, nu știu. Sînt copilăroasă. Sînt bucuroasă că cel puțin o dată pot să vorbesc despre ce sînt. Poate pentru că eu sînt departe de casă sau că tu ești un bărbat dintr-o țară străină. Cred că am nevoie de cineva pe care să-l țin de

mînă chiar și pentru o scurtă săptămînă. Poate numai pentru că e în toiul verii, dar nu numai asta.

Înainte de a veni aici, am vizitat-o pe una din surorile mele și celelalte erau și ele acolo și mama de asemenea. Se pare că nu mai sînt în stare să suport viața de familie. S-au mai precis spus întrunirile de familie. Se întîmplă sau se spune întotdeauna cîte ceva care să sublinieze că eu sînt cu mult altfel decît celelalte, nemăritată și fără copii, și se ajunge la sentimente neplăcute pentru toți. Se pare că vor să mă schimbe. Asta îmi face rău și mă înstrăinează din ce în mai mult de fiecare dată iar sentimentul de singurătate devine tot mai acut.

Uneori mă închipui ca un copil găsit, complet fără trecut. Ca și cum aș veni de pe o altă planetă și aș refuza să pricep această nenorocită de viață pămîntească, pe care în orice caz am datoria să o înțeleg. Sînt închisă în propria mea situație și situația mea este că sînt singură. Poți să spui că sînt frumoasă, eventual că arăt bine și că mă mai pot mărita și avea copii. Este adevărat. Și totuși ai greși.

Poți să-mi spui să mă mărit cu primul bărbat bun care se interesează de mine și să formez o familie și să fac copii. E ceea ce îmi spun surorile mele. Dar am fost foarte puternic rănită de bărbatul care m-a înșelat pentru că l-am iubit și din păcate m-a iubit. O întîmplare a făcut să mă înșele și apoi a fost obligat la o căsătorie la care nu se gîndise. Acum ar trebui să credem că e nefericit, dar nu e. Prietena mea și el par să fie fericiți ca și cum iubirea, la o adică, este lipsită de sens. Atunci și eu aș

putea să mă mărit cu oricine și să fac copii și să fiu acceptată ca normală. Vreau să-ți spun că tînjesc după un copil, că doresc mult să am copiii mei. Dar nu e tot adevărul. Am premonițiі negre despre modul în care voi arăta chiar numai peste zece ani dacă rămîn în continuare singură, nemăritată și fără copii. Voi fi nespus de tristă. E poate o prostie să prezici un viitor despre care nu știi nimic dar le-am văzut pe toate acestea, cele singure și fără copii, cînd încep să aibă riduri și totul este prea tîrziu.

Vorbesc și eu.

În nici un fel nu vreau să te deprim, vreau numai să spun ce am pe suflet. Să mă descarc de sentimentele care mă chinuiesc. Nu știu ce am să fac.

Cînd vin de la serviciu, ascult uneori Beethoven. Deși este o muzică gravă, mă poate face fericită. Nu plîng. Nu mi-au mai rămas lacrimi.

Mă înțelegi. Nu e nevoie să mă înțelegi, vreau numai să vorbesc. Poate că și eu am băut puțin mai mult.

Andersson nu scotea o vorbă.

Andersson era destul de înțelept ca să nu spună imediat ceva, pentru că orice ar fi spus nu era totuși ce voia Mary să audă.

Mama ta consideră firește că ai ratat totul, zise el vesel.

Se pare că te amuzi, spuse Mary fără să fie ofensată sau jignită.

Da, mă amuză într-un fel, zise Andersson. Am crezut la început că vorbeai de o singurătate catolică și foarte irlandeză. Dar aceeași situație am întîlnit-o și în Borås-ul protestant.

Borås, spuse Mary.

Este un oraș în Suedia, zise Andersson.

Ce-ar fi să ne gîndim bine la problema ta și s-o rezolvăm imediat. Avem la dispoziție aproximativ trei sferturi de oră pînă trebuie să fim înapoi la Minerva. Magazinele sînt deschise. Mergem pur și simplu și cumpărăm o pereche de verighete și ne logodim. N-are rost să mai așteptăm. Apoi mă duc să iau cina la hotelul meu și-i spun băiatului că m-am logodit, ceea ce fără îndoială îl va bucura. Tu iei cina la hotelul tău și-i spui lui John că te-ai logodit, ceea ce îl va amuza.

Apoi ne vedem. Și mergem undeva să sărbătorim.

Cît stai aici ?

Am un sejur de paisprezece zile, spuse Mary.

Eu stau numai săptămîna asta, zise Andersson.

Să mergem repede să ne logodim.

Mary se gîndea.

Se pare că vorbești serios, spse ea.

Vorbesc serios, zise Andersson.

Mary îi ceru din nou o țigară lui Andersson și fumă în tihnă gîndindu-se.

Ne logodim, spuse Andersson. E ultimul meu cuvînt în această problemă.

Hai, vino !

Se ridicară și porniră mînă în mînă spre străzile luminate cu toate lămpile de neon și n-a fost prea dificil să găsească un magazin care vindea ceasuri, bijuterii și verighete. Acolo intrară.

Proprietarul magazinului, un bărbat tînăr și gras, ședea și asculta radioul dar îl închise cînd Mary și Andersson ajunseră la tejghea.

Cu ce vă pot fi de folos, întrebă el.

Dorim o pereche de verighete, zise Andersson.

Așa, spuse tînărul gras și își puse o pereche de ochelari. Cu ce vă pot fi de folos ?

E vorba de o pereche de verighete, spuse Andersson.

Așa, zise grăsunul. Cu ce vă pot fi de folos ?

Nu știe englezește, spuse Mary. Nu poate decît să spună o propoziție și asta e cu ce vă pot fi de folos.

Mary arătă cu degetul o casetă deschisă cu verighete plate, care se afla sub geamul tejghelei și grăsunul înțelese. Voia o verighetă.

El puse caseta pe tejghea și o invită pe Mary s-o încerce și Mary încercă și alese o verighetă simplă și apoi îl puse pe Andersson să aleagă una.

Grăsunul rîdea spre ei și rostea din cînd în cînd : Cu ce vă pot fi de folos.

O femeie mai în vîrstă care probabil stătuse și mîncase în spatele prăvăliei ieși acum și mestecînd încă îi întrebă într-o engleză curată și clară cu ce le putea fi de folos.

Vrem o pereche de verighete, zise Andersson. Ne logodim.

Atunci să încercăm două verighete cum se cuvine, de aur, spuse femeia. Mai late decît cele pe care le-ați încercat. Și pînă mîine la această oră ajutorul meu vă va grava numele pe ele.

Verighetele pe care le-ați încercat sînt simple, fără valoare.

Avem deja verighete de aur veritabil cu nume cu tot, spuse Mary. Ne aflăm aici în-

tr-o vacanță scurtă și verighetele noastre sînt atît de scumpe și de valoroase, încît le-am depus în seiful hotelului. Avem nevoie numai de o pereche de verighete simple fără valoare, să se vadă că sîntem logodiți.

Ne-am logodit chiar înainte de a pleca și n-am reușit să ni le ajustăm. Verighetele sînt prea mari și ne alunecă foarte ușor de pe degete, de exemplu cînd înotăm. Și cum nu vrem să riscăm să le pierdem dorim niște verighete simple pentru aici pentru că nu vrem să riscăm să se creadă că nu sîntem logodiți.

Ne puteți ajuta ?

Femeia mesteca și se gîndea.

Sigur că puteți cumpăra o pereche de verighete ieftine dacă doriți, spuse ea.

Înțeleg că vreți să vă logodiți, oricît de tulbure pare acum situația.

Ați auzit ceva nou ? întrebă Andersson.

Nu, spuse femeia. Dar au fost convocați în mod excepțional toți polițiștii pe care îi avem. Așa că sigur se așteaptă tulburări.

Să vă logodiți !

Mary și Andersson plătiră verighetele pe care le aveau pe mînă și care erau într-adevăr foarte ieftine.

Afară, pe stradă, Mary și Andersson se gîndiră că poate ar trebui să se sărute puțin dar se pare că erau și mai mulți oameni care se înghesuiau așa că puteau să mai aștepte.

Acum sînt logodită, zise Mary.

Da, spuse Andersson.

Andersson putea pe drept cuvînt să se felicite că se logodise cu o femeie atît de frumoasă ca Mary, dar în același timp nu putea

să nu se întrebe la ce va duce de fapt această logodnă rapidă.

În același timp se întreba de ce erau convocați toți polițiștii.

De ce părăsiseră portul distrugătoarele americane.

De ce apreciase guvernul finlandez situația din țară atît de gravă încît ordonase agențiilor sale de voiaj să-și transporte turiștii acasă cu avionul.

Se gîndea la băiat.

Baiatului nu trebuia să i se întîmple nimic.

Se gîndea la Mary.

Lui Mary nu trebuia să i se întîmple nimic.

Sîntem logodiți acum, spuse el. Dar ce nori de neliniște se adună deasupra cerului acestei țări. Dacă finlandezii se gîndesc să-și ducă acasă oamenii, poate că și noi trebuie să plecăm. Și voi la fel. Poate că toți turiștii trebuie să plece.

Să sperăm că John sau James Hayter au aflat ce se întîmplă în realitate sau ce s-a întîmplat. Noi, turiștii charter ajungem fără îndoială acasă, e mai rău pentru familia Hayter care e cu mașina. Nu cred totuși că vor fi tulburări sau că se va întîmpla ceva. Țara asta nu poate să-și permită să-și alunge turiștii. Nu-mi pot închipui una ca asta.

Acum o să-i scrii Gloriei și o să-i spui că te-ai logodit, zise Mary. Și să nu te mai îngrijorezi atît de mult de eventuale evenimente politice. Polițiștii au fost firește convocați în mod excepțional pentru siguranța noastră, a turiștilor. Se vor răspîndi o mulțime de zvonuri și turiștii vor pune întrebări și ideea e că e

desigur bine să fie mai mulți polițiști pe care să-i întrebi. Nu e sigur că finlandezele vor fi realmente obligate să plece acasă. S-a spus, bineînțeles, că dacă situația o cere, să fie trimise acasă. Așa sper. Și fetele au crezut că situația de aici e mai proastă decît este din cauza zvonurilor. Dar nu știm ce zvonuri au auzit finlandezii.

Noi n-am auzit nimic. Îndeosebi englezii n-au auzit nimic.

Acum am să le scriu vederi tuturor surorilor mele și mamei că sînt logodită. Că ne vom căsători în toamnă. Vreau să mă căsătoresc cînd plouă.

Mary, spuse Andersson grav. În primul rînd îmi vei scrie o vedere mie. Îți vei nota adresa mea și pe vedere vei scrie numai adresa ta. Eu îți trimit o vedere și primesc astfel adresa ta și pe vedere scriu adresa mea.

Poate că sună confuz.

Mergem acum repede la Minerva și ne scriem adresele fiecare în pașaportul celuilalt.

Deci n-ai încredere că vom petrece o săptămînă întreagă împreună aici ? întrebă Mary.

Nu știu, răspunse Andersson. Am cel mai mare respect pentru femeile finlandeze. Pentru finlandezi în general. Sînt un popor imun la zvonuri. Dar dacă lor le e frică, mi-e și mie frică.

În cazul că dormi prost îți pot da niște somnifere de la mine. Le-am cumpărat aici de la o farmacie. Și eu dorm teribil de prost de cîtva timp.

Mary nu răspunse. Poate că nu auzise exact ce spusese Andersson. Nu era prea ușor să conversezi în evident cu mult prea inutilul zgomot de claxoane.

Andersson se gîndi la farmacist. Era o mare pramatie. Se gîndi la cît de pramatie era farmacistul pînă ajunseră la Minerva. Era lucrul cel mai simplu la care Andersson putea să se gîndească și avea nevoie de ceva simplu, cu care să-și frămînte creierii.

La mesele de pe trotuar stăteau băiatul, Susan, Helen și cele două fetițe.

Mary și Andersson se așezară printre ei.

Unde e tata ? întrebă Ida.

Nu știu, răspunse Mary. Vine fără îndoială repede. Nu e încă nouă.

Cum v-a plăcut teatrul de păpuși ?

Toți au confirmat că teatrul e bun, dar erau de părere că reprezentația a fost scurtă. Așteptau de mult la Minerva și se plictisiseră.

Mîncaseră înghețată.

Emil îi tratase cu înghețată, nu voia să i se plătească.

Andersson și Mary fură întrebați de Emil dacă vor înghețată, dar Mary comandă două pahare cu vin.

Băiatul se uită la Andersson și apoi îi spuse în suedeză : Cred că nu ți-ai pus în gînd să te îmbeți. Adică în așa fel, încît să ți se facă rău. Dacă te îmbeți ca un suedez frumoasa irlandeză n-o să te mai suporte și mai ales n-o să te mai suporți nici tu mîine dimineață.

Poți fi liniștit, spuse Andersson. Dacă te îmbeți de-a binelea în clima asta, cazi probabil mort. Beau vin pentru a ține companie. Nu trebuie să te îngrijorezi, cel puțin nu pentru asta. Să nu fii îngrijorat de nimic. Ne relaxăm.

Dealtfel eu și Mary tocmai ne-am logodit.

Surprins, băiatul se uită atît la Andersson, cît și la Mary.

Cred că nu ești în toate mințile, zise băiatul. Sau poate că ea nu este în toate mințile. Nu puteți fi în toate mințile.

De ce, întrebă Andersson.

Băiatul nu știa ce să spună. Rămase mut.

Ce vorbiți acolo, întrebă Susan.

Nimic, răspunse băiatul după o clipă. Iertați-mă că am vorbit în suedeză, nu mi-am dat seama.

Am încercat să ghicesc ce vorbiți, spuse Helen. Dar e imposibil. Totul imposibil.

Apoi tăcură cu toții. Era cald, era arșiță, era liniște. Claxonul mașinilor părea că încetase și greierii preluaseră comanda.

John, James Hayter și Zizi traversau agale strada.

Ei, ce tăcute și cuminți stați, le spuse John fetițelor sale. Poate că e timpul să mergem la hotel să mîncăm ceva și apoi să ne culcăm. Să mai fim în stare de ceva și mîine.

Vii cu noi, Mary ?

Mary se uită la Andersson.

Ai pașaportul la tine ? îl întrebă Andersson pe băiat. Eu nu-l am.

Da, răspunse băiatul.

Vrei să mi-l dai ? spuse Andersson.

Băiatul îi dădu pașaportul lui Andersson și acesta i-l dădu lui Mary.

Scrie-ți adresa aici, îi zise el

Mary luă pașaportul, își scrise numele și adresa în el, iar apoi se ridică.

Vin cu tine, John, spuse ea. O țin eu de mînă pe Ida.

Apoi îi zise lui Andersson : Mă întorc într-o oră, cel mai tîrziu o oră și jumătate. Dar vin. Să nu crezi că nu vin.

Ai aflat ceva, întrebă Andersson.

Nu, spuse John.

Noapte bună tuturor. Ne vedem pe plajă !

Irlandezii plecară.

James și Zizi se așezară și ei fură întrebați de Emil dacă le poate oferi înghețată, dar atît James cît și Zizi preferară să plătească două ginuri duble cu tonic.

James Hayter se uită la fetele sale.

Se pare că va trebui să ne amînăm plecarea acasă cu cîteva zile, zise el.

Zizi se uită la Andersson, la mîna lui stîngă și la verigheta lui, dar nu spuse nimic.

Încercă oricum să nu spună nimic dar nu putu pur și simplu să tacă.

Nici tu nici Mary nu aveați verighetele înainte, zise ea. Și acum și tu ai o verighetă la mînă și Mary are una.

Da, spuse Andersson. Acum și eu și ea avem verighete.

James Hayter își privi soția de parcă se întreba despre ce dracu vorbește și chiar așa era.

Nu mai plecăm de aici, le spuse el fiicelor sale. Nu cu mașina. Așa se pare.

Acum vă duceți amîndouă cu mama la hotel și aranjați ca să mai putem sta în continuare.

Ați aflat ceva ? întrebă Andersson.

Ni s-a confirmat numai că zvonul cum că drumurile sînt blocate poate avea un anume sîmbure de adevăr. E suficient ca să rămînem.

Acum îți bei paharul, Zizi, și le iei pe Helen și Susan și vă îngrijiți să putem păstra camera la hotel.

Ne putem deci vedea la unsprezece la Cafeneau Mare, zise Susan.

Sigur, spuse James. Ne vedem toți la Cafeneaua Mare la ora unsprezece. Nu-ți face probleme. Personal voi avea grijă ca tînărul suedez să fie acolo.

Băiatul rîse.

Susan, Helen și Zizi plecară, dar nu ajunseră prea departe cînd Hayter îi dădu băiatului portofelul rugîndu-l să fugă după ele.

Eu țin toți banii, îi spuse el băiatului. Ia portofelul și dă-i-l lui Susan. Poate să aibă nevoie de bani.

Băiatul o porni alene după englezoaice.

John și eu am vorbit cu ghidul irlandez și apoi am găsit unul englez. Irlandezul nu știa nimic și nici englezul nu știa nimic.

Ne-am întors aici și finlandezele mai erau încă și beau bere și la asta ne și așteptam. Ne-am dus cu ele la ghidul lor.

Firește că nu știa nici el nimic.

Dar finlandezii vor pleca acasă. Așa s-a spus.

Băiatul se reîntoarse.

Crezi că poți să te duci să ocupi o masă la hotelul nostru ? îi zise Andersson. Să fim siguri că avem loc. Comandă și pentru mine. Vin în cîteva minute.

Băiatul se duse.

E un băiat foarte bun, spuse Hayter. Se pare că Susan e îndrăgostită complet de el.

Vrei un gin cu tonic ?

Nu, zise Andersson. Nu cred. Vinul e de-ajuns.

Cu vinul nu ajungi departe, spuse James. Îl strigă pe Emil și comandă două ginuri cu tonic.

Poate că ghidul nostru știe ceva, zise Andersson.

Nu, spuse James. Nici un ghid nu știe nimic. Nu pot telefona acasă și teleimprimatoarele nu funcționează.

Adevărul e pur și simplu că nenorocita asta de țară se află la un pas de război.

VII

ANDERSSON REFUZA să înțeleagă afirmația lui James Hayter că țara în care se aflau s-ar găsi la un pas de război.

Ideea era de neconceput.

Nu e la un pas de război, spuse Andersson. Așa ceva nu-mi pot imagina. Din cîte știu, atît această țară, cît și vecina ei cea mai apropiată sînt membre ale Pactului Atlantic. Sigur, se spune că își dispută o zonă de graniță dar ce dracu, nu li se poate permite să pornească război una împotriva celeilalte. Dacă ne găsim la un pas de război sîntem și la un pas de un război mondial. Ideea este imposibilă. Pur și simplu cred că sînt temeri în legătură cu izbucnirea unor tulburări interne, sau că sînt deja asemenea tulburări și se vrea să li se pună capăt. Regimul militar din țară nu concepe desigur să piardă puterea, dar din-

tr-un motiv sau altul se simte amenințat și vrea să-și demonstreze forța. E probabil vorba de o demonstrație de forță din partea unui grup nenorocit de militari antidemocrați și ahtiați de putere. Oamenii nu au votat în alegeri guvernul pe care îl au. Persoanele pe care populația le vrea în guvern sînt la Paris. În exil. Democrați, socialiști și comuniști de toate orientările sînt în străinătate sau aici în închisori. Lumea o știe de mult dar a acceptat situația. Poate că militarii se tem de unele persoane importante din exil și atunci au închis liniile telefonice și telexurile. Tot ce se vrea este înfricoșarea populației pentru că se consideră că ea trebuie înfricoșată. Că în același timp sînt înfricoșați și o mulțime de turiști, poate că la asta nu s-au gîndit, dar o să aflăm fără îndoială în curînd.

Din cîte cred că îmi aduc aminte, în Suedia se vorbea de boicotarea stațiunilor acestei țări, dar nu de către oficialități. Am auzit vorbindu-se despre propunerea de boicotare dar nu-mi amintesc de la cine provenea. Și n-a fost nici un boicot.

Un lucru cred că l-am înțeles. Fără turism, țara asta nu se descurcă din punct de vedere economic. În orice caz nu acum, după cît de puternic s-a pus accentul tocmai pe dezvoltarea turismului.

Putem merge totuși liniștiți să mîncăm.

Bine, spuse Hayter. Atunci mergem liniștiți și mîncăm.

Să plătesc numai.

Nu poți, zise Andersson. Ți-ai trimis banii cu familia.

Plătesc eu.

Emil !

Bătrînul chelner care stătea și visa în ușa localului înaintă un pas spre ei. Apoi se făcu întuneric.

Felinarele, firmele de neon și reclamele se stinseseră. Luminile vitrinelor și luminile de la ferestrele locuințelor se stinseră. Toate mașinile se opriră și își stinseră farurile.

Nu era numai întuneric. Era o beznă ca smoala.

Emil fu obligat să rămînă în picioare unde era, iar Hayter și Andersson fură obligați să șadă acolo unde se aflau.

Nu era nici o posibilitate să vezi ceva.

Priviră spre cerul care parcă le cerea lumină și văzură cîteva stele mici.

Hayter își aprinse bricheta pentru ca Emil să poată face cîțiva pași spre ei și să se așeze pe un scaun.

Ce s-a întîmplat, întrebă Andersson.

Lui Andersson îi era frică. Se gîndea la băiat și, dacă ar fi existat cea mai mică posibilitate ca să se ridice și să se ducă bîjbîind pînă la hotel, ar fi făcut-o. Dar o asemenea posibilitate nu exista.

N-ar fi putut merge mai mult de cîțiva pași.

James Hayter simți neliniștea lui Andersson.

Băiatul a ajuns la hotel, spuse el.

Dar familia ta, întrebă Andersson.

Au ajuns și ei, spuse Hayter. Stăm pe aceeași stradă cu John Kirkbride. Unde stă Mary ? Cum s-o fi numind hotelul ?

Ce s-o fi întîmplat ? întrebă Andersson. A clacat centrala electrică ?

Nu-i răspunse nimeni.
Nu vedea mai mult decît ar fi văzut dacă era închis într-un șifonier. Ba da, vedea steluțele. Vedea multe steluțe. Sus, sus de tot pe cer. Greierii țîrîiau în întunericul cald și negru ca smoala și parfumul de rosmarin se simțea și mai puternic.
Deodată îl auzi pe Hayter împingîndu-și scaunul ca și cum s-ar fi gîndit să se ridice și Andersson întinse mîna în beznă ca pentru a încerca să-l apuce și să-l rețină. Paharele de pe masă se răsturnară și căzură pe stradă.
Se sfărîmară cu un zgomot neplăcut și Andersson pipăi cu precauție după cutia de chibrituri. Găsi pachetul de țigări, dar nu și chibriturile. Își puse o țigară în gură și apoi rămase așa. Avea o senzație neplăcută de a fi singur.
Sînt singur, întrebă el în tăcere.
Sînt și eu, zise Emil.
Hayter ? întrebă Andersson.
Nu e aici, spuse bătrînul, chelner.
Ce dracu vrei să spui că nu e aici, zise Andersson. În timp ce rostea această propoziție se aprinse și se stinse o brichetă la vreo cîțiva metri de el și subit știu : James Hayter nu se afla pe scaunul său, vizavi de el, în întuneric.
Ce naiba își închipuie englezul ? Cît de departe își imaginează că o să ajungă cu o mică brichetă.
Andersson se simțea abandonat și înfricoșat de întuneric. Încercă să se gîndească la băiat. Se gîndi la cît de puternic trebuia el să fie ca să-l salveze pe băiat de la ce trebuia să-l salveze. Un război ? Întru totul de neconceput. O nenorocită de revoluție ? De asemenea de neconceput.
Se gîndi la Mary. Se gîndi la femeia cu care abia se logodise, dar nu înțelese nici gîndul acesta. Nici gîndul că era recent logodit.
Pe Mary o să reușească s-o salveze. Pe băiat trebuia să reușească să-l salveze.
Se întîmplă uneori ca centrala electrică să se defecteze, întrebă Andersson ? care acum nici nu mai credea că bătrînul chelner se mai găsea undeva în toată bezna aia.
Și poate că nici nu era. Nu primi nici un răspuns.
Are cineva un chibrit ? întrebă el după o vreme, dar nici acum nu-i răspunse nimeni.
Apoi se liniști întrucîtva. Își dădu seama că orașul nu o să funcționeze mult timp fără curent și că lumina va reveni.
Apoi auzi scaunele restaurantului căzînd zăngănind pe stradă și pe Hayter din nou pe scaunul său.
Tu ești, Hayter ? întrebă el.
Da, spuse Hayter.
Poți să-mi aprinzi o țigară ? întrebă el cu inima ușoară acum.
Din păcate nu, zise Hayter. Am pierdut nenorocita aia de brichetă.
Chiar ți-ai închipuit că o să poți orbecăi pînă la hotel ? întrebă Andersson. Puteai să-ți dai seama și singur că nu o să ajungi departe.
Tot ce-am făcut, spuse James Hayter, a fost să mă tîrăsc pe lîngă zid înăuntru în localul bătrînului nostru prieten. Acolo am șterpelit o sticlă de gin, dar bricheta n-a funcționat

suficent să apuc și o sticlă de apă tonică. Sînt acum vizavi de tine și-ți împing ușor sticla. Ia-o și trage o dușcă.

O să ne socotim mai tîrziu cu Emil.

Ia sticla, Andersson. Și după aceea încearcă să-l găsești pe Emil, să ia și el o dușcă, și apoi vreau sticla înapoi și o trecem mai departe de la unul la altul.

Andersson se gîndea. Nu știa dacă voia să ia parte la așa ceva deși simțea mare nevoie să bea. De aceea se gîndea. Voia să bea. Dar nu voia să fie amețit cînd, după un timp, va reveni lumina și așa să strice poate totul. Să se facă de rîs față de Mary. Doar îl prevenise băiatul.

Sper să pună centrala electrică în funcțiune din nou, spuse Andersson în timp ce reușise să-i găsească mîna lui James și să ia sticla. James îi aruncase dopul și luă o înghițitură și încercă apoi să țină sticla la mijlocul mesei, pentru ca Emil să o poată ajunge.

Odată, își aduse aminte, s-a întrerupt curentul aproape în tot Borås-ul, dar n-a durat mai mult de jumătate de oră pînă să-l repună în funcțiune.

Nu e nici o defecțiune la centrala electrică, spuse James Hayter. Asta e ceea ce se numește camuflaj.

De ce e camuflaj ? întrebă Andersson.

Să nu te neliniștești prea tare, Andersson, îi supse Hayter. E camuflajul pentu că e camuflaj. Și e magnific ca atare. E întuneric. Și înțelegi că anumite lucruri trebuie să funcționeze chiar în timpul unui camuflaj, așa că tot ce putem face este să bem și să așteptăm.

Ce să așteptăm ? întrebă Andersson.

Să vină cineva, spuse Hayter.

E o beznă atît de mare că nimeni, oriunde s-ar afla afară, nu se poate mișca din loc. Situația asta nu poate să dureze. Toți polițiștii sînt convocați. Li se împart acum lanterne mici de buzunar ca apoi să se ducă și să încerce să găsească oamenii. De exemplu pe noi. Sînt oameni în toate restaurantele în aer liber și toți trebuie să ajungă la hotelurile lor. De asta trebuie desigur să se îngrijească polițiștii.

Emil Brody ! Știai că va fi camuflaj ?

Numai într-o anumită măsură, spuse bătrînul chelner obosit. Știam că va fi camuflaj, începînd de mîine seară. Dacă în general va fi nevoie de camuflaj.

Știi de ce a fost necesar acest camuflaj tocmai acum ? Înainte de a te fi putut pregăti ? Încearcă să găsești un motiv, spuse Hayter.

E război, zise Emil.

Știi sau crezi asta ? întrebă Hayter.

Cred, răspunse Emil. Poate nu e deloc adevărat ci e numai ceea ce cred.

Nu mă chinui. Am șapte copii.

Nu e război, ce dracu, spuse Andersson. America nu va permite niciodată un război aici.

Și nici eu, zise el, și lui Hayter nu-i scăpă că Andersson era foarte disperat.

Și Andersson era chiar pe punctul de a fi foarte disperat. Nu pentru că era război. Spre surprinderea lui, era disperat pentru faptul că niciodată nu o iubise pe Glória. Crezuse că o iubise și petrecuse multe ore de insomnie gîndindu-se numai la ea și acum, cînd era logodit, o uitase. Așa se părea. Era disperat pentru ușurința cu care se îndrăgostise de Mary și

faptul că i se părea just ca el și Mary să fie deja logodiți și să se căsătorească în toamnă, într-o zi cînd avea să plouă. Era disperat că îl tîrîse pe băiat într-un război. Andersson îl iubea pe băiat, îl iubise întotdeauna. Dar cel mai disperat era Andersson pentru că era atît de groaznic de întuneric. Stătea prins iremediabil în beznă și disperarea lui nu se diminua pe măsură ce descoperea că se obișnuia cu un întuneric care nu-i permitea să meargă în nici o direcție. Și că de fapt puțin îi păsa dacă era război. Guvernul suedez, ca și cel finlandez, va avea grijă ca ei să ajungă acasă în vreun fel.

Ca băiatul să ajungă acasă !

Băiatul, Fredrik, zise Andersson direct în întuneric sau spre țigara aprinsă a lui Hayter, mi-a mărturisit că este profund îndrăgostit de Susan și m-a rugat să te întreb, Hayter, dacă se poate logodi cu ea.

Andersson o spusese bine. Hayter era pe punctul de a se sufoca de rîs și chiar și Emil părea că rîde.

Ce-i atît de amuzant ? întrbă Andersson, părînd jignit. De ce rîzi ?

Pentru că a sunat bine, spuse Hayter. Fredrik trebuie să-i vină de hac lui Susan chiar acum, cît poate de repede. Doar e război. Un război tipic.

Probabil că te-ai gîndit la o modalitate de a ieși de aici, spuse Andersson. Ia băiatul cu tine !

Stăteau fără să vorbească. Auziră pași. Așteptară.

Aud pași, zise Hayter. Dar nu văd pe nimeni. Nimeni nu se poate mișca în întunericul ăsta, fără să fi fost orb din naștere.

Deodată văzură o lumină slabă, nu departe de unde erau. Cineva venea spre ei de pe cealaltă parte a străzii și acest cineva își lumina cizmele. Văzură cizmele. Văzură cizmele apropiindu-se și oprindu-se la cîțiva metri de ei și o rază de culoare albastră-deschisă care lumină la început obrazul lui Hayter apoi pe al lui Andersson și în cele din urmă pe al lui Emil Brody.

Cel ce ținea lanterna spuse ceva.

Emil zise ceva.

Spune-i să-și lumineze fața, zise Hayter, să știm cu cine vorbim.

Emil traduse.

Cel care ținea lanterna își lumină fața și văzură că era un polițist. Un bărbat foarte tînăr. Un tînăr speriat, căruia nu-i făcea plăcere să umble prin întuneric. Cu certitudine un polițist, dar unul foarte neexperimentat.

Tînărul polițist spuse ceva.

Vrea să închid, zise Emil.

Spune-i că vrem să ajungem acasă la hotelurile noastre, zise Hayter. Spune-i că dacă ne luminează puțin, te ajutăm să strîngi mesele și scaunele.

S-ar putea cineva care stă pe aproape să creadă că a găsit pe unde să meargă și să încerce să ajungă unde trebuie. E periculos să lași nenorocita asta de mobilă pe întuneric. Spune-i că trebuie să înțeleagă asta. Spune-i să intre la tine în local și să telefoneze după mai mulți sticleți de-ai lui ca Andersson și cu mine

să ajungem acolo unde trebuie. Avem doar familii la care ne gîndim, ce dracu.

Spune-i să nu-i fie frică.

Emil Brody traduse.

Polițistul zise ceva.

Spune că nu poate să nu-i fie frică, zise Emil.

Polițistul lumină un scaun gol și stinse lanterna.

Vorbi.

Ce dracu spune, întrebă Hayter.

Spune să intru în local și să stau acolo. Că puțin îi pasă că mesele și scaunele stau pe trotuar. Nu crede că cineva este atît de țicnit să creadă că poate ajunge undeva.

Spune că vrea să vă vadă pașapoartele.

De ce vrea să ne vadă pașapoartele ? întrebă Hayter.

Emil îl întrebă pe polițist și acesta răspunse scurt.

Nu știe, zise Emil.

Nu avem pașapoartele la noi, spune-i asta, zise Hayter. Spune-i că dacă ne conduce la hotelurile noastre poate să ne vadă pașapoartele.

Emil traduse.

Polițistul se gîndi. Apoi zise ceva.

Întreabă la ce hotel stați, spuse Emil.

Eu stau la Royal Mar, zise Andersson arătînd în beznă. Andersson era complet dezorientat. Nu știa în ce direcție stăteau.

Eu nu știu unde stau, spuse Hayter. N-am reținut deloc numele hotelului.

Emil traduse și polițistul răspunse.

A primit ordin să nu depășească o anumită zonă, spuse Emil. Royal Mar se află în afara zonei sale. Acolo nu merge. Și mai zice că e

imposibil să găsească un hotel al cărui nume nu-l știe.

Roagă-l să lumineze masa să vedem sticla. Să putem să mai luăm o dușcă. Întreabă-l dacă vrea gin.

Emil întrebă și polițistul lumină o clipă masa și Hayter îi întinse sticla lui Andersson.

Polițistul stinse din nou lanterna.

Polițistul spuse o frază lungă.

Nu vrea gin, zise Emil. Vrea să închid localul. Consideră că e ciudat să nu știi numele hotelului la care ești cazat. Spune că o să-mi lumineze suficient ca să pot să intru în local. Spune că puțin îi pasă dacă închid sau nu, dar vrea să stau înăuntru.

Cît timp, întrebă Hayter.

Presupun că pînă se face ziuă, spuse Emil.

Și noi, zise Andersson. Să stăm aici în beznă ? Spune-i că sîntem numai turiști, că sîntem musafiri în țara sa și că trebuie să ne ducă urgent la Royal Mar și mai tîrziu vedem noi. Băiatul știe cu siguranță unde stau irlandezii și dacă putem să telefonăm la hotelul irlandezilor. John știe fără îndoială numele hotelului lui Hayter.

Voi o să mergeți la un bar de noapte, spuse Emil.

Ce-o să facem ? întrebă Hayter.

În primul rînd are de gînd să mă vadă înăuntru, în localul meu. Zice că acolo trebuie să stau. Voi o să mergeți la un bar de noapte. Ce are în vedere nu știu. Dar în timp ce-mi luminează ca să ajung înăuntru, nu trebuie să vă mișcați.

Ce am putea să facem altceva, spuse Hayter

Polițistul vorbea acum pe un ton hotărît, ca și cum și-ar fi dat seama subit că e polițist.

Nu înțeleg precis ce vrea să spună, zise Emil. Altceva decît că eu să stau înăuntru și voi să mergeți cu el.

Unde ? întrebă Hayter.

Spune-i nenorocitului ăsta de amator că nu mergem cu el decît undeva unde mai sînt turiști. Spune-i să ne ducă pînă la cel mai apropiat hotel.

O să mergeți cu el la un bar de noapte, spuse Emil. Vorbește de un bar de noapte.

Andersson auzi în întuneric cum Hayter încerca să gîndească. Cum îi troznea creierul englezesc.

Spune-i nenorocitului că, dacă nu e cumsecade îi ard vreo două, zise Hayter.

Să nu dea dracu să-i spui asta, zise Andersson. Avem oricum de-a face cu un polițist. E destul de nervos. Nu-l amenința.

Polițistul vorbi din nou. Apoi aprinse lanterna și lumină masa.

Spune să vă luați de mînă și după aceea unul din voi să-l ia pe el de mînă, zise Emil. Dacă am înțeles bine, mergeți la un bar de noapte. Asta spune.

Și tu, întrebă Hayter.

Spune că rămîn pe loc, zise Emil. Probabil vin mai mulți polițiști. Nu-i mai pasă de mine.

Trebuie să vă luați de mînă să vă ridicați și să-l urmați.

Spune-i, zise Hayter, că nevestele noastre o să se înfurie. Dacă Andersson și eu ajungem acasă beți ca niște nenorociți spre dimineață, soțiile noastare nu vor crede că am fost la un

bar de noapte din ordinul unui sticlete. Spune-i că mariajul meu de mult timp scîrțîie, ca să zic așa. Dacă ajung acasă și spun că am umblat haihui și mi-am făcut de cap cu un polițist, atunci s-a sfîrșit. Și Andersson, care abia s-a logodit. Ce crezi că o să zică Mary ? Crezi că irlandeza lui, Mary, o să înghidă o poveste inventată cum că a fost forțat de un polițist să meargă la un bar de noapte ? Spune-i orice. Povestește-i ce dracu vrei. Dar ține-l pe loc. Trebuie să vină oameni mai calificați. Ce dracu vrea să spună cu barul de noapte ?

Vă sfătuiesc să vă duceți cu el, zise Emil. Dacă merge la proxima secție de poliție vă promit să vin să vă iau imediat ce se luminează puțin. Ridicați-vă și mergeți cu el.

Hayter și Andersson se ridică și se apucară de mînă iar Hayter îl luă de mînă pe tînărul polițist. Și începură să meargă încet de mînă unul după altul și singurul lucru pe care îl vedeau erau cizmele polițistului. Polițistul ținea lanterna îndreptată spre picioare și mergea agale dar hotărît. Hayter îl ținea ferm de mînă pe polițist și la fel de ferm pe Andersson.

Nu-i spuseră la revedere lui Emil. Se deplasau în tăcere.

Mergeau de cel mult cinci minute și nu puteau să fi ajuns prea departe, cînd polițistul se opri pe neașteptate și spuse ceva.

Nu se mișcară.

Polițistul lumină cu lanterna lui slabă spre un zid, căutînd parcă ceva.

Apoi mai făcură încă cinci pași.

Și atunci polițistul descoperi ceea ce căuta. Mînerul unei uși.

Polițistul deschise o ușă și zise ceva.
Probabil că vrea să intrăm aici, spuse Hayter.
Polițistul îi împinse înainte. Atît Andersson cît și Hayter văzură că la cîțiva metri înăuntru pornea o scară care ducea într-un subsol și scara era destul de abruptă și de lungă. De tavanul de deasupra scării atîrnau cîteva lămpi roșii și pe scară era întins un covor roșu și Andersson și Hayter văzură că era o scară care ducea la un bar de noapte. Amîndoi sperau că au văzut o scară ce ducea la un bar de noapte. Putea fi prea bine și o scară care ducea numai la un subsol.
Fură împinși înăuntru și ușa se închise la loc.
Începură să coboare scara și jos de tot, unde se sfîrșea, era o ușă batantă pe care Hayter o deschise și pășiră într-un mic bar slab luminat, mobilat cu fotolii dintr-o țesătură roz și mese rotunde din sticlă
Într-un colț era un bar și în fața tejghelei stătea un tînăr înalt cu părul negru și coșuri pe față, într-un sacou alb și papion de smoking, carte ștergea pahare.
Se uită surprins la ei și spuse : Domnilor, aici e un bar de noapte. Deschidem abia peste circa două ore.
Andersson și Hayter se uitară unul la altul și izbucniră în rîs.
Din păcate trebuie să vă rog, domnilor, să plecați și să reveniți cînd deschidem. Sînt singur aici pentru moment. În plus localul reclamă o anumită ținută vestimentară.
Micul bar de noapte era prevăzut în mod plăcut cu aer condiționat și Andersson și Hayter se așezară fiecare în cîte un fotoliu la una din mesele de sticlă de lîngă ringul mic de dans și nu departe de bar.
Cît e ceasul, întrebă Hayter.
Domnilor, spuse barmanul, ceasul e numai zece fără zece. E închis. Vă rezerv cu plăcere o masă și sînteți bineveniți peste două ore. Atunci deschidem.
Deci nu aveți chef să ne serviți cu ceva, zise Hayter.
Nu pot, spuse barmanul. Nu am voie.
De cînd ești aici ? întrebă Hayter. În seara asta vreau să spun.
Barmanul cu coșuri începu să se înfurie.
Sînt aici de la șase, zise el. Sînt numai ajutor de barman, șeful este bolnav. Am venit devreme ca să pun totul în ordine. N-am lucrat ieri seară. De altfel ,am făcut inventarul și mai am o mulțime de lucruri de pus la punct.
Nimic din ceea ce am spus nu vă poate interesa !
Încercați să înțelegeți. Barul se deschide peste două ore !
Sînt complet singur. Vă rog în modul cel mai politicos să plecați.
Sînt tîrfe aici ? întrebă Hayter.
Se poate eventual aranja, zise barmanul. Dar acum vă recomand să părăsiți barul. Duceți-vă la hotel. Odihniți-vă puțin. Schimbați-vă hainele, puneți un sacou și o cravată. Ținuta pe care barul o cere pentru clienții de sex bărbătesc nu este invenția mea. Așa cum sînteți îmbrăcați acum, nu puteți intra.
Ce se întîmplă dacă nu plecăm ? întrebă Hayter.

O să fiți dați afară cînd vine restul personalului, răspunse barmanul.
Și asta o să se întîmple curînd. Dacă asta preferați, puteți rămîne, desigur.
Ascultă, tinere, spuse Hayter, Andersson, prietenul meu blond pe care-l vezi aici, s-a logodit de cîteva ore cu una dintre cele mai frumoase femei din Irlanda. O cheamă Mary. Dar nu-i de ajuns. Andersson are un nepot care și el e logodit de cîteva ore, nici mai mult nici mai puțin decît cu fiica mea cea mică. Dacă dumneata crezi că acesta nu este un motiv suficient să ne lași să bem o sticlă de șampanie în distinsul dumneavoastră bar, atunci dați drumul da radio. La teve, dacă aveți. Aveți teve ?
Nu, răsunse barmanul.
Puneți radioul, spuse Hayter.
Domnilor le e greu, se pare, să înțeleagă, zise barmanul. Dar pot să vă asigur că o să înțelegeți imediat ce vine portarul.
Așteptați numai.
Ați putea telefona la hotelul Royal Mar pentru mine, spuse Andersson. Întrebați de un tînăr suedez cu numele de Fredrik Lindkvist. Întrebați de fapt numai despre cineva care se numește Pettersson. Poate mai ușor. Pettersson !
Dacă stați la hotelul Royal Mar, zise barmanul, nu aveți de mers mai mult de zece minute pînă acolo.
Nu vreți deci să telefonați, întrebă Andersson.
Nu, spuse barmanul.
Tinere, zise Hayter. Afară e camuflaj.
Ce se înțelege prin camuflaj ? spuse barmanul.

În primul rînd că e întuneric, spuse Hayter. Aparții unei generații fericite care nu știe ce înseamnă camuflaj. Sau ai aparținut generației fericite. Nu-i mai aparții. Dacă ai face efortul să urci scara și să privești afară, nu o să vezi nimic, deoarece e complet întuneric. E întuneric pentru că e camuflaj și de ce este camuflaj, să fiu al dracului dacă îndrăznesc măcar să fac vreo presupunere.
Barmanul refuză să înțeleagă despre ce vorbea Hayter.
Lustruia cu minuțiozitate un pahar și arăta acru și iritat.
Auziră voci pe scară și așteptară, dar nu trebuiră să aștepte multă vreme pînă cînd cele două blonde finlandeze, care atît de curajos băuseră bere la Minerva, să intre în local.
Barmanul puse jos paharul pe care îl studiase foarte atent în lumină.
Văzu că fetele intenționau să se ducă direct spre Andersson și Hayter și făcu un salt de după tejghea și le opri în mijlocul ringului de dans.
E închis, spuse el. Deschidem peste două ore. Deschidem la ora douăsprezece. Aici e un bar de noapte. Sînteți binevenite din nou, mai mult decît binevenite. Totuși nu în pantaloni. Dacă cu domnii aceștia aveți întîlnire, fiți amabile și luați-i de aici. Avem un portar foarte al dracului.
Acum fiți buni și plecați cu toții.
Hayter și Andersson se ridicară și înaintară spre barman și fete.

Dacă o iei înainte pe scară, îi spuse Hayter barmanului, și ești amabil să ne deschizi ușa, o să plecăm. Promitem.

Barmanul se uită la ei, dîndu-și seama că are de-a face cu persoane încăpățînate și puțin amețite, se oferi să meargă înainte și amabil să le deschidă ușa.

Se înfuriase.

Alergă înainte pe scară și deschise ușa și se holbă surprins cîteva secunde în întunericul total.

Coborî înapoi scara, încet.

Despre ce este vorba? întrebă el sumbru. Doar nu e război, ce dracu.

N-ai un radio, întrebă Hayter.

Nu, spuse barmanul. Avem numai o stație pentru muzică.

Folosește telefonul, zise Andersson. Sună pe cineva!

Telefonul nu funcționează, spuse barmanul. Nu merge de zece zile, dar nu are legătură cu ce se întîmplă. Avem o rețea telefonică mizerabilă. Totdeauna a fost așa.

Cînd plecați? le întrebă Hayter pe finlandeze.

Autobuzul spre aeroport pleacă la trei și jumătate, spuse una dintre finlandeze. Ne-am gîndit că e o prostie să ne culcăm. Voiam să mergem la Cafeneaua Mare dar n-am făcut mai mult de cincisprezece pași de la hotel că s-au stins toate luminile. Am rămas așa, și la scurt timp a venit cineva care ne-a condus aici.

Un polițist? întrebă Hayter.

Nu știm, spuse una dintre finlandeze.

Cînd se luminează? întrebă Hayter.

Pe la trei și jumătate se poate vedea ceva, zise barmanul.

Nu ne rămîne decît să stăm aici pînă atunci, spuse Hayter. Acum, stimate barman, ne servești o sticlă de șampanie și pui puțină muzică.

Barmanul cugeta.

Ridică mîinile în sus, ca și cum aproape totul îi depășea sărmana lui putere de înțelegere, ceea ce era chiar adevărat.

Hayter, Andersson și fetele, care puteau avea cam în jur de douăzeci și cinci de ani, se așezară la o masă, comod, fiecare în fotoliul său de un roz oribil.

Cum vă cheamă? întrebă Andersson.

Liisa ne cheamă pe amîndoi, zise una din ele.

La ce v-ați gîndit de fapt? întrebă barmanul.

E clar că poliția aduce aici oamenii pe care i-a găsit în beznă, spuse Hayter. Ln un bar de noapte poate fi lumină fără să se vadă afară.

La ce ne-am gîndit pentru moment este o sticlă de șampanie!

Și repede!

Barmanul cedă. Aduse o frapieră cu o sticlă de șampanie și patru pahare frumoase. Deschise cu mișcări experte șampania și turnă.

Pune și muzica, spuse Hayter. În surdină! Să fie și puțină atmosferă sărbătorească.

Vreți să dansați? întrebă barmanul glumeț.

Ți-ai putea da și tu seama, ce dracu, spuse Hayter. Ce altceva putem face.

VIII

BĂIATUL SE DUSESE la hotel, după cum fusese rugat, se uitase imediat în restaurant și îl găsise gol. Bănuia că venise prea devreme și pe de altă parte crezu că o să pară ciudat dacă rezerva o masă, presupunînd că toți care urmau să mănînce acolo erau clienții hotelului și toți trebuiau să ia masa la aceeași oră. Era clar că existau locuri pentru toți și chiar dacă ar fi vrut să rezerve o masă nu avea cui să se adreseze.

Aerul din restaurant era înăbușitor, deși ventilatorul se lupta în tavan. Cele două ferestruici de la nivelul parterului erau acoperite cu jaluzele de lemn pe dinafară și din plafon atîrna o lampă simplă sferică. Văzu însă lumînări de stearină pe mese și desigur că va fi de-a dreptul agreabil cînd vor fi aprinse. Spera totuși să nu se servească pește. Nu voia să fie nevoit să scoată oasele peştelui la o lumină slabă și probabil că nici bătrînii Pettersson nu voiau așa ceva.

După cum stăteau lucrurile nu te puteai aștepta să se servească masa mai devreme de o jumătate de oră.

Ce să facă el timp de o jumătate de oră ?

Andersson o să vină, firește, cînd o să vină. Avînd în vedere că Andersson stătea și bea într-o companie plăcută sigur că va mai întîrzia puțin. O să mai dureze pînă ce luminile vor fi aprinse și cina va începe să fie adusă. Pînă ce oaspeții hotelului își vor ocupa locurile.

Băiatul stătea în picioare și simțea că n-are ce face, privea afară spre stradă și se simțea singur.

Andersson îi spusese că se logodise cu Mary. Nu părea o treabă cu judecată. Nu așa se întîmplă asemenea lucruri.

Andersson era nostim. Băiatului îi plăcea mult unchiul său. De altfel Andersson nu fusese niciodată în toate mințile. Dar era scrîntit într-un mod drăguț și se bucura de totala și deplina încredere a băiatului. Însă logodna survenise desigur puțin cam în grabă. De altfel chiar și călătoria era rezultatul unei inspirații de moment.

Băiatului i se părea că Andersson reflecta mult asupra existenței, dar că și acționa cînd se punea problema să acționeze.

El era calm dar capricios. Și din cînd în cînd, după cum credea băiatul a fi observat, o persoană tristă. Un ins care pentru o perioadă scurtă nu mai putea percepe existența, ca și cum cineva în acest răstimp îl tortura cu răutăți pe care el nu le pricepea. Răutăți cărora nu putea să le replice. Băiatul presupunea că acea femeie, Gloria, își descărca uneori asupra lui Andersson dezamăgirea ei în legătură cu nimicnicia tristă a vieții. Nu pentru că Andersson ar fi rostit un cuvînt rău despre Gloria, dar uneori, cînd arăta deprimat, spunea : Poate că nu este atît de ușor nici pentru Gloria să se descurce cu magazinul ei.

Ca și cum asta ar fi problema.

Și acum Andersson se logodise cu o irlandeză, care după părerea băiatului arăta ca o stea de cinema.

Poate că și Gloria arăta la fel în costum de baie. Dar despre asta nu știa nimic.

Se gîndea la Mary și se gîndea la Susan.

Se plimbă în jurul hotelului, coborî strada perpendiculară sau paralelă, nu mai știa nici el care, pînă la aceea unde se găsea Minerva. Dar era sigur că putea să-și croiască drum astfel spre Cafeneaua Mare și să ajungă la hotelul lui Mary. Ida și Julia îi arătaseră unde stăteau irlandezii.

Ce anume voia de la Mary nu putea să-și explice nici lui însuși, dar întrucît Mary îi era aproape rudă avea nevoie de unele sfaturi de la ea. Cum să se apropie în modul cel mai potrivit de Susan.

Băiatul era puțin îndrăgostit.

O certitudine pe care cu greu o putea duce singur.

Fluiera, rîdea și mergea cu pași foarte ușori. Și repede. Era lac de transpirație cînd ajunse la hotelul unde erau cazați irlandezii.

Nu avu nici o ezitare. Intră în holul hotelului.

Trecu pe lîngă recepție și pătrunse în restaurantul hotelului, o încăpere mare și luminată cu trei ventilatoare mari care zumzăiau în tavan. Înăuntru era aproape plăcut. Dar nici aici nu erau mulți consumatori și cei care se aflau deja nu începuseră să mănînce.

Băiatul nu știa exact ce să facă. Începu să se simtă ca un copil. Uitase ce se gîndise să-i spună lui Mary. Nu chiar complet ,dar uitase cum se gîndise să formuleze ce avea pe inimă și de altfel nu promiseseră toți să se vadă la Cafeneaua Mare la unsprezece, fusese doar propunerea Susanei. Deci pe ea trebuia s-o întîlnească totuși.

Stătea în holul hotelului, puțin zăpăcit. Apoi se hotărî să plece repede înapoi la hotelul lui, să fie acolo cînd se întorcea Andersson. De fapt așa îi promisese.

Tocmai atunci Mary intra pe ușa hotelului și băiatul văzu că ducea o mică pungă de culoare brună.

Bună, îi spuse Mary surprinsă. Am fost să cumpăr vederei și timbre.

Apoi se uită la băiat.

S-a întîmplat ceva ? întrebă ea.

Nu, spuse băiatul.

Apoi se făcu întuneric ca smoala.

Nu se mai văzură unul pe altul. Nu se mai puteau vedea. Rămaseră unde erau și tăceau. Așteptau pur și simplu să revină lumina.

Dar, după un timp, băiatul o apucă pe Mary de mînă.

Poate că e ca și cu apa de la hotelul nostru, spuse băiatul. Se oprește din cînd în cînd și revine. Lumina se aprinde curînd din nou.

Auziră cum se rostogolea ceva la recepție și Mary strigă cu vocea pe jumătate : Aprindeți o lumină. O lumînare sau altceva. Stăm aici în mijlocul holului și nu vedem nimic.

Îl auziră pe recepționer trăgînd și închizînd niște sertare și după o vreme îndreptînd spre ei o lanternă cu lumină destul de puternică și apoi dirijînd-o spre o sofa scundă de piele din spatele lor.

Așezați-vă deocamdată acolo, spuse el.

Mary și băiatul se așezară pe sofaua îngustă și-l văzură pe recepționer că se duce repede

și închide ușa hotelului și apoi că intră în sala de mese și spune ceva, iar după aceea că iese și se duce în spatele recepție și stinge lampa.

Aprinde niște lumînări, îi zise Mary. Sau lasă lampa să lumineze.

Nu știu exact ce să fac, spuse recepționerul, arătînd într-adevăr ca și cînd n-ar fi știut.

Întunericul ăsta e insuportabil, zise Mary. Nu puteți să ne pretindeți să stăm într-o asemenea beznă. Cînd credeți că se va da drumul la lumină din nou ?

Nu știu, spuse recepționerul.

Își reaprinse lanterna și căută ceva sub tejghea și găsi ceea ce căuta. Un aparat de radio. Îi dădu drumul și auziră răsunînd muzica de marș prin difuzoarele din sala de mese, dar și protestele vehemente ale celor care se aflau acolo.

Mai încet, strigă Mary.

Recepționerul reduse puțin volumul.

Închide-l, zise Mary.

Poate că se anunță ceva, spuse recepționerul.

Mary și băiatul stăteau în întuneric ținîndu-se de mînă și ascultau muzica mizerabilă de marș. Ca muzică de marș era într-adevăr mizerabilă. Și imediat ce se termină marșul o luă de la început. Mereu același marș.

După o vreme pe ușa din spatele recepției apăru o persoană care avea de asemenea o lanternă de buzunar foarte puternică, îl lumină pe colegul său și apoi stinse lanterna, cei doi începînd să vorbească între ei. Discutau.

Unul dintre ei îi lumină pe Mary și pe băiat.

În momentul de față avem un exercițiu de camuflaj, spuse cel ce ținea lanterna. De fapt acesta trebuia să aibă loc abia mîine seară. Dar e astă seară. Sincer să fiu, nu știu ce se înțelege în realitate prin exercițiu de camuflaj. Mai precis nu știu cîtă lumină ni se permite să avem. Așa că am întrerupt pur și simplu comutatorul principal de curent. Întrucît se are în vedere probabil că nici o lumină să nu se vadă de afară, din aer, putem cu siguranță să avem lumina aprinsă în sala de mese, unde sînt draperii groase la ferestre. Un polițist va veni aici în curînd să ne spună cum să procedăm. Totuși nu pot să-mi închipui că acest exercițiu va dura mult. Trebuie să mă înțelegeți, domnilor și doamnelor, că mă găsesc în fața unei dileme. Avem treizeci și patru de camere în hotelul nostru și toate sînt ocupate. Cei mai mulți sînt în camerele lor și se pregătesc pentru cină. Mă gîndesc să telefonez la fiecare cameră și să anunț că în mod accidental lumina s-a întrerupt, dar că va reveni în cîteva minute. În același timp sînt obligat desigur să spun că de îndată ce lumina se va repune în funcțiune trebuie să fie stinsă. În restaurant putem avea lumină. Deci noi doi trebuie să mergem să-i luăm pe oaspeți și să-i conducem în restaurant și să avem grijă ca toți să fie acolo cînd se dă drumul din nou la curent. Apoi trebuie să mergem sus și să controlăm dacă lumina e stinsă în toate camerele. Totul pare îngrozitor de stupid dar tre-

buie să înțelegeți că aceasta este singura mea modalitate de a face față unei situații unice pentru mine și hotel.

De ce e exercițiu de camuflaj ? întrebă Mary.

Pentru că sînt unele tulburări, presupun eu, spuse cel care vorbise. Guvernul vrea desigur să fim în alertă.

Puținii turiști din sală începură să-și manifeste zgomotos și insolent nerăbdarea, muzica de marș continua să turuie, iar de la cîteva etaje mai sus din hotel se auziră zăngănituri.

Sînt oamenii blocați în lift, spuse Mary.

Asta bănuiseră deîndată și cei doi recepționeri, care își luară lanternele și o porniră în sus pe scări.

Mary și băiatul rămaseră unde stăteau.

Să nu-ți fie frică, spuse Mary.

La hotelul nostru trebuie că se știa despre asta, zise băiatul. Erau lumînări pe fiecare masă. Dar poate că așa e mereu. Trebuie să-i telefonăm lui Andersson să știe unde sînt.

Nici Mary, nici băiatul nu puteau bănui că afară era la fel de întuneric.

Stăm aici în beznă, spuse Mary. Am chibrituri să ne facem lumină pînă la ușă și ne furișăm afară și mergem la hotelul tău, nebunii ăștia de aici au stins tot ce se numește lumină.

Mary scapără un chibrit, îl apucă pe băiat de mînă și se deplasară pînă aproape de ușă. Mai aprinse un chibrit și ajunseră la ușă, pe care o deschiseră. Atît băiatul cît și Mary amuțiră și trecu o vreme pînă ce Mary închise din nou ușa și cu ajutorul cîtorva bețe de chibrit se întoarseră frumos la sofa.

Era ca dracu,spuse băiatul, vocea trădîndu-i tulburarea.

Mary voia să-l liniștească, deși și ea era tulburată.

De fapt de ce-ai venit aici ? îl întrebă ea. Avea Ove să-mi comunice ceva.

A fost ideea mea proprie, spuse băiatul. Voi, care sînteți abia logodiți, n-o să mîncați la hoteluri diferite. M-am gîndit să vă propun să mergeți undeva să mîncați într-un loc mai festiv decît sala de mese a unui hotel. La noi e extrem de plictisitor și nu poți să respiri. Andersson nu vrea să mă lase singur și sînt obligat să merg și eu să mă simt de prisos. Așa că m-am gîndit ca tu să te duci la Susan și să o rogi să vină și ea. Poți să-i spui deschis că sînt îndrăgostit de ea și mie mi se pare că și Susan este puțin îndrăgostită de mine și atunci e desigur în regulă dacă vine și ea.

Mary rîse în întuneric dar nu știa de fapt ce să spună.

Ce crezi că o să zică mama ei ? întrebă ea spontan.

Mama ei ! se miră băiatul. Ce are mama ei de-a face în treaba asta ?

Da, zise Mary gînditoare. Ce are mama ei de-a face în treaba asta ?

În acel moment văzură din nou raze de lumină pe scări și cei care rămaseră în lift și fuseseră salvați coborau acum înaintea celor doi recepționeri.

Lanternele le luminau picioarele.

Era vorba de trei englezoaice care încercaseră să coboare cu liftul la masă și rămăseseră blocate în lift cînd s-a întrerupt curentul și care în perioada petrecută în bezna din lift se transfomaseră în trei babe foarte furioase. Și pe bună dreptate.

Nenorocitul ăsta de străin spune că e un exercițiu de camuflaj, o auziră ei spunînd pe una din doamne. Nu e nici un exercițiu. E camuflaj și cu asta basta. Probabil că e desigur război. Oamenii ăștia nu au destui nervi ca să se bată cu cineva.

Idioților, le zise o altă englezoaică celor doi cu lanterne. Sînteți doi idioți nenorociți. Trebuie să existe lumini de orientare pe scări ca hotelul să poată fi evacuat.

Unde este adăpostul ?

Calmați-vă puțin, spuse unul dintre recepționeri. Vă conducem în restaurant. Acolo puteți sta liniștiți. Lumina se aprinde din nou.

Deci vom sta în sala de mese cînd vor începe să cadă bombele, zise cea de-a treia doamnă.

Ce bombe ? întrebă unul dintre recepționeri.

Ce bombe nu are nici o importanță pentru noi, spuse aceeași doamnă. Și nici ale cui.

E numai un exercițiu, zise recepționerul. Faptul că e atît de întuneric e din cauză că am întrerupt curentul principal.

Deci nu s-a întîmplat ceva deosebit, spuse doamna.

Din cîte știu nu, zise recepționerul. Nimic altceva decît că trebuia să facem un mic exercițiu de camuflaj mîine seară, dar s-a hotărît să aibă loc astă seară. La radio ni s-a dat ordin să camuflăm.

Nu știți deci de ce e camuflaj ? întrebă doamna.

Nu, răspunse recepționerul.

Bietul om, spuse doamna.

E întuneric peste tot, zise Mary. E complet beznă.

Cine vorbește ? întrebă una din doamne.

Mary O'Reilly, spuse Mary. Stau aici pe o sofa cu un tînăr suedez. Stăm de multă vreme.

Închide muzica de marș, spuse una din englezoaice.

E radioul, zise un recepționer. Poate se face vreo comunicare.

Dați drumul imediat la curent înainte de a fi panică în hotel, spuse una dintre doamne.

Îi aducem jos pe toți turiștii, zise un recepționer.

Dă-mi lanterna, spuse una dintre doamne și cel mai speriat și mai jignit recepționer îi dădu lanterna.

Femeia îi lumină pe Mary și pe băiat.

Stați de mult aici ? întrebă ea.

E destul de mult, de cînd sîntem aici. Ba chiar îndeajuns, spuse Mary.

Englezoaica îndreptă acum lanterna spre ușa hotelului.

Apoi spuse : Dumneata care ai lanternă să-i aduci imediat jos pe toți turiștii și să-i strîngi în sala de mese !

Eu mă gîndesc să ies !

Dacă auziți că trage cineva în mine, luați-o ca un semn sigur de război.

Dacă nu trage nimeni în mine, va veni oricum vreun polițist pe care să-l putem întreba. Nu pot să-mi închipui că poliția îmi va per-

mite să agit prin aer o lanternă atît de puternică în timpul camuflajului.

Deschise ușa hotelului și ieși în stradă.

Nu trecu mult pînă auziră un automobil oprindu-se în fața hotelului și doamna cu lanterna veni înapoi în fugă.

A sosit o mașină cu sticleți, spuse ea. Acum o să luăm pe cineva de urechi și o să-l întrebăm ce e toată bătaia asta de joc cu noi.

Patru polițiști cu lanterne intrară în acel moment în holul hotelului și abia atunci putură cei ce stăteau acolo cel puțin să se distingă.

Și polițiștii vorbeau și recepționerii vorbeau și ridicau vocea din ce în ce mai mult, încît totul părea să degenereze într-o ceartă, pînă ce unul din polițiști îi făcu pe ceilalți să tacă și spuse ceva.

Ce spune ? întrebă o englezoaică.

Unul dintre recepționeri traduse.

Colegul meu și cu mine ne vom îngriji ca toți oaspeții noștri să coboare în sala de mese și pentru asta vom fi ajutați de trei dintre polițiști. Nu sîntem atît de neospitalieri și zăpăciți cum poate părea.

Deci trei polițiști ne ajută. Cel de-al patrulea se duce la comisariat să comunice unde sînt colegii săi. Vine să-i ia mai tîrziu și cu informații suplimentare. Dacă primește vreo informație.

Eu nu sînt cazat aici, zise băiatul pe neașteptate. Trebuie să merg la Royal Mar.

Merg și eu cu tine, spuse Mary. Soțul meu se află acolo, în restaurant și probabil că în momentul de față este foarte impacientat.

Toți polițiștii se gîndiră.

Polițistul care urma să se ducă la comisariat spuse ceva și unul dintre recepționeri declară că Mary și băiatul vor merge în mașină cu el.

Mary și băiatul ieșiră din hotel ținîndu-se după polițist și acesta le lumină mașina pentru a se putea urca în ea. Băiatul reuși să observe că farurile mașinii de poliție erau aproape complet acoperite cu benzi de hîrtie adezivă.

Începu să considere că ceea ce se întîmpla era foarte palpitant.

Mașina poliției mergea încet și ei stăteau, Mary și băiatul, ținîndu-se de mînă în întunericul compact.

Mașina se tîra înainte. Din cînd în cînd se pare că polițistul înjura sau invoca în surdină o putere înaltă.

Mașina se opri.

Polițistul coborî și-i văzură lumina lanternei rătăcind pe drum.

Așteptară.

Așteptară mult. Mary își aprinse o țigară. Băiatul îi ceru și el una și o primi. Fumară. Amîndoi foarte stîngaci.

Bătrîna englezoaică vorbea de bombe, spuse băiatul. Înainte am auzit vorbindu-se despre un atentat în care ar fi fost uciși cîțiva din guvern. Acum e camuflaj și despre asta am citit, nu. Se camuflează împotriva avioanelor inamice. Dar oricît de urît ar fi un guvern și oricît de nesigur de poziția sa, fără îndoială că nu recurge la bombardarea propriilor orașe. Așa că de ce e camuflaj ?

Nu știu, zise Mary. Numai că totul e neplăcut.
Camuflezi, spuse băiatul, pentru că ți-e frică de bombe, și dacă ți-e frică de bombe, ți-e frică de un dușman extern. Ți-e frică de o altă țară. Amenințarea de război despre care am auzit vorbindu-se vine din exterör, nu din interior.
Mary nu știa ce să zică.
Nu mă pricep la geografie, a fost singurul lucru care-i trecu prin minte și asta spuse.
Deodată ușa mașinii fu deschisă cu o smucitură și văzură o rază albastră slabă de lanternă și cineva spuse ceva și în cele din urmă cineva îl apucă pe băiat și băiatul și Mary fură scoși din mașină, făcură cîțiva pași, trecură de o intrare printr-un gang în beznă și iar printr-o intrare.
Fură întroduși într-o încăpere și înăuntru era bine luminat. Se uitară în jur și nu avură nici o îndoială că se găseau la un comisariat. Un comisariat vopsit în verde.
Un polițist stătea în spatele unui birou și încerca să sune la telefon. În mijlocul încăperii era o masă lungă la care ședeau trei polițiști și beau cafea. În colțul din dreapta și din stînga intrării se aflau boxe cu bare groase. În boxe erau oameni.
Li se spuse să se așeze la masa lungă la care polițiștii beau cafea și fiecăruia i se oferi imediat cîte o ceașcă.
Polițistul care încercase să sune la telefon veni la ei și le spuse într-o engleză destul de bună : Trebuie să stați aici o vreme. Știu că vreți să ajungeți la Royal Mar. Pot telefona

eventual cuiva acolo și să-i comunic că sînteți pe drum. Că sînteți în siguranță.
Andersson, zise băiatul. Telefonați-i lui Andersson.
Am să încerc, spuse polițistul. Însă rețeaua telefonică nu e cum ar trebui să fie. Am avut o ploaie torențială acum cîteva săptămîni, care bineînțeles că n-a picat deloc bine pentru rețeaua telefonică. Da, n-a picat bine chiar de fel. S-a întîmplat chiar să moară o persoană.
Dacă îmi va fi greu să iau legătura cu Royal Mar, să nu fiți nervoși. Beți cafeaua. Simțiți-vă ca acasă.
Ceea ce se întîmplă e destul de neplăcut.
Se duse înapoi la telefon, pe care începu să-l lovească puternic de birou, crezînd că așa va funcționa.
Băiatul privi spre una dintre boxe. În ea erau închise cinci fete și se vedea bine că erau prostituate.
În cea de-a doua boxă se aflau doi bărbați voinici blonzi și trei persoane mici, complet tăcute. Cei doi blonzi nu erau chiar tăcuți. Erau doi norvegieni beți care își povesteau cu voce tare cele mai stranii istorii cu femei și băiatul îi asculta cu urechile larg ciulite.
Ascultă...
Rîse.
Se uită la Mary.
Înțelegi ce spun, întrebă Mary. Sînt suedezi.
Norvegieni, spuse băiatul.
Despre ce vorbesc atît de tare ? întrebă Mary.
Beți sînt, dar se pare că au și multe să-și spună.

Înțelegi norvegiana ?

Da, spuse băiatul. Destul de bine.

Ce spun ? întrebă Mary. Se pare că te amuză. Ești pur și simplu foarte amuzat.

Chiar acum cel care vorbește și e mai puțin blond, spuse băiatul, povestește cum s-a culcat cu două tîrfe tinere pe o masă de biliard în Singapore și ce i-au făcut fetele.

Eu nu m-am culcat cu nimeni pe o masă de biliard, spuse Mary de parcă gîndul că n-o făcuse niciodată o întrista.

Băiatul auzi că era tristă.

Se întreba de ce.

De ce ești tristă ? întrebă el.

Sînt numai obosită, zise Mary.

Trebuie să fii bucuroasă că ești logodită cu Andersson, spuse băiatul. Este un bărbat bun. Nu prea e în toate mințile, dacă înțelegi ce vreau să spun. E nostim.

Băiatul aproape că se gîndi să adauge că Andersson era fericitul posesor al unei mese de biliard dar regretă.

Băiatul asculta acum intens cum cel de-al doilea norvegian relata cît de mult a avut de lucru cu nu mai puțin de trei prostituate într-o baracă din Valparaiso.

Cam tot așa, se gîndi el, voi povesti și eu fără îndoială ce am făcut cu Susan în timpul unui camuflaj în sud și se întristă.

Bărbații sînt o tagmă nenorocită, spuse băiatul.

Și femeile pot fi o tagmă nenorocită, zise Mary.

Te gîndești la prostituate, spuse băiatul.

Nu, nu mă gîndesc la prostituate, zise Mary.

Apoi tăcură. Apărură deodată mulți polițiști în comisariat. Polițiștii aveau cu ei patru civili care erau legați unul de altul cu cătușe. Unul dintre ei era Paul Verglas. Cei patru fură duși rapid prin comisariat și pe o ușă pe care băiatul nu o observase înainte.

În același moment polițistul care maltratase telefonul veni spre ei și le spuse : E imposibil să prinzi Royal Mar.

Să ne permiteți să vă conducem cu mașina la hotel.

Sînteți oricum oaspeți în frumoasa noastră țară !

Fură din nou conduși rapid la mașina poliției și nu trecură multe minute pînă ce aceasta ajunse la Royal Mar și ei intrară în hotel.

În hotel aștepta cineva cu o lanternă și băiatul ceru cheia și o primi împreună cu o lumînare pe care persoana care ținea lanterna i-o aprinse.

La lumina chibritului băiatul văzu că era fata care de dimineață promisese să afle cînd va curge din nou apa.

Fata se uită la băiat și la Mary.

Ea spuse ceva și ei înțeleseră că îi ruga să urce în cameră.

Urcară scara și intrară în cameră.

Andersson nu-i aici, zise baiatul înfricoșat.

Mary se gîndi.

N-avem ce face, spuse ea. Nimic. Poate că e și el la vreun comisariat. Cum am fost și noi.

L-ai văzut pe Paul Verglas ? întrebă băiatul.

Da, răspunse Mary.

Băiatul puse lumînarea unde crezu că este mai potrivit, adică în fața oglinzii pe toaletă. Dacă ușa de la toaletă era deschisă vedeau destul de bine.

O să stai pe întuneric puțin, spuse el. Trebuie să mă duc la toaletă. Dezbracă-te.

Băiatul nu stătu mult la toaletă, dar cînd ieși Mary ședea în capul oaselor pe patul lui Andersson.

Acum te duci tu la toaletă, zise băiatul.

Dar mai întîi lasă-mi puțin lumina să pot să mă dezbrac.

Băiatul se dezbrăcă fără jenă complet gol și aruncă hainele pe podea și apoi se duse și se întinse pe pat.

Nu poți să stai numai așa în fund pe patul lui Andersson, spuse el. Dacă Andersson are puțin mai mult ghinion decît noi ar putea să rămînă pe la vreun comisariat pînă se face ziuă.

Mary se duse la toaletă și băiatul strigă : Poți să folosești periuța mea de dinți. Cea galbenă !

Se pare că Mary avea multe de spălat la toaletă în timp ce băiatul stătea pe întuneric așteptînd-o.

Ce facem cu lumînarea ? întrebă Mary cînd deschise din nou ușa.

Pune-o pe fundul chiuvetei. O să ardă cît o avea de ars și n-o să poată lua foc nimic, spuse băiatul.

Dezbracă-te acum.

Culcă-te în patul lui Andersson. Andersson este logodnicul tău.

Mary se gîndi.

Apoi se dezbrăcă de tot și, goală, se uită la băiat. Încercă să se miște natural, fără stînjeneală, dar era timidă.

Ești cea mai drăguță femeie pe care am văzut-o goală, spuse băiatul. Și singura adultă.

Ei fir-ar să fie, ce norocos e Andersson.

Mary se strecură în pat.

Stătea și privea în tavan, atît cît putea să vadă din el în lumna slabă.

Cred că ești primul bărbat care m-a văzut goală, zise Mary. Vreau să spun care m-a examinat atît de atent.

Apoi îl auzi pe băiat cum adoarme, îi ascultă o vreme respirația calmă și după aceea ațipi și ea.

Odată cu primii zori, imediat după ora trei, intră și Andersson cu grijă în cameră.

Și el primise un rest de lumînare.

Constată mai întîi că băiatul se afla acolo unde trebuia să fie și că dormea.

Andersson era beat pentru că băuse și era obosit pentru că dansase.

Trase sacoșa cu precauție de sub pat și luă trei sau patru somnifere pe care le dădu pe gît cu o înghițitură mare de votcă și abia atunci o descoperi pe Mary în patul său.

Dormea adînc. Ridică puțin cuvertura și văzu că e goală. Era surprins.

Se duse la toaletă și se spălă cu atenție pe dinți și apoi se dezbrăcă de tot și se strecură cu grijă lîngă Mary. Era destul loc. Patul era suficient de larg pentru două persoane.

Apoi stătu acolo dorind să adoarmă și să doarmă. În cele din urmă adormi. Nu mai fu în stare să rămînă treaz.

Băiatul dormea.

Mary dormea.

Andersson dormea.

IX

ANDERSSON SE TREZI, dar se trezi lent, sau cel puțin încercă să se trezească lent. Nu știa exact unde este sau în patul cui putea să fie. Puțin cîte puțin, își dădu seama că e în străinătate, în concendiu. Că se afla într-o cameră de hotel unde mai era un pat în care dormea băiatul. Stătea nemișcat. Era leoarcă de transpirație și asculta. Nu-l uzea pe băiat respirînd. Apoi își aminti că se urcase în pat și că Mary dormea în patul lui. Nu deschise ochii Se gîndea. Pipăi ușor cu brațul alături, dar Mary nu mai era în pat. Deschise ochii. Lumina din cameră avea o culoare cenușie murdară. Se uită spre fereastră. Draperia era trasă puțin într-o parte. Prin fereastră intra o undă de lumină de afară.

Se ridică în capul oaselor.

Era singur. Și în momentul acela era unicul lucru care avea o oarecare importanță și se ridică, de parcă s-ar fi grăbit, cînd descoperi un bilet pe patul băiatului. Se duse la toaletă și citi biletul. Nu înțelese ce scria.

Luă un pahar și îl așeză lîngă pat. Pe jos. Apoi trase sacoșa și scoase sticla de votcă și-și

turnă un pahar plin. Mîna îi tremura puțin. Vărsă ceva, dar umplu paharul complet.

După aceea apucă paharul cu amîndouă mîinile și, stînd în genunchi, încercă să înghită jumătate din conținut.

Stătea în genunchi de parcă se ruga lui Dumnezeu și apoi fugi la toaletă și vomită.

Se întoarse, ridică paharul de pe podea, dădu pe gît ce mai rămăsese și încă o jumătate de pahar.

Își aprinse o țigară și așteptă și nu trebui să aștepte multă vreme pînă ce se simți capabil să înțeleagă conținutul biletului.

Pe bilet scria: „Dragă Andersson. Noi am presupus că ai fost reținut undeva în timpul camuflajului. Eu m-am dus la Cafeneaua Mare să văd ce ne mai spune ghidul nostru. Mary s-a dus și ea să vadă ce spune ghidul ei. Venim înapoi. Nu ieși. Și pentru Dumnezeu, Andersson, să nu mai dispari. Te îmbrățișez, Fredrik." În continuare Mary scrisese o frază lungă pe care o tăiase. Rămăsese numai „Mary".

Pe Andersson îl interesa fraza ștearsă de Mary dar nu mai fu în stare să se preocupe de ea. Luă încă o dușcă de votcă și apoi împinse sacoșa sub pat și se hotărî să se radă, să facă un duș și să se spele pe dinți.

Ceea ce și făcu. Se bărbieri cu multă grijă, fără să-i tremure mîna, și se privi în ochi. Nu arăta obosit. În realitate Andersson nu rezista la băutură. Dacă întrecea măsura, i se făcea rău. Știa bine că atunci cînd incepea să bea, nu se mai putea opri. Mai avea șapte zile de stat aici. În cele șapte zile era nevoit să bea, nu ca să fie amețit, ci mai ales pentru a nu

fi treaz. Să nu fie treaz și bolnav. Era obligat să amîne această problemă pînă ce se va reîntoarce la Borås. Deocamdată credea că are probabil nevoie de cîte o bere la două ore dar în primul rînd trebuia să aibă grijă să bea cîte un pahar de votcă dimineața. Cam așa își face calculele un alcoolic recurent și nu este o problemă prea ușor de rezolvat. Nu-și poate permite un pahar mai mult și e imposibil să-și permită un pahar mai puțin.

Putea să se descurce timp de șapte zile. Ce va fi mai tîrziu, nu știa.

Se băuse cam multă șampanie la barul de noapte și se putea eventual spune că Andersson era mahmur.

Se trezise însă din mahmureală cu votcă și cînd ieși din duș arăta relativ înviorat.

Își schimbă cămașa. Se îmbrăcă. Își cercetă proviziile de votcă. Aprinse o țigară și trase complet draperia la fereastră.

Afară soarele strălucea. Era cald în cameră. Se așeză pe patul băiatului așteptînd.

Era foarte bucuros că în momentul acela era singur.

Era bucuros. Se gîndi cum dansase jumătate din noapte. Cum el și Hayter dansaseră cu cele două Liise și cît de bine se simțiseră. Cum fuseseră obligați să se distreze ca să nu-și mai facă griji. Pentru ca Hayter să nu fie neliniștit în legătură cu soția și fiicele sale iar Andersson să uite în unele momente atît de băiat cît și de Mary și pentru ca cele două finlandeze, care avuseseră întîlnire la Cafeneaua Mare cu doi tineri localnici și cu care se gîndiseră să aibă o idilă, să nu se gîndească la ei. Și îndeosebi să nu se gîndească că erau obligate să plece acasă.

Timp de cîteva ore au avut ringul de dans și barmanul la dispoziție numai pentru ei.

După aceea poliția a mai adus și alți oameni pe care îi găsiseră prin diferite locuri.

La început doi nemți voinici și grași, în pantaloni scurți și sandale și cu pălării galbene pe cap. S-au așezat în fotoliile cele mai apropiate. Erau oameni cu experiență. Arătau foarte neliniștiți.

Barmanul s-a uitat lung la ei și în cele din urmă le-a adus fiecăruia cîte un scaun de chelner.

O să răciți aici numai în pantaloni scurți, spuse el. Îmbrăcați sacourile. Vă pot servi cu ceva ?

Nemții își puseră hainele și se hotărîră să bea bere.

Apoi un alt polițist aduse un francez mititel care arăta de parcă ar fi fost găsit la un bistrou parizian. Avea pantaloni negri și un tricou col roulé. Sacou negru și bască neagră Și sub braț avea *Le Figaro*.

Francezul se așeză într-un fotoliu lîngă ringul de dans, unde apreciase că e mai multă lumină, deschise jurnalul și urlă : Ajutor ! Vin roșu ! Ajutor ! Vin roșu !

Primi destul de rapid o sticlă de vin roșu.

Hayter și Andersson fură însă lăsați în pace cu finlandezele lor. Nimeni nu-i deranjă.

Barmanul bău și el și era cel mai beat dintre ei cînd apăru un polițist și le spuse că acum puteau să plece cu toții.

După ce se amuză o vreme aducîndu-şi cît mai amănunţit aminte ce se întîmplase în noaptea trecută, Andersson începu să se plictisească. Îi era cald. Aerul era sufocant în cameră.

Luă biletul băiatului şi scrise pe dos: Am coborît în sala de mese. Stau acolo şi nu mă mişc din loc.

Puse biletul la vedere pe patul lui, ieşi din cameră şi coborî scara. Privi puţin în soare şi apoi intră în restaurant.

În sala de mese se aflau numai două persoane. Emil Brody şi un alt bărbat pe care Andersson îl recunoscu, dar nu-l putea identifica. Îşi aminti apoi că era farmacistul de la care cumpărase tabletele de dormit.

Emil, care îl văzu pe Andersson cînd acesta intră, îi făcu semn cu mîna şi chiar se ridică şi-i aduse un scaun. Andersson se aşeză lîngă Emil şi acesta îl prezentă pe prietenul său Andersson prietenului său foarte bun, doctorul Matteus.

Ne cunoaştem, spuse farmacistul. Cel puţin într-o anumită măsură. Andersson mi-a făcut o vizită la farmacie.

Cum v-aţi descurcat pînă la urmă azi-noapte? întrebă Emil. Am fost foarte îngrijorat pentru voi.

Ne-au dus la un bar de noapte, spuse Andersson. Exact cum a spus poliţistul, ne-au dus la un bar de noapte şi am fost obligaţi să stăm acolo. Nu ni s-a întîmplat nimic rău.

Ţie ce ţi s-a întîmplat?

Am rămas la bufet destul de mult, spuse Emil. Am stat în beznă şi în tăcerea aia blestemată. În cele din urmă m-au cuprins fiorii cu adevărat. Am băut din sticla de gin lăsată de James şi apoi am cîntat ca să nu mă simt singur. În cele din urmă a venit un poliţist care m-a rugat să tac din gură şi a fost exact cum sperasem. Poliţistul mi-a luminat drumul pînă acasă. Am mers braţ la braţ şi poliţistul părea la fel de bucuros ca şi mine de puţină tovărăşie.

Din păcate am găsit-o pe soţia mea bolnavă. Soţia mea Gloria. Şi tu aveai o Glorie înainte de a te logodi cu Mary, dacă am înţeles bine. Irlandeza. Soţia mea avea febră şi tuşea rău şi acum de dimineaţă am alergat la farmacia doctorului Matteus dar acolo mi s-a spus că doctorul locuia acum la Royal Mar.

Aşa că am venit în grabă aici şi l-am găsit pe doctor în sala de mese. Mi-a dat reţetă pentru un medicament pe care mă duc acum să-l iau de la farmacie.

Care va să zică aşa stau lucrurile, spuse Andersson. Doctorul s-a mutat aici.

Nu, spuse doctorul Matteus, n-am făcut-o, fir-ar al dracului. Mi s-a ordonat să mă mut aici şi într-un fel m-am mutat, dar în nici un caz benevol. Aşa că eu nu consider că m-am mutat aici. Am dormit aici o noapte, dar sper să scap noaptea viitoare.

Locuiesc în afara oraşului.

Tuturor medicilor care locuiesc în afara oraşului li s-a ordonat, cu puţin înainte de camuflaj, să înnopteze la diferite hoteluri din oraş.

De ce? întrebă Andersson.

Pe de o parte nu știu precis, spuse doctorul Matteus. Pe de altă parte n-aș vorbi chiar dacă aș ști.

Ați reușit să dormiți ?

Am dormit, deși m-am culcat tîrziu, zise Andersson. Abia m-am trezit și m-am gîndit că beau o cafea.

Doctorul Matteus adresă zbierînd o frază lungă spre ventilatorul care bîzîia și imediat își făcu apariția o fată cu trei sticle de bere.

Cred că aveți nevoie de bere, domnule Andersson, spuse doctorul Matteus. E ordinul unui medic.

Lui Andersson i se păru amuzant.

Niciodată pînă acum nu mi-a mai ordonat un doctor să beau bere, zise el.

Nu, spuse doctorul gînditor. Desigur că nici un doctor n-a făcut-o.

Cîte zile mai stați ?

Încă șapte zile, răspunse Andersson.

O să vă descurcați cu siguranță, spuse doctorul Matteus. Paisprezece zile nu v-ați fi descurcat.

De ce nu s-ar descurca Andersson și paisprezece zile și trei săptămîni sau o lună ? întrebă Emil Brody.

Glumesc și eu, zise doctorul Matteus.

O să mă descurc șapte zile, spuse Andersson. Nepotul meu e cu mine și în plus de ieri sînt logodit. Dar Emil a spus deja asta.

Da, am auzit că a spus, zise doctorul Matteus. Mary. Din Irlanda ! Am de-a face cu un nebun. Ca irlandeză, Mary este firește catolică și dumneavoastră, domnule Andersson, ca suedez sînteți protestant, dacă sînteți ceva. Ar fi

cazul să scîrțîie serios. Poate nu între dumneavoastră și Mary, însă pot să vă asigur că soacra dumneavoastră nu va fi încîntată. Dar e desigur o chestiune care nu vă preocupă.

E chestiunea care nu mă frămîntă, zise Andersson.

Dacă doctorul ar fi văzut-o pe irlandeză, atunci l-ar înțelege pe Andersson, spuse Emil Brody. Sigur că pe aici au venit ca turiste multe femei drăguțe din cele mai ciudate colțuri ale lumii și le-am servit la Minerva. Dar irlandeza ia premiul întîi. E perfectă.

Nu mai spune, zise doctorul Matteus.

Nu există femei perfecte cum la fel de puțin există bărbați perfecți. E o chestiune des repetată. Și totuși e curios că nu sînt, dar se pare că nici măcar nu există. Toți, bărbați și femei, de oriunde ar veni par a fi mai nefericiți decît s-ar crede și mult mai puțin maturi decît ar trebui să fie. De ce ?

Nu știu.

Omul este în realitate o ființă religioasă dar se pare că religia îl domină mai mult decît suportă el. Consider că toate religiile sînt dăunătoare și cînd două dintre ele se ciocnesc se alege praful.

Ce e nenorocitul nostru conflict de graniță altceva decît o dispută religioasă..

Andersson care, bineînțeles, nu avea nici o opinie despre conflictul de care vorbea doctorul Matteus găsi ocazia potrivită să întrebe : Ce se întîmplă ? Ce s-a întîmplat în capitală ? Ce o să se întîmple ?

Țara nu e în război, spuse doctorul Matteus, ci trece printr-o criză dificilă. De exemplu eu

și Emil dorim ca guvernul militar să cadă și să se reîntoarcă democrații. Dar știm de asemenea că îndată ce s-ar prăbuși guvernul militar ne invadează țara vecină și ne ia pur și simplu zona disputată, care, sincer vorbind, nu e numai o controversă religioasă, ci o problemă de minereuri. Fier, cupru și alte rahaturi de-astea. Petrol, spun mulți. Ce știu eu. Cu un guvern militar la putere ne pierdem tot mai mult demnitatea umană, dar dacă pică, ajungem la război. Nu va fi un război de durată, totuși un război. Democrații vor opri desigur războiul și vor lăsa ONU să negocieze în privința teritoriului. Numai că ONU negociază de peste douăzeci de ani. Dacă guvernul militar se prăbușește, ne invadează vecinii și rezolvă disputa cu forța. Asta nu o putem permite, pentru că nu sîntem un popor laș. Și guvernul militar va fi răsturnat, deoarece altfel am fi un popor laș. Nu știm, nici eu, nici Emil, cît de precară este de fapt situația guvernului și se pare că nici nu putem afla. Dar știm amîndoi că atunci cînd vom afla că a căzut guvernul, va fi război și de aceea dorim ca guvernul să fie suficient de puternic și să se mențină la putere, deși sîntem conștienți că nu vom fi liberi. Emil și cu mine avem împreună paisprezece fii. Cîte șapte fiecare. Dacă sacrificăm șapte din ei în încercarea de a răsturna guvernul, va trebui să-i sacrificăm pe ceilalți șapte în războiul ce va urma. Sau am putea alege să-i sacrificăm pe toți paisprezece pentru guvernul actual, lăsîndu-i să se obișnuiască în timp cu cenzura și tortura, de exemplu. Și să nu-i lăsăm să fie oameni liberi.

Toate astea, domnule Andersson, și multe altele creează o stare de acalmie!

Multă vreme Andersson nu scoase o vorbă.

Presupun că vreți un sfat de la noi, spuse doctorul Matteus.

Nu-l veți primi!

Dar știm, Emil și cu mine, că după puțin timp va veni nepotul dumneavoastră sau alt suedez sau ghidul dumneavoastră și vă va spune care e situația.

Noi nu știm care e. Dar ghidul țării respective trebuie să știe. Conducerile grupurilor pot fără îndoială să riște și să le permită turiștilor lor să rămînă, sperînd într-o normalizare sau să riște transportîndu-i acasă cît timp aeroportul mai e deschis.

Nu ne rugați să vă dăm vreun sfat.

Acum pleacă, Emil. Gloria ta te așteaptă.

Emil Brody se ridică, mulțumi doctorului și-și luă rămas bun de la Andersson.

Poate nu ne mai vedem, spuse el. Cît timp soția mea e bolnavă, fiul meu, pe care de fapt l-ați întîlnit, se va ocupa de bufet. Trebuie să am grijă de Gloria.

De altfel nu e sigur că veți mai putea fi cazați aici. Sînt relativ puțini turiști care stau în oraș și m-ar mira să nu vă ducă și pe dumneavoastră și pe ceilalți la marile hoteluri de pe malul mării. Trebuie să fie mult mai ușor cu toți turiștii într-un loc. Și de altfel în mod obișnuit turiștii charter nu sînt cazați în oraș. La hotelurile de aici nu e un standard potrivit. Vă pot asigura că la hotelurile de pe malul mării este un standard ridicat. Vă doresc noroc. Salutările mele lui Fredrik. Lui Mary. Micu-

ţelor Ida şi Julia. Lui John. Lui James. Lui Renée, Helen şi Susan. Să dea Domnul ca timpul pe care îl mai aveţi de stat să fie suportabil. Vă iubesc pe toţi.

Plecă.

Andersson dorea ca doctorul Matteus să-i spună: Acum pleci şi tu, Andersson. Gloria ta te aşteaptă.

Dar nu era nici un motiv să-i spună cineva asta vreodată. Gloria nu mai exista. Era logodit cu Mary. Era logodit cu cea mai frumoasă femeie din lume.

Doctorul Matteus şedea legănîndu-se pe scaun, îl observa pe Andersson şi arăta preocupat, deşi în acelaşi timp părea amuzat de ceva.

Vă cer scuze pentru ce v-am spus despre catolici şi protestanţi, zise el. Veţi fi fără îndoială fericit.

Dumneavoastră, domnule Andersson, cred că puteţi fi afectat de perioade scurte de depresiune profundă dar asta se poate întîmpla oricui. În acelaşi timp sînteţi un om norocos. Sînteţi născut să fiţi norocos. Am remarcat cînd aţi cumpărat somnifere de la mine. Nu numai că aţi intrat şi aţi cerut cîteva somnifere. Aţi inventat că aveţi o soţie care nu poate dormi pentru că aţi crezut că suna mai interesant. Sînteţi un om norocos.

Acum urc puţin pînă în cameră şi între timp comandaţi două sticle de bere. De altfel o pot face şi eu.

Andersson aşteptă.

Stătea şi se gîndea la ce îi spusese doctorul Matteus despre situaţia din ţară şi se hotărî că nici măcar să nu încerce s-o înţeleagă.

Din acest moment încetez să mai înţeleg, îşi spuse el în şoaptă.

Ce tot murmuri acolo? îl întrebă băiatul care intrase pe tăcute în sala de mese şi, spre bucuria lui, îl găsise pe Andersson acolo unde scrisese în bilet că va fi.

Andersson îl salută şi el bucuros pe băiat.

Pe unde ai umblat azi-noapte? întrebă băiatul.

Oricum, n-o să mă crezi, spuse Andersson. Am să-ţi povestesc mai tîrziu.

Unde e Mary?

Ştiu precis că Mary era în patul meu.

Băiatul îi povesti pe scurt ce li s-a întîmplat amîndurora în seara trecută. Că de fapt nu se întîmplase nimic deosebit, dar că poliţia îi transportase la hotel şi că fuseseră obligaţi să se culce.

Azi-dimineaţă, continuă el, am fost trezit de cineva care mă zgîlţîia şi cred că era fata care lucrează aici. Am înţeles că voia să coborîm în restaurant. M-am îmbrăcat şi am trezit-o pe Mary. Cum nu ştiam cînd te-ai întors acasă, am hotărît să te lăsăm să dormi.

Am coborît în sala de mese şi am băut o cafea. Poţi să-ţi închipui cum se holbau la noi Petterssonii. La Mary şi la mine. Restul celor cazaţi la hotelul nostru nu sînt turişti. Vreau să spun că nu sînt turişti străini, ci de aici din ţară, din marile oraşe. Frida Pettersson mi-a spus că trebuie să fim la Cafeneaua Mare la ora opt pentru comunicări importante. Şi Mary a presupus că ar trebui să

se ducă la hotelul ei în același scop. Așa că a plecat. Puțin mai tîrziu am plecat și eu cu Petterssonii. Ne-am dus la Cafeneaua Mare și acolo Gert ne-a informat despre situație.

Și ce-a spus ? întrebă Andersson, cînd băiatul tăcu, părînd că a uitat ce începuse să povestească.

Asta e, că nu știu exact, zise băiatul. Ghidul nostru, care probabil nu e deosebit de inteligent, a încercat să ne facă să credem că acțiunea de camuflare a fost o greșeală. Că primarul acestui orășel a interpretat probabil greșit situația politică și din proprie inițiativă a ordonat un exercițiu de camuflaj. Numai aici în district. El ne-a dat asigurări că totul se va normaliza. Că vom putea continua vacanța în liniște. Să facem plajă, baie și să ne simțim bine și să încercăm să privim camuflajul ca pe o întîmplare amuzantă, o experiență neobișnuită. În plus a afirmat că situația nu prezintă pericol. Despre faptul că finlandezii și-au transportat turiștii acasă, a exprimat părerea că este o lașitate penibilă, de natură să creeze în mod inutil nervozitate printre cei ce rămîn. Gert susține că cunoaște bine țara asta și că nu se va întîmpla nimic. A vorbit cu multă căldură despre agenția sa de voiaj și a zis că toți vor ajunge acasă cînd li s-a spus că vor ajunge și că vor veni noi grupuri de suedezi.

Aproape jumătate din micul grup de suedezi cazați aici în oraș cer să plece cu avionul acasă. Gert nu știa care e situația în problema asta la marile hoteluri de pe malul mării. Dar agenția lui de voiaj nu schimbă orarul de zboruri.

Așa că de fapt n-am aflat nimic.

Se pare că în oraș e liniște.

Am fost și am vorbit cu Mary și John. Nu știu mai mult decît noi.

Mary se duce cu John și fiicele lui la plajă și le-am spus că vin să te iau și că mergem și noi acolo. Ne vedem la bufetul de pe plajă. Dacă nu ne vedem înainte. Și John a promis că ne invită din nou la prînz la birtul ăla murdar și zgomotos unde am fost ieri.

Așa că totul e normal, spuse Andersson.

Nu, zise băiatul. Nimic nu e normal.

În fața poștei e o coadă lungă, lungă de tineri și toate nenorocitele de aparate de radio cîntă cu încăpățînare același marș pe care începuseră să-l cînte ieri seara și din cînd în cînd o voce zice cîte ceva. Sînt steaguri peste tot.

Cei mai mulți dintre bărbații care stau la coadă la poștă sînt înarmați. Unii au arme moderne, dar cei mai mulți au puști de vînătoare. Ca și cum s-au gîndit să împuște fazani.

Nimic nu e normal, Andersson.

În acel moment se puseră cîteva sticle de bere pe masă și o coca-cola. Doctorul Matteus se reîntoarse, se așeză și spuse : Așa deci, tu ești nepotul lui Andersson. Ești un băiat drăguț.

Doctorul Matteus se prezentă.

Ți-am comandat o coca-cola, zise el. Dar poți și tu să bei o bere. Nu credeam că ești atît de mare.

Ei, ce a spus ghidul vostru. În afară de faptul că nu o să vi se întîmple nimic și că să fiți calmi.

N-a spus nimic, zise băiatul.

Într-o asemenea situație unică, spuse doctorul Matteus, poate că datoria unui ghid este să nu spună nimic îngrijorător. Dar să fiu al dracului dacă nu e datoria agenției de voiaj să vă transporte acasă cu avionul.

Guvernul suedez apreciază că situația nu prezintă pericol, spuse Andersson. Avem un guvern care gîndește foarte sănătos. Se pare că guvernele norvegian și danez au ajuns la aceeași concluzie. Aceasta este ceea ce știu că se numesc guverne cu o judecată sănătoasă.

Doctorul Matteus oftă.

Cu judecată sănătoasă, spuse el. Ce se înțelege prin asta ?

Trebuie să ne întîlnim curînd cu Mary, zise băiatul. Mary mi-a promis că mi-o găsește pe Susan.

Deci ai pus și tu mîna pe o femeie, spuse doctorul Matteus.

De ce stau la coadă oameni înarmați cu puști vechi de vînătoare în fața poștei, întrebă Andersson.

Nu am voie să răspund la asemenea întrebări, spuse doctorul Matteus.

Și în general nu mi se permite să stau și să discut cu voi.

Am făcut-o totuși pentru că m-am amuzat.

Doamnele nu trebuie lăsate să aștepte, spuse doctorul Matteus. Nu mă simt deloc ofensat dacă plecați. Vă înțeleg. Ați venit aici să vă distrați și pentru puțin soare.

Poate ne vedem la cină. Luați-le de altminteri și pe doamne și mergem într-un loc pe care-l cunosc și mîncăm ceva bun. La hotelul ăsta cu greu poți să-ți încălzești măcar puțină apă pentru ceai.

Rămîne stabilit să ne întîlnim aici la ora opt. Și mergem să mîncăm la un restaurant onorabil. Vreau să vă arăt de ce sînt în stare bucătarii noștri cînd își dau silința.

Dar dacă e camuflaj ? întrebă băiatul.

Atunci cumpăr după-amiază puțină carne și verdețuri, închiriem bucătăria și pregătesc eu mîncarea.

La ora opt aici. Distracție plăcută.

Andersson și băiatul plecară. Ieșiră în dogoarea imobilă a soarelui, muzica le răsuna în urechi și o mulțime de oameni se înghesuiau pe stradă și toți păreau foarte bucuroși, exprimîndu-și entuziasmul în mod zgomotos. Mulți fluturau stegulețe și mulți erau înarmați cu relicve de arme de foc, nemaipomenit de vechi.

Merseră agale pînă la stația autobuzului ducîndu-și lucrurile de plajă și cărțile într-o pungă și privind în jos spre caldarîm și nu la cei pe care-i întîlneau, deoarece în aer plutea ceva periculos.

În timp ce stăteau la coadă în stația autobuzului care urma să-i ducă la plajă, băiatul spuse : Azi-noapte l-am văzut pe Paul Verglas în cătușe într-un bîrlog al poliției.

Andersson nu zise nimic.

Era agreabil în autobuzul cu aer condiționat și Andersson se simțea obosit.

Cînd ajunseră la capătul liniei și la plajă Andersson trebui să-l trezească pe băiat, care adormise.

Unde sîntem ? întrebă băiatul pe jumătate adormit.

Am ajuns la Borås, spuse Andersson.

Susan așteaptă !

X

ERA MULTĂ LUME pe plajă și Andersson și băiatul socotiră că nu are sens s-o caute pe Mary sau pe ceilalți cunoscuți, așa că înotară împreună pînă la pontonul cu trambulină. Stînd pe marginea ei, se bălăciră puțin cu picioarele în apa călduță și băiatul spuse că ar fi preferat ca aceasta să fie ceva mai rece iar Andersson, care de obicei se simțea în elementul lui în apă, aproape că înclina să fie de acord cu el.

Nu înțeleg ce s-a întîmplat cu vîntul. Nu bate deloc.

Dacă ar adia puțin, ar fi desigur mai plăcut. Căldura asta umedă e scîrboasă.

Andersson se simțea fără putere și ar fi preferat să înoate înapoi la mal și să se ducă să se așeze la umbra bufetului, dar nu îndrăznea să-i propună așa ceva băiatului.

Doar trebuiau să se bronzeze.

Ideea era să arate sănătoși cînd se vor întoarce amîndoi acasă.

Cred că nu te plictisești, spuse Andersson, care se plictisea.

Nu, zise băiatul. Însă mi-e foame. Nu ne-au dat de mîncare aseară.

Nici mie nu mi-au dat, spuse Andersson. Înotăm pînă la mal și mergem la bufet.

Încă nu, zise băiatul. Camuflajul a fost totuși al naibii de palpitant, într-un fel.

Nu, spuse Andersson. N-a fost. Mi-a fost teamă că poate ți s-a întîmplat ceva și mi-a fost teamă că vei încerca să te strecori din nou pînă la Minerva, unde știai că sînt. N-ar fi avut rost. Hayter și cu mine am fost forțați să mergem la un bar de noapte. Hayter era desigur îngrijorat din cauza familiei lui.

Am stat la taifas cu două tinere finlandeze. Ele au plecat acasă și ar fi trebuit și noi să facem același lucru.

Nu-i nevoie să plecăm acasă, spuse băiatul.

Acum faci ce vrei, zise Andersson. Eu înot pînă la mal și mă duc la bufet.

Vin și eu, spuse băiatul. Poate că e și Susan acolo și apoi mîncăm eventual un cîrnat. Sau altceva.

Înotară o bucată spre mal și după aceea merseră prin apă și se holbară la marile hoteluri și la tufele de mimoze și la un palmier care arăta puțin spus bolnav.

Lîngă acel palmier bolnav era parcat un autobuz lung, vechi și vopsit în negru, care arăta atît de ciudat, încît Andersson și băiatul se opriră și ei și priviră cu interes vehiculul demodat.

Din autobuz coborîră soldați și se așezară în două rînduri în fața autobuzului. Purtau toți pistoale automate și căști de oțel. Stăteau pe două rînduri în fața autobuzului de parcă se

gîndeau să-l apere cu orice preț de oamenii aproape dezbrăcați de pe plajă care se uitau țintă la ei.

Soldații stăteau nemișcați în fața autobuzului.

Sosiră și alte autobuze, cu și mai mulți soldați. Sosiră camioane cu soldați și autobuze pentru turiști cu soldați.

Așezați pe două rînduri, formară un zid în fața marilor hoteluri.

Stăteau absolut nemișcați în bătaia soarelui privind țintă spre turiști. Turiștii care făceau baie încetară de a mai face baie și cei care făceau plajă încetară de a mai face plajă. Nu mai făceau nici o mișcare și îi priveau fix pe soldați.

Timp de cîteva minute bune fu o tăcere mormîntală.

Apoi soldații se împrăștiară de-a lungul plajei, aproape de mal, la aproximativ zece metri unul de altul, scrutînd orizontul.

După aceea își puseră jos automatele.

Apoi scoaseră cazmalele și își săpară cîte o groapă, se culcară în ea, își luară automatele și țintiră spre orizont. Nu se sinchiseau cîtuși de puțin de oamenii de pe plajă și din apă. Nu-i vedeau. Și acționau de parcă și turiștii lăsau impresia că nu-i văd.

Soldații poate că nu-i vedeau pe turiști însă turiștii îi vedeau pe soldați și se produse o oarecare zăpăceală.

Nici un turist, bărbat sau femeie nu știa ce să facă.

Totul părea foarte straniu. Aproape comic.

Apoi, ca la un semn, păru că turiștii se hotărîră să continue să fie turiști, ca și cum ar fi

fost complet normal ca la fiecare zece metri, pe plaja aceea frumoasă, să se afle cîte un soldat înarmat culcat într-o groapă.

Spre deosebire de ceilalți turiști, pe Andersson îl cuprinse panica și o luă la fugă spre bufet, de parcă umbra de acolo avea să-l apere împotriva oricărui rău. Băiatului îi era greu să fugă la fel de repede ca Andersson, dar se ținu aproape și spre spaima lui simți că Andersson intrase rău în panică.

La bufet, unde erau mulți clienți, Andersson se prăbuși pe un scaun și își luă capul în mîini, iar băiatul, fără să-și ia privirea de la unchiul său, se duse și cumpără o sticlă de vin alb. Luă două pahare, se reîntoarse și se așeză lîngă Andersson și turnă în timp ce persoana care-i dăduse vinul, îl certa pentru că nu-i plătise.

Ține-ți gura, spuse băiatul. O să-ți plătesc.

Bea puțin vin, Andersson, zise băiatul. De ce ți s-a făcut frică ?

Mi-e frică de soldați, răspunse Andersson. Am văzut mulți soldați și am ajuns să-mi fie frică de ei.

Ce dracu se întîmplă ?

Nu știu, spuse băiatul. Bea puțin vin.

Să mergem înapoi la hotel, zise Andersson. Trebuie să găsim o soluție și să plecăm de aici.

Ghidul nostru e sigur un imbecil.

Îmi vine greu să cred că guvernul nostru drag a discutat acolo acasă situația din țara asta. Nenorociții ăia cu capetele lor seci, care se pretind atît de înțelepți, n-au avut cum s-o facă. Nimeni din tot guvernul suedez nu e unde ar trebui să fie, în schimb stau și tremură de

frig la vreo amărîtă de casă de vară. Și nu se sinchisesc că au zece mii de compatrioți la ananghie pe o plajă căcăcioasă. Bineînțeles că gîndesc astfel : Ei sînt acum pe o plajă însorită. Nu putem să-i aducem acasă la ploaie. Fiindcă s-ar înfuria și ar vota pentru conservatori.

Ei, adică noi.

Sîntem într-adevăr la ananghie și legitim îndreptățiți să primim ajutor. Mă întreb dacă nu avem un consul aici ?

Avem un consul în oraș, spuse băiatul și apoi îl pufni rîsul și începu să rîdă pe înfundate.

Gert ne-a povestit că a încercat să-l găsească. Nu era acolo unde trebuia să fie. Consulul nu e suedez, dar cu siguranță vorbește puțin suedeza. E localnic.

Băiatul rîse din toată inima.

Ce ți se pare atît de amuzant ? întrebă Andersson.

Gert credea că a fost chemat la armată, spuse băiatul. Unul dintre indivizii care au luat poziție de tragere pe plajă este poate consulul suedez.

Nu poate fi consul, dacă nu e suedez, spuse Andersson. Deși nu știu sigur. Probabil că poate.

Nu crezi că ai putea să-mi aduci ceva mai tare decît vin.

Mă duc mai întîi să iau hainele și punga. Nu avem nici un ban la noi.

Stai aici și nu te mișca, că mă întorc imediat, spuse băiatul.

Nu ajunse departe și fu oprit de bărbatul de la bufet care ceru să i se plătească vinul.

Băiatul încercă să-i explice că se ducea să ia banii și îl arătă pe Andersson spunîndu-i că acesta stătea la masă. Și va rămîne.

Bărbatul care voia să i se plătească era însă încăpățînat. Îl ținea pe băiat de braț și nu voia să-i dea drumul.

Chelner, vino aici, strigă Andersson și chelnerul îi dădu drumul băiatului și se duse la masa lui Andersson.

Băiatul s-a dus să aducă bani, zise Andersson. Puteți să aveți încredere în el. Dați-mi un gin mare și apă tonică de la gheață. Băiatul se întoarce imediat.

Chiar atît de puțină încredere aveți în turiști ?

Nu asta-i problema, spuse cel care-i dăduse băiatului vinul. Trebuie să plec repede. Mă schimb. De aceea voiam să mi se plătească.

Dă-mi un gin cu apă tonică, spuse Andersson. Rapid !

Și Andersson primi destul de repede un pahar de gin cu puțină apă tonică și-l dădu peste cap.

Îi plătesc celui care vă schimbă, zise Andersson. Nu-i nici o problemă.

Dacă nu vine nimeni, este o problemă, spuse chelnerul.

Dacă programul dumitale de lucru s-a terminat va veni altcineva, zise Andersson. Doar așa ai spus chiar dumneata.

Băiatul se întoarce cît se poate de repede.

Nu fiți nervos, spuse Andersson.

E mobilizare generală, zise chelnerul, care arăta copilăros de dezolat. Noi, cei care lucrăm aici, ne întoarcem cu autobuzele. Vreau să spun autobuzele cu care au venit militarii.

De ce e mobilizare generală ? întrebă Andersson.

Se pare că s-au întors politicienii din exil, spuse el. Știu numai că e mobilizare generală. Acolo sus în nord e bum, bum. Bum, bum.

O să plece tot personalul din servicii ? întrebă Andersson. Care-i situația cu restaurantul unde se servește prînzul.

Toți turiștii trebuie să mănînce la hotelurile lor. Soldații mănîncă la restaurant.

Ce vrea să însemne bum, bum sus în nord ? întrebă Andersson.

Bărbatul ridică din umeri.

Băiatul se reîntoarse și plăti ceea ce datora. Se așeză.

Ți-au adus ginul, spuse el.

Da, răspunse Andersson. A fost desigur un gin care nu-mi trebuia, dar în același timp o cantitate de gin de care aveam absolută nevoie. Încerc să păstrez un echilibru relativ, adică să nu fiu nici prea amețit și nici prea treaz. Terbuie să mă mențin pe linia de plutire. Par treaz ?

Da, răspunse băiatul. Pentru cineva care nu te cunoaște. Eu te cunosc. Văd în ochii tăi că ți-e frică.

Un bărbat bătrîn, înalt și subțire, cu părul argintiu și îmbrăcat numai cu o pereche de pantaloni scurți imenși și învîrtind un baston de promenadă cu mînerul de argint se îndrepta

în momentul acela spre masa lor. Se așeză și începu să vorbească. Bătrînul vorbi timp de două minute, uneori cu voce tare, alte ori în șoaptă, dar nici Andersson, nici băiatul nu înțelegeau ce spunea.

Andersson îl ascultă politicos, dînd din cap afirmativ, ca și cum ar fi înțeles, dar nu pricepu mai mult decît că vorbea olandeza. Băiatul nu își dădu osteneala să se arate interesat. Privea spre plajă sperînd să o zărească pe Mary sau pe Susan. Observă că majoritatea turiștilor se îmbrăcaseră ; sau se îndreptau spre hoteluri cu hainele sub braț. Presupun că era vremea prînzului. Îi era foame.

Cînd bătrînul olandez termină de vorbit, Andersson îi spuse în engleză că n-a înțeles nimic.

Se uită surprins la Andersson și apoi privi contrariat în jur.

Apoi se uită iar la Andersson și se hotărî să se prezinte. Întinse mîna și Andersson i-o apucă iar bătrînul spuse : Wilhelm van Hoeve.

Andersson, zise Andersson.

Apoi se prezentă băiatului fără să se sinchisească să-i spună și acestuia cum îl cheamă.

Vorbesc puțin franceza, zise van Hoeve. Dar puțin.

Și eu vorbesc franceza, spuse băiatul.

Tatăl dumneavoastră nu vorbește franceza, întrebă bătrînul.

Nu, răspunse băiatul.

Am crezut că sînteți olandezi, zise bătrînul. Spune-i tatălui dumitale că am crezut că sînteți olandezi și zi-i că tocmai i-am prezentat

situația politică din această țară, dar că nu vorbesc atît de bine franceza, ca să pot s-o fac din nou.

Băiatul îi traduse lui Andersson.

Spune-i gentlemanului olandez, zise Andersson că situația politică de aici o cunosc. E bum, bum sus în nord. Pur și simplu bum, bum.

Ce vrei să spui cu asta? întrebă băiatul.

Nimic, răspunse Andersson. Spune-i să sînt destul de bine informat.

Băiatul nu mai zise nimic.

Wilhelm van Hoeve scoase din buzunarul pantalonilor săi roșii un pumn de bancnote pe care i le întinse băiatului.

Ia banii, spuse el. Cumpără o sticlă de vin, tatăl dumitale bea vin. Pentru noi cumpără cîte o coca-cola și cîteva felii de pepene verde.

Băiatul înțelese că bătrînul voia numai companie, luă banii și se duse să cumpere și făcu cîteva curse între bufet și masa lor, fiindcă nu putea să le aducă pe toate deodată. Cînd veni cu vinul pentru Andersson, luă sticla de vin aproape plină a acestuia și o aruncă într-un coș de gunoi.

Dacă nu sînteți olandezi poate că sînteți danezi, spuse bătrînul.

Sîntem suedezi, zise băiatul.

Cînd plecați acasă? întrebă bătrînul.

Duminică, răspunse băiatul.

Cu siguranță ați înțeles greșit, zise bătrînul. Mai toți turiștii trebuie să plece. Francezii au plecat. Belgienii au plecat. În momentul de față nemții își strîng oamenii.

Noi, olandezii, trebuie să fim la aeroport la ora cinci.

Mi-e greu să cred că scandinavii rămîn aici. Guvernele dumneavoastră nu pot permite așa ceva.

E război? întrebă băiatul.

Nu încă, răspunse van Hoeve. Dar războiul pare inevitabil. Noi, străinii care, ca să zicem așa, ne aflăm în centrul evenimentelor, avem posibilități reduse de a înțelege ce se întîmplă. Trebuie apreciat din exterior.

Am fost informați, spuse băiatul, că guvernul suedez nu crede că o să se întîmple ceva.

Chiar așa? zise bătrînul. Guvernul suedez apreciază deci că situația e o bagatelă și consideră ca atare că nu planează nici un pericol asupra turiștilor.

Aveți un guvern al naibii de prost.

Nu vreau să afirm că guvernul suedez greșește. Poate că situația este o bagatelă. Dar e posibil să se și înșele.

Care-i părerea ta?

Nu înțeleg nimic, zise băiatul. Dar aș minți dacă aș spune altceva decît că cred că este palpitant.

Aveam vîrsta ta, spuse bătrînul, cînd a izbucnit primul război mondial și aproape de vîrsta tatălui tău cînd a izbucnit cel de-al doilea.

Nu-ți cer să înțelegi că eu cred că nu e palpitant. Dar cred că nu e palipitant.

Știam că nu sînteți olandezi. M-am așezat aici pentru că mi-era frică.

Se pare că tatăl tău are destule motive să arate înfricoșat.

Andersson nu e tatăl meu, spuse băiatul. E unchiul meu.
L-am văzut alergînd, zise bătrînul. L-am văzut cuprins de panică. A mai fost martor la așa ceva, undeva. Dar el e suedez și de aceea nu pot înțelege unde.
Andersson îi asculta pe Wilhelm van Hoeve și Fredrik fără să poată ghici despre ce vorbeau și în același timp se uita la plaja care se golea tot mai mult de turiști.
Mesele erau acum complet ocupate și la bufet era coadă.
Ceva nu e în regulă, spuse el pe neașteptate în suedeză. Ceva nu e deloc în regulă, fir-ar al dracului.
Fredrik! Fugi repede pînă la restaurant și vezi care-i situația acolo.
Băiatul se conformă imediat. Totuși nu fugi. Porni în direcția restaurantului și Andersson se uita după el.
Wilhelm van Hoeve îl servi pe Andersson cu vin și-l bătu părintește pe umăr. Și începu să-i vorbească rar în olandeză și Andersson asculta și găsea că e foarte plăcut să-l asculte pe bătrîn.
Andersson îi oferi țigări și stăteau și fumau liniștiți cînd se întoarse băiatul.
Cere-i mai întîi scuze bătrînului că trebuie să vorbim puțin în suedeză.
Băiatul făcu cum i se spuse.
E adevărat că restaurantul e rezervat pentru soldați ? îl întrebă Andersson.
Nu, răspunse băiatul. E plin de turiști care vor să mănînce. Am vorbit cu Gertrud și Frida

și mi-au spus că e clar că restaurantul nu servește mîncare, ci numai vin și pepene. Nu mai e personal la bucătărie.
Soldați nu sînt la restaurant.
Și nici Mary.
Gertrud și Frida sînt foarte neliniștite. Au auzit că nu mai merge nici un autobuz înapoi în oraș și nu cred că au suficienți bani pentru taxi. Le-am spus că probabil ai tu. Le-am promis să mă duc înapoi cu bani.
Uite aici, zise Andersson, și-i dădu bani băiatului. Du-te înapoi și du-le bani doamnelor, spuse Andersson, și întreabă-le unde dracu s-au gîndit să găsească un taxi.
Sînt o mulțime de taxiuri în fața fiecărui hotel, zise băiatul. Așa au auzit ele.
După ce le-ai dat banii doamnelor, spuse Andersson, încearcă să afli dacă ceva nu e în regulă.
Ce, de exemplu ? întrebă băiatul.
Du-te acum, zise Andersson. Și vino înapoi.
Băiatul plecă.
Andersson bău din vin și îndată bătrînul îi umplu din nou paharul. Bătrînul nu lăsa sticla din mînă. Voia ca Andersson să bea și cînd sticla fu goală bătrînul o porni cu pași nesiguri și aduse încă una.
Băiatul veni înapoi.
Ei ? zise Andersson.
Nu înțeleg ce ar putea fi în neregulă, spuse băiatul. Oamenii bodogănesc și vociferează că nu există mîncare caldă.
Și muzica populară era în toi.
Ceva nu e în regulă, spuse Andersson.

Chiar acum. Aici la bufet.
Nu știu însă ce anume.
Andersson își lăsă capul în mîini și se gîndi.
Wilhelm van Hoeve spuse ceva în franceză.
Bătrînul întrebă dacă putem să-l ducem pînă la hotel, îi zise băiatul lui Andersson. E de părere că toate hotelurile arată la fel.
Păi și sînt, spuse Andersson.
Nu putem să-l ajutăm, zise băiatul. Nu amîndoi. Unul din noi trebuie să rămînă aici. Mary, John și Susan ar trebui să vină curînd.
Întreabă-l pe bătrîn cum se numește nenorocitul lui de hotel, zise Andersson.
Băiatul întrebă.
Caledonian, spuse van Hoeve.
Caledonian, repetă Andersson rar. Caledonian. Scoția !
Spune-i bătrînului că trebuie să mergem imediat la hotelul lui. Că îl ajutăm cu cea mai mare plăcere. Că dacă e nevoie îl și cărăm.
Caledonian sună a nume scoțian. Scoțienii vorbesc engleza.
Mergem îndată !
Am promis doar că ne întîlnim cu Mary, spuse băiatul.
Scoțienii vorbesc engleza, zise Andersson. Irlandezii vorbesc engleza. Englezii vorbesc engleza.
Trebuie să ajungem în oraș !
Andersson se ridică în grabă.
Ce te-a apucat, spuse băiatul.
Am zis că ceva nu e în regulă și ceva nu e în regulă.
De cînd sîntem aici, n-am auzit pe nimeni vorbind engleza. Așa că unde sînt englezii ?

XI

ÎL LUARĂ pe Wilhelm van Hoeve de subsuori și o porniră spre complexul de hoteluri, dar bătrînul găsi că acest mod de a merge era prea incomod. Fu de părere că era suficient dacă băiatul îl ținea de braț și el se sprijinea cu celălalt în baston.
Andersson, sugeră el, să meargă imediat în urma lor, ceea ce Andersson și făcu și văzu clar că bătrînul de fapt nici nu avea nevoie de vreun sprijin. În orice caz nu ca să meargă. Dacă hotelurile semănau unul cu altul, așa cum afirma el, avea eventual nevoie de ajutor și să-l găsească pe al lui. Poate că nu vedea atît de bine.
Bătrînul mergea cu spatele drept, cu pași mari și rotindu-și cu îndrăzneală bastonul.
Tinere, îi zise bătrînul băiatului. Apreciez sacrificiul pe care-l faceți acum ajutîndu-mă. Dar poate că și voi locuiți în vreuna din capodoperele astea arhitectonice.
Noi stăm în oraș, zise băiatul.
Atunci vă deranjez prea mult pentru un bătrîn, spuse acesta. Consider că e un gest frumos. De aceea voi avea grijă ca la barul hotelului nostru să vă ofer o băutură. Suc rece de hibiscus. Bineînțeles că dacă doriți sînteți invitații mei la prînz.
Nu avem timp, zise băiatul.
Să beți puțin suc aveți timp, spuse bătrînul. Nimeni nu refuză o invitație să bea un suc cu Wilhelm van Hoeve. Sînt un om vestit. In

Olanda vreau să spun. Sînt profesor emerit de arhitectură, deși asta nu spune nimic. Am optzeci și doi de ani. Sînt și totdeauna am fost o persoană foarte incomodă și de aceea sînt desigur vestit. Îmi pare rău, tinere, că acum trăiești experiența a ceea ce înseamnă neliniște și sper să pleci de aici înainte ca iadul să izbucnească din plin. Dacă nu aveți timp să mîncați, putem oricum să dăm pe gît puțin suc de hibiscus. Poate că-l liniștește pe unchiul tău, care e descumpănit. E evident că e îngrijorat pentru tine. Dar e îngrijorat și pentru el însuși. Fără îndoială că a mai avut de-a face cu așa ceva. Îi e frică de soldați. De ce îi e frică de soldați ?

Băiatul îl întrebă pe Andersson de ce îi e frică de soldați. Îi spuse că bătrînul l-a rugat să-l întrebe.

Andersson se gîndi.

Împușcă ei pe cineva, spuse el. Bum, bum. Împușcă în dreapta și în stînga cînd o începe de-a binelea. Bum, bum.

El crede că tu ai participat la așa ceva pe undeva, zise băiatul. La un război.

Spune-i că experiența mea e foarte redusă în ce privește războiul. Foarte redusă față de a lui, de exemplu. Timp de trei săptămîni sau așa ceva am fost într-un loc unde toți se împușcau unii pe alții, indiferent dacă erau sau nu soldați. Nu soldații mă înspăimîntă, ci armele.

Nenorocitul ăla de bum, bum, spuse Andersson.

Băiatul traduse.

Bătrînul ascultă, dar nu zise nimic.

Ajunseseră în zona hotelurilor și fără greutate descoperiră hotelul Caledonian. Acolo intrară și apoi trecură printr-un hol mare și bătrînul îi conduse la un bar comfortabil unde se așezară la răcoare în fotolii negre, joase și bătrînul comandă trei pahare de suc de hibiscus și două votci.

Andersson și cu mine ne dregem puțin sucul, spuse bătrînul.

O tînără fată le aduse sucurile și votcile împreună cu trei castronașe de alune, floricele și saleuri.

Băiatul începu să mănînce alune.

Andersson stătea și medita. Nu se putea hotărî dacă el și băiatul se grăbeau teribil de mult sau dacă aveau timp berechet.

Stau mulți englezi aici ? o întrebă el pe fată.

Sigur că da, răspunse ea.

Scuzați-mă un moment, spuse Andersson și se ridică.

Se duse agale pînă la recepție, unde se afla un bătrîn care privea în gol și-l întrebă : Stau mulți englezi aici ? Da, răspunse recepționerul. Destul de mulți. Chiar în momentul acesta avem două grupuri mari.

Aș dori să vorbesc cu unul dintre ei, spuse Andersson.

Cu cine anume vreți să vorbiți ? întrebă recepționerul.

Cu oricine, numai să fie englez, zise Andersson.

Englezii sînt în excursie, spuse recepționerul. Îi așteptăm abia la ora șase.

Se poate telefona în oraș, întrebă Andersson.

Nu e greu, zise recepționerul. E clar că puteți telefona în oraș.

Un moment, spuse Andersson.

Se duse înapoi în bar și-l întrebă pe băiat cum se numea hotelul lui Mary și băiatul îi spuse că se numea Park Inn.

Se întoarse înapoi la recepție.

Puteți telefona la Park Inn pentru mine? spuse el. E chiar în oraș. Întrebați de John Kirkbride.

Recepționerul scoase o listă cu numere de telefon, ridică receptorul și formă numărul. Așteptă îndelung, dar i se răspunse. Întrebă de John Kirkbride și-i dădu receptorul lui Andersson.

E John Kirkbride, întrebă el și auzi niște pîrîieli pe fir dar și vocea lui John, spunînd „da".

Andersson la telefon, zise el. Sîntem la marile hoteluri. Mary e cu tine, trebuia să ne întîlnim.

Trebuie să ne prezentăm la hotel din jumătate în jumătate de oră, spuse John. Chiar acum Mary se plimbă prin jur cu fetițele. James Hayter e aici și te caută. Vrei să vorbești cu el? Iată-l că vine!

Bună, Andersson, spuse Hayter. Unde dracu ești?

La hotelul Caledonian. Unul din hotelurile din zona marilor clădiri din spatele bufetului de pe plajă, unde am stat ieri împreună cu John.

Caledonian, zise Hayter.

Fredrik și cu mine sîntem la bar cu un olandez.

La barul Caledonian, spuse Hayter. Rămîneți acolo, vin să vă iau. Să nu vă mișcați de acolo. Vin să vă iau cît pot de repede.

John Hayter închise.

După ce mulțumi politicos recepționerului Andersson se duse înapoi, se așeză și turnă votca în sucul de hibiscus.

Deodată auziră gălăgie și voci zgomotoase care veneau din afară de parcă vorbeau toate în același timp.

Într-o clipă, barul se umplu de tineri și tinere cu rucsacuri și saci de dormit și sticle de apă și de toate cele pe care le poartă cu ei tinerii autostopiști.

Recepționerul era cu ei și îi ruga ca cel puțin să lase bagajul în hol dar tinerii, care păreau iritați, își puseră pur și simplu rucsacurile lîngă scaunele pe care se așezară.

Erau aproximativ douăzeci și cinci de persoane și băiatul, Andersson și bătrînul van Hoeve se uitau țintă, aproape înspăimîntați, la acești indivizi cu barba nerasă, bronzați și în general cu o ținută neîngrijită.

Mulți dintre ei aveau steagul național prins de rucsacuri și băiatul descoperi cîțiva norvegieni.

Se ridică și se duse la norvegieni și-i întrebă ce se întîmplă.

Norvegienii povestiră că militarii îi strînseseră pe toți autostopiștii de pe șosele, din corturi ori de pe plajă. Nu știau de ce. Știau firește că ceva se întîmplase, sau era pe punc-

tul de a se întîmpla, dar nu știau ce anume. Sute de autostopiști fuseseră adunați și duși la hoteluri. Trupa de față fusese adusă aici și rugată să aștepte. Nu știau ce o să se întîmple în continuare cu ei.

Dacă militarii aveau impresia că cineva din cele douăzeci și cinci de persoane prezente puteau să-și permită să stea în hotelul respectiv atunci se înșelau. Norvegienii erau de părere că autostopiștii urmau să fie strînși într-un loc anume pentru ca militarii să știe unde se găsesc în timpul camuflajului.

Cu siguranță că e vorba de vreun război nenorocit, spuse unul dintre norvegieni. Și dacă e, atunci ne scot sigur afară din țară cu un avion sau cu un tren.

Cei cu rucsacuri nu voiau să comande nimic în acest local de lux și începură să-și aștearnă pe masă mîncarea pe care o aveau la ei și fata de la bar părea complet înspăimîntată.

Băiatul se duse înapoi la Andersson și-i povesti că era vorba de un grup de autostopiști care fuseseră adunați la un loc și apoi îi relată același lucru în franceză lui van Hoeve.

Wilhelm van Hoeve fu de părere că era clar că fuseseră strînși toți cei care hoinăreau și stăteau în corturi. Erau bineînțeles în pericol.

Printre autostopiști se găseau scandinavi, olandezi, francezi, italieni și cîte un american.

Mulți stăteau și fumau hașiș, ca și cum urmau să fie împușcați peste o oră.

Arătau ofensați, de parcă fuseseră deposedați de libertate dintr-o pură invenție diabolică de niște idioți de militari care bineînțeles nu știau ce să facă cu ei și ca urmare nu le rămînea decît să-i împuște pur și simplu.

Fuseseră tratați ca niște infractori.

Era o adunătură respingătoare.

Pur și simplu o adunătură de tineri neajutorați, fiecare dintre ei știind că acasă la el, în țara lui, cineva era îngrijorat în momentul acela de soarta lui și nu dorea așa ceva.

Nu aparțineau încă tagmei burghezilor care dormeau la hotel, mîncau la restaurant și aveau puncte de vedere prestabilite despre toate chestiunile care nu-i priveau.

Băiatul îi invidia. Andersson nu-i invidia. Iar lui Wilhelm van Hoeve îi era milă de ei.

Așa că le făcu cinste tuturor cu suc de hibiscus.

Fata de la bar nu vru la început să-i servească, dar olandezul nu se lăsă. Tinerilor trebuia să li se dea suc.

Așa că primiră suc.

Toți fură serviți cu suc de hibiscus, dar nu avură toți timp să-l bea.

Patru polițiști solizi, ba chiar grași, le ordonară tinerilor să iasă afară și toți simțiră că era mai bine să se conformeze. Plecară cuminți cu polițiștii.

Fata de la bar arăta foarte ușurată și începu să facă ordine după ei, ca și cum ar fi făcut ordine după niște animale și bătrînul van Hoeve nu părea bucuros.

Nu plecăm de aici, întrebă băiatul.

Să ne ducem în oraș.

Să ne ducem la Mary.

Se pare că ai uitat-o pe Mary.

Mary e la hotelul ei spuse Andersson. I-am telefonat. De asta am întrebat unde stă.

Credeam că ai uitat, dar totul este atît de ciudat.
Nu au voie să părăsească hotelul mai mult de o jumătate de oră o singură dată. Și dacă mă gîndesc mai bine, poate că nici noi nu avem voie.
Dar noi cred că avem voie. Gertrud și Frida erau aici doar.
Dacă va fi camuflaj noaptea și interdicție de mișcare ziua o să stăm amîndoi în cameră și o să încercăm să nu murim de plictiseală.
În acel moment Wilhelm van Hoeve se ridică și le mulțumi foarte politicos pentru că-l ajutaseră să ajungă la hotel și pentru că au vrut să-i țină tovărășie și-i mai invită încă o dată să ia prînzul împreună.
Băiatul refuză, mulțumind în numele său și al lui Andersson. Spuse că de fapt trebuiau să se prezinte la hotelul unde erau cazați.
Ce mai așteptăm ? spuse băiatul după o vreme.
Îl așteptăm pe Hayter, zise Andersson. Viitorul tău socru. V-am logodit azi-noapte. Pe Susan și pe tine. Așa am impresia. Tu și Susan sînteți logodiți cam de la miezul nopții, după cîte știu. Nu știu, bineînțeles, cum va fi Susan ca soție, dar un socru mai bun n-ai cum să găsești.
Cred că nu hotărăști tu în ce mă privește, spuse băiatul rîzînd.
Ba o fac dacă vreau, zise Andersson.
Însă în momentul de față se pare că nimeni nu hotărăște în nici o privință. Sîntem victimele situației pe care nu putem s-o dominăm sau s-o înțelegem. Asta e situația.

Dar de logodit ești logodit.
Poți să hotărăști în privința mea, spuse băiatul.
În ceea ce mă privește, zise Andersson, mă voi căsători în Borås și va ploua pentru că, din cîte am auzit, Borås-ul este orașul cel mai ploios din Suedia și ceea ce se spune e de obicei adevărat.
Sper ca mama să nu fie îngrijorată, spuse băiatul.
De unde să știi cît de multe se scriu sau cum se scrie, zise Andersson. Dacă guvernul consideră că situația este cam proastă, atunci și presa consideră la fel.
O iubești pe Mary, întrebă băiatul.
Nu știu, răspunse Andersson. Sigur că da. A fost fără îndoială dragoste la prima vedere.
Mi-ai spus odată că o iubești pe Gloria, zise băiatul.
Am spus eu asta ? întrebă Andersson. Probabil că am spus-o cîndva.
Băiatul rămase tăcut.
Se gîndea. Fu cuprins de tristețe. Îi părea rău de Andersson și nu știa de ce. Își dădu seama că îi păruse rău de Andersson de mult timp fără să înțeleagă de ce.
De ce îi părea rău de Andersson ?
Băiatul își storcea creierii.
O iubesc pe Susan ? întrebă băiatul.
Am hotărît doar că da, spuse Andersson. E o întrebare prostească.
Tu n-o iubești pe Mary, zse băiatul pe neașteptate și părea disperat mai ales pentru ceea ce tocmai spusese. Andersson se uită la băiat, dar nu zise nimic.

Observă că băiatul era trist sau nervos și se hotărî să vorbească, așa, ca și cum avea sarcina de a-l distra și de fapt aceasta era sarcina pe care o avea, o sarcină pe care și-o asumase singur.

El spuse :

Nu e ușor să vorbești despre dragoste. Și nu e ușor să te pricepi la dragoste, să te pronunți despre ea sau să o exprimi în cuvinte. Poți să simți afecțiune, prietenie, respect sau aproape dragoste și totuși nu e dragoste. Așa că ce e dragostea ?

O iau de la celălalt capăt.

Poate că femeile sînt acelea despre care nu poți vorbi cu ușurință, sau să le înțelegi. E greu să te pricepi la femei dacă vrei să înțelegi femeia ca atare. La fel de greu este să-i înțelegi pe bărbați în situația în care vrei să-l descoperi pe bărbat ca atare.

Dar slavă domnului și bărbații și femeile sînt oameni și omul ca atare e mai simplu. Omul e mai ușor de înțeles pentru că tu însuți ești om. Dacă pornești de la ideea că toți au aceleași nevoi pe care și tu însuți le ai, aproximativ aceleași visuri, aceleași temeri, aceeași foame și că toți își pun aceleași întrebări cu privire la enigma dragostei și ceilalți se aseamănă foarte mult cu tine. Totuși nu toți au aceeași șansă, dar asta e o altă problemă. Ea nu ține de ceea ce vorbim noi acum.

Toți bărbații, cred eu, funcționează aproape ca și mine. Însă experințe individuale diferite fac să părem întrucîtva deosebiți. Înfățișarea, limba, religia și așa mai departe ne fac să părem diferiți. Unii sînt inteligenți iar alții mai

mult sau mai puțin inteligenți. Dar altfel un bărbat se aseamănă cu alt bărbat. Același lucru este și cu femeile. Femeile se aseamănă între ele după cum și bărbații se asemănă între ei și toți se aseamănă între ei pentru că sînt oameni. Trebuie să încerci să înveți să-i înțelegi pe oameni, dar nu exagerînd atît de al naibii de mult cum o fac mulți. Trebuie să începi prin a te cunoaște pe tine însuți. Orice om are nevoile lui pe care și le înțelege, dar în același timp e necesar să recunoască că poate nu pricepe ceea ce e irațional la semenii săi și cel puțin să creadă că nici chiar aceștia nu sînt în măsură să înțeleagă iraționalul din ei înșiși.

Cu aceasta nu am spus că nu mă pricep la bărbați sau la femei.

Ca bărbat cu oarecare experiență, aș putea fără îndoială să spun că mă pricep la bărbați.

Poate că mă pricep. Cu o excepție importantă : Militarii !

Aș putea să spun, de asemenea, că mă pricep la femei, dar poate că nu e adevărat. Pot să spun că mă pricep la femei dar cu unele mici excepții. Femeile de care am fost îndrăgostit sau la care am ținut să mă ia dracul dacă le-am înțeles. Femeile care într-adevăr m-au interesat mi s-au părut toate de neînțeles.

Deci la două categorii de oameni nu mă pricep : Militarii și femeile interesante. În ceea ce mă privește personal, mai ales la femeile interesante.

Nu încerca s-o înțelegi pe Susan, ci încearcă să înțelegi ființa de șaisprezece ani care ești

tu însuți. Probabil că în realitate este cu mult mai dificil, dacă mă gîndesc mai bine.

Încearcă să înțelegi că Susan vrea să fie de douăzeci și doi de ani, dar nu s-a gîndit la mai mult decît atît. S-a gîndit să fie de douăzeci și doi de ani atît timp cît poate și are în vedere să se căsătorească și să aibă copii. Să nu crezi că se gîndește să ajungă de cincizeci de ani și să aibă copii mari. Și-ar fi trist dacă ar face-o.

Tu crezi desigur că o să fii de douăzeci și trei de ani și după asta urmează azilul de bătrîni.

Dar între a fi de douăzeci și trei de ani și azilul de bătrîni sînt, din experiența mea, o mulțime de ani buni. De altminteri eu m-aș menține între anii douăzeci și trei și patruzeci și cinci, pe care desigur îi cunosc. În acest interval te azvîrli garantat cu capul direct în acel zid care se numește dragoste și de multe ori nu este cîtuși de puțin agreabil. Reușești poate să te căsătorești și să ai copii cu cineva de care ai crezut că ești îndrăgostit și te lovește din nou dragostea și de cele mai multe ori nu știi ce să-i faci sau nu ai nici o posibilitate practică să îi dai curs. Tatăl tău s-a recăsătorit pentru că s-a îndrăgostit de o altă femeie. Și poate că a făcut bine sau a greșit. Mama ta are numai treizeci și șase de ani. Cred că s-a căsătorit prea de tînără dar și ea o să se îndrăgostească din nou și o să se recăsătorească.

Așa cred eu că se întîmplă. Nu e nimic din ceea ce știu.

Din contră, cred că ea e mai fericită decît multe alte femei de treizeci și șase de ani. Pentru că te are pe tine. Are un copil.

Și eu o să am copii. Cu Mary. Atunci o să fie și ea fericită.

Gloria are aceeași vîrstă ca și Mary. Dar nu vrea să aibă copii. Asta o s-o facă nefericită. Și pe mine la fel.

Dă-o naibii și nu mai fi atît de trist.

Îți promit că promit s-o iubesc pe Mary. Îți place, nu ? Știu asta. Și în plus consideri că e nemaipomenit de drăguță. Și chiar este.

Băiatul ascultase. Între timp mîncase toate alunele, toate floricele și toate sărățelele.

I se făcuse sete.

Comandă două sucuri de hibiscus și, împotriva voinței sale, o votcă pentru Andersson.

Cred că nu mai faci față la o votcă, spuse băiatul.

Nu știu, zise Andersson. Nu e atît de ușor să știi. Dar cu o votcă mică în plus sau în minus nu înseamnă cine știe ce. Trebuie să mă echilibrez pînă ajungem acasă. Pînă atunci merge, dar numai pînă atunci.

Mama ta o să se înfurie. Dacă își dă seama că am fost obligat să trag puțin la măsea și o să-și dea seama. Pot să-mi imaginez de pe acum că voi fi beat turtă cînd o să cobor din avion.

Dacă o să mai ajungem vreodată într-un avion.

De ce tragi la măsea, Andersson ? întrebă băiatul. Cînd de fapt nu ești un băutor. Doar nu bei nimic altceva din cîte știu. Dar de cî-

teva ori pe an îți vine să bei cît poți de mult. Ești periodic nefericit ? Mi-e greu să înțeleg.

Nu pot să-ți răspund precis, spuse Andersson. Din cînd în cînd mă cuprinde dorința prăbușirii.

Nu e un răspuns chiar potrivit.

Chiar acum mă găsesc într-o asemenea perioadă. Am început înainte de plecare. Nu trebuie să fiu nici beat, nici treaz. Să ai încredere că treaba asta e un lucru pe care îl pot realiza. Sînt așa de cînd aveam douăzeci și ceva de ani.

Oamenii care nu au trecut prin experiența de a ieși dintr-o beție de două săptămîni știu foarte puțin despre ceea ce înseamnă să-ți fie cu adevărat, dar cu adevărat frică. Singur cuc, dar cuc, și să-ți fie groaznic, dar groaznic de sete, și să nu poți să bei. Cam așa se întîmplă. Alcoolul nu te sleiește.

Li se aduseră sucurile și Andersson își turnă paharul de votcă în suc și pe cînd stăteau și-și sorbeau băuturile, Hayter, într-un costum subțire de gabardină, și John Kirkbride intrară în bar și se așezară la masa lor și-i întrebară ce mai făceau.

John a venit și el, spuse Hayter. Știa unde e hotelul ăsta.

Mary e cu Ida și Julia, le ține companie, spuse John.

Ce vrea să însemne că nu puteți lipsi mai mult de o jumătate de oră de la hotel ? întrebă Andersson.

Nu știu exact, răspunse John. Dar înseamnă desigur că trebuie să stai prin preajma hotelului.

Ați auzit ceva nou ? întrebă Andersson. Aici pe plajă soldații și-au săpat locuri de tragere ca și cum ar aștepta o invazie. Dar în același timp turiștilor nu li s-a interzis să facă baie. Nu prea pare normal.

Nimic nu mai pare normal cu adevărat, spuse Hayter. Se pare că domnește haosul la aeroport. Nemții își transportă oamenii acasă cu avionul și se spune că după aceea aeroportul va fi închis.

Am auzit că olandezii pleacă și ei acasă, spuse Andersson.

În schimb englezii nu se impacientează. Am întrebat dacă sînt grupuri de englezi aici și mi s-a spus că da. S-au dus toți în excursie.

Ida e necăjită, îi spuse John băiatului. Și-a uitat ieri ursulețul la bufetul de pe plajă. Așa spune ea. I-am promis să întreb de el. Te-ai putea duce să vezi dacă e acolo. Dacă nu este, nu-i nimic.

Vreau să spun că dacă nu e acolo, să nu-l mai cauți în altă parte. Vino repede înapoi. Ne grăbim.

Băiatul plecă.

Vreți cîte un suc de hibiscus cu votcă ? întrebă Andersson. Da, mulțumesc, spuse Hayter. Am stat pe uscat toată dimineața.

Fata de la bar îi servi foarte repede și Andersson plăti.

Englezii nu sînt în excursie, spuse Hayter. Se prefac numai. Toți britanicii pleacă acasă și-i luăm și pe irlandezi cu noi. Poate că nu știi că există o bază aeriană britanică la aproximativ șase mile spre nord. Nu-i nici un secret. E acolo de la război. Englezii au adunat

cît de multe autobuze au putut și se îndreaptă într-acolo, dar au fost obligați să-și lase toate bagajele de care au nevoie în camere. La hoteluri nu trebuie să știe că plecăm. Așa s-a hotărît. Mary și copiii lui John s-au dus deja. Englezii au organizat naveta cu autobuze începînd din zori. Sîntem transportați acasă cu avioane militare. Eu și John ne-am gîndit să ajungem acasă cu mașina mea.

Acum !

Am vrut să ne luăm numai rămas bun, căci considerăm că ești un tip teribil de simpatic.

În plus, ne-am gîndit să-ți iei la revedere de la băiat.

M-am hotărît să-l iau cu mine. Abia în Anglia o să se verifice dacă e fiul meu sau nu. Ce o să se întîmple cu el după aceea nu știu. O să mă duc desigur cu el la ambasada voastră.

Un lucru e cît se poate de sigur. N-o să fie trimis înapoi aici.

E război, Andersson.

Sau aproape război.

XII

BĂIATUL VENI ÎNAPOI și-i spuse lui John că la bufet se găsiseră nu mai puțin de trei ursuleți și că el îl alesese pe cel care-i plăcuse cel mai mult.

E cumva ursulețul Idei ? îl întrebă el pe John.

Nu, spuse John. Ida n-a avut nici un ursuleț. Am născocit o treabă pentru tine căci Hayter voia să-i spună cîteva cuvinte lui Andersson.

O să pleci cu Hayter, îi spuse Andersson băiatului în suedeză. Britanicii își transportă oamenii și pe irlandezi prin baza lor militară. Pentru moment, te consideri fiul lui Hayter. Doar ești logodit cu fata lui.

Și tu ? întrebă băiatul.

Eu o să halesc prînzul cu Wilhelm van Hoeve, spuse Andersson.

Nu ești în toate mințile, zise băiatul.

Ba acum chiar că sînt, spuse Andersson.

James Hayter și John Kirkbride se ridicaseră și ascultau cu nerăbdare cuvintele suedeze inintelibile.

Vino, îi spuse Hayter băiatului. Pe tine te putem ajuta. Nu putem risca cu Andersson. Vino.

Ce-o să se întîmple cu Andersson, întrebă băiatul.

Nu-ți face griji, spuse John. Nimeni nu știe ce-o să se întîmple cu el. Încă.

E război, bătrîne !

Hayter o porni spre hol și băiatul îi întinse ursulețul lui Andersson și se duse după el și nu se mai întoarse. John îi dădu lui Andersson o scrisoare și-i spuse : E de la Mary. Ai grijă de tine, ce dracu !

Ne vedem la Dublin. Voi fi cavaler de onoare.

Într-o zi ploioasă, spuse Andersson.

Într-o zi ploioasă, zise John Kirkbride și o luă la fugă după Hayter și băiat, ieși din hol și se aruncă în automobilul care aștepta. Andersson auzi sau crezu că aude trîntindu-se ușa

automobilului lui Hayter, care porni scrîșnind din roți.

Andersson rămase acolo unde stătea cu ursulețul în brațe. Apoi îl așeză pe scaunul pe care șezuse băiatul și comandă două votci dar, după cum se exprimă el, fără nenorocitul ăla de suc.

Nu deschise scrisoarea. O să mai aștepte pînă o s-o deschidă. Să aibă ceva la care să se gîndească cu nerăbdare. Începu să plîngă pe tăcute.

Fata de la bar, care văzu că Andersson plînge, nu fu deosebit de surprinsă. Știa că sînt mulți care plîngeau în ziua aceea, dar mult mai mult o miră că cei care nu plîngeau păreau de o veselie delirantă. De dimineață văzuse camioane pline de tineri care cîntau și rîdeau, fluturînd steaguri. Dar erau oameni care plîngeau și ea constata că Andersson era unul dintre ei.

Voia să-i spună ceva amabil.

Și mama mea a plîns, zise ea.

Nu mai spune! zise Andersson, căruia nu-i era pe deplin clar că plînsese.

Prin urmare, mama dumitale a plîns. Desigur că din cauza nenorocitului de bum, bum, acolo în nord.

Dar bărbații nu plîng, spuse ea. Sîntem oameni curajoși.

Nu mă îndoiesc că sînteți curajoși, zise Andersson. Eu plîng pentru că aparțin unui popor și mai curajos. Oamenii care se gîndesc să umble pe aici în nenorocitele lor de costume de baie, indiferent cît de mult bum, bum va fi gîndit să se bronzeze și au plătit pentru asta. O să considere numai că sînteți obraznici dacă aveți de gînd să vă apărați împotriva cuiva care vă atacă. O să considere că și cei ce atacă sînt obraznici.

Dar au venit aici ca să se bronzeze și sînt hotărîți s-o facă. Nu se vor amesteca în nici un bum, bum.

Asta numesc eu curaj cu adevărat.

Compatrioții mei nu sînt numai curajoși ci și minunați și mai ales practici. Chiar acum aș putea să adaug o mulțime de superlative, atît de capabili și plini de succes sînt compatrioții mei. Unii au ceva mai puțini bani decît alții, poate că e adevărat. Dar cei care au plătit un sejur în frumoasa dumneavoastră țară, pe această frumoasă plajă, la marea care a încetat să mai facă valuri, nu se gîndesc să-și vadă vacanța ratată de o ploaie de gloanțe sau de o ploaie obișnuită. Ploaia e ploaie și de ploaie au fugit. Se vor înfuria la fel de tare dacă afirmați că norii războiului se strîng deasupra cerului dumneavoastră albastru, și dacă spuneți numai că nori de ploaie amenință să umbrească soarele de aici. Guvernul nostru, care gîndește sănătos, și asta e o informație pe care o am de la neobișnuit de inteligentul nostru ghid Gert sau Bert, a reflectat asupra situației actuale din această stațiune și a ajuns la concluzia că el, ca guvern al unui popor liber, nu-l poate obliga pe acesta să meargă acolo unde nu vrea, adică acasă, unde cu certitudine plouă.

Am sosit cu avionul sîmbăta trecută, să admitem cu puțină întîrziere și mă întorc acasă sîmbăta care vine și agenția mea de voiaj se

vă supăra serios dacă închideți aeroportul. Agenției mele de voiaj nu-i e teamă de război și consideră că războiul este o scuză extrem de proastă pentru a închide un aeroport.

Din tot poporul meu numai eu personal nu sînt curajos. Ați spus că am plîns pentru că sînt laș. Atît de laș încît vreau acasă la mama sau la sora mea, deoarece mama e moartă. Știu din experiență că mă simt rău dacă am de-a face cu împușcături și pur și simplu mi-e frică de împușcături.

Sînt fricos ca un copil și de aceea mi-am cumpărat un ursuleț uzat, cu care am să trag la măsea.

Așa că încă vreo cîteva votci n-o să-mi prindă rău. De data asta cu suc.

Nu luați prînzul ? întrebă fata. În scurt timp e vremea prînzului.

Du-te în sala de mese și întreabă dacă generalul Wilhelm van Hoeve își menține invitația pe care mi-a adresat-o pentru prînz. M-a invitat insistent mai devreme, spuse Andersson. Prin general am în vedere pe bărbatul cu pantaloni mari, roșii, care a avut amabilitatea de a mă aduce primul la acest bar excelent și de a mă prezenta aici și care mai presus de toate este părintele băuturii hibiscus-votca.

Cum vă cheamă ?

Sabina, zise fata.

Atunci o să-l întreb pe generalul Van Hoeve dacă permite ca băutura excelntă pe care a descoperit-o să fie botezată cu numele dumneavoastră. Sabina.

Ați fi bucuroasă dacă ar veni un client și ar comanda o Sabina dublă ? Ar putea fi specialitatea hotelului Caledonian.

O sabină dublă și un sandviș. Creatorul sandvișului este un lord — Lordul Sandwich — și m-ar mira să nu fie scoțian. Numele hotelului te duce cu gîndul la Scoția. Și lordul Sandwich a fost la fel de curajos ca oricine din oamenii dumneavoastră. A murit, cred, în lupta de la Balaclava. Și se spune că acolo, printre ruși și englezi, a mers și un mare grup de turiști suedezi și iubitori de păsări și au considerat că era foarte palpitant. Cînd s-au întors acasă, au dat în judecată, firește agenția de voiaj care a organizat călătoria, întrucît păsările pe care s-au gîndit să le observe au fugit, dar au pierdut procesul și de atunci nu mai poți să dai în judecată nici o agenție de voiaj suedeză.

Nu înțeleg ce spuneți, zise fata. Să-l aduc pe domnul van Hoeve.

Da, adu-l, spuse Andersson.

E general ? întrebă fata.

Nu știu, zise Anderson. Nu ne înțelegem limbile pe care le vorbim. Dar el vorbește, după părerea mea, o olandeză foarte bună și eu vorbesc o suedeză excelentă.

Arată ca un bătrîn general, dar de poștă. E fără îndoială general la pensie ori de poștă ori din Armata salvării.

Fata de la bar, care nu știa precis ce să facă, se duse în restaurant și rugă pe cineva să-i spună domnului Van Hoeve că îl așteaptă un oaspete în bar.

Se întoarse la Andersson și-i spuse că ea i-a transmis dorința de a-l revedea pe Van Hoeve

și că asta a fost tot ce a putut face. Nu putea să-i garanteze că vine.

Dar Wilhelm van Hoeve nu întîrzie mult. Încă nu reușise să-și comande prînzul. Abia își schimbase hainele și se așezase cînd i s-a spus că îl așteaptă un oaspete.

Și profesorul emerit Wilhelm van Hoeve nu era unul dintre aceia care să-l lase pe un oaspete să aștepte.

Imediat ce intră în bar, deși Andersson stătea cu spatele, văzu că cel care dorea să vorbească cu el era vechiul său prieten Andersson și asta îl bucură.

Profesorul era în ținută de prînz și prin aceasta se înțelegea că profesorul purta un sacou de culoare deschisă fără revere, cămașă albă, papion albastru închis, pantaloni strîmți de culoarea antracitului și, pentru a se simți comod la picioare, încălțase o pereche de papuci vechi obișnuiți în carouri.

Se așeză în fața lui Andersson. Bătrînului nu-i scăpă că Andersson era trist.

Ce mai faci ? îl întrebă el acum în engleză.

Parcă nu vorbeați engleza, zise Andersson.

Ba da, spuse Van Hoeve. Dar cînd la bufetul de pe plajă am început să vorbesc olandeza cu voi și cînd mi-am dat seama că nu înțelegeți nimic m-am zăpăcit. Am peste optzeci de ani și mă zăpăcesc ușor. În starea asta vorbesc mai bine franceza decît engleza și doar băiatul vorbea franceza. Dacă în vreun fel v-am ofensat vă cer scuze.

Nu m-ați ofensat deloc, spuse Andersson. Să nu credeți așa ceva.

Ați pus să fiu chemat, zise Van Hoeve. Vă pot ajuta cu ceva ?

E vorba de băutura aceea. Amestecul de două părți de suc hibiscus și o parte de votcă. Băutura aceasta dumneavoastră ați descoperit-o. Băutura ar trebui botezată cu numele dumneavoastră, căci consider că așa ar putea avea succes.

Nu aveți un nume bun pentru o băutură. M-am interesat și pe fata noastră de la bar o cheamă Sabina. Aș dori ca băutura să fie denumită oficial Sabina, dar trebuia să vă întreb pe dumneavoastră, adevăratul ei părinte.

Permiteți ca băutura pe care ați creat-o să se numească de aici înainte Sabina.

Profesorul se gîndi și, întrucît văzu că Andersson era deopotrivă trist și înfricoșat și avea nevoie de tovărășie, se hotărî să discute serios despre băutură.

Pentru ca băutura să fie corectă, pe lîngă o parte de votcă și două părți de suc de hibiscus, ar trebui să conțină douăzeci de grame de lichior Cointreau. Asta aș numi eu Sabina veritabilă.

Poate și cîteva picături de lămîie, spuse Andersson.

Poate că da, zise van Hoeve.

Să facem o probă, spuse Andersson și chemă fata de la bar, căreia îi explică cum trebuia să fie Sabina veritabilă după Wilhelm van Hoeve.

Fata dădu din cap afirmativ.

Înțelesese.

Comandăm deci cîte o Sabina, spuse Andersson. Îmi pot imagina că această băutură ar

putea deveni atît de populară încît atunci cînd grupurile de turiști vor fi întîmpinate la acest hotel să li se ureze bun venit cu cîteva pahare de Sabina ca mai tîrziu să nu fie nervoși, dacă va fi război sau altceva.

Fata se îndreptă gînditoare spre bar.

Unde e băiatul ? întrebă van Hoeve.

A băut o Sabina, spuse Andersson, și s-a transformat într-un ursuleț. Băutura nu e recomandabilă minorilor.

Dacă se întoarce, zise Van Hoeve, vă invit la prînz. Îmi mențin invitația pe care v-am făcut-o.

Băiatul nu se mai întoarce, spuse Andersson. Și mie nu mi-e mai foame decît ursulețului și lui nu i-e foame.

Poate că i-e sete. N-ar trebui să avem grijă să primească și el un suc ?

Poți să mori de sete !

Se poate, spuse Van Hoeve. Noi olandezii știm prea bine. Dan gaat mijn mooie Holland dood, omdat het dorst moet lijden *. Am citat aceste rînduri ca să pricepeți că eu înțeleg că se poate muri de sete.

Sună frumos, spuse Andersson. Puteți vorbi în continuare olandeza. Am nevoie numai de companie. Dar poate că trebuia să vă duceți să mîncați ?

Vă țin tovărășie cu plăcere, zise Van Hoeve. La bucătărie e astăzi lipsă de personal, așa că oricum ai de așteptat.

Li se aduse băuturile și stăteau acum holbîndu-se unul la altul. Nu departe de ei ședea un bărbat de aproximativ treizeci și cinci de ani, bine îmbrăcat și cu mină sumbră. Acesta bea

bere. Îl auziseră comandînd bere în limba țării și conversînd ceva mai mult în aceeași limbă cu fata de la bar.

Individul cel sumbru își sorbi berea o vreme iar apoi se ridică și deschide aparatul teve, care se găsea într-un loc potrivit. Toți puteau să se uite la teve și chiar se uitau la el.

Pe ecran se vedea o femeie în vîrstă, îmbrăcată în costum popular, care se învîrtea întruna în ritmul unei muzici de vioară, fără să facă nimic altceva. Se învîrtea și iar se învîrtea. Se învîrti minute în șir încît totul deveni aproape comic. Cînd începu să fie comic fu întreruptă de imaginea unui general care rosti cîteva cuvinte, după care ea continuă să se învîrtească în scîrțîitul viorilor. Individul închise din nou aparatul.

Ce a spus generalul ? întrebă Andersson.

A spus numai că situația e sub control, zise tînărul.

Atunci totul e sub control, spuse Andersson.

Da, așa e, zise tînărul.

De ce se tot învîrtea baba aia ? întrebă Andersson.

Ca să demonstreze cît de pașnică este această țară amenințată de război.

Deci nu e război, zise Van Hoeve.

Dușmanul a ocupat un teritoriu pe care îl consideră al lui, spuse bărbatul. Asta înseamnă război, deși nu e încă oficial declarat. Nu știu însă exact ce ar mai putea împiedica acum un război. În cîteva zile războiul va fi probabil o realitate.

Așa că nenorocita aia de babă trebuie să stea și să se învîrtească ore în șir la televizor, spuse

Andersson. Cît timp se învîrtește, nu e război. Biata babă. Și bieții oameni. Ajunge să fie atît de plictisitor să privești la teve încît oamenii se duc la război numai ca să scape să mai vadă baba și învîrteala ei eternă.

Prietenul meu Wilhelm van Hoeve, aici de față, tocmai a descoperit o băutură. Ar trebui să vă terminați berea și să-mi permiteți să vă ofer o Sabina.

Permiteți-mi să vă ofer o Sabina. Și stați cu noi. Arătați prea cătrănit.

Bărbatul bău din bere și veni și se așeză la masa lor și Andersson comandă trei Sabina.

Nu prea cred că mai sînt în stare să beau încă una, spuse Van Hoeve.

Eu știu că nu mai sînt în stare de încă una, zise Andersson. Dar în situația de față nu știu de ce am fi treji. Probabil că nu trebuie decît să mă ridic și să ies în soare și sigur cad mort la pămînt. Mă gîndesc să stau aici. Murim toți trei cînd instalația de aer condiționat încetează să mai funcționeze. Și o să înceteze să mai funcționeze și probabil că în același moment termină și baba să se mai mai învîrtească.

Aș dori un sfat. Vedeți amîndoi că aici pe masă se află o scrisoare nedeschisă. Scrisoarea este de la logodnica mea Mary. Sîntem logodiți de foarte puțină vreme și n-am avut timp să ne cunoaștem. Să deschid scrisoarea sau să n-o deschid ? Mary a mea e într-o lungă excursie la o întreprindere de lichioruri foarte, foarte vestită, despre care am auzit vorbindu-se atîta că mi s-a făcut lehamite. Deci ea mi-a trimis scrisoarea printr-un mesager. În scrisoare scrie fie Te iubsc fie Nu te iubesc. Dacă scrie că mă iubește nu pot să fac nimic și dacă scrie că nu mă iubește iar nu pot să fac nimic. Așa că nu pot să fac nimic în nici o privință. Agenția mea de voiaj refuză să mă trimită acasă pînă în ziua și dacă se poate minutul cînd e stabilit ca eu să merg acasă și dacă ies afară în soare mor de insolație și dacă va fi război mor de frică.

Să deschid sau nu deschid scrisoarea ?

Deschide scrisoarea, spuse Van Hoeve și se ridică. Sînt obligat să am grijă să mănînc ceva la prînz. După aceea îmi fac bagajele.

Sper ca totul să se termine cu bine pentru voi, spuse el.

Îi strînse mîna lui Andersson.

Cînd dădu mîna cu tînărul bărbat bine îmbrăcat îi spuse : Sper să aveți timp să-i țineți puțin tovărășie prietenului meu.

Stau aici, spuse acesta.

După ce Wilhelm van Hoeve plecă, Andersson rămase tăcut privindu-l țintă pe bărbatul mai tînăr dar neputînd să găsească ceva să-i spună.

Deschise scrisoarea.

Scrisoarea conținea numai ceea ce putea și trebuia să conțină. Adresa lui Mary O'Reilly.

Andersson se uită la tînărul său tovarăș și rîse și apoi băgă scrisoarea în buzunarul de la cămașă.

Mă iubește, spuse Andersson. E foarte emancipată, mi-a trimis adresa.

Mary e o fată emancipată din Dublin, cu părul roșu și plămădită ca o sculptură.

Și mi-a dat adresa. Ce pot cere mai mult !

Sînteți deci irlandez, spuse bărbatul. Credeam că sînteți olandez. Stați aici ?

Nu, răspunse Andersson. Stau în oraș la hotelul Royal Mar.

Al cui e ursulețul ? întrebă tînărul.

Andersson, care și el încpuse de fapt să se întrebe al cui ar putea fi ursulețul, fu surprins de întrebare.

Dă-l dracului, spuse el în suedeză.

Tînărul era complet nepregătit pentru această expresie suedeză și, stupefiat, nu mai scoase o vorbă și sorbi puțin din băutură.

Și eu sînt suedez, zise bărbatul rar, după o vreme, într-un asemenea mod încît Andersson înțelese că are ceva de spus și era pregătit să asculte.

De opt ani sînt cetățean suedez, spuse tînărul. Dar m-am născut chiar pe aceste meleaguri și sînt aici numai în vacanță. Vin în mod obișnuit în vacanță. Lucrez în Suedia și am o soție și un copil Oskarshamn. Copilul are abia cîteva luni. Am venit aici în concediu numai pentru a-mi revedea părinții bătrîni. Am venit de o săptămînă și mă reîntorc acasă din nou după trei săptămîni. Am călătorit cu un avion charter împreună cu un grup de turiști care din cîte cred ar trebui să fie cazați, cei mai mulți dintre ei, la acest hotel. În situația actuală am presupus că și suedezii vor fi trimiși acasă, dar suedezii cu care am vorbit afrimă că nu este așa. Spun că nu plecăm acasă. Li se pare cît se poate de evident că nu va fi război. Și poate că nu va fi. E o nebunie să rămîi aici în speranța că nu va fi război. Este o subapreciere grosolană a situației. În ceea ce mă privește, este catastrofală. Sînt desigur cetățean suedez dar n-am renunțat la cetățenia acestei țări. Am două pașapoarte. Sînt de aici și în plus am făcut și doi ani de armată în țara asta. Sîntem mulți imigranți suedezi care ne vizităm patria. Este mobilizare generală și nu va trece mult timp pînă ce autoritățile mă vor căuta și îmi vor cere să-mi apăr țara. Se va considera că este datoria mea s-o fac. Dar nu e datoria mea. Eu sînt suedez. Atîta timp cît nu izbucnește războiul, poate că nu mi se întîmplă nimic, dar războiul se apropie. Trebuie să plec acasă înainte de sfîrșitul săptămînii. Numai că nu știu cum. Cursele regulate de avioane s-au întrerupt. Aeroportul poate fi folosit numai de avioane charter, care duc turiștii acasă. Și va fi închis de mîine și va rămîne așa pînă va fi război și în continuare. Așa că nu știu cum să ajung în Suedia. Trebuie să plec acasă urgent pînă nu mă mobilizează.

Poate cineva să aibă două pașapoarte ? întrebă Andersson.

Poate, răspunse tînărul.

Cum te cheamă, întrebă Andersson.

Frans Simon, răspunse tînărul.

Eu sînt Andersson, spuse Andersson. Ove.

Să presupunem că aeroportul este deschis sîmbăta viitoare. Ghidul meu afirmă că va fi. Atunci trebuie să plec eu acasă.

În acel avion charter este un loc liber. Cel al ursulețului. Ursulețul a zburat cu mine pînă aici, dar dorește să rămînă. Consideră că totul e palpitant. Poți să-i iei locul la întoarcerea acasă.

Dacă reușești să pleci de aici sîmbătă.

Nu îmi bat joc în nici un fel de tine.

Trebuie să mă crezi.

Reușești deci să pleci de aici sîmbătă ?

Nu va fi greu, cu condiția ca să nu izbucnească războiul. Dacă s-ar ajunge la o asemenea situație, toți suedezii ca noi ar trebui scoși de aici într-un mod sau altul.

Ursulețul are, crede-mă, un bilet pentru drumul de sîmbătă spre casă. După cum observi, sînt puțintel amețit. Să nu-ți faci probleme în privința asta. Ar trebui să-ți faci eventual probleme dacă aș fi treaz. Atunci aș putea să te asigur că mi-e rău.

V-aș fi foarte recunoscător dacă aș putea pleca de aici sîmbătă, spuse Frans.

Cît de beat crezi că ești de fapt ?

Decent amețit, răspunse Andersson.

Poate că nu mă crezi cînd îți spun că poți să iei locul ursulețului. Dar pe de altă parte n-ai încotro și trebuie să mă crezi.

Așa că ai de făcut următoarele : Du-te în arșița aia cumplită și fă rost de un taxi și adu-l pînă la intrare. Între timp eu plătesc și cînd taxiul sosește vii să mă iei. Mă duci pînă la hotel și mergi cu mine în cameră. Acolo poți să vezi biletul. Biletul ursulețului. Altfel te rog să-mi aduci un taxi și să-i spui șoferului să mă ducă pînă la Royal Mar și în drum să intre într-o prăvălie cu băuturi alcoolice și să cumpere o sticlă de votcă.

Am de gînd să dorm puțin dar nu pot risca să mă trezesc în timpul camuflajului fără să am alcool și să nu pot ieși din hotel.

Andersson plăti, luă ursulețul și plecă și el.

Merse și se postă lîngă ușa hotelului. Nu ieși afară.

Nu dură mult pînă ce Frans se întoarse cu un taxi și Andersson făcu un pas afară, în arșiță, și încă vreo cîțiva pînă în taxi.

Vii sau nu vii cu mine ? întrebă el.

Vin, spuse Frans.

Ajunseră în oraș destul de repede și Frans alergă să cumpere o sticlă de votcă și la hotelul Royal Mar se hotărî să-l urmeze pe Andersson în cameră.

Nu se zărea nimeni din personalul hotelului și Andersson își luă cheia, urcă scara și deschise ușa și-l invită pe Frans Simon să intre.

După cum vezi, aici sînt două paturi. Ești binevenit să folosești unul din ele.

Frans Simon arăta nedecis. Așază-te pe pat, îi spuse Andersson și Frans se așeză.

Sub pat, zise acum Andersson este o sacoșă de călătorie și în ea, deasupra, trebuie să fie un plic cu bilete. Unul pe numele Ove Andersson și celălalt pe numele Fredrik Lindkvist. Este nepotul meu. A fost cu mine la venire. Dar nu va fi cu mine la plecare.

Frans Simon scoase sacoșa băiatului și găsi biletele exact acolo unde spuse Andersson că sînt.

Unde este nepotul tău ? întrebă Frans.

Sper că pe drum, afară din țară, spuse Andersson. M-aș bucura să-i iei locul.

Mi-e îngrozitor de frică.

Nu cred că ți-e mai frică decît mie, zise Frans.

Frans Simon tăcu mult timp.

Mary a ta, spuse el după aceea, Mary a ta l-a scos cu ea prin baza engleză.

Andersson nu răspunse.

Vreau să fiu puţin singur acum, zise el după o vreme.

Sînt la restaurantul hotelului, spuse Frans. Nu îndrăznesc să ies afară.

Sper să dea domnul, zise Andersson, să nu fii vreun nenorocit de poliţist !

Trezeşte-mă la cină. Sîntem invitaţi la masă de un oarecare doctor Matteus.

XIII

DUPĂ CE Frans Simon plecă, Andersson se aşeză pe marginea patului şi se gîndi.

Se gîndi la băiat cu speranţa că se afla acum în drum spre Anglia. Şi că primul lucru pe care îl va face acolo va fi să-i telefoneze mamei sale, ca aceasta să nu mai fie îngrijorată. Presupunea că ziarele suedeze, oricît ar considera guvernul situaţia ca o bagatelă, scriau despre pericolul războiului şi totodată că, spre deosebire de guvern, le era clar că în această ţară se afla o mulţime de turişti suedezi.

Apoi se gîndi la Frans Simon. Observase că Frans era înfricoşat de-a binelea şi spera că văzuse bine.

Înţelesese că Frans nu avea unde să se ducă. Că nu putea sta la părinţii lui sau la vechi colegi de şcoală de exemplu, care fuseseră mobilizaţi şi să lase astfel impresia că refuza să-şi apere patria.

În drumul cu taxiul Andersson se mirase văzînd oameni care păreau că îşi liniştesc nervii fluturînd stegulețe naţionale şi văzuse o clasă întreagă de elevi cîntînd şi agitînd asemenea stegulețe. Asta n-o înţelegea.

Din cîte îşi dădea seama, nu înţelegea nimic.

Voia să doarmă.

Mai luă cîteva somnifere, pe care le făcu să alunece pe gît cu apă de la robinet şi trase draperia la fereastă cît se putu de bine. Întuneric complet nu reuşi să facă.

Apoi puse sticla de votcă pe podea şi se întinse în pat.

Se simţa total neajutorat.

Se uită la ursuleţul pe care îl aşezase într-un colţ.

Apoi începu să mediteze. Ţările care putuseră îşi scoseseră oamenii de aici. Asta nu depindea neapărat de iminenţa unui război în toată regula. Era însă mobilizare generală şi guvernele din ţările respective socotiseră, desigur, cu destulă înţelepciune, că personalul care trebuia să servească zecile de mii de turişti va fi mobilizat şi că aprovizionarea cu lucruri obişnuite, de primă necesitate, va fi îngreunată.

Plajele vor arăta desigur pustii şi stranii, doar cu turişti scandinavi. Şi numai cîteva restaurante vor fi deschise.

Stătea în pat şi refuza să înţeleagă încrederea guvernului suedez într-o soluţionare paşnică şi incapacitatea sa totală de a se transpune în situaţia unei ţări în stare de mobilizare care trebuia să renunţe la multe elemente din sistemul ei de funcţionare.

Acum reflecta el, medicii nu mai tratau arsuri de soare, dureri de stomac și rău de băutură.

Așa că o fi reflectat oare guvernul suedez dacă mai are timp cineva să se ocupe și de turiști.

Încerca să se gîndească la Mary, dar nu mergea.

Se gîndi la cei cu rucsacuri, autostopiștii. Ce o să se întîmple cu toți acești tineri ?

Apoi se gîndi la el însuși. Încercă să-și dovedească că fusese foarte deștept că-l lăsase pe băiat să plece cu englzii. Avea totuși un un sentiment de frustrare. Că poate nu procedase chiar atît de înțelept.

Și ce-o să facă el în zilele care-i mai rămîneau ? Să se ducă și să facă baie printre soldații înarmați era un lucru pe care cu greu și-l putea imagina.

Era un lucru pe care nici Frans Simon nu și-l putea imagina. Se bucura puțin că-l întîlnise pe Frans, dar era cu toate acestea bănuitor. Era nevoit totuși să se încreadă într-un nenorocit de imigrant din Oskarshamn.

Și era obligat să aibă încredere în el însuși.

Dar îi era teamă de război, asta o știa prea bine. Avea o rană ușoară de la o împușcătură în mușchiul peroneului. Avea o cicatrice rotundă pe unde intrase glonțul și o alta similară pe unde ieșise. Dar un glonț tras spre el îi atinsese sufletul. Glonțul acela nu mai ieșise.

Andersson participase la un război scurt. Despre război știa puțin. Dar despre rezultatul unui război știa multe.

Auzi larmă și cîntece în stradă și se hotărî să mai ia cîteva somnifere. Trebuia să doarmă. N-o să mai meargă la nici o cină.

Cu ajutorul somniferelor o să doarmă pînă a doua zi dimineață.

Și adormi.

În timp ce Andersson adormea, Frans Simon ședea în restaurant și bea vin. Stătea într-un colț, ca și cum ar fi preferat să nu fie văzut.

Îi era frică. Cu mult mai frică decît își închipuise Andersson.

Stătea singur.

Stătu așa multă vreme.

Oricît de ciudat și pe jumătate amețit i se păruse Ove Andersson, acesta înțelesese că se afla într-o dilemă și că-i era frică. Nu avea nici un motiv să meargă la război pentru fosta sa patrie. Țara aceasta îl obligase să emigreze. Era acum suedez, cu o soție suedeză și un copil mic. Pentru Suedia s-ar fi dus la război.

Andersson îl scoase clandestin pe nepotul său sau lăsase să fie scos prin baza engleză. Asta făcea ca Andersson să pară că înțelege un lucru pe care ceilalți suedezi îl pricepeau mai greu. Că erau gata să se omoare între ei. Vorbise cu o serie de suedezi care apreciaseră că, întrucît el era acum cetățean suedez, ar trebui să fie tratat ca atare. Adică cu respect de către eventualele părți în conflict. Prin Andersson avea șansa să plece de acolo sîmbătă. Nu trebuia să rateze această șansă.

Camera de hotel a lui Andersson de la Royal Mar era cel mai sigur loc dintre toate.

Și îi va satisface lui Andersson cel mai mic capriciu în ceea ce privește alcoolul. Andersson

spusese că trebuia să aibă grijă cu orice preț să nu fie treaz. Frans stătuse suficient de mult în Suedia pentru a ști ce voise să spună Andersson.

Îl avea pe Andersson. Andersson: asta era tot ce avea.

Nu putea să se ducă în satul lui natal, care se afla în apropiere. Ar fi fost disprețuit și omorît cu pietre, pentru că nu se prezentase la armată, așa cum făcuseră toți tinerii.

Avusese noroc că îl intîlnise pe Andersson.

Un bețiv suedez nenorocit, se gîndi el și rîse.

Apoi încetă să mai rîdă.

Vreo cincisprezece foști compatrioți intrară în sală și se așezară împreună la o masă lungă și comandară vin, măsline și brînză.

Frans Simon își dădu seama de îndată că erau polițiști în civil sau agenți ai Siguranței. Nu discutau chestiuni polițienești, ci li se făcuse sete pur și simplu și aleseseră restaurantul de la Royal Mar ca să-și potolească setea. Se cunoașteau toți între ei, dar era evident că nu se văzuseră de mult și Frans înțelese din convorbirea lor că fuseseră convocați recent.

Frans Simon se hotărî să se ducă imediat și să-și cumpere o periuță de dinți.

Ieși din hotel. Pe stradă ezită în ce direcție s-o apuce. Simțea că era îngrozitor de cald și vîntul nu adia deloc. Din cîte își amintea, de obicei vîntul nu stagna aici, la mare.

Se gîndi la părinții lui. Le spusese că se reîntoarce din nou în Suedia și ei înțeleseseră. Cînd plecase de acasă nu luase nimic cu el. Geanta și toate lucrurile sale se aflau în camera lui. Dacă cineva întrebă de el, părinții nu aveau de spus decît că fusese mobilizat în grabă. Se vedea că își părăsise camera în grabă. Credea că nici chiar tatăl său nu-l considera un laș. O luă în sus pe stradă. Încerca să nu observe entuziasmul și bucuria și încerca de asemenea să ignore muzica de marș ce se revărsa prin ferestrele deschise și de la aparatele de radio ale automobilelor.

Trecu pe lîngă un bufet cu grătar în aer liber unde radioul era deschis și cînd auzi că muzica de marș se întrerupe și cineva începe să vorbească se opri și el.

La radio se spunea că regimul militar fusese răsturnat și că țara era acum condusă de democrați, dar că încă vreo cîteva zile trebuiau să continue camuflajul și legile excepționale. Noul guvern va face totul pentru menținerea păcii. Însă dușmanul ocupase acum întreaga zonă de graniță în dispută cu parașutiștii. Noul guvern va lua măsuri ca prin negocieri dușmanul, după cum era numită țara vecină, să-și retragă trupele de bună voie.

Apoi muzica de marș începu din nou.

Frans nu află ce intenționa să facă noul guvern democratic dacă dușmanul nu-și retrăgea trupele de bunăvoie.

Despre cîți oameni căzuseră în încercarea de a se apăra împotriva trupelor de parașutiști nu se spusese nimic. Frans Simon presupunea că fuseseră destul de mulți. Știa că țara sa avea trupe numeroase cantonate acolo și nu-și putea închipui că cedaseră fără luptă. Dacă țara suferise pierderi cu mult prea mari poporul va cere răzbunare. Ce formă va lua a-

ceastă răzbunare nu putea nici chiar să bănuiască. Țara vecină era, ca și cea de față, membră a Pactului Atlantic. Dar, potrivit concepției americane, țara vecină avea o poziție strategică mai importantă în apărarea împotriva sovieticilor și era înarmată pînă în dinți. Frans dorea ca noul guvern să-și dea seama că nu putea recîștiga cu forța militară zona ocupată de dușman, dar poporul va cere răzbunare și noul guvern democrat va trebui să acționeze foarte, foarte înțelept.

Frans continuă să meargă. Trecu pe lîngă o farmacie, se întoarse și intră în farmacie.

O femeie tînără îl întrebă ce vrea și Frans îi arătă cu un gest simplist că avea nevoie de o periuță de dinți. Nu îndrăznea să vorbească în limba sa maternă.

Femeia puse mai multe periuțe pe tejghea și lui Frans îi trebui vreme îndelungată pînă să se poată hotărî și asta nu din cauză că voia să treacă timpul. Pur și simplu nu putea să se hotărască. În cele din urmă se hotărî oricum Alese una galbenă.

Băgă periuța în buzunarul interior, plăti și plecă.

Traversă o piață și mai merse puțin spre nord iar apoi se întoarse și reveni în piața, unde văzuse un mic restaurant. Acolo intră.

Se uită la ceas. Era puțin peste trei. Îi trebuiseră treizeci și două de minute să ajungă pînă la acest restaurant, incluzînd și timpul pentru cumpărarea periuței de dinți. De la restaurant va putea fi înapoi la Royal Mar în mai puțin de douăzeci de minute. Va sosi la Royal Mar exact în amurg și se va duce direct

în camera lui Andersson. Pînă atunci se gîndi să stea la restaurant. O să plece astfel încît să ajungă exact înainte de căderea întunericului. În așa fel ca intrarea lui la Royal Mar să coincidă cu lăsarea întunericului. Oricum să nu fie surprins de camuflaj nici măcar la doi metri de ușa hotelului.

Nu avea suficient curaj să mănînce în restaurantul hotelului.

Întrebă în engleză pe cel ce servea, un bărbat foarte bătrîn, dacă putea să-i dea puțin vin și ceva de mîncare și bătrînul îi puse pe masă vin, o bucată de pîine și puțină brînză.

Nu era singur în local. Alături ședeau trei suedeze de vîrsta lui și toate trei arătau foarte bronzate.

Și ele beau vin alb și vorbeau tot felul de nimicuri și Farns nu le asculta prea atent.

Deodată una dintre suedeze spuse ceva mai tare : Cred că ne-au mutat într-o văgăună a naibii de plicticoasă.

Nu e chiar atît de plicticos, spuse alta Am mai fost aici de cîteva ori. Deși nu am stat în oraș. Am stat în afara orașului, la mare. E frumos acolo.

Cea de-a treia suedeză nu spunea nimic. Mai tîrziu însă zise : Și eu, care am întîlnit un tip foarte frumos și nici n-am avut timp să-mi iau adresa. Am avut desigur ghinion. De ce am fost neapărat obligați să ne mutăm aici. Nu deranjam doar pe nimeni unde eram. Nu ne rămîne decît să încercăm să ne distrăm cît putem de bine și să mergem la mare cît mai curînd cu putință.

O întindem la Caledonian, spuse cea care afirmase că mai fusese aici înainte. Luăm un taxi pînă la hotelul Caledonian îndată ce terminăm să mîncăm.

Frans asculta.

Scuzați-mă că mă amestec în conversație, spuse el. Dar oare n-ați înțeles greșit situația în care vă găsiți ? Nu puteți să vă duceți la Caledonian după ce ați luat cina. Dacă vreți să ajungeți acolo trebuie să plecați înainte de a se lăsa întunericul. Este camuflaj și nu puteți ieși din hotelurile dumneavoastră. Sau din hotel dacă stați la același hotel.

Cele trei suedeze se uitau la el.

Vorbești suedeza, spuse una dintre ele.

Sînt suedez, zise Frans.

Nu te-ai născut în Suedia, spuse cea care se hotărîse să vorbească cu el.

Nu, zise Frans, dar sînt suedez.

E din nou camuflaj în noaptea asta ? întrebă suedeza. A fost doar un exercițiu. Știți că va fi camuflaj ? Înțelegi limba țării ? Ești de aici.

Nu sînt de aici, răspunse Frans. Dar știu că va fi camuflaj. S-a hotărît să fie camuflaj încă o noapte. Și poate noaptea și viitoare.

La ce ajută ? întrebă suedeza.

Nu știu, răspunse Frans. S-a hotărît să se facă exerciții de camuflare în situația în care mai tîrziu va fi necesar să se camufleze.

Cred că ați spus că ați fost obligate să vă mutați aici.

Da, zise suedeza. Am stat într-un loc mic și plăcut, mai înspre nord. Un loc excelent. Un sat pescăresc aproape neatins, cu numai cîteva

hoteluri. Tuturor suedezilor ni s-a spus să plecăm de acolo și am fost luați cu autobuzele și aduși aici. Noi trei și încă alți cîțiva sîntem cazați la același hotel în oraș, dar nu știm unde stau ceilalți.

Dacă ați fost mutați cu forța aici, spuse Frans, vă puteți da seama că există și un motiv pentru asta. Nu v-a spus ghidul dumneavoastră din ce motiv ați fost aduși chiar aici ?

Ne-a spus că vor ca toți turiștii să fie adunați în același loc, așa că presupun că nu au fost mutați numai suedezi. Vor să aibă toți turiștii în același loc. Sînt tulburări și se va schimba guvernul. El a spus că era situație de urgență, dar că nu e atît de ușor să înțelegi semnificația ei. Sîntem numai turiști doar.

Și eu sînt numai turist, zise Frans.

Dacă cunoști limba de aici, spuse suedeza și ai înțeles ce s-a spus la radio în timpul pauzelor la nenorocita asta de muzică de marș, explică-ne și nouă ce se întîmplă.

Într-adevăr, pot vorbi și înțelege limba acestei țări, spuse Frans, dar nu sînt pe deplin sigur că pot să vă fac să înțelegeți clar situația ei actuală. E, puțin spus, complicată. Prin situație de urgență se înțelege în acest caz că libertatea de mișcare e limitată. La plajă vă puteți duce probabil mîine, despre asta nu știu nimic.

Astă seară nu puteți ieși din hotel și ar trebui să fiți la hotelul dumneavoastră înainte de a se lăsa întunericul.

Bătrînul va închide localul, astfel ca noi și el să avem timp să ajungem unde trebuie.

Starea de urgență va fi probabil în vigoare și mîine. În cazul acesta nu vă veți putea depărta de hotelul dumneavoastră.

Trebuie să înțelegeți că țara își apără turiștii. Un turist căruia i se întîmplă ceva nu poate conta pe ajutor. Vreau să spun că dacă de exemplu un turist se îmbolnăvește de stomac, ceea ce se poate întîmpla ușor, doctorii nu se pot ocupa de acel turist dacă boala de stomac nu-i amenință direct viața. Medicii se află sub incidența legilor militare. Și ele sînt în vigoare, deși am terminat cu guvernul militar. Vreau bineînțeles să spun că nu noi, ci țara. Țara are un nou guvern democratic dar el nu a avut încă timp să acționeze, situația fiind de așa natură încît guvernul nu știe cum să acționeze.

Cînd plecați acasă ?

Sîmbătă, spuse suedeza. Atunci se împlinesc trei săptămîni de cînd sîntem aici, dar ar fi rușinos dacă nu ne-ar lăsa să facem baie în ultimele zile.

Da, ar fi rușinos, spuse Frans.

Mută-te la masa noastră, zise suedeza. Mă numesc Eva.

Eu mă numesc Frans, spuse Frans.

Își mută scaunul la masa suedezilor și mai comandă o sticlă de vin.

Celelalte suedeze se prezentară și ele. Se numeau Elisabet și Brigitta.

Frans găsi că era foarte plăcut să le privești. Aveau o mină foarte sănătoasă și simțea puțină mîndrie pentru fosta lui țară care putea să ofere soare. Soare garantat.

În comparație cu fetele, Frans arăta palid.

Nu ești de mult aici, spuse Birgitta. Cînd pleci acasă ?

Plec și eu tot sîmbătă, zise Frans. Am venit numai să-mi văd părinții.

De ce ai comandat în engleză ? întrebă Eva.

Vreau să fiu tratat ca turist, așa cum și sînt, spuse Frans.

Poți să ne spui de ce am fost mutate aici ? întrebă Elisabet.

E în legătură cu mîncarea, răspuse Frans. Cei mai mulți turiști au plecat. Au mai rămas în general numai scandinavi. Poate numai suedezi. Toți turiștii trebuie să mănînce, nu. Cu cei mai mulți tineri mobilizați numai anumite restaurante pot ține deschis și tot personalul de serviciu e concentrat la restaurantele care țin deschis tocmai pentru ca turiștii să poată mînca. Acolo unde erați rămăsese probabil prea puțin personal.

Dădură noroc între ei.

Pot să te întreb ceva ? spuse Eva. Cum se poate cineva muta în Suedia cînd stă într-o țară atît de frumoasă ?

Nu pot răspunde complet la întrebare, zise Frans. Mi-ar trebui prea mult timp ca să explic și e plictisitor să asculți. Așa că nu pot răspunde complet.

Noi sîntem din Stockholm, zise Elisabet. Tu de unde ești ?

Din Oskarshamn, răspunse Frans.

Fetele din Stockholm rîseră.

Te simți bine în Suedia ? întrebă Eva.

Da, fără îndoială, răspunse Frans.

Provii, deci, din țara asta splendidă și din poporul acesta minunat și vesel și spui că te simți bine în Suedia, care e excesiv de tristă. În Oskarshamn — cel mai nenorocit dintre toate locurile.

Oskarshamn nu este un loc nenorocit, spuse Frans, și Suedia nu este o țară tristă.

Nu poți să te simți bine în Suedia, cu toate interdicțiile pe care le avem. Pur și simplu nu poți.

Ce e atît de interzis în Suedia? întrebă Frans.

Totul e interzis, răspuse Brigitta.

Nu știam, spuse Frans.

Închipuie-ți o interdicție mai ridicolă decît că nu ni se permite să facem vin de păpădie, zise Eva.

E desigur o interdicție greu de suportat, spuse Frans.

Recunoaște că e ridicol, spuse Frans. Dar nu e ceva la care să fi reflectat prea mult.

Terminaseră vinul și Elisabet mai comandă o sticlă.

Dar bătrînul nu vru să-i mai servească.

Trebuie să închid, spuse el. Am mult de mers pînă acasă și nu vreau să mă prindă întunericul. Nu văd nimic în întuneric.

Dacă aveți mult pînă la hotel ar trebui să plecați și dumneavoastră acum.

Eu sînt foarte bătrîn și merg încet și nu pot vedea în întuneric.

Dumneavoastră sînteți tineri. Aveți pasul ușor. Dar nici dumneavoastră nu puteți merge în întuneric.

Și vă asigur că o să fie întuneric. Pentru mine este de neînțeles că nu părăsiți locurile astea.

Plecăm sîmbătă, spuse Eva.

Nu știu de unde sînteți, zise bătrînul, și nici nu vreau să știu. Însă aș dori să fiu acolo.

Plătiră și ieșiră în piață.

Unde stați? întrebă Frans.

Nu-mi aduc aminte exact numele hotelului, spuse Eva. Dar mergem în josul străzii și pe lîngă Royal Mar și apoi mai e puțin. Îl găsim noi.

Mai avem aproape două ore pînă amurgește, zise Frans. Vă ofer o sticlă de vin la localul cel mai apropiat.

O porniră pe stradă. Puteau merge toți patru unul lîngă altul. Nu era circulație aproape deloc și foarte puțini oameni pe stradă.

Auziră muzică de vioară de la unele ferestre deschise și Frans rîse. Presupunea că baba continua să se învîrtească la infinit pe ecranul T.V.

Trecură pe lîngă Royal Mar, traversară și se așezară la Minerva.

Emil Brody însuși le luă comanda. Două sticle de vin alb.

Stătură la Minerva și vorbiră și se amuzară pînă ce Frans le spuse fetelor că trebuie să plece. Să se ducă direct la hotel.

Nu putem să ne vedem mîine din nou aici? întrebă Eva. La ora douăsprezece de exemplu. Luăm prînzul! Ar fi bine să avem pe cineva cu noi care cunoaște limba.

Ne gîndim să mergem să facem baie înainte de prînz. Poate vrei să vii și tu.

Nu, eu nu fac baie, spuse Frans. Dar ne putem întîlni la ora unu. Vin cu un prieten. Colegul meu de cameră.
Se numește Andersson !

XIV

ANDERSSON se trezi. Deschise ochii și fu brusc treaz.
În cameră era semiîntuneric.
Andersson simțea că dormise foarte, foarte mult. Știa că se culcase pe la mijlocul zilei și că luase somnifere și era convins că nu se trezise în aceeași zi în care se culcase ci într-o cu totul altă zi. Că era dimineață a doua zi, dar nu putea să-și amintească dacă era miercuri sau joi.
Se întrebă singur cum se simte și își răspunse că se simte destul de bine. Se simțise el mult mai rău și mai cu seamă s-ar fi putut simți cu mult mai rău.
Era bucuros că dormise.
Se uită spre patul în care dormea Frans și i se făcu dor de băiat, pe care îl iubea sincer și nu putea decît să spere că era pe mîini sigure. Își spuse sincer ca să se convingă că făcuse bine că-l lăsase să plece cu englezii. dar nu se putea convinge complet că procedase corect.
Pe de o parte, procedase corect. Știa că era cu mult prea laș ca să răspundă singur de băiat, dacă ar fi început să se tragă.
Și totul sugera că la asta se va ajunge.

Își puse o pereche de chiloți.
Luă sticla de votcă și se duse la baie. Turnă o jumătate de pahar de votcă și îl dădu pe gît. Apoi se așeză pe tron și așteptă.
Reținu votca fără să i se facă rău.
Era deja în stare să rețină primul pahar de votcă. Se simțea deci bine.
Mai bău o jumătate de pahar.
Apoi trecu la toaleta de dimineață, se bărbieri și făcu un duș.
Se privi în oglindă și fu cît se poate de mulțumit de ceea ce văzu. Dacă băiatul ar fi fost acolo ar fi fost și el de-a dreptul mulțumit de el. Era convins de asta. Și Mary ar fi fost mulțumită de el.
Frumoasa lui irlandeză Mary.
Își aduse aminte că vorbise odată cu un irlandez care afirma că dacă te făceai criță de tot din votcă pură, puteai după aceea, cînd erai pe cale să te trezești, să te menții amețit la un nivel corespunzător practic oricît de multă vreme doreai, cu condiția să bei o bere porter irlandeză din oră în oră. Ce s-ar fi putut întîmpla în momentul cînd n-ai mai fi fost în măsură să găsești o bere porter, la asta Andersson nu mai voise să se mai gîndească și nici irlandezul nu venise cu o soluție. Amîndoi fuseseră de acord că s-a întîmpla ceva îngrozitor.
Cînd Andersson ieși de la baie, Frans era în picioare la marginea patului său și făcea genoflexiuni.
Ce faci ? întrebă Andersson.
Mă dezmorțesc puțin.

Termină imediat, spuse Andersson. Du-te și fă un duș. Trebuie să ne gîndim.. Dacă vrei să te bărbierești, folosește ustensilele mele. Periuța de dinți albastră poți s-o consideri ca a ta.

Frans își făcu toaleta de dimineață și apoi se îmbrăcară amîndoi.

Ceasul era șapte și un sfert.

Nu te-am sculat aseară, spuse Frans. Dormeai ca un mort.

A fost bine că m-ai lăsat să dorm, zise Andersson. Dar dacă stau și mă gîndesc, n-am mîncat de cînd am venit aici așa că azi să ai grijă să mănînce ceva.

Ai aflat ieri ceva care ne-ar fi de folos să știm ? întrebă Andersson.

Nu, spuse Frans. Următoarele două, trei zile sînt critice. Cred că poate chiar mîine aflăm dacă țara asta intră în război sau nu.

Tu și cu mine, zise Andersson trebuie să ne comportăm deocamdată așa cum ni se spune. Ca și cum totul nu este decît o ceartă neînsemnată pentru nimic și că nu va fi război. Trebuie deci să presupunem că sîmbătă la ora trei aeroportul va fi deschis și că plecăm acasă cu avionul.

Din cîte știu, sînt numai suedezi din hotelul acesta care cunosc cum arată Fredrik Lindkvist. Toți patru se numesc Pettersson. Sînt două familii în vîrstă. Oameni simpatici. Chiar la micul dejun le voi explica situația disperată în care te găsești și că îi iei locul băiatului la întoarcerea acasă.

Apoi ai un compatriot aici la hotel care știe de asemenea cum arată băiatul, adică Fredrik.

Se numește doctorul Matteus și este un tip inteligent. Cu el trebuie să vorbești tu însuți. Cred că e necesar. Și cred să poți să ai încredere în el.

Ce se întîmplă dacă poliția pune mîna pe tine ? Dacă, de exemplu, un polițist se întreabă de ce umbli fără vreo ocupație și arăți posac în timp ce compatrioții tăi se lasă mobilizați cu atîta bucurie. De fapt nici nu pari să vii din Oskarshamn. Se vede că ești de aici.

Nu știu ce s-ar întîmpla, spuse Frans. Este stare de urgență și nu o să se țină seama că sînt și cetățean suedez întrucît am rămas și cetățean al acestei țări. Cred că sînt privit ca cineva care se eschivează, un dezertor. Și voi fi tratat așa cum ar trebui tratați dezertorii cînd sînt în vigoare legile războiului.

Cu alte cuvinte nu prea poți ieși pe stradă, spuse Andersson. Dar nici nu poți să stai numai în cameră. Nu știu cît de bine îl cunoaște pe băiat personalul de serviciu. Mai devreme sau mai tîrziu vine cineva să aranjeze așternuturile. Nu poți să ieși și nu poți să stai aici și să mori din lipsă de oxigen.

Cobor în restaurant și îl aduc pe doctorul Matteus. El e în orice caz înțelept. Poate să-ți dea un sfat. Eu nu pot.

Se gîndeau și în timp ce se gîndeau cineva ciocăni foarte hotărît la ușă.

Se uitară înspăimîntați unul la altul.

Du-te la toaletă, spuse Andersson. Deschid eu.

Frans se strecură la toaletă și Andersson se duse și deschise. Era aproape sigur că era

unul din Peterssoni care voia ceva cu el. Era la fel de sigur în privința asta după cum era sigur că Frans credea că trebuia să fie un polițist iscoditor. Îi părea rău de Frans.

Descuie ușa și deschise și se holbă mirat la persoana care ciocănise. Existau deci asemenea persoane și în realitate nu numai în filme.

În fața ușii stătea un bărbat cam rotofei. cam de patruzeci de ani, cu ochi albaștri și un obraz foarte rotund, cu părul blond despărțit de o cărare într-o parte și cu mustață.

Individul era scund, purta pantaloni kaki și pantofi negri, un tricou alb iar în jurul gîtului un fular alb de mătase.

Un englez, fără îndoială. Un bărbat educat la un colegiu foarte englezesc și în continuare la o academie militară la fel de englezească. Nu era obișnuit cu haine civile.

Numele meu este David Pat Cassidy, spuse el într-o engleză pe care Andersson se aștepta s-o audă. În caut pe domnul Andersson.

Eu sînt, zise Andersson. Intrați.

David Pat Cassidy păși în cameră și se uită grăbit în jur.

Nu sînteți singur, spuse el.

Vreau să vorbesc cu dumneavoastră între patru ochi!

Frans, care auzise ce se spune, ieși de la toaletă și afară din cameră, postîndu-se pe scara hotelului.

Un compatriot, explică Andersson. L-am invitat să doarmă aici. Stă într-o altă cameră. Îi e teamă, și mie la fel.

David Pat Cassidy îl cercetă pe Andersson și îi plăcu ceea ce văzu și se așeză pe unul din paturi iar Andersson pe celălalt.

Englezul își drese glasul și spuse: Vă aduc salutări de la James Hayter. I-am împrumutat automobilul și i-am promis să am grijă de el. Nepotul dumneavoastră este la Londra. Probabil în drum spre Stockholm.

Sînt foarte bucuros, zise Andersson și chiar arăta fericit.

Pe mine mă îngrijorează, spuse David Pat Cassidy.

I-am scos pe britanici și puținii irlandezi care erau pe aici prin baza noastră și pot să vă asigur că asta ne-a pus nervii la încercare și ne-a epuizat. Pe ceilalți turiști nu avem nici o posibilitate să-i ajutăm. Dacă se va ajunge la război, problema s-ar pune altfel, dar încă nu e război. Vă rog să nu scoateți încă nici o vorbă. Sînt mulți care ar remarca lipsa băiatului? Și cu cît de mulți credeți că ați vorbit deja?

Cu nimeni încă, răspunse Andersson. De fapt, am dormit tot timpul de cînd a plecat băiatul cu James Hayter. S-ar putea să fiu obligat să-i inițiez pe cei patru compatrioți care mai stau aici la hotel. Sînt patru oameni în vîrstă.

Doriți un pahar de votcă?

Da, mulțumesc, spuse David Pat Cassidy.

Andersson turnă două jumătăți de pahar de votcă și atît Cassidy cît și Andersson le dădură pe gît de parcă ar fi fost apă?

Care e situația în momentul de față? întrebă Andersson.

În suspensie, răspunse Cassidy. În momentul de față este al naibii de neplăcut. Chiar mai mult decît atît.

Se ridică.

Plec, spuse el. Ai grijă de tine bătrîne.

Și David Pat Cassidy se duse.

Andersson ședea și zîmbea prostește cînd se întoarse Frans, care bău fără chef paharul de votcă ce i se oferi.

Acum să stai cuminte aici, spuse Andersson. Cobor să văd dacă îi găsesc pe Pettersoni, să le explic situația. Încerc de asemnea să mă asigur de ajutorul doctorului Matteus. Avem nevoie de sfatul lui.

Așa cred.

Apreciez situația ca sensibilă dar nu fără ieșire.

Andersson plecă.

Frans Simon ședea pe marginea patului privind fix în paharul său gol de votcă.

Se simțea disperat și foarte singur.

De îndată ce Andersson ieși, Frans începu să dorească să se întoarcă.

În restaurant nu era încă multă lume. Dar Petterssonii ședeau la ceea ce considerau de acum drept masa lor și într-un alt colț mai ședeau patru persoane care de asemenea păreau suedezi, pe care însă Andersson nu-i mai văzuse niciodată.

Le salută la început pe Gertrud și Frida, apoi pe Herbert și Tage. Foarte politicos. Și la fel de politicos întrebă dacă poate să se așeze și el.

I se permise.

Se uită la ceilalți patru și Gertrud îi spuse în șoaptă că erau suedezi care fuseseră obligați să se mute aici dintr-o așezare mai mică pe care o îndrăgiseră cu adevărat. Și din această cauză erau cam indispuși.

Totul e îngrozitor, spuse Frida. Acum de dimineață o să-l forțăm pe Gert să ia măsuri să plecăm acasă. Nu mai sîntem în stare să stăm aici, cu tot ce se întîmplă. Voi plecați acasă sîmbătă, nu. Trebuia să mai stăm încă o săptămînă și probabil că sînt unii care mai au de stat trei săptămîni. Voi, care plecați acasă sîmbătă, aveți noroc.

Vă asigur, spuse Andersson, că dacă noi care trebuie să plecăm sîmbătă ajugem acasă, atunci înseamnă că situația e din nou normală și paradisul redevine paradis. Dacă nu ajungem acasă, atunci situația e de așa natură încît toți trebuie să plecăm și e problema Ministerului de Externe să ne ducă acasă. Cu avioane militare dacă va fi nevoie. Avem cîteva zile critice în fața noastră și dacă lucrurile decurg bine se termină totul sîmbătă. Și așa se crede că va fi.

Puteți însă să mă ascultați cu atenție un moment ?

Puteau. Îl ascultară și înțeleseră.

Nu vom scoate o vorbă.

Faptul că Andersson reușise să-l expedieze din țară pe băiat îl considerară drept un gest foarte abil și pricepură foarte bine de ce îl ascundea pe Frans.

Nu vor întreba de băiat și hotărîră să-i spună Fredrik lui Frans.

Dar mai cu seamă nu vor scoate o vorbă.

În timp ce ședeau acolo, lui Andersson i se aduse nescafé, apă fiartă și o bucată de pîine. Bău cafeaua și mîncă bucata de pîine.

Îl aștepta acum pe doctorul Matteus.

Du-te sus și adu-l imediat pe Fredrik, să-l salutăm și să-l vadă și ceilalți suedezi, propuse Frida.

Andersson se duse sus după Frans.

Îi trebuiră cîteva minute ca să-l facă pe Frans să înțeleagă că era necesar să coboare în restaurant și să-i salute pe Pettersson, dar pînă la urmă acesta înțelese.

Coborîră, se așezară la masa Petterssonilor și Andersson îi prezentă în șoaptă.

Fredrik, după cum se resemnase acum Frans să accepte că se numește, și Frida tocmai începură să vorbească despre Oskarshamn, unde Frida fusese în tinerețe, cînd Gert intră, își luă un scaun și se așeză la masa lor.

Gert se uită la o hîrtie și spuse : Din cîte înțeleg sînt aici Gertrud și Tage Pettersson, precum și Frida și Herbert Pettersson. Și voi doi sînteți Andersson și Lindkvist. M-am hotărît să vin personal să vă vizitez la hotel întrucît se pare că s-a răspîndit o anumită neliniște și în plus au sosit aici cîțiva suedezi care înainte au stat într-o localitate mai mică.

Apoi tăcu și ascultă spre masa unde ședeau ceilalți patru. Se mută la ei. Vorbi cu ei o vreme după care se întoarse.

Sînt suedezii care au venit ieri și se mută la masa asta ca să pot să vorbesc la toți.

Cei patru suedezi, două cupluri mai tinere, veniră și serviabilul Gert împinse o masă ca să aibă toți loc. Noii veniți se numeau Berg

și Ohlsson. Anna și Erik Berg. Hans și Ingrid Ohlsson. Erau foarte bronzați și stătuseră peste paisprezece zile acolo unde plătiseră să stea. Le displăcea faptul că fuseseră mutați. Toți erau puțin indispuși.

Situația e cam proastă, spuse Gert dar are un caracter trecător. Așa nu mai poate să continue dacă țara asta vrea să cîștige bani de pe urma turiștilor și ea are nevoie de valută forte.

Nu ne rămîne decît să privim lucrurile cu sînge rece, spuse el mai departe. Soarele strălucește, marea e la locul ei și în cîteva zile totul va fi bine din nou.

Dar în împrejurările actuale, au fost necesare o serie de reduceri în ceea ce privește restaurantele. Le spuse că patru restaurante mari din oraș țin deschis în mod special pentru turiști și fiecare va primi o listă multiplicată cu restaurantele respective însemnate pe o hartă desenată de el.

Mai departe spuse că autoritățile au avut bunăvoința să-i pună la dispoziție două autobuze cu care intenționa să organizeze o excursie la fabrica de lichioruri și că el le recomanda tuturor celor cazați în oraș să facă această călătorie. Autobuzele urmau să plece la ora nouă și cei mai mulți cu care vorbise de la celelalte hoteluri doreau să meargă. Excursia era complet gratuită și includea un prînz la un restaurant foarte plăcut, în munți. Acolo sus era răcoare și el le recomanda celor ce mergeau să-și ia un pulover cu ei. Nu mai

circula nici un autobuz pînă la plajă. Cine voia să ajungă la mare trebuia să ia un taxi.

Cu alte cuvinte, ni se ordonă să facem o excursie colectivă la fabrica de lichioruri, spuse Andersson.

N-aș spune așa, zise Gert. Autoritățile își dau probabil seama că sîntem extrem de îngrijorați de ceea ce se întîmplă și vor să fim împreună și să ne simțim bine.

Merg toți ? întrebă Frida.

Toți, cu excepția unor doamne care se simt rău, spuse Gert. Vor să stea în cameră.

Eu și Fredrik am avut dureri de stomac toată noaptea și ne gîndim de asemenea să ne odihnim în cameră.

Ceilalți hotărîră să meargă.

Autobuzele pleacă la nouă fix, de la Cafeneaua Mare, spuse Gert. Ar trebui să fiți acolo la nouă fără un sfert.

Și îi părăsi.

Familiile Berg și Ohlsson se reîntoarseră la micul lor dejun întrerupt. Plecară destul de repede.

Faceți bine că vă duceți în excursie, spuse Andersson. Ar fi trist să umblați fără rost prin oraș.

Atunci e mai bine să pornim. Voi doi ce aveți de gînd să faceți ?

N-o să facem nimic, zise Andersson.

Petterssonii plecară și rămaseră singuri în sala de mese.

O să ajungi acasă sîmbătă, stai liniștit, spuse Andersson.

Nici chiar scrîntitul de ghid Gert nu s-a gîndit o clipă dacă ești Fredrik sau nu. Ești Fredrik. Nu ești din Oskarshamn ci din Borås.

Ieri seară am întîlnit trei tinere suedeze simpatice, spuse Frans. Și frumoase. Fete din Stockholm. Le-am promis să ne întîlnim amîndoi cu ele înainte de prînz la ora douăsprezece. Aici vizavi, la Minerva.

E în regulă, spuse Andersson. Altfel mă gîndisem să-ți propun să mergem la un bordel. Dacă există unul mai de soi cu tîrfe sănătoase. Dar bordelurile sînt desigur primele obiective ocupate de soldați.

Totuși pînă la Minerva putem îndrăzni să mergem. Dar nu ne ducem nicăieri înainte de a sta de vorbă cu doctorul Matteus.

Și cu atît mai puțin la bordel.

O să ne ținem după suedeze, zise Anderson bucuros, fiind gata să spună orice numai să-l facă pe Frans să arate mai bine dispus.

Doctorul Matteus se lăsă așteptat, dar în cele din urmă apăru. Veni direct și se așeză la masa lui Andersson, pentru că voia să aibă companie.

Sînt puțin supărat, spuse doctorul Matteus, pentru că nu ați venit ieri la cină. Dar nu ați pierdut nimic. Mi s-a refuzat să folosesc bucătăria.

Unde e băiatul ? întrebă el și-l salută pe Frans, spunînd cum îl cheamă, iar Frans spuse și el cum îl cheamă.

Băiatul, zise Andersson, e aici cu noi. Nu știu cum să vă explic. Îl las pe Frans să vorbească. Poate că el vă va face să înțelegeți.

Frans începu să vorbească în șoaptă și rar în limba în care fusese crescut în timp ce doctorul Matteus asculta.

Apoi vorbiră amîndoi. Vorbiră și iar vorbiră și în cele din urmă Andersson se plictisi și fiind convins că doctorul Matteus și Frans își povesteau acum în detalii amintiri din copilărie, ceru o bere.

Doctorul Matteus mări comanda cu încă două sticle de bere și nu scoaseră o vorbă în timp ce fata de la hotel îi servea.

Andersson, spuse doctorul Matteus, mă bucur că vrei să-l ajuți pe tînărul meu prieten și compatriot.

Pentru moment problema e destul de simplă. Nu e nici un risc ca cineva să caute prin hotel sau pe stradă să se întrebe de ce nu-i el mobilizat. Sînt încă mulți care au asemenea activități, încît nu pot sau nu trebuie să se prezinte la mobilizare. În plus, acum, înainte de prînz, o să găsiți că orașul e destul de pustiu sau chiar gol. Ca și cum ar fi o grevă generală și interdicție totală de mișcare. Dar nu e așa.

Noul nostru guvern democrat e în prezent în negocieri, atît știm și nimic mai mult. Sînt probabil negocieri grele și anevoiase și se vor lua hotărîri dificile.

Dar se va lua o hotărîre. La ora unu aflăm dacă începem războiul sau dacă s-a ajuns la o înțelegere, renunțîndu-se la zona ocupată în favoarea păcii.

Pînă la ora unu mai sînt încă patru ore și ceva.

Patru ore de așteptare. De așteptare dificilă. În acest răstimp națiunea nu poate face nimic altceva decît să aștepte cu sufletul la gură.

Entuziasmul s-a transformat în tăcere.

Militarilor și polițiștilor li s-a dat ordin să fie peste tot și se află acum pe străzi, însă ei supraveghează numai tăcerea, așteptarea.

Nu vrem război. Dar nu vrem nici o pace rușinoasă.

La ora unu o să știm și pînă atunci nu ne rămîne decît să încercăm să treacă timpul.

După părerea mea chiar și în rîndul marilor națiuni domnește acum o oarecare îngrijorare. Un război aici, în acest moment, cu greu ar putea fi limitat.

Ce o să aflăm la ora unu, o să afle practic toată lumea.

Noi trei nu putem decît să sperăm.

Eu zic să stăm tăcuți o vreme și să bem bere.

Și băură bere și păstrară tăcerea.

Erau singuri în restaurant, și se și simțeau singuri. Singuri împreună și singur fiecare.

La început tăcerea fu plăcută și ascultară uruitul ventilatorului care se tot învîrtea în tavan, dar mai apoi tăcerea deveni nervoasă și zgomotul ventilatorului din ce în ce mai iritant.

Ar fi vrut să vorbească despre ceva, dar nici unul n-avea idee ce-ar putea găsi de vorbă.

Își suportară unul altuia tăcerea mai mult de o oră. Apoi lui Andersson i se făcu lehamite. Se ridică. Le spuse că iese să se plimbe puțin.

Ne vedem la ora douăsprezece, la Minerva, zise el și plecă.

Andersson rămase multă vreme în ușa hotelului uitîndu-se la strada pustie și tăcută. Din cînd în cînd se strecura cîte un automobil și mai văzu cîțiva soldați, dar în rest nimic. Făcu cîțiva pași în soare și se opri.

Se oprise pentru că începuse să tremure. Afară era atît de cald și lui îi era frig.

Nu era doar o părere. Tremura de-a binelea. Pielea de pe brațe i se făcuse ca de găină iar părul îi stătea drept. Era surprins. O porni înapoi și intră în hotel.

Se duse în camera lui unde așternuturile erau acum aranjate și îngrijitoarea așezase ursulețul confortabil pe perna pe care dormise băiatul.

Andersson își vîrî cîteva pachete de țigări în buzunare și își scoase cămașa. Își puse puloverul irlandez. Îi era frig, deși era cald. Se mira, dar n-avea de gînd să tremure de frig. Și nici nu era nevoie. În orice caz nu atunci cînd era posesorul unui splendid pulover irlandez cu tivul verde.

Pînă la urmă tot i-a fost de folos, se gîndi el și cu pași ușori și veseli coborî scara hotelului și ieși în soare

Apoi rămase nemișcat.

Nu știa în ce direcție s-o apuce. Se hotărî să o ia în jos spre Minerva.

La Minerva mobilierul era afară, însă bufetul era închis. Se așeză pe un scaun întrebîndu-se cîți se loviseră serios de aceste mese și scaune,

accidentîndu-se poate, cînd încercaseră să se miște surprinși de camuflaj.

Ei bine, existau o mulțime de lucruri de care să te lovești accidentîndu-te cînd era întuneric în tot orașul.

Se hotărî să șadă, să fumeze și să aștepte pînă se deschide bufetul, sperînd că cel care îl va deschide va fi Emil Brody însuși și că medicamentul doctorului Matteus o vindecase pe Gloria lui.

Chiar pe partea cealaltă a străzii înguste stăteau doi tineri soldați înarmați cu pistoale automate și moțăiau. Țineau automatele cu ambele mîini și cu arătătorul pe trăgaci, ca santinelele. Andersson nu fu în stare să ghicească ce păzeau cei doi. Îi văzu stînd în picioare cu ochii pe jumătate închiși și presupuse că erau obosiți.

Pentru Andersson soldații arătau ca niște copii. Aproximativ cam de vîrsta băiatului.

Nu se uită mult la ei.

Privea în jos spre stradă.

O femeie venea spre el, spre locul unde ședea.

Dar pe femeia asta o cunoștea foarte bine. Era Gloria lui.

Andersson rămase nemișcat și trecu o vreme pînă ca Gloria să-l vadă, dar îl văzu.

Rîdea cu ochii ei albaștri și veni fugind către el.

Era foarte bronzată.

Parcă ai răsărit din pămînt, spuse Gloria.

Te aștept de mult timp în locul acesta, zise Andersson. Bufetul se deschide și se închide și eu tot stau.

Știam că într-o zi vei veni.

Gloria se așeză în fața lui Andersson.

Sînt cu nepotul meu, spuse el. Am venit deunăzi, dar a fost o mizerie. Constat că ești de mult timp la mare.

Nu de mult timp, zise Gloria. Am stat într-o localitate mai mică spre nord, dar ne-au mutat aici ieri. Am fost obligați să ne mutăm.

Te duceai undeva ? întrebă Andersson.

Nu, răspunse Gloria. Trebuie să mă întîlnesc cu o prietenă în acest loc la ora douăsprezece. O fată pe care am avut ocazia să o cunosc. Eva. Urma să se întîlnească cu cineva care știe limba.

M-a întrebat dacă vreau să vin și eu și am spus că vreau. Am ieșit numai să mă plimb. E îngrozitor de multă liniște aici.

M-am întrebat pe unde ești în vara asta.

Sînt aci, spuse Andersson. Și eu m-am întrebat pe unde ești. În sinea mea știam precis că ești pe aproape. Am simțit.

Și Andersson credea că o simțise. Că simțise că Gloria lui nu era departe.

Era perfect conștient că femeia din fața lui este cea pe care o iubește cu adevărat și pe care o iubise întotdeauna și pe care o va iubi mereu.

Certitudinea că Gloria era aceea pe care o iubea nu-i era întru totul plăcută. Se uită la mîna lui stîngă. Inelul dispăruse. Știa că nu și-l scosese el. Nu credea asta. Îl pierduse numai.

Îi căzuse pur și simplu.

Se gîndi la frumoasa Mary.

Mă întreb dacă și ea l-a pierdut pe al ei, reflectă el.

Sosi Emil Brody și-l salută și Andersson i-o prezentă pe Gloria și îl întrebă cum se simte Gloria lui.

Gloria lui se simțea bine, spuse el. Se simte bine !

Emil Brody se uită îndelung la Gloria și apoi la Andersson. Înțelese că femeia aceasta era Gloria lui Andersson. Îi văzuse fotografia. Înțelese că se întîlniseră întîmplător. Înțelese că n-ar trebui să întrebe cum se simțea Mary.

După aceea deschise bufetul și puse pe masă o sticlă de vin alb pentru Gloria și Andersson.

Te iubesc, Gloria, spuse Andersson. Pot să te invit să luăm prînzul împreună ?

Gloria tăcea multă vreme.

Își aprinse o țigară.

Și eu te iubesc, spuse ea. O știu acum.

Trebuie să facem ceva în legătură cu asta, zise Andersson, care nu se așteptase ca Gloria să-i spună ceea ce îi spusese.

Nu știa ce se așteptase să-i spună, dar știa că nu se așteptase ca ea să-i mărturisească că pe el îl iubea.

Simți o bucurie adîncă în inimă și o tristețe la fel de adîncă. Asta n-o înțelegea. Tot atît de puțin înțelegea cum putea să-i fie frig într-un aer încins și nemișcat.

Continua să tremure.

Da, spuse Gloria. Poate că trebuie să facem ceva în privința asta. Sînt atît de mulți ani de cînd ne cunoaștem, atît de mulți ani de cînd așteptăm.

Începem prin a-ți permite să mă inviți la prînz.

Apoi veni Frans mergînd agale și se așeză și o salută pe Gloria, dar spuse că poate ar trebui să stea la altă masă. Avea întîlnire cu nu mai puțin de trei doamne care după cîte își putea aminti se numeau Brigitta, Eva și Elisabet.

Vine numai Eva, spuse Gloria. Celelalte sînt în excursie.

S-au dus în excursie gratuită la fabrica de lichioruri ? întrebă Andersson. Și nouă ni s-a oferit posibilitatea să mergem.

Da, spuse Gloria. Ele s-au dus. Nu ai cine știe ce altceva de făcut. Nu merge nici un autobuz la plajă. Nu ai voie să închiriezi un automobil sau un scuter. Nici chiar o bicicletă. Nici să fotografiezi.

Dar o să plec acasă sîmbătă !

Și noi plecăm, spuse Frans.

Gloria rîse spre Andersson. Sîmbătă plecăm acasă, zise ea.

Și astfel sosi și Eva Mollberg, de pe strada Surbrunn, din Stockholm.

Ea îl salută pe Andersson și spuse : Tu ești Andersson. Colegul de cameră !

Al cui coleg de cameră ? întrebă Gloria.

Al meu, spuse Frans.

Unde ți-e nepotul ? întrebă Gloria. Doar era cu tine.

Andersson se văzu nevoit ca pe scurt să le relateze ce s-a întîmplat. Și promiseră că nu vor scoate o vorbă și avea convingerea că se vor ține de cuvînt.

Eva era mai mult decît dornică să-l ajute pe Frans Simon. Așa cum o putea ea.

Și Gloria și Eva au fost de acord să-l considere pe Frans drept nepotul lui Andersson.

Dar situația nu e desigur atît de primejdioasă după cum vreți voi să pară.

Nu se întîmplă nimic aici !

Nu, sigur că nu, spuse Andersson.

Acum să-mi permiteți să vă ofer un pahar de șampanie și apoi mergem să luăm prînzul.

Andersson se ridică și se duse înăuntru și vorbi cu Emil Brody. Îi spuse că ar dori să ofere o sticlă de șampanie invitaților săi.

E Gloria ta ? întrebă Emil.

Da, spuse Andersson.

Ai probleme, zise Emil.

Așa se pare, spuse Andersson. Dar pînă la ora unu nu avem nici o problemă mare, nici tu, nici eu.

La unu aflăm, nu-i așa ? Dacă avem probleme.

Exact la ora unu aflăm, spuse Emil.

Bea o șampanie cu noi, îi zise Andersson. Eu o să iau cinci pahare și o să le așez pe o altă masă și tu vii cu șampania.

Andersson luă cinci pahare și le puse pe cea mai îndepărtată masă de aceea unde stăteau ceilalți. O să arate mai festiv așa.

Anderson avea o țigară în gură și unul dintre soldați tocmai traversa strada venind spre Andersson cu o țigară neaprinsă ca să-i ceară un foc.

Emil Brody aduse șampania într-o frapieră și stînd foarte aproape de Andersson, începu să deschidă sticla.

Andersson îl văzu și înțelese ce voia și scoase o cutie de chibrituri și făcu un pas către el. În același moment zbură și dopul din sticla de șampanie pocnind destul de puternic în tăcerea care domnea.

Cel de-al doilea soldat care stătea și se uita după tovarășul său tresări, și cum avea degetul pe trăgaci și arma neasigurată, după cum probabil i se ordonase, se declanșară vreo zece gloanțe.

Emil Brody fu azvîrlit înapoi în local de două gloanțe care-i intrară în piept și muri pe loc. Andersson fu aruncat în spate și rămase șezînd într-un scaun cu două gloanțe în plămînul stîng iar tînărul soldat care voia să ceară un foc primi restul gloanțelor în spate și se rostogoli pe stradă spre Andersson.

Andersson stătea complet nemișcat și-l văzu pe tînărul soldat murind și descoperi că și el avea să moară curînd.

Voia să spună ceva înainte de asta, dar nu era nimeni în toată lumea căruia să-i spună ce avea de spus.

Frans ar fi preferat să fugă însă rămase în picioare, încremenit, incapabil să facă măcar un pas.

Gloria și Eva arătau numai mirate.

Mirarea fu prima reacție pe care o încercară.

Poliția veni la fața locului în cîteva clipe și Frans, Eva și Gloria fură alungați. Li se ceru să dispară la hotelurile unde stăteau.

Se dădură cîțiva pași înapoi.

Apoi rămaseră nemișcați.

Frans începu să plîngă.

Gloria își mușca buzele.

Eva continua să fie numai mirată. Așa era deci războiul. Oamenii mureau în mijlocul străzii. Și începu să plîngă isteric.

Polițiștii se milostiviră în cele din urmă de cei trei suedezi șocați și-i duseră cu mașina la un spital.

S-a făcut și ora unu.

Nu a fost nici un război.

În afara soldaților care au căzut în zona ocupată din nord a mai murit numai unul singur, ucis dintr-o nefericită greșeală de un tovarăș de-al său.

Emil Brody murise.

Paul Verglas fu torturat pînă ce muri și nimeni nu a reușit vreodată să afle de ce.

Dintre turiști a murit numai Andersson.

Mulți turiști s-au accidentat totuși în timpul camuflajului.

Dar n-a fost nici un război.

Națiunile Unite au preluat supravegherea zonei în dispută și soldații care o ocupaseră s-au retras. La numai o zi după moartea lui Andersson, totul părea să revină la normal. Cei mobilizați fură trimiși acasă, starea de urgență a fost ridicată și nu s-a mai făcut nici un camuflaj.

Un vînt proaspăt începu să sufle.

Vineri totul revenise pe deplin la normal.

Turiștii care trebuiau să se întoarcă acasă plecară sîmbătă.

Şi Frans Simon. Cu biletul băiatului.

Sosiră alţi turişti.

Guvernul suedez era foarte mîndru că apreciase corect situaţia. Mizase pe o rezolvare paşnică şi aşa a şi fost.

RUŞINE CELUI CARE TREMURĂ

I

AM IMPRESIA că în anul acela vara dădea semne de schimbare încă de la sfîrșitul lui mai. Oricum, ceea ce știu sigur este că s-a terminat brusc în prima săptămînă din iunie. S-a făcut rece, subit și inutil.

Într-una din zilele călduțe și însorite de mai primisem o scrisoare și asupra conținutului acelei scrisori stăteam și meditam la un restaurant în aer liber, mic și fără pretenții, din Piața Nouă, în Stockholm, unde locuiesc.

Apoi, din cîte îmi amintesc, nici n-a mai fost vorba să stai afară la vreun restaurant.

Scrisoarea pe care o primisem și a cărei semnificație încercasem s-o înțeleg anunța moartea cuiva. Avea următorul conținut: „Îți trimit cîteva rînduri și te anunț că fratele meu Georg a murit. S-a simțit foarte rău în ultima vreme cînd a avut răni deschise la stomac".

Scrisoarea era scrisă pe o bucată de hîrtie bleu liniată ruptă dintr-un caiet și nu era semnată de nimeni.

După ștampila poștei am văzut de unde era trimisă și chiar dacă n-aș fi putut citi asta aș

fi știut oricum cine era Georg. Un cizmar de optzeci și șase de ani și unchiul meu dinspre mamă. Faptul că murise nu era de natură să mă mire. Dar puteam ghici cine scrisese în fugă cele cîteva rînduri. Era Elin. Elin, sora cu zece ani mai mică a lui Georg, mătușa mea care locuia împreună cu el în căsuța de la Gärdstorp de cînd exista ea și asta însemna destul de mult. Anul cînd fusese construită nu se cunoștea.

Că Elin uitase din grabă să-și pună numele sub comunicarea tristă pe care o trimitea nu era atît de ciudat, după părerea mea. Nu scria prea des scrisori. Dar Gärdstorp nu este numai o căsuță într-un luminiș de pădure. Sînt două căsuțe aproape identice și în cealaltă căsuță locuia Hanna. Hanna nu e cu mult mai tînără decît Elin, dar Hanna mi s-a părut întotdeauna mai puternică și mai vitală, așa că ar fi putut s-o ajute pe Elin la scrisoare și să fi adăugat cînd va fi înmormîntarea și să fi spus că ar trebui să particip. Sigur că ar trebui.

Puteam să telefonez. Nu Elinei, ea auzea prost. Dar puteam să-i telefonez Hannei. Ea auzea.

Puteam să-i telefonez Hannei și s-o întreb cînd era înmormîntarea și, îndată ce aflam, puteam să-i spun pur și simplu. Vin.

Dar lucrurile nu erau chiar atît de simple.

Stăteam în soarele de mai la o măsuță pe trotuar și beam un espresso dublu, care îmi fusese servit de o tînără italiancă venită de la Trastevere din Roma. Aflasem asta cu altă ocazie, cînd o întrebasem. Acum puteam foarte

bine s-o întreb despre altceva. Sînt doar un tip de la oraș și om de lume și nu un amărît de suedez încuiat.

Îmi închipuiam că-i spun în italiană : Domnișoară Paula, am o întrebare sau o problemă, cum vrei să-i spui. Am primit o scrisoare în care mătușa mea Elin spune că fratele ei, deci unchiul meu, a murit. Crezi că ar trebui să merg la înmormîntare ?

Sigur că ar trebui, ar răspunde Paula.

Sînteți chiar sigură că ar trebui să mă duc ? aș spune eu.

Sînt, ar răspunde Paula. Dacă mătușa mea Elin din Trastevere mi-ar scrie că fratele ei, deci unchiul meu, a murit, atunci m-aș duce la înmormîntare.

Desigur, dacă ai fi invitată, aș spune eu. Dar dacă ai primi numai o scrisoare scurtă că unchiul dumitale Georg a murit și nu i-ai putea telefona Elinei ca să afli mai exact cînd are loc înmormîntarea, Elin e bătrînă și nu aude bine, ce ai face în această situație ?

I-aș telefona unui vecin, ar zice Paula.

Așa, aș spune eu atunci.

Și mai tîrziu : Ce simplu. Ce prost sînt. Sigur că i-ai telefona unui vecin.

Mă duc să-i telefonez Hannei, este vecina Elinei.

Dar, aș întreba eu, dacă o sun acum pe Hanna și o întreb : cînd e înmormîntarea ? vin, nu înseamnă cumva că te inviți singur la o înmormîntare unde nu este de la sine înțeles că ești binevenit ? Binevenit ești desigur întotdeauna la înmormîntarea unui unchi iubit, însă mă

întreb : Te inviți oare la o înmormîntare unde poate prezența ta deranjează ?

Pentru că, vezi, ceea ce nu trebuie să tulbur este relația dintre Elin și Hanna.

Sau poate că asta nu înțelegi bine. Dumneata, care vii din vechea Romă și ai crescut în urîtul cartier muncitoresc Trastevere cu baruri, pizzerii și cinematografe. Unde există bordele și tripouri și asociații politice și totdeauna cîte o biserică catolică în care să te strecori și să ceri iertare. Și să ți se acorde iertare.

Ce trebuie să înțelegi este că eu sînt un suedez obișnuit și încuiat care împlinesc în curînd cincizeci de ani și care provin din Gärdstorp. Dacă o iei pe strada Skåne traversezi strada Göt și ieși din Stockholm, treci de Katrineholm și Hallsberg și alte cîteva localități și intri în pădure, acolo e Gärdstorp, la marginea unei parohii care cîndva avea un nume și se chema Pădurea, dar care acum nu mai există din cauza înființării comunelor, dar eu îi spun parohiei în continuare cu înverșunare Pădurea. Acolo la marginea parohiei se află Gärdstorp.

Gärdstorp e format din două căsuțe, un grajd de vite și cîteva acareturi neînsemnate. Două căsuțe de culoare roșie, la mai puțin de cincizeci de metri una de alta. Acum în una din ele, numită Skomakarns *, stă singură bătrîna Elin și în adevărata Gärdstorp locuiește bătrîna Hanna.

Din cîte știu acestea sînt două ferme care la sfîrșitul secolului au fost răscumpărate, cu

* Casa cizmarului (sued.).

alte cuvinte ele aparţineau pe vremuri domeniilor statului şi erau date în folosinţă unor persoane particulare. Sau cam aşa ceva.

Skomakarns s-a desprins din Gärdstorp. Numai două hectare fără pădure.

Gärdstorp este o fermă ţărănească individuală, cu pădure şi teren arabil. Cît de mare e pădurea nu se ştie exact.

Întreaga suprafaţă e de douăzeci şi opt de acri.

Unchiul Georg a fost, ca şi bunicul meu, cizmar.

Bărbatul Hannei, Ibert, care şi el îmi era unchi, cultiva pămîntul şi avea trei vaci. În plus mai confecţiona papuci.

Ibert murise cu cîţiva ani în urmă. Mă aflam atunci în frumoasa dumitale Italie. Nu ştiam că murise. Ca urmare n-am putut să fiu prezent la înmormîntarea lui. Lucrul ăsta nu l-a uitat Hanna.

Cele patru persoane pe care le-am pomenit îmi erau foarte apropiate. În perioada copilăriei se găseau mulţi oameni în jurul meu, mătuşi şi unchi, aşa că atît pe Georg cît şi pe Ibert îi consideram taţi iar pe Hanna şi Elin mame.

Ştiam că bunica era bunică. Că bunicul era bunic. Dar Hugo, Knut, John, Gustav, Harry, Georg şi Ibert erau taţii mei. Edith, Elsa, Svea, Jemy, Hulda, Hildur, Karin, Elin şi Hanna erau mamele mele.

Dintre femeile pe care le-am enumerat, una era chiar mama mea. Dar bărbaţii erau toţi unchii mei, fraţii mamei.

Aveam fireşte un tată. Era de loc de la vreo milă * de Gärdstorp, dintr-o gospodărie şi mai măruntă, care acum nu mai există. Dacă aveam unchi şi mătuşi dinspre mamă de îmi ajungeau, aveam destui unchi şi mătuşi şi dinspre tată, şi chiar îmi prisoseau. Dar asta nu e important acum.

Ce e important este că Elin şi Hanna erau singurele care mai trăiau şi nu puteau să stea la infinit fiecare în căsuţa ei.

Dacă i-aş telefona Hannei şi aş întreba-o dacă să vin la înmormîntare mi-ar putea spune foarte bine : N-ai venit la înmormîntarea lui Ibert. Nu e nevoie să vii nici de data asta.

Aşa că ce să fac ?

Paula ar da din capul ei frumos italian şi mi-ar spune : Nu ştiu.

Cu ceva mai multe cunoştinţe de limbă italiană, de pe locul pe care stăteam mi-aş fi putut imagina să port o conversaţie de genul celei relatate.

Dar atunci n-am zis nimic. Nimic decît că doream încă un espresso dublu şi un pahar de apă. Eram doar om de lume.

Însă Paula m-a întrebat pe neaşteptate : Eşti de aici ?

Da, am răspuns eu. Născut şi crescut în locurile astea. De ce mă întrebi ?

Paula se gîndea.

Nu ştiu, răspunse ea mai tîrziu.

Şi era păcat că nu ştia de ce întrebase. I-aş fi putut doar spune, cum era de altfel şi adevărat, că nu crescusem chiar acolo, în Piaţa

---

* 1 milă terestră suedeză = 10 km.

Nouă, ci puțin mai departe spre est. În Asöbergen. Mai precis în strada Duvnäs. Pe colina care coboară la școala Sofia. Că la școala aceea am învățat. La început într-o nenorocită de clasă ajutătoare de la intrarea A, unde nu mă pricepeam de fapt decît la lucru manual. Voiam să-i explic acest lucru ca nu cumva să mă confunde cu cei care locuiau în jurul Pieței Noi și frecventaseră diferite clase ajutătoare ale școlii Katarina Södra, care se afla vizavi de micul restaurant și pe care Paula o putea vedea din locul unde stătea acum.

Vorbesc ca unul care a parcurs cursurile de bază la lucru manual la școala Sofia. Dar înțeleg și pot vorbi vechiul dialect care se folosea în parohia numită Pădurea.

Paula vorbea suedeza foarte bine. Nu m-ar fi înțeles însă deloc dacă aș fi vorbit ca pe vremea cînd făceam lucru manual sau cînd eram la Gärdstorp.

Și nici altcineva n-ar înțelege așa că în prezent vorbesc aproape mereu suedeza curentă.

Cînd mi-a adus cel de-al doilea espresso, Paula îmi spuse: Îndată ce dă puțin soarele și punem cîteva mese pe trotuar apari și tu.

Vrei să spui că ai dori să știi cum se face că am timp să stau aici, întrebai eu.

N-am vrut să spun asta, zise ea.

O să-ți povestesc, spusei eu, despre un ursuleț polar care a întrebat-o pe mama sa dacă el e cu adevărat un urs polar.

Sigur că da, i-a răspuns mama sa.

Dar e sigur că sînt un urs polar, mai întrebă odată ursulețul.

Da, îi spuse mama lui. Dacă nu mai crezi du-te și întreabă-l pe tatăl tău.

Ursulețul se duse atunci la tatăl său și-i zise: Tată, sînt eu un urs polar?

Da, răspunse tatăl său.

E sigur? întrebă ursulețul.

E clar că e sigur. De ce mă întrebi o prostie ca asta?

Atunci ursulețul spuse: Nu mai pot. Tremur de frig!

Paula se uită la mine.

Rîse. Apoi zise: Și era totuși un ursuleț polar.

La ce să te aștepți de la o femeie!

Și eu sînt friguros, am spus eu. Mi-a fost frig în primăvara asta lungă și rece. Și pe de altă parte am o profesie care îmi permite să stau aici la soare cînd am chef. Ca suedez ar fi trebuit să mă obișnuiesc cu iernile aspre și primăverile reci și cu frigul în general. Și totuși un lucru e cert: Nu suport frigul.

Dacă tu ai de gînd acum să-mi spui că totuși sînt suedez să știi că ai dreptate. Sînt suedez.

Și nu mai fi trist din cauza asta, spuse ea.

Tocmai am primit vestea că mi-a murit un unchi, i-am zis eu. Și acum stau aici și mă întreb dacă să mă duc la înmormîntare sau nu. Ce părere ai?

Cred că ar trebui să întrebi o tînără suedeză, spuse ea.

Da, i-am zis după o vreme.

Da, am să întreb o tînără suedeză.

II

CU EXCEPŢIA lui Vidkun Quisling* nu există un ticălos norvegian mai mare ca Thomas Ryer. Îl exceptăm deci pe Quisling, acesta fiind mort. Nu e cazul lui Thomas Ryer : el e numai bătrîn. Dar în ciuda vîrstei este cel mai căutat scelerat din ţara vecină de la vest. În acelaşi an şi în aceeaşi lună cînd am primit vestea că Georg, unchiul meu cizmarul, a murit din cauza unor dureri acute la stomac, Thomas Ryer a încercat, din pură nebunie şi monstruoasă răutate, să arunce în aer monolitul înalt de şaptezeci de metri care, după cum se ştie, reprezintă mîndria şi simbolul virilităţii umane din parcul Frogner din Oslo şi darul pe care şi l-a făcut sieşi şi poporului norvegian marele sculptor Gustav Vigeland, monolit care se ridică în mijlocul complexului sculptural Vigeland. Deşi atentatul n-a reuşit, Thomas Ryer ştia că de data aceasta vexase pentru ultima oară poliţia norvegiană şi o circulară care să solicite prinderea lui, mort sau viu, urma să sosească sigur, pe cît de sigur e că se spune „amin" la biserică.

Deghizat în gentleman reuşise să se refugieze în Suedia. Luase trenul spre Göteborg. Pînă aici i se putuse ţine urma. Îndată ce se anunţă că Thomas Ryer era din nou în largul său şi mai cu seamă pus pe drăcovenii, poliţia din Göteborg formă un zid de nepătruns în jurul statuii lui Poseidon. Dar lucrurile se liniştiră

* (1887—1945) om politic norvegian, ca prim ministru a colaborat cu ocupanţii nazişti la reprimarea patrioţilor norvegieni.

apoi, atît în Norvegia cît şi în Suedia. Să-l lăsăm pe bătrîn să-şi facă mendrele, cam aşa se judeca.

Totuşi singurul căruia nici prin gînd nu-i trecea să-i acorde vreo clipă de răgaz era fostul detectiv din Oslo şi actualmente pensionar, Harald Ask.

Aceasta este, fireşte, o chestiune de la sine înţeleasă pentru cine cunoaşte cît de cît istoria criminală nordică.

Harald Ask nu credea defel că Thomas Ryer s-ar putea afla la Göteborg. Dimpotrivă părerea lui era că Ryer se refugiase probabil într-un orăşel din preajma lacului Sundan, nu departe de Göteborg, într-un peisaj suedez inaccesibil.

Pe Strada Mare, în orăşelul acela, se găsea şi patiseria Elsei Andersson şi Harald Ask credea cu convingere că Elsa Andersson nu era alta decît vechea ibovnică cu ochi verzi şi complice a lui Thomas Ryer, Olga Barkowa.

Cam în aceleaşi momente cînd eu stăteam şi cugetam la comunicarea Elinei la cafeneaua în aer liber din Piaţa Nouă din Stockholm, Harald Ask cobora din autobuzul care tocmai oprise în faţa frumoasei gări, acum închise, din orăşelul numit în mod obişnuit Sundan, întrucît acesta era numele lacului din preajmă.

Harald Ask credea că mersese ore în şir numai prin pădure şi în consecinţă izbucni în rîs în momentul în care autobuzul, la intrarea în orăşelul respectiv, redusese viteza în dreptul unui drum cu pietriş unde pe un indicator din tablă, de forma unei săgeţi, scria Pădurea cca 32 km. Că pădurea se putea numi chiar Pădurea nu-i trecuse vreodată prin minte şi

în plus i se părea ridicol că erau exact treizeci și doi kilometri pînă la biserica din Pădure.

Dar asta era realitatea.

Nici unul dintre puținii pasageri din autobuz nu avu vreo reacție la rîsul detectivului, dar dacă ar fi reacționat și l-ar fi întrebat de exemplu ce i se părea amuzant, atunci le-ar fi răspuns, într-o suedeză corectă, ce anume. Căci învățase să vorbească corect suedeza tocmai în răstimpul numeroaselor incursiuni ce fusese obligat să le întreprindă în țara noastră urmărindu-l pe Thomas Ryer.

Pe aceste meleaguri nu mai fusese însă niciodată, așa că atunci cînd coborî din autobuz avea îndoieli că cel de-al șaptelea simț, care-i spusese că Elsa Andersson putea fi Olga Barkowa, funcționa.

Poate că se bizuise prea mult pe acest al șaptelea simț al său.

Ei să fie al dracului, se gîndi el. Împlinesc de curînd șaptezeci și șase de ani. Un detectiv norvegian bătrîn și dat la reformă, un fost copil minune.

Totuși, continuă el să se gîndească, Ryer nu e decît cu un an mai tînăr ca mine și dacă mai e în stare să facă nebunii o să fiu și eu în stare să-l urăsc.

Și să-l bag la pușcărie.

O porni în sus spre Strada Mare. Se gîndea la Olga cea cu ochii verzi. Cum o mai arăta ? Rîse.

Apoi se opri din rîs. Se gîndi la fostul lui camarad Knut Sund, mort cu patru ani în urmă, într-un accident de automobil, care ar fi

putut fi pus la cale de ticălosul de Thomas Ryer. Escrocul.

Ar fi vrut să-i telefoneze lui Knut. Ar fi vrut să-i telefoneze vreunuia dntre vechii lui camarazi de pe strada Möller 19. Dar nu mai avea pe nimeni căruia să-i fi telefonat.

Nu se gîndea că în momentul acela nici nu avea de unde să dea telefon. Deci, în primul rînd o cameră la hotel și apoi patiseria Elsei Andersson. Asta era situația.

Asta este situația, se gîndi el cînd își dădu seama că trebuia să găsească o cameră la hotel. În orice localitate, oricît de mică ar fi ea, există măcar un hotel.

Ca urmare, Harald Ask îl întrebă pe un tînăr unde era cel mai apropiat hotel și tînărul îl privi lung, de parcă n-ar fi înțeles și apoi îi spuse : Dar a ars pînă la temelie.

Cum ? întrebă Harald Ask.

O știi prea bine, spuse tînărul. A ars complet. Cum mă vezi și cum te văd.

Nu știam, zise Harald Ask.

De unde ești ? întrebă tînărul.

Din Oslo, răspunse Ask.

Fir-ar al dracului, zise tînărul. Încearcă la Sanatoriu.

Și unde e ? întrebă Ask.

La dracu, mai sus, răspunse tînărul arătînd spre vîrfurile unor brazi. Trebuie să iei un taxi.

Unde anume pe Strada Mare e patiseria Elsei Andersson ? întrebă Ask.

Chiar la mijlocul străzii, spuse tînărul. Lîngă primărie. Dar ce vrei să faci acolo. Nu se servește decît cafea. Avem o pizzerie.

Unde aș putea mînca, întrebă Ask.
Oricum nu la Elsa. Are numai prăjituri din ovăz, spuse tînărul. Încearcă la Sanatoriu.
Unde pot găsi un taxi, întrebă Ask.
Avem o stație de taxiuri, spuse tînărul. Dar nu mai e nici o mașină. Singura care exista era în garajul hotelului cînd a ars. Trebuie să telefonezi la Pădurea. Vin ei să te ia. Am să te ajut. Mergem la patiserie și telefonăm de acolo. Te ajut eu.
Bătrînul detectiv pensionar din Oslo îl cercetă acum atent pe tînăr. Erau tineri cu ochi albaștri sinceri și părul blond pe care îi suspecta, însă ochii lui experimentați de detectiv nu-l cercetară bănuitor pe tînăr. Simțea că se putea încrede întru totul în tînărul acesta și el avea nevoie de cineva din aceste locuri izolate pe care să se poată bizui.
Ochii lui observaseră rapid că băiatul purta adidași de o marcă germană. Albi. Adidași albi, pantaloni negri, călcați impecabil și cămașă albă. Fără cravată. Peste cămașă purta un sacou gri-verzui și acesta îi trezi interesul. Avusese și el un sacou asemănător în primăvara anilor treizeci și șase sau treizeci și șapte. Fir-ar al dracului, începea să îmbătrînească.
Oare în ce an aveam și eu un asemenea sacou ? se auzi spunînd.
Poftim ? zise tînărul.
Aveam și eu odată un sacou ca al tău, spuse Harald Ask. Și eu și Knut Sund aveam sacouri ca acesta.
Chiar așa ? se miră tînărul și rîse.
Dar în ce an ? se miră Harald Ask. În ce an ?

Sacoul ăsta l-a cumpărat bunicul meu cînd a împlinit patruzeci de ani, în anul o mie nouă sute treizeci și cinci, spuse tînărul. Mi l-a dat alaltăieri, cînd am împlinit optsprezece ani. Mai exact, eu l-am rugat să mi-l dea. Nu știu de ce. El e la azilul de bătrîni. Am găsit sacoul cînd s-a mutat acolo. Mi-a atras atenția tocmai cînd tata se pregătea să-l arunce. Tata voia să arunce toate lucrurile pe care moșul nu putea să le ia cu el, dar am reușit să salvez sacoul. Așa că de fapt l-am confiscat.
În timp ce tînărul vorbea, detectivul se uita prin jur. Se pare că orășelul se afla pe o pantă care cobora spre un lac și consta numai din această pantă pe care se găseau, o stradă pietruită și scurtă, destul de largă avînd pe o parte calcanul urît al unei clădiri nou construite, care putea fi după părerea detectivului spatele urît al unui magazin universal și pe partea cealaltă cîteva bărăci mari, galbene, de lemn. În sus spre vîrful colinei erau case mici albe înconjurate frumos de verdeață. Desigur că orășelul nu era mai mult decît această colină și strada ce o străbătea și care era probabil Strada Mare.
Deci acesta este Sundan, zise Harald Ask de parcă uitase complet că de fapt întrebase de sacou și că tînărul tocmai îi răspunsese la întrebare.
Lacul se numește Sundan, zise tînărul. Orașul se numește Sundanäs * dar i se spune întotdeauna Sundan.
Pare un orășel plăcut, spuse Harald Ask.

* näs = istm (suedeză).

Orașul nu e chiar atît de mic, zise tînărul ca și cum Ask l-ar fi ofensat. De aici nu se vede mai nimic, dar e mai mare decît pare. Vreau să spun orașul propriu-zis. Comuna * e enormă, dar acum mă refer la oraș. Nu e chiar atît de mic. Să fie al naibii, avem numai comune, nu mai avem nici un oraș.

Îmi aduc aminte precis, zise Harald Ask, că mi-ai spus că activitatea taxiurilor a încetat pentru că a ars un automobil în garaj.

Tocmai automobilul care făcea serviciul de taxi a ars, spuse tînărul. Dar se pot obține mașini. Aproape toți au mașini personale, însă există și taxiuri. Se poate telefona la Pădurea, la Societate. Poate că și Sanatoriul are o stație de taxiuri. Trebuie să aibă. Nu știu precis. Nu sînt de aici. Sînt din Societatea. Din comuna Sundanäs, desigur, dar totuși nu din oraș sau nu din orașul propriu-zis de odinioară. Eu sînt din Societatea. Sînt trei mile pînă acolo.

Tînărul îi arătă în ce direcție.

Detectivul din Oslo privi în direcția indicată și aceasta nu era exact dar aproximativ spre locul unde se ridica clădirea nou construită și care Harald Ask presupusese că este un magazin.

Dar hotelul, întrebă Harald Ask, unde se găsea ?

Acolo, spuse tînărul și arătă în aceeași direcție ca mai înainte.

S-ar putea cumva ca focul să fi fost pus ? întrebă detectivul.

---

* În Suedia, comuna este o unitate administrativă largă cuprinzînd și orașul.

A fost o defecțiune la instalația electrică, zise tînărul. Cine să vrea să dea foc unui hotel vechi ? Tata îi spunea întotdeauna Hotelul Municipal dar se numea Ramses. Fusese renovat recent. A ars pînă la temelie. A fost o nenorocită de defecțiune la instalația electrică.

Nu. Nimeni nu avea nimic cu Hotelul Ramses.

Cînd tînărul îl privi din nou pe fostul detectiv din Oslo constată că stătea de vorbă cu un om în vîrstă. Care nu purta nimic pe cap și avea un păr bogat, frumos periat, aproape alb. Era îmbrăcat într-un impermeabil de culoare albastră, își ținea mîinile în buzunare și nu avea nici un bagaj. Tînărul nu putu să aprecieze ce vîrstă avea. Peste șaptezeci, poate. Apoi îl privi în ochi pe Harald Ask. Pe bună dreptate, i se păru că se uită în două orbite negre adînci și tînărul îngheță.

Ce-o fi văzut omul ăsta, se întrebă tînărul. Ce-o fi văzut ?

Nu puteți fi din Oslo, zise tînărul. Nu vorbiți norvegiana.

Ba da, spuse Harald Ask. Dar profesia m-a obligat să vorbesc suedeza fără greșeală sau accent. Tot fără greșeală vorbesc și norvegiana.

Sînteți actor, zise tînărul bucuros. E clar că acesta este motivul pentru care sînteți aici. O să vorbiți la Bibliotecă. O să recitați versuri împreună cu Jerker Ellam. Mă duc și eu acolo. Am venit în oraș să-l văd pe bunicu dar la șapte voi fi la Bibliotecă să-l ascult pe Jerker Ellam. Va recita versuri. Cum vă numiți ?

Detectivul se gîndea.

Cine dracu e Jerker Ellam? întrebă el.

Fostul actor care călătorește prin țară și recită poezii, zise tînărul. Apare deseori la teve. Joacă și în filme vechi suedeze.

Nu sînteți actor?

Într-un fel, spuse Harald Ask. Adică am fost obligat să fiu, într-un fel.

Cine v-a obligat? întrebă tînărul.

Thomas Ryer, răspunse Harald Ask fără să clipească.

Mergem la patiserie? întrebă tînărul. Cum de știți de patiseria Elsei Andersson? Știți de ea că se află pe Strada Mare dar nu și unde anume. N-ați mai fost pe aici niciodată. Am să vă ajut. Cum vă numiți?

Gribb, spuse Harald Ask. Da, mă cheamă Knut Gribb.

Eu sînt Eklund, zise tînărul. Mi se spune Sită.

III

DECI LA SFÎRȘITUL lui mai o mie nouă sute șaptezeci și cinci, în ultima săptămînă a lunii mai din anul acela, era o vreme călduroasă de vară, cel puțin în ziua cînd beam cîteva cafele espresso duble în Piața Nouă din Stockholm și vorbeam cu tînăra italiancă Paula, tot gîndindu-mă cum să interpretez scrisoarea despre decesul unchiului meu Georg.

Acum, în prima săptămînă din ianuarie, doisprezece ani mai tîrziu, este neobișnuit de rece

și extrem de multă zăpadă și toți cei care n-au murit încă au îmbătrînit cu doisprezece ani. Atît eu cît și Paula. Micul restaurant italian există, încă, dar acum trebuie să stai frumos în local cu paltonul pe tine dacă vrei să bei un espreso dublu. Și sigur că vrei, deși atunci nu mai poți fuma. Însă restaurantul acesta mi-e foarte la îndemînă. Plec de la biroul meu din apropiere, de pe partea cealaltă a pieței, cu pași mari și sînt acolo într-un minut. Nimic nu s-a schimbat. Nici biroul meu și nici micul restaurant italian. Nici Piața Nouă. Nici Paula. Nici eu.

De ce să mă schimb într-un interval atît de scurt?

De ce să povestesc lucruri și întîmplări pe care am încercat să le prezint de atît de multe ori? Nu știu precis.

Avînd sentimentul că lipsește ceva le repovestesc așa cum mi le aduc aminte. Pentru a ajunge la ceea ce cred că lipsește.

N-am știut niciodată ce lipsește de fapt și nu știu nici acum. Dar știu că lipsește ceva.

Și cu acest sentiment încerc să povestesc.

Deci mai am încă micul atelier de reclame din Piața Nouă și el arată la fel ca înainte, ceea ce se poate spune și despre micul restaurant italian.

Acum mă aflu în atelier. Înainte de Anul nou căutînd ceva, ce-o fi fost nu știu, am dat peste niște scrisori vechi.

Printre ele era și scurta scrisoare de la Elin despre moartea lui Georg. I-am recunoscut scrisul Elinei și sub impulsul momentului am băgat-o în buzunar, am plecat de la atelier și am

rugat-o pe Paula să-mi aducă un espresso dublu.

Citesc din nou scrisoarea :

„Îți trimt cîteva rînduri și te anunț că fratele meu Georg a murit. S-a simțit foarte rău în ultima vreme cînd a avut răni deschise la stomac."

Ce s-a întîmplat după aceea ?

Ce s-ar întîmpla acum dacă aș întreba-o pe Paula dacă să mă duc la înmormîntarea unchiului meu sau nu ?

Sînt convins că ea mi-ar răspunde ca atunci. Trebuie să întrebi o tînără suedeză.

Și eu, eu mi-aș spune : Da, o să întreb o tînără suedeză.

Așa am procedat atunci și la fel am să procedez din nou.

Atunci :

În căldura plăcută de mai am făcut agale cei cîțiva pași pînă la birou, întreprinderea mea, cum o numesc, și i-am telefonat Hannei, încercînd să fiu cît mai calm.

Am primit comunicarea că Georg a murit, i-am spus. Ce face Elin. Ce faci tu ?

Așa, tu ești, a zis Hanna.

Da, am spus. Eu sînt. M-am gîndit să vin la înmormîntare.

Noi am crezut că nu vrei să te deranjezi, a zis Hanna.

Am de gînd să vin la înmormîntare, am spus eu. Aveți ceva împotrivă ?

Hanna a tăcut un timp. Apoi a zis : Mă gîndesc să vînd. Am vîndut. Acum poți folosi prilejul să cumperi de la Elin.

Și unde o să vă duceți amîndouă, am întrebat eu. Cine a cumpărat, nenorocitul ăla de fabricant ?

Ne descurcăm, zise Hanna. Eu am vîndut.

Fabricantului, am întrebat eu.

Nu, răspunse Hanna.

Nimeni altcineva nu mai cumpără ferme prin părțile alea, am spus eu.

Ba da, zise Hanna. Nu pierde ocazia. Cumpără de la Elin. Acționează.

Cumpără Skomakarns !

Putem discuta toate astea cînd ne vedem, am zis eu. Vin la înmormîntare. Consider că e de datoria mea s-o fac. Georg a însemnat mult pentru mine. Știi și tu cît au însemnat pentru mine și Ibert și Georg.

Dar la înmormîntarea lui Ibert n-ai venit.

Am amuțit. N-am scos o vorbă cîteva momente. O vedeam pe Hanna în fața mea, cum stătea în bucătăria ei, înaltă, tenace, răbdătoare, dar și mîndră. Nu suferea nici o nedreptate și presupuneam că faptul de a nu mă fi înfățișat la înmormîntarea lui Ibert îl considera ca pe o nedreptate răutăcioasă, îndreptată împotriva ei.

Și Elin ce zice ? am întrebat eu. Vrea să vin ?

Și eu vreau să vii, a spus Hanna. Elin nu se simte prea bine. S-a chircit de tot.

Elin a fost întotdeauna micuță, am spus eu. Îmi amintesc că la început era mică și grasă și mai tîrziu că era mică și slabă. Nu putea să ajungă și mai mică.

Ba da, a spus Hanna. S-a mărunțit și mai tare. Dar ne descurcăm. Nu e cazul nici să te îngrijorezi nici să te deranjezi.

Cum a fost cu Georg, am întrebat eu. A suferit ?

Nu, mi-a răspuns Hanna. A fost foarte tăcut. După ce a împlinit optzeci de ani a devenit tăcut. N-a suferit. Devenise taciturn. Ceva nu era în regulă cu el, așa că a murit. Dar înainte a reușit să-și construiască o vioară.

Ce să facă cu ea ? am întrebat eu.

Nu știu, a răspuns Hanna. Dar stătea în atelier și-și construia vioara. S-a apucat de ea după ce a devenit taciturn.

Cînd e înmormîntarea ? am întrebat eu. Vin și eu.

Încă nu știm, mi-a spus Hanna. Trebuie să telefonezi din nou.

Apoi nu ne-am mai spus multe. I-am promis că telefonez din nou a doua zi.

După aceea i-am telefonat Elinei. Dacă Hanna avea ușa bucătăriei deschisă și ar fi putut să audă apelul telefonului și ar fi avut timp să ajungă să răspundă în cazul că Elin nu-l auzea. Totuși n-a răspuns nimeni deși am sunat suficient de mult ca cineva să poată parcurge o distanță de treizeci de metri.

Apoi am pus receptorul în furcă.

Ultima oară fusesem la Gärdstorp cu cincișase ani în urmă. Am stat atunci numai cîteva ore. Eram împreună cu un prieten care conducea mașina și trebuia să mergem la Göteborg cu o treabă. Închiriasem un automobil și plecasem la drum. Undeva prin Småland, prietenul meu a început să se felicite că era din Stockholm și că nu era nevoit să locuiască în vreo nenorocită de văgăună ca Granna, de pildă, și eu i-am spus atunci că Granna era un exemplu prost pentru ceea ce puteai numi o văgăună.

Cîteva ciori, o stradă principală care e și șosea și pădure, spuse prietenul meu. E o văgăună.

După un timp i-am zis : Acum să faci cum îți spun eu pentru că vreau să beau o cafea ! Cînd o să-ți spun s-o cotești de pe această stradă asfaltată așa să faci. Vreau să beau o cafea adevărată.

E vreo cafenea pe aici ? întrebă prietenul meu.

Vreau să beau cafea de țară. Și tu vrei la fel.

Avem timp !

După aproximativ o jumătate de milă de aici, i-am zis eu, o iei la dreapta. Și apoi să mergi cum îți spun eu.

Sigur, îmi promise el.

Drept care o luarăm la dreapta. Spre nord.

Drumul era bun. Era o zi de vară uscată. Prietenul meu conducea.

După ce am parcurs trei mile și jumătate numai prin pădure, prietenul meu îmi spuse : Unde naiba mergem ?

Dacă mai facem încă trei mile și jumătate, i-am zis eu, se termină pădurea și ajungem într-o mică văgăună de țară, dar ca văgăună este totuși o metropolă. Acolo n-o să bei nici o cafea.

După ce am ajuns la biserica din Sundanäs, i-am spus prietenului meu să meargă pe Strada Mare pînă la stația de benzină și să-mi urmeze apoi calm indicațiile.

Îmi promise. Dacă i se îngăduia să oprească și să facă plinul. Preferabil să cumpere cîteva bidoane de benzină în plus.

I-am îngăduit.
Acum o iei pe drumul cu pietriș, i-am zis eu arătîndu-i pe unde. După vreun kilometru sau cam așa ceva ajungem la un drum mai îngust unde se află un indicator. Mergi încet.
Și astfel am ajuns la indicatorul pe care scria : Pădurea cca. 32 km.
Ăstuia trebuie să- fac o poză, îmi spuse prietenul meu. Un indicator care să arate spre pădure și pe care să scrie Pădurea. Ce dracu altceva să scrie !
Indicatorul arată cît e pînă la biserica din Pădurea, zisei eu. Biserica e în sat. La început mergem în sat.
Am mers prin pădure și am ajuns la biserică.
Acum o iei prin stînga bisericii și pe un drum și mai îngust și mai mergi încă o milă și jumătate.
Prietenul meu privi biserica. Așa deci, asta e biserica din Pădurea, spuse el cu precauție.
Apoi făcu după cum îi spusesem. Parcurse bucata de drum respectivă și se opri.
Și acum ? întrebă el.
Acum o iei ușor, spusei eu. Trebuie să urcăm drumul ăsta de pădure din față.
Asta e o potecă de pădure, zise el.
Nu, spusei eu. Este drumul național. Te-ai zăpăcit.
M-am zăpăcit, zise el.
Eu nu, i-am spus eu. Sînt acasă. Sînt aproape acasă.
Așa că pornirăm cu mașina pe drumul de pădure și după un kilometru i-am spus : Gata, aici ne oprim. Restul îl facem pe jos.
Restul cui ? întrebă el.

Restul drumului, răspunsei eu. Ne aflăm la extremitatea Pădurii. Aici sînt fermele mărginașe. Nu se cade să descindem din automobil ca niște snobi.
Am mai parcurs pe jos încă o jumătate de kilometru prin pădure și am ieșit chiar la grajdul de vite de la Gärdstorp.
Ne-am dus și am ciocănit la Skomakarns.
Acolo ni s-a servit cafea în salon.
Am băut cafeaua. Hanna și Ibert, Georg și Elin, eu și prietenul meu.
A fost ultima oară cînd l-am văzut pe frumosul meu unchi cu părul alb, Georg. Începuse deja să fie făcut. Ibert se plîngea de unele dureri și avea să tacă definitiv abia în anul următor. Elin se făcuse micuță. Hanna era ca de obicei. Se pare că nimic n-o atingea pe Hanna.
Hanna era înfuriată. La Fallet nu mai locuiește nimeni, spuse ea și arătă înspre pădure, pentru ca prietenul meu să înțeleagă despre ce vorbea. Surkärret e pustiu, zise ea arătînd spre o mică porțiune cu turbă și spre pădure. Iar mai încolo, spuse ea, e Hökåsen, unde mai locuiește cineva numai vara. Arătă spre un gard de piatră. Prietenul meu încuviință din cap.
Mă uitam la Ibert. Nu era atît de bătrîn ca Georg, dar părea mai uzat. Sau mai epuizat, pe măsură ce Hanna îi arăta prietenului meu diferitele direcții în care se aflau gospodăriile unde nu mai locuia nimeni.
Ibert avea pe cap căciulița lui de sport. O purta întotdeauna. Și în casă, și afară. Și eu fac la fel. E o moștenire de la Gärdstorp. Și nu

de la Åsöbergen, cum se încearcă să se lase impresia uneori.

A fost ultima oară cînd l-am văzut.

Cam atît s-a întîmplat atunci. Eu și prietenul meu am plecat în cele din urmă. Ne-am luat rămas bun, am mulțumit pentru cafea și ne-am dus la mașină.

Prietenul meu devenise tăcut.

La intrarea în Göteborg, mi-a zis : Ce dracu fac oamenii ăștia la margine de pădure, la marginea Pădurii ?

Nimic, am spus eu. Se descurcă.

Nu stînjenesc pe nimeni.

IV

DACĂ MAI EXISTĂ în țara noastră un local atît de intim ca o mică patiserie doar cu cinci mese pentru cel mult douăzeci și două de persoane (în cazul că ar fi fost plină complet), unde să se servească numai cafea fiartă, slabă și prăjituri de casă din ovăz, să aibă perdele în carouri alb cu albastru la cele două ferestre, ghivece cu mușcate așezate pe un piedestal alb într-un colț și un lucru atît de demodat precum cîteva muște banale, această patiserie este proprietatea Elsei Andersson. Ea ocupă parterul unei case albe din lemn, cu un nivel, construită probabil cîndva pentru o croitoreasă cu magazin de mercerie care, ca și Elsa, locuia la etaj și avea prăvălia la parter.

Dacă mai există o asemenea patiserie, atunci ea se găsește pe Strada Mare, într-un oraș foarte mic sau în localitatea principală dintr-o comună importantă. În asemenea mici localități principale sau orașe, pentru că se numesc totuși orașe, Strada Mare duce întotdeauna de la stația de benzină pînă la biserică. Străzile transversale fie coboară spre vreun lac, fie urcă spre înălțimi și vîrfuri de pădure iar două drumuri, unul spre stînga și altul spre dreapta, duc în afara orașului. O străduță transversală coboară drept spre o gară abandonată, din cărămidă roșie și turnulețe de culoare verde pal. În spatele gării se găsește lacul mic, care strălucește dacă vremea e frumoasă la sfîrșitul lui mai, iar de cealaltă parte a lacului se vede o zonă de vile și sere mari, pentru că acolo se află grădini de zarzavat. Așa trebuie să fie. Toată zona de vile și grădinile de zarzavat vor dispărea firește pe măsură ce se va construi cu timpul o autostradă. Nu e obligatoriu ca Strada Mare să rămînă de circulație ci poate fi și stradă pietonală. Atunci căsuțele de pe Strada Mare vor putea fi demolate pe ici-colo pentru a se contsrui o *bancă, un magazin Domus* sau o filială IKEA *

Așa trebuia să fie. Oricum, așa era în Sundanäs. Zona de vile care se vedea de cealaltă parte a lacului se numea Näset. Ea nu făcea parte din ceea ce se chema oraș.

---

* Lanțuri de supermagazine

Orașul era Strada Mare și cîteva străzi transversale. Pe Strada Mare se află undeva o piațetă cu o primărie, o poștă, o secție de poliție și în frumoasa casă albă cu un nivel, o construcție distinsă din lemn, e patiseria Elsei Andersson. O patiserie foarte nerentabilă, dar ce importanță are asta cînd Elsa Andersson era văduva fostului șef al poștei de la o răspîntie nu prea îndepărtată din parohia *Societatea*, și cît se poate de înstărită! Are acum cincizeci și cinci de ani. Șeful poștei era cu treizeci și doi de ani mai mare și cînd s-a căsătorit cu Elsa avea treizeci de ani iar tipul șaizeci și doi. Îl ghicise că avea bani și că o să crape repede și ghicise cît se poate de corect. Voia cu orice preț să ajungă la oraș. Și voia neapărat o patiserie a cărei stăpînă să fie.

Și a fost într-adevăr.

Elsa Andersson arăta foarte bine. Blondă, rotunjoară și cu obrajii ca mărul amintea, cînd era în acțiune, de supracoperta unei cărți groase de bucate de pe vremuri, tipărită în o mie nouă sute douăzeci și unu. Așa arăta. Dar nu prea avea ochi albaștri. Erau verzi.

Era proprietara patiseriei de douăzeci și unu de ani. Servea numai cafea și prăjituri de ovăz și la o solicitare specială putea servi și un sandviș cu brînză.

Pe bună dreptate, era foarte mîndră de patiseria ei.

Se născuse și crescuse într-o gospodărie mică și săracă situată în pădure și a mers pe jos multe mile la vremea ei, numai ca să învețe să citească. După ce a învățat să citească a

plecat de acasă și s-a angajat la șeful de poștă ca fată în casă. Asta ca un prim pas în drumul spre oraș. Și după cum s-a spus, mai tîrziu a ajuns la oraș. N-a privit niciodată în urmă. Nu era cîtuși de puțin sentimentală în ce privește casa în care a copilărit și nu s-a mai întors niciodată pe acolo.

Acum locuia în oras. Ieșea din cînd în cînd pe Strada Mare și mergea spre biserică sau stația de benzină, în funcție de unde trebuia să se ducă, la poștă sau la bancă. Avea patiseria ei. Acolo se simțea bine. Acolo își petrecea vremea.

Și sigură că avea clienți.

Deși în momentul de față numai unul.

Dar acesta nu era oricine. Tocmai atunci se afla în patiserie nu mai puțin decît, la timpul său, marele și foarte aclamatul prim amorez al filmului suedez, Jerker Ellam. Nu chiar atît de aclamat în zilele noastre ca prim amorez, dar oricum bine cunoscut de la radio și teve și firește chiar din vechile flime suedeze prezentate la televiziune, dar în acest din urmă caz trebuia să știi dinainte că e vorba de el.

Jerker Ellam se pensionase și trecuse bine de șaptezeci, însă era bronzat, avea o mină sănătoasă și încă mult șarm. Se spunea că se pensionase pe motiv de boală, și că cea mai mare parte a anului locuia în Sudul Spaniei. Primăvara revenea totuși întotdeauna acasă și călătorea prin țară la biblioteci, școli, spitale, închisori și alte case de nebuni și recita poezii. De preferință poeziile pe care le scrisese el însuși. Spunea că face asta pentru că își iubește țara și voia s-o vadă de la sud la nord

în fiecare an. Probabil că era adevărat. Dar probabil că nici nu avea destui bani, cît i-ar fi trebuit. Recita poezii pentru că își iubea țara și poeziile pe care le recita, dar avea și nevoie de banii pe care îi scotea din asta.

Acum ședea la o masă și încerca să rezolve cuvintele încrucișate din revista Lumea femeilor, mestecînd o prăjitură de ovăz. Arăta de-a dreptul șic cu părul vopsit negru, bronzat și în puloverul col roulé argintiu. Dintr-un principiu greu de înțeles purta întotdeauna pulovere pe gît, argintii sau albe. Se potriveau în orice situație și la toate sacourile. Cămașă și cravată nu purta niciodată. Avea un trecut foarte proletar. Uneori, cînd ajungea la acest subiect și recita poezii, devenea supărător de proletar, în sensul că totdeauna își plasa copilăria în apropierea orașului sau localității pe care le vizita, în locul cel mai pustiu și arid pe care ți-l puteai imagina. În realitate era fiul unui director de studii de la un liceu din Västervik și de fapt nu se confruntase cu greutățile vieții. Citise însă despre ele. Era social-democrat și să fie al dracului dacă ascundea acest lucru.

Elsa Andersson îl privea. Rîse. Rîdea de propria ei sfiiciune. Să-l roage sau să nu-l roage să-i scrie cîteva cuvinte în cartea de onoare a patiseriei, pe care o cumpărase în urmă cu ani, dar nu i se ivise niciodată prilejul să roage pe cineva să-i scrie ceva în ea? Jerker Ellam era pur și simplu cea mai vestită personalitate care intrase vreodată în patiseria ei.

Să îndrăznească?

O cunoașteți cumva pe domnișoara Frideborg, întrebă pe neașteptate Jerker Ellam. Yvonne Frideborg?

Sigur că o cunosc pe Yvonne, spuse Elsa Andersson.

Te poți bizui pe ea? întrebă Jerker Ellam. Cînd își dădu seama că Elsa Andersson nu știa ce să spună se apucă din nou de cuvintele sale încrucișate.

Că doar ce putea să spună Elsa Andersson? Sigur că o cunoștea pe micuța Yvonne Frideborg. Dar, din cîte o știa Elsa, Yvonne nu putea să aibă mai mult de șaptesprezece ani. De ce oare întrebase renumitul actor dacă se putea bizui pe o fată de șaptesprezece ani, cu părul roșu aprins, o frizură ciudată și neglijent îmbrăcată? Ei, poate nu chiar neglijent, dar într-o zi Elsa Andersson o văzuse că purta un ciorap roșu și unul albastru. Nici o fată decentă nu umblă cu un ciorap roșu și unul albastru. Sau mai bine zis, niște părinți onorabili nu permit așa ceva. Sau nu ar trebui să permită.

Jerker Ellam își consultă ceasul.

E cert, spuse el. Nu te poți bizui pe domnișoara Frideborg.

Cum așa? întrebă Elsa Andersson.

Nu cred că mai vine, zise Jerker Ellam. Mai este vreo patiserie pe Strada Mare?

Nu, răspunse Elsa. Sigur nu mai este.

Ar fi trebuit să fie deja aici, spuse Jerker Ellam. Ora se respectă, asta se învață la timpul său.

Trebuia deci să o întîlnești aici, zise Elsa încet.

Așa a promis, spuse Jerker Ellam. Așa mi-a spus cînd mi-a dat telefon. Încerc întotdeauna să fiu amabil.

Care va să zică fetița Frideborgilor a îndrăznit să-i telefoneze marelui Jerker Ellam și să-și dea întîlnire cu el, la patiseria ei, adică a Elsei Andersson.

Elsa Andersson cugeta.

Mai vreți puțină cafea ? întrebă ea.

Nu știu, zise Jerker Ellam. Mai aștept puțin. Trebuie să vină.

Mi-a telefonat, spuse Jerker Ellam. Părea tînără. Sînt întotdeauna amabil cînd e vorba de jurnaliști. În special cu cei tineri. Dar ce dracu, să vină la ora stabilită.

Dar nu cred că lucrează la ziar, zise Elsa Andersson.

Ba da, spuse Jerker Ellam. Am vorbit cu redactorul șef. I-am promis că-i acord un interviu domnișoarei Frideborg. Dacă o doamnă tînără îmi telefonează și mă roagă să-i acord un interviu atunci verific dacă doamna respectivă e într-adevăr ziaristă.

Poate că nu și-a însușit încă disciplina de ziar.

Ia uite, se gîndi Elsa Andersson. Yvonne lucra la ziar. Ei și. Trebuia neapărat să caute și să aducă cartea de onoare. Și să-i ia un autograf. Sau, dacă nu îndrăznea să-i propună ea, s-o roage pe Yvonne să-i ceară un autograf. Trebuia să se ducă neapărat să caute cartea de onoare.

Închipuie-ți : Jerker Ellam se afla în patiseria ei și urma să i se ia un interviu. Asta

însemna că va fi și fotografiat tot în patiseria ei.

Elsa Andersson își și imagina fotografia mărită și înrămată a lui Jerker Ellam atîrnînd în locul tabloului căprioarei, cu dedicația : Elsei de la Jerker Ellam. Mulțumesc pentru cafea ! Așa ar trebui. Ceva în genul ăsta.

Păcătoase muște, zise Jerker Ellam.

În momentul acela se deschise ușa și Elsa Andersson îl văzu pe tînărul Sită Eklund ținînd ușa deschisă pentru cineva și Yvonne Frideborg intră în fugă. Se duse țintă la Jerker Ellam, care se ridică.

Vă rog nespus de mult să mă scuzați, zise Yvonne. Dar mașina fotografului a rămas în pană. Am alergat o jumătate de milă. În dimineața asta am mai avut o sarcină de serviciu. Îmi pare rău.

Ia loc domnișoară Frideborg, spuse Jerker Ellam. Liniștiți-vă, avem timp. Se rezolvă.

Ne mai dați o ceașcă de cafea ?

Tînărul Eklund rămăsese la ușă, pe care o ținea deschisă și Jerker Ellam îi spuse prietenos : Închide ușa, tinere. Să nu mai intre și alte muște.

Apoi văzu că tînărul îi ținea ușa deschisă unui bărbat în vîrstă, într-un balonzaid.

Scuzați-mă, zise el. După aceea se întoarse spre domnișoara Frideborg și îi spuse că putea să înceapă să-i pună întrebări. Să nu-i fie teamă să întrebe. Orice început e dificil.

Înțeleg că sînteți nouă în profesie, zise el.

Așa e, spuse domnișoara Frideborg.

Bună Elsa, zise Sită. Am întîlnit un străin care are nevoie de ajutor. Trebuie să dăm cîteva telefoane.

Apoi se uită la frumoasa Yvonne, pe care o plăcuse întotdeauna, mirîndu-se cine putea fi moșul cu care stătea la taifas. Ea îl văzuse doar, putea să-l salute.

Aceasta este patiseria Elsei Andersson, spuse Sită. În fața o aveți pe Elsa însăși. La masă stă Yvonne Frideborg și...

Jerker Ellam, zise Jerker Ellam.

Și eu sînt Knut Gribb, spuse Harald Ask.

E din Norvegia, zise Sită. Trebuie să telefonăm la Sanatoriu. Nenorocitul ăla de hotel a ars, nu.

Sînteți norvegian, întrebă Jerker Ellam.

Da, răspunse Harald Ask.

Jerker Ellam se ridică. Recită în norvegiană :

În strada Möller nouăsprezece
Veghează-ai noștri neîncetat.
În luptă pentru libertate
Ei viața și-au sacrificat.

Harald Ask își ridică cu precauție privirea și se uita și parcă nu se uita la Jerker Ellam.

Te salut frate, spuse Jerker Ellam.

Harald Ask încă nu se uita la actorul suedez. Asculta. Vocea acestuia aducea a ceva cunoscut.

Thomas Ryer, se gîndi el.

Thomas Ryer era singurul care putea fi atît de obraznic să se dea drept actor suedez și la fel ca și el însuși să vorbească excelent suedeza. Și norvegiana.

Mulțumesc, zise Harald Ask timid.

Rămînem să bem o cafea, nu ? îi spuse el apoi lui Sită.

V

DUPĂ CE MI-AM PIERDUT orice speranță de a o mai găsi pe Elin am rămas multă vreme la birou privind în gol.

Biroul se potrivește de minune să stai și să privești în gol. Este o fostă sală de clasă, cu podeaua acoperită de linoleum, cu pereți albi și trei ferestre. Anume construită pentru a sta și privi în gol, cum sînt toate sălile de clasă. Din cînd în cînd sună cîte cineva și mă întreabă dacă am vreo ideea bună, dar nu am niciodată idei bune. Însă pot face un proiect de reclamă, la comandă, cînd mi se dă vreo idee. Dacă telefonează cineva și mă întreabă dacă pot desena un animal micuț și nostim nu sînt în stare, dar dacă mă roagă să desenez, de exemplu, un porc simpatic, asta pot. Cînd mi se cere un animal nostim, aș putea, nu, să propun un porc. Dar nu e treaba mea. E treaba celui ce-mi face comanda să-și aleagă animalul pe care îl dorește.

Așa că nici nu prea am mult de lucru.

Stau și privesc în gol.

După ce am vorbit cu Hanna și după ce am încercat în mai multe rînduri să prind la telefon Skomakarns, încît Hanna ar fi putut să răspundă ea dacă ar fi vrut, am stat privind în gol neobișnuit de mult timp.

Locuiesc acolo, deși se spune că nu am voie. Am auzit că cineva i-a spus-o cuiva. Mie nu mi-a spus încă nimeni nimic despre asta. Și nici despre altceva.

Tu ai casa ta, îmi zisese Hanna.

Da, Hanna, am casa mea.

Stau cu căciulița de sport pe cap, ca Ibert, și privesc. Așa cum stătea el duminicile pe zidul de piatră și privea în gol. Sau cum stătea ascuns în celelalte zile pe vreun buștean și privea. La turbărie, la loturi, în mlaștina de lîngă transformator, în grajd, în fînărie, în magazia de lemne și uneori chiar în pădure.

Hărnicia nu se poate concepe fără momente de odihnă completă. Altfel e apăsător să-l simți pe Martin Luther încontinuu pe urmele tale.

Și eu am moștenit hărnicia, să nu creadă altcumva.

Hărnicia, mulțumirea și credința că totul durează la infinit, amin. În orice caz nu există altă soluție.

Dacă munca și odihna nu sînt soluția.

Ca să reușești în viață există o altă cale. Afacerile!

Banii nu sînt o soluție dar o cale ca să prosperi. Dacă crezi în asta trebuie să faci afaceri. Să cumperi și să vinzi.

Fac și eu uneori afaceri. Cunosc o mulțime de lucruri despre cărți. Cutreier anticariatele și descopăr cîte ceva. Cumpăr ifetin cite o carte, poate neînsemnată, pentru că știu în ce parte a țării pot să vînd această carte aparent neînsemnată și să obțin eventual de zece ori mai mult. Cumpăr rarități deosebite de la anticariate care nu se pricep la rarități deosebite și le vînd unor colecționari care le apreciază. Ai nevoie de cunoștințe și răbdare, dar cîștig bani.

Și este ceva care se moștenește. Simțul meu pentru afaceri este moștenit. Nu are nici o

legătură cu Martin Luther, l-am moștenit de la bunicul sau de la stră-străbunicul meu.

La Gärdstorp, la marginea parohiei care se numește Pădurea, se află, dacă treci pe lîngă un arbore de zadă și mai cobori cîteva sute de metri spre nord, un transformator și chiar aici la transformator e locul unde Pădurea se învecinează cu alte două foste parohii, care acum fac parte din comuna Sundanäs, una se numește Societatea și cealaltă Loturi. În parohia Loturi s-a născut tatăl meu, la o fermă țărănească răscumpărată de la stat și care se numea Hökåsen.

Hökåsen era mai lăturalncă decît Gärdstorp, în parohia în care aceasta din urmă se afla, dacă prin lăturalnic se înțelege a fi destul de departe de biserică, și chiar de școală.

Bunicul meu fusese negustor ambulant și călătorea mult prin district. Pentru el nu existau granițele parohiilor. Un negustor ambulant și un om de afaceri adevărat trebuie să se ridice deasupra oricărei frontiere.

Tatăl meu a avut nouă frați și patru surori, toți cu un simț moștenit pentru afaceri.

Tatăl meu visa să aibă un magazin sătesc, un vis care avea să-l ducă departe de Loturi. Pentru început la prima răspîntie, apoi la o răspîntie mai mare în Societatea, după un timp la Sundanäs și apoi drumul a fost deschis spre bani mulți la Stockholm. Dar s-a întîmplat ceva care l-a făcut să ajungă pe strada Duvnäs, în cartierul proletar Södermalm din Stockholm.

Unde am ajuns și eu.

Și mama.

Poate că am mai mult în comun cu Paula de la micul restaurant din Piața Nouă decît s-ar putea crede. Amîndoi sintem copii de imigranți.

Indiferent cu ce s-ar fi ocupat tatăl meu era negustor trup și suflet. Cînd uneori nu era în formă și nu avea de lucru primea orice muncă, dar tot negustor rămînea.

A dovedit acest lucru învățîndu-mă de mic cum să fac un cornet. Nu te puteai numi comerciant dacă nu erai în stare să faci un cornet.

Viitorul și bunăstarea depindeau de abilitatea de a confecționa un cornet, a-l umple cu ceva și a scăpa de el. Nimic mai mult decît atît.

Nu marfa ci ambalajul merită efortul.

Ești ceea ce ești. Și ești ce ai ajuns să fii.

Da, Hanna, eu am casa mea.

Hanna vînduse.

Cui ? Cine dracu putea să-și imagineze că s-ar fi găsit măcar un sezonist interesat în căsuța ei, ca locuință de vară ?

Și eu să cumpăr deci Skomakarns. Și cu cine să mă învecinez ?

Și ce să fac cu o asemenea căsuță.

În zece ani Gärdstorp o să crească în valoare din nou. Eram sigur.

De ce nu mi s-a oferit să cumpăr și Gärdstorp și Skomakarns ? Și unde aveau de gînd să se ducă, Hanna și Elin ? Nu le puneam o asemenea întrebare. Mă întrebam doar eu însumi în timp ce priveam în gol.

Dacă Hanna și Elin ar fi fost în siguranță aș fi cumpărat Gärdstorp cu terenul aferent și

cele două hectare ale Skomakarns, aș împrejmui cum se cuvine cei douăzeci și opt de acri pe care le au în total și aș declara zona interzisă pentru particulari.

Nimeni, nimeni, absolut nimeni nu mai avea ce căuta acolo.

Cui să-i telefonez ? Trebuia să aflu mai mult. Nu numai despre înmormîntare. Trebuia să aflu de ce au vîndut Gärdstorp și nu Skomakarns, care se găsea chiar în mijlocul Gärdstorp-ului originar.

De ce devenise Elin atît de mică ?

Și cît de mică ?

Cizmarul din Sundanäs fusese unchiul meu. Murise dar avea un fiu. Ce se întîmplase cu el nu știam.

Cizmarul din Näset fusese și el unchiul meu. Murise. Avea doi copii. Ambii muriseră. Nu împliniseră nici măcar patruzeci de ani. Și nici cele două surori ale mele n-au atins această vîrstă. Am mai fost și înainte la înmormîntări.

Totuși nu neinvitat. Mi s-a spus să vin.

Acum, pentru Georg, nu trebuia să mă deranjez. De ce nu mi s-a spus să vin ?

Ar trebui să mă duc ?

Totuși !

Să întreb o tînără suedeză. O fată.

Deoarece Elin devenise atît de mică, poate că trebuia să întreb o fetiță.

În ziua aceea frumoasă de mai din acel an aveam o fiică de nouă ani.

Annika.

Nu fusesem căsătorit cu mama Annikăi din cauză că ea n-a vrut să se căsătorească cu

mine. A vrut să se căsătorească cu altcineva cu care s-a și căsătorit. A dorit totuși s-o aibă pe Annika și cel cu care s-a căsătorit a vrut și el acest lucru.

Mențineam unele legături atît cu Annika cît și cu mama ei și tatăl ei vitreg. Nu era nici o problemă în privința asta.

I-am telefonat tatălui vitreg al Annikăi, care, fiindcă veni vorba, conduce un birou important de anunțuri și din cînd în cînd îmi dă cîte ceva de lucru. Uneori mă sună și mă întreabă numai ce mai fac sau îmi vinde cîte un pont despre unde aș putea găsi eventual o carte pe care știe că o caut.

Îl cheamă Kurt. I-am telefonat lui Kurt, spunîndu-i : Am de gînd să fac un drum la niște rude în vîrstă care locuiesc pe lîngă Göteborg. Sînt bătrîni și abia se mai țin și m-am gîndit să-i văd și să le strîng mîna. Așa în glumă. Numai vreo săptămînă. Crezi că Annikăi i-ar face plăcere să meargă și ea ?

Te duci la țară, nu ? întrebă Kurt.

Da, i-am zis eu. Crezi că ar amuza-o și pe Annika ?

La țară e întotdeauna interesant, a zis Kurt. Vaci, porci, cai și aer curat. Cred că e interesant.

Da, am spus eu. Dacă tot trebuie să mă duc ar putea să meargă și ea. Dacă vrea, bineînțeles. Poate vorbești tu cu Annika.

Mama ei s-ar putea să aibă rețineri.

Personal cred că e o idee strălucită, zise Kurt. Știi, acolo unde ne ducem noi vara, vezi vacile numai în niște nenorocite de remorci trase de tractoare. Nu mai sînt țăranii de odinioară, care lucrau la cariere de piatră și o duceau greu. Îți pot aproape garanta că Annikăi o să-i placă să vadă cum e cu adevărat la țară. Vreau să spun undeva unde să nu fie exploatări mari și mizerabile. Unde vacile ies la păscut și oile mestecă iarba, porcii grohăie și cîte un moșneag amărît taie lemne în pădure. N-avem ce să mai vorbim. O să meargă. Școala nu s-a terminat încă, dar se poate aranja.

Deci te ocupi tu de asta, am spus eu.

Sigur că da, zise el.

Dacă Kurt promite că se ocupă de ceva atunci o face sigur.

Și cu mine cum rămîne ?

Îmi făceam socoteala că dacă plec împreună cu Annika cel mai bine ar fi să dormim la hotel în Sundanäs și să mergem cu taxiul pînă la Gärdstorp în fiecare dimineață și să încercăm să le ținem de urît Hannei și Elinei cît putem de bine în cursul zilei iar apoi să ne întoarcem din nou la hotel. Annika putea să se întîlnească cu unele rude de-ale mele și să-și aducă aminte mai tîrziu de ele, dar poate că nu era cazul să le deranjez mai mult pe bătrîne. Dacă stăteam la hotel nu mai erau obligate să ne invite la micul dejun, la cină sau să ne pregătească paturile să dormim.

S-ar putea ca Annika să se plictisească rău stînd numai pe scaun — că ce poți să faci cînd tăifăsuiești cu niște babe ?

Am telefonat la informații și am obținut numărul de telefon al hotelului Ramses din Sundanäs. Dar acolo nu răspundea nimeni.

Am telefonat din nou la informații, de unde mi-au spus că habar n-au de ce nu răspunde numărul. Că nu mai există alt hotel.

Că singura soluție era să mai sun. Poate că în momentul acela era aglomerație și nu mai aveau timp să răspundă la telefon. Auzi, aglomerație în Sundanäs !

Atunci m-am hotărît s-o sun pe Elsa.

Am o vară din partea tatălui care se numește Elsa. Are o patiserie. Patiseria Elsei Andersson.

Am format numărul Elsei.

VI

HARALD ASK se așeză discret și cu băgare de seamă la o masă pe colț din patiseria Elsei Andersson. Rămase cu balonzaidul pe el și își aprinse o țigară. Stătea cu spatele la Jerker Ellam și la Yvonne Frideborg.

Se gîndea.

Sită Eklund, dimpotrivă, nu se gîndea. Fără nici un fel de sfială se dusese și dăduse mîna cu Yvonne și-l salutase de asemenea și pe marele actor Jerker Ellam. Acesta din urmă nu era important pentru el. Pentru el era importantă Yvonne.

Sită știa că Yvonne lucra la ziar și că voia să ajungă ziaristă, așa că nu se dusese să o salute cu intenția de a deranja. O făcuse pentru a se uita mai îndeaproape la actor și pentru a constata că, în ciuda șarmului său vestit, era totuși prea bătrîn pentru Yvonne.

Și totuși nu era sigur.

Apoi comandă cafea și prăjituri și se așeză în fața celui pe care îl știa drept Knut Gribb.

Ask vru să-i ofere o țigară, dar el refuză.

Sită stătea în așa fel încît putea s-o supravegheze atît pe Yvonne cît și pe distinsul actor.

Harald Ask era tocmai pe punctul de a *spune* ceva, sau poate Sită Eklund sau poate domnișoara Frideborg sau chiar gazda intenționa să spună ceva. Greu de știut. Oricum nimeni n-a mai spus nimic. Acum vorbea Jerker Ellam.

Și vorbi astfel :

Un lucru să-i fie clar domnișoarei Frideborg, și anume că eu îmi iubesc țara. Îmi place să călătoresc de la Ystand, în sud, pînă la Haparanda, în nord, în lung și-n lat, cînd aici, cînd în altă parte, să recit și să învăț. Știi cu școala nu termini niciodată, mereu ai de învățat. Toată viața trebuie să mergi la școală. Sînt extrem de bucuros mai ales cînd revin pe aceste meleaguri ale copilăriei mele. Aici am crescut, în pădurile întinse de pe dealurile din nordul acestui frumos oraș. Aici mi-am făcut educația.

Tatăl meu a avut de timpuriu nevoie de ajutorul meu, pentru că noaptea făcea mangal și ziua fierbea smoală și cît eram de mic aveam grijă să nu ia foc cuptorul de mangal și ca smoala să fie potrivit de neagră. Erau vremuri grele, micuță domnișoară, nu zile dulci ca în luna de miere. Erau zile de sare. Carnea de porc americană era numai sare și sare punea omul în cafea. De zahăr nici vorbă. În vremurile alea trebuia să te descurci cum

puteai și se întîmpla ca mîncarea să nu ne ajungă iar apa abia să se prelingă în vreun șanț. Întunericul și frigul ne însoțeau pretutindeni și numai ce te prindea somnul că trebuia să-i dai apă calului sau s-o mulgi pe Joiana de cu noapte, la patru în zori. Asta însemna să sari din culcuș pe la trei și jumătate, sau cam așa ceva, să încerci să aprinzi focul în vatră ca să aibă bunicul apă de cafea și ciorapi uscați cînd se scoală. Putea să pară ursuz și aspru dar în pieptul lui bătea o inimă de cărbunar. Tata muncea cu ziua la Hamiltoni și mama trudea la una din marele turbării și căra turbă. De pantofi nici nu putea fi vorba. Puteai oare să spui că ai picioarele sensibile cînd striga bunicul să-i aduci cleștele de zimțuit ferăstrăul sau cînd venea controlorul alergînd prin pădure să verifice cît de grasă e smoala? Și dacă era ceva ce nu-i convenea trebuia să te ascunzi dacă nu voiai să simți mînerul de la seceră pe spinare. Dacă punea mîna pe tine luai o scărmăneală zdravănă și seara trebuia să înveți catehismul. Sînt social-democrat de la vîrsta de trei ani și jumătate. Eu am văzut nedreptățile. Am văzut ce a avut de dus poporul ăsta pe umerii lui amărîți. Jugul, de exemplu. Luai jugul și te duceai să aduci apă de la rîu dacă ți se poruncea. Și să fie sigură domnișoara că ți se poruncea. Cine-și închipuia atunci că oamenii de aici din pădure aveau să ajungă vreodată să decidă asupra soartei lor și cu pantofi în picioare să se ducă la localul de vot și să voteze împotriva nedreptăților! Nimeni, nimeni. Bunicul ducea plutele cu lemne pentru Companie, ziua și

noaptea, și nu se punea problema să ai sîmbete libere. Duminicile erau zile de rugăciune dar trebuia să păzești și cuptorul de mangal. Smoala putea să dea în foc. Trebuia să fii cu ochii în patru. Cînd nu aveai de supravegheat cuptorul cu smoală se găsea oricum ceva de făcut în gospodărie. Pentru că pe vremea aia era oricînd nevoie de tine să faci ceva. Într-o zi la seceră, în altă zi cărai snopii la uscat. Mama muncea la turbărie și tata rînea în grajdurile moșierului. Își rupea șalele de muncă. Cot la cot oamenii împingeau la plug și arau. Încovoiați spre pămînt. Un pămînt care nu rodea nimic. Nimic. Puținul care-l dădea era necesar pentru sămînță. Se culegeau poame și conuri. Fructe și măceș și toate roadele pădurii, că imediat te trezeai că vine iarna cea lungă. Și totuși pot să afirm că niciodată n-am fost mai fericit ca atunci cînd eram pe aceste biete meleaguri, n-am cuvinte să mă exprim mai frumos. Mașina de tocat paie mergea întruna, zi și noapte, iar cînd supravegheai mașina trebuia să scoți turbă. Niciodată nu aveai o clipă de răgaz, să răsufli puțin. Nu știu să ne fi jucat și noi vreodată ca alți copii. Puteam numai să ne dăm frîu liber fanteziei și asta m-a ajutat de multe ori pe scenă. Da, așa e, puteam să visăm. Ni se permitea, pentru că nu te vedea nimeni. Dacă n-am fi avut parte nici de asta ar fi fost prea sumbru. Da, prea sumbru. Îmi curgeau de multe ori lacrimile cînd lucram la întinsul sîrmei sau cînd stăteam în genunchi în magazia unde se făcea bere și se aprindea vatra. Toți eram frînți de oboseală.

Unii se întindeau direct pe țarină iar alții învățaseră să doarmă în picioare sprijinindu-se în furcă. N-aveai liniște, căci gardurile erau șubrede și bufnițele și țînțarii și alte drăcovenii, că nu le pot spune altfel, ne mușcau pe unde ne strîngeam și noi copiii de țigan să înoptăm. Noi copiii de smolari eram de condiție joasă, ca țiganii și iugoslavii. Fără nici o deosebire. Da, și bărbații și femeile erau tratați ca turcii. Mama mea plîngea în picioare pe turbă iar în jur iarba — neagră și tufele de mure înfloreau nestăvilite — era vremea să te așezi și să pregătești malțul. Mereu era cîte ceva de făcut. Grăpam și făceam năvoade. Era minunat. Uneori viața aceasta printre atîtea pietre, vaci aftoase și cai bătrîni bolnavi de gurmă avea o oarecare gingășie, de parcă ar fi existat o poezie în toată mizeria aia. Atunci, în vremea aceea, era la noi cum e acum în așa-numita lume a treia. De aceea sînt eu împotriva războiului. Împotriva înarmărilor și a exodului marelui capital. Îți vine să crezi că se vrea să se treacă sub un văl de tăcere toată această mizerie despre care v-am vorbit, toată sărăcia în care trăiam, dar nu e bine. Vremurile acelea trebuie scoase la lumină. Atunci și acolo, adică aici, s-au născut bărbații și femeile care s-au ridicat mai tîrziu împotriva oligarhiei și au biruit. Tatăl meu și Hjalmar Branting * munceau și făceau agitație în spatele fiecărei vînturători. Era o acțiune primejdioasă. Aproximativ cum ai fi

* Hjalmar Branting (1860—1925) om politic suedez, lider al Partidului Social-Democrat din Suedia, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a.

astăzi pentru Mao. Aproape la fel de primejdios. Oamenii se adunau în șuri și poduri și-i ascultau pe curajoșii agitatori iar Kata Dalström * și alte slujnice alergau prin pădurea de scoruși și cîntau cîntece pline de dor de libertate. Dihăniile urlau și te mușcau. Lupii urlau la lună și trebuia să fii cu ochii în patru. Pe vremea aceea nu era vopsea roșie și pentru bătrîni. Locuiau în cocioabele lor cenușii și le ajungea zăpada pînă peste urechi. Bodîrlăii țipau deasupra lacurilor și ulii se abăteau asupra sărmanelor orătănii. Puricii și păduchii se țineau scai de copiii țăranilor. Febra aftoasă făcea ravagii și mulți dintre noi au murit de boala engleză. Boala spaniolă. Tusea finlandeză și bolile din Hongkong. Epidemiile se țineau lanț și regele stătea orb pe tronul său în palatul din Stockholm. Noi copiii nu rîdeam niciodată pentru că asta se putea vedea. Umăr la umăr cu Astrid Lindgren, mama mea era obligată să usuce polen și să lucreze la urzitor de dimineață pînă seara. Zidurile de piatră se înmulțeau. Nu era voie să rămînă nici o piatră pe ogoare. Se poate spune că pe vremea aceea zidul de piatră era simbolul poziției sociale.

Laptele era albastru ca cerul limpede și pîinea avea gust de scoarță de copac și de rășină. Despre unt auzisem numai vorbindu-se. Știam atît că e gălbui. Aveam nouăsprezece ani cînd am mîncat unt prima oară. Ca să nu mai spun cînd am mîncat o roșie. Eram bărbat în toată firea. Așa că pe scenă m-am descurcat întot-

* Katarina Dalström (1858—1923), luptătoare comunistă din Suedia.

deauna fără regizor. Sînt mîndru de asta. Scrie domnișoară. Mîndru ! Mîndru, asta da cuvînt. De aceea cutreier astfel iubita mea țară și recit și eu ce pot pentru a aduce bucurie oamenilor. Da, numai bucurie.

Sînt bucuros.

Scrie, domnișoară : Jerker Ellam se întoarce cu bucurie pe meleagurile din ale căror rădăcini se trage sufletul său.

Adică meleagurile acestea. Comuna Sundanäs.

Și Jerker Ellam bătu cu pumnul în masă.

Apoi se uită la ceas.

Păi nu mai pot rămîne. Plec, spuse el. Peste cîteva ore urc pe scenă. Trebuie să mă odihnesc. Disciplina.

Se ridică.

Doamnelor, respectele mele, zise el. La revedere domnilor.

Și plecă.

Oh, fir-ar al dracului, spuse Yvonne. Fotograful n-a reușit să mai ajungă.

Oh, fir-ar al dracului, spuse Elsa Andersson. N-a semnat în cartea de onoare.

Yvonne se mută acum direct la masa unde Sită și Harald Ask stăteau cu sufletul la gură.

O să încerc să scot ceva din tot ce mi-a povestit, zise Yvonne. Vorbea ca bunicul.

Vorbea exact ca la teve, spuse Elsa Andersson.

Chiar lucrați la un ziar ? o întrebă Harald Ask pe Yvonne.

Da, răspunse Yvonne.

Ce cunoașteți în legătură cu incendiul ? întrebă Harald Ask. Tînărul Eklund, aici de față, mi-a relatat că a avut loc un incendiu.

A fost ceva la instalația electrică, zise Sită.

Chiar așa a fost ? întrebă Ask cu blîndețe.

Domnul Gribb crede că focul a fost pus, spuse Sită.

N-am auzit așa ceva, zise Yvonne. Deși la început a ars mocnit. Toți oaspeții au reușit să iasă afară.

Bărbatul care v-a vorbit avea părul vopsit, spuse Harald Ask. Și dumneavoastră îl aveți la fel, adăugă el.

Yvonne Frideborg rîse dar rîsul îi înghețã cînd îl privi pe Harald Ask în ochi.

Cine e omul ăsta ? se întrebă ea. Poate că e prima oară cînd mă uit drept în ochii unui bărbat.

Actorii bătrîni își vopsesc întotdeauna părul, zise ea calm. Nu, nu știu de ce.

Ați scris despre incendiu, întrebă Ask.

Eu n-am scris, spuse Yvonne. Dar s-a scris foarte mult în ziar. Aici, de altfel nu se întîmplă prea multe.

Dar nu s-a scris un rînd despre bătrînă, zise Sită. Aceea pe care am găsit-o eu moartă.

Despre care bătrînă moartă ? întrebă Yvonne.

Am găsit o bătrînă moartă, zise Sită. Am găsit-o cînd m-am dus să văd dacă trăiește.

Nu mi-ai pomenit nimic despre asta, zise Yvonne.

Credeam că știe toată lumea, spuse Sită surprins.

Unde ai găsit o bătrînă moartă ? întrebă Elsa Andersson tăios.

Stătea într-o căsuță lîngă Loturi. De fapt nu eu am găsit-o, zise Sită. Însă eu am găsit-o moartă.

Mă duc să-l ascult pe Jerker Ellam, spuse

Sită. Poţi să vii şi tu cu mine, Yvonne. Iar după aceea am putea să mergem undeva.

Unde să mergem ? după ce a ars hotelul, zise Yvonne.

Să telefonez la Sanatoriu şi să reţin o cameră ? îl întrebă Sită pe Harald Ask.

Da, răspunse Harald Ask. De altminteri merg şi eu la recital. N-am putea merge împreună ? Aş dori să vă invit undeva la masă. Comandă o cameră şi sună după un taxi.

Un incendiu, o bătrînă moartă !

Harald Ask se gîndea.

Descoperise deci ascunzătoarea lui Thomas Ryer, unde îşi dosise fără îndoială bunurile furate. Asta era cu siguranţă ascunzătoarea dar nici prin cap nu i-ar fi trecut vreodată să-l caute pe marele infractor într-un asemenea loc, se gîndi el... în Norvegia. Fii atent, îşi spuse după aceea. Nu ai voie nici măcar să gîndeşti în norvegiană, ci numai în suedeză.

Thomas Ryer era abil.

Harald Ask era însă convins că acesta nu va îndrăzni totuşi să se dea drept recitator de vechi versuri suedeze deghizat într-un cunoscut artist suedez de televiziune.

Tocmai cînd Sită ajunse lîngă telefon acesta sună. Răspunse.

E pentru tine, Elsa, spuse el. Vărul tău.

VII

ELSA ANDERSSON rămăsese singura mea vară din partea tatălui cu care mai păstram legătura. În primii ani ai copilăriei am crezut mult timp că e sora mea mai mare şi ne ştiam mai degrabă ca fraţi decît ca veri. Mi-o amintesc slab ca un ţîr umblînd pe o bicicletă roşie de damă şi uneori era mai înţelept să nu-i stai prin preajmă. Pe vremea cînd mergea la şcoală devenise uşor isterică şi se înfuria fără vreun motiv evident. Detesta viaţa de la ţară şi tot ce însemna singurătate şi muncă grea, lucruri care mie îmi plăceau. Dar, dintre noi toţi, ea avea cel mai lung drum pînă la şcoală şi îi era teamă să meargă prin pădure. Ştia că n-are de ce să se teamă dar cu toate acestea îi era frică. Simţea că la fermă nu avea nici un viitor şi că n-o să înveţe niciodată să mulgă o vacă. Niciodată nu se apropia de cele două vaci pe care le aveau. Voia să ajungă în sat, în Societatea, şi a ajuns. Cînd a început să lucreze la şeful poştei, unde în principal îi pregătea acestuia mîncarea, a fost aproape un scandal. Era foarte tînără şi şeful poştei era cunoscut că umbla după fuste. Cînd numai după vreun an şeful poştei i-a dăruit un inel, unchiul meu Kalle a dat nemulţumit din cap. Părea foarte supărat. Nu era vorba de un inel de logodnă ci de un inel de argint. A fost o enigmă pentru mine de ce inelul acela, un cadou, a produs atîta tristeţe la ei acasă. Nu numai unchiul Kalle era supărat ci şi mătuşa Anna. Am întrebat-o pe mătuşa Elin odată şi ea mi-a răspuns numai atît : Nu înţelegi ? A primit un inel.

Nu înţelegeam.

Cînd mai apoi s-a logodit şi în cele din urmă s-a căsătorit cu tipul ăla bătrîn nu a mai trecut niciodată pe acasă. Şi unchiul Kalle şi

mătușa Anna au murit în același an în care s-a căsătorit ea.

Unchiul Kalle în aceeași lună și mătușa Anna după o jumătate de an.

Căsătoria a fost o întîmplare foarte tragică. De ce a fost așa pînă și astăzi mi-e greu să înțeleg. Dar îmi aduc aminte de lacrimile mătușii și de tăcerea amară a unchiului meu.

Însă Elsa Andersson nu avea inimă. Nu în privința asta cel puțin. A acționat din pur calcul. Obiectivul ei era să aibă o patiserie în oraș.

Și-a sacrificat conștient părinții.

Și s-a sacrificat și pe ea, firește. Și-a sacrificat tinerețea. N-a învățat niciodată să danseze, n-a învățat niciodată ce înseamnă să se îndrăgostească de cineva de aceeași vîrstă cu ea.

După ce a terminat școala a refuzat să mai aibă de-a face cu vechii colegi. Ea trebuia să jungă la oraș și să stea pe picioarele ei.

Mai mult poate nu merită să adaug.

Eu și Elsa mențineam un contact anual unul cu altul. Ne telefonam. Uneori ne scriam.

Poate că greșesc dacă spun că ea a plecat de acasă și nu a mai privit niciodată în urmă. Dacă mă gîndeam la vreun unchi sau la vreo mătușă, din partea mamei sau a tatei și mă întrebam, de exemplu, cînd s-a născut sau ce s-a întîmplat cu el sau cu ea, nu aveam decît să-i telefonez Elsei. Știa totul. Știa toți anii, cînd s-au născut, cînd s-au căsătorit, unde s-au mutat. Și cînd mai vorbeam uneori putea să-mi povestească despre o anume zi din timpul copilăriei noastre. Cum mirosea exact în ziua cînd se înjunghiase un anume porc sau

cînd se făcuseră anume prăjituri. Puteam s-o întreb unde își atîrna unchiul Kalle secera, unde stătea piatra de ascuțit sau în ce ordine spăla Anna piesele triorului. Știa tot. Își aducea aminte de toate. Putea descrie diversele miresme pe care le simțea cînd se întorcea acasă cu bicicleta într-o anume zi, într-un anume an. În privința aceasta era remarcabilă. Păstrase în ființa ei ferma așa cum era și funcționa ea odată. Elsa nu privea niciodată înapoi. Purta ferma cu ea, nu numai casa și cele din jur, dispărute acum și năpădite de bălării, ci un meleag întreg care nu mai exista.

Le ținea socoteala tututror celor care mai trăiau încă, știa de ce suferă fiecare, cum trăiau. Și oricine era binevenit la ea. Nu se ducea la nimeni.

De fapt pentru ea nimeni nu murise. Copilăria ei constase în a se duce și a se întoarce de la școală. Refuzase să aibă o tinerețe. Și nega bătrînețea. Pentru ea nimeni nu putea să moară. Nu se ducea la nici o înmormîntare. A început prin a refuza să meargă la înmormîntarea unchiului Kalle, tatăl ei.

Nimeni nu murise. Nimic nu putea să moară.

Avea o patiserie de care trebuia să se ocupe.

I-am telefonat prin urmare Elsei Andersson și am fost de-a dreptul surprins să aud o voce de bărbat cînd am spus: Aș vrea să vorbesc cu Elsa. Spuneți-i că e vărul ei.

Apoi am vorbit cu Elsa.

Unchiul Georg a murit, i-am spus eu. Tocmai am primit o scrisoare buchisită în grabă de Elin. Am vorbit cu Hanna. Nimeni nu știe

încă cînd are loc înmormîntarea și eu nici nu știu dacă ar trebui să particip. Am însă sentimentul că cel puțin pe Elin ar bucura-o. Cred că are nevoie de mine. N-am fost invitat la înmormîntare. Dar totuși vin. O iau și pe fetița mea cu mine.
Cînd vii ? întrebă ea.
Cît pot de repede, am zis eu.
Înmormîntarea este peste opt zile, spuse Elsa. La ora unu, la biserica din Pădurea.
Cum ai aflat ? am întrebat eu.
Am tăiat anunțul de deces din ziar, zise ea.
De ce ? am întrebat eu.
Le strîng, a zis ea.
Nu mai spune ! am zis eu. M-am gîndit să vin cît pot de repede. O iau și pe fiica mea Annika. Așa sper. Sper să vrea să vină. Nu vreau să stau la Gärdstorp. M-am gîndit să stau la hotel, dar nu răspunde nimeni la telefon.
Hotelul a ars, zise ea. Dar Sanatoriul e hotel de multă vreme. Poți să stai acolo. Dau eu telefon. Nu-ți face probleme.
Hanna spune că a vîndut, am zis eu. Cui ?
Unui misit de aici din oraș, spuse Elsa.
Hanna voia să cumpăr eu Skomakarns, am zis eu.
Și Elin a vîndut, spuse Elsa.
Cui ? am întrebat eu.
Aceluiași misit, zise Elsa.
Și unde o să se ducă amîndouă ? am întrebat.
Au închiriat un apartament în Societatea, zise Elsa. Poate că niciodată nu s-au înțeles

prea bine cînd stăteau fiecare în căsuța ei. Vor fi nevoite să învețe să se înțeleagă acum.
Cum dracu o să se descurce amîndouă într-un apartament ? am spus eu. Și de ce dracu să-l intereseze pe un misit căsuțele lor ? Abia ajungi acolo.
Reține o cameră cu două paturi. Vin cît pot de repede, am spus eu. Cu sau fără Annika. Dar reține o cameră cu două paturi.
N-ai nimic de lucru ? întrebă Elsa. Nici o comandă.
Nu, n-am, i-am răspuns. Și nici nu vreau să am. Puțin îmi pasă de toate.
Cea mai mare parte din ce cîștigi se duce pe impozite, din cîte înțeleg, zise ea. Nu merită. Apucă-te de prăjituri de ovăz.
Așa am să fac, i-am spus eu. Altfel ce mai e nou ? Cine a dat foc hotelului Ramses ?
Nimeni, zise Elsa. Dar altminteri se mai întîmplă cîte ceva. Tocmai l-am servit cu cafea nici mai mult nici mai puțin decît pe marele nostru Jerker Ellam.
Ce dracu face la Sundanäs ? am întrebat-o, mirîndu-mă sincer.
O să recite versuri la Bibliotecă, răspunse Elsa. A stat aici la mine și cei de la ziar i-au luat un interviu. A ținut o prelegere inintelligibilă despre trecutul lui de mizerie și a afirmat că se trage din ținutul ăsta. Dar nu-i adevărat. Aș fi știut.
Da, am spus eu. Ai fi știut.
În plus, zise Elsa, acum am auzit de la tînărul Sită Eklund, îl știi, unchiul lui are stația de benzină, că a fost găsită o bătrînă

moartă pe lîngă Torpet. Apropo, Sită a răspuns la telefon.

Ce bătrînă ? am întrebat eu.

N-am reușit încă să aflu, zise Elsa. Am să rețin o cameră. La Sanatoriu sînt destule camere. Au restaurant și mîncăruri bune. N-am fost acolo, bineînțeles, dar știu.

Crezi prin urmare că trebuie să vin chiar neinvitat la înmormîntarea lui Georg ? am întrebat eu.

Vino, zise Elsa. Mai vorbim noi. Sită trebuie să dea un telefon.

La revedere, am spus eu.

Deci asta era situația. Skomakarns și întreaga Gärdstorp fuseseră vîndute unui misit. Mă simțeam vinovat și disperat. Nu știam de ce. Dar așa mă simțeam.

I-am telefonat din nou Hannei.

Și i-am spus : Vin în vizită. Îmi iau și fetița cu mine.

N-are rost să te deranjezi, zise Hanna.

Nu-i nici un deranj. Cum vă descurcați ?

Mă descurc, spuse Hanna. Mă uit la teve seara și după ce se termină programul dau fuga la Skomakarns. Nu vrem să dormim singure noaptea. Ne e foarte urît.

Chiar așa, am zis eu. Deci stai la tine și te uiți la teve pînă se termină programul și Elin stă la ea și vede același program și apoi te duci la ea și dormi acolo.

Da, spuse Hanna. Dar la ora șase punct mă întorc la mine din nou și-mi văd de ale mele.

Nu mîncați împreună ? am întrebat-o.

Nu mai mult ca înainte, răspunse Hanna.

Vin cu fata mea, i-am spus. Vrea să vă cunoască.

Nu-i nevoie să vii, zise Hanna.

Ba da, i-am spus eu. Este exact ce am nevoie. Simt nevoia să te văd și simt nevoia s-o văd pe Elin. Aș putea să vă tai lemne.

Da, zise Hanna. Vino și taie lemne.

Am pus receptorul în furcă.

Priveam în gol.

Nu înțelegeam nimic și aveam senzația certă că nici nu vreau să înțeleg nimic.

Kurt telefonă și-mi spuse că Annika se bucura foarte mult că merge cu mine și că avea prilejul să se întîlnească cu bătrînele și onestele mele rude, acolo, la dracu în praznic, unde or sta.

Dar poate că n-o să fie prea amuzant pentru ea, am zis eu. M-am mai gîndit.

E clar că o să-i placă fetiței noastre, spuse Kurt. Chiar numai să meargă atît de departe cu trenul și e captivant pentru ea. Dar să mai vadă și cum e la țară. Cînd plecați ?

Mîine dimineață, am zis eu. Cît mai devreme. Sînt trenuri la fiecare oră în direcția aia. După aceea schimbăm și luăm automotorul, dar pe căldura asta și cu vremea de acum nu-i nici o problemă dacă vom avea de așteptat vreo oră pe undeva.

Ți-o aduc pe Annika la birou la ora opt mîine dimineață, zise Kurt. Și vă duc cu mașina pînă la gară.

Vino la șapte și jumătate, îi spusei eu. Să prindem trenul care pleacă la opt și douăsprezece minute.

Bine, zise Kurt. Sănătate. Crezi că e nevoie să-și ia multe lucruri cu ea ?

Nu cred, am spus eu.

În regulă. Atunci rămîne cum ne-am înțeles.

Mă hotărîsem. Aveam să merg la înmormîntarea unchiului meu Georg. Invitat sau neinvitat.

Neinvitat !

VIII

PE DREPT CUVÎNT, ar putea părea ciudat ca unui vulpoi cu state vechi în poliție și unui detectiv experimentat ca Harald Ask, care slujise cu devotament poliția din Oslo din o mie nouă sute douăzeci și doi și care, chiar după ce împlinise vîrsta de pensionare, era gata să o slujească în continuare fără a fi rugat, să-i intre în cap ca Elsa Andersson, proprietara patiseriei de pe Strada Mare din Sundanäs, putea fi una și aceeași persoană cu Olga Barkowa, numită și femeia cu ochii verzi. Olga Barkowa era amanta și complicea lui Thomas Ryer și poate chiar cu mai mult sînge rece și mai vicleană decît acesta. Spărseseră multe seifuri împreună și se ajutaseră reciproc să evadeze din nenumărate închisori. Făcuseră atît de multe matrapazlîcuri încît Harald Ask se ocupase în aproape întreaga sa activitate de polițist numai de cei doi. Însă Harald Ask nu se lăsase învins. Dimpotrivă, în cele din urmă colaboratorul său, detectivul Knud Sund, de la aceeași secție de poliție din strada Möller 19, suferise din această cauză o criză nervoasă și intrase în mod premeditat cu automobilul într-o stîncă.

Thomas Ryer nu avea o legătură directă cu cele întîmplate. Indirect însă el și Olga Barkowa erau motivul sinuciderii, așa că suspiciunile lui Harald Ask că Thomas Ryer se afla în spatele morții vechiului său camarad de serviciu aveau o anumită bază. Dar cum putea el să încline să creadă că Olga Barkowa își schimbase numele devenind Elsa Andersson și deschisese o patiserie în Sundanäs ?

Bineînțeles că imediat ce o văzuse pe Elsa Andersson în patiseria ei Harald Ask își dăduse seama că această Elsa Andersson nu era Olga Barkowa, pentru că Olga era cu cincisprezece ani mai în vîrstă decît Thomas Ryer și ar fi trebuit să aibă în prezent nouăzeci de ani. Thomas Ryer ar fi putut foarte bine să se mascheze și să se dea drept cunoscutul actor suedez Jerker Ellam. Dar acea Elsa Andersson pe care o întîlnise la patiserie, acolo, pe Strada Mare, în Sundanäs, era imposibil să fie Olga. O constatase cu ochii lui.

Totuși Harald Ask avea un motiv destul de serios să creadă că Elsa Andersson din Sundanäs putea fi Olga Barkowa. Într-o încercare de evadare, care de asemenea reușise cu cîțiva ani în urmă, poate mai mult de cîțiva ani — era în luna dinaintea pensionării lui Harald Ask —, Thomas Ryer pierduse un mic carnet negru de însemnări pe care Ask îl confiscase.

Erau multe însemnări în carnet dar într-un limbaj cu cifru personal pe care nici măcar noii specialiști în computere de la poliția din Oslo nu fuseseră în măsură să-l descifreze. Descoperiseră un nume: Elsa Linea Andersson. O localitate din Suedia: Sundanäs. Cuvîntul patiserie apărea de patru ori, precum și Strada Mare.

Mai mult nu reușiseră să înțeleagă.

Pe de altă parte, aceasta putea fi o pistă falsă. Thomas Ryer era nemaipomenit de șiret. Dar nici Harald Ask nu era mai prejos.

Bănuia că Thomas Ryer voia să-l facă să creadă că era o pistă falsă. Ca atare Harald Ask considera că nu este o pistă falsă.

Erau multe localități Sundanäs în Suedia. Erau multe Străzi Mari în multe Sundanäs. Harald Ask cercetase temeinic problema. Însă exista numai o Stradă Mare într-un Sundanäs în care Elsa Andersson să aibă o patiserie.

Harald Ask era deplin convins că Elsa Linea Andersson și Olga Barkowa erau una și aceeași persoană. Dacă Thomas Ryer ar fi avut o altă prietenă ar fi știut-o și el. Dar mai cu seamă ar fi știut-o Olga Barkowa și ar fi suprimat-o imediat, sau i-ar fi tăiat și lui Thomas Ryer gîtul.

Dacă nu l-ar fi văzut pe Jerker Ellam la patiseria Elsei Andersson, Harald Ask și-ar fi dat firește seama că pur și simplu a fost tras pe sfoară, orice s-ar fi întîmplat. Dar Jerker Ellam stătea acolo, la masă. El sau Thomas Ryer deghizat ca Jerker Ellam. Din instinct, bătrînul detectiv știa că e pe o pistă bună.

Într-un fel se afla pe o pistă prin care în cele din urmă și odată pentru totdeauna avea să-i vină de hac escrocului mizerabil. O știa.

Aici. Pe aici pe undeva. *Cu siguranță!*

Deci nu dintr-o ciudată întîmplare Harald Ask se găsea acolo unde era acum, nu pe Strada Mare, care era o stradă pietonală, ci în Piața Primăriei din Sundanäs, împreună cu tînărul Eklund și Yvonne Frideborg, așteptînd un taxi.

Un taxi să-i ducă pînă la sanatoriul renovat, care se numea Hotelul Sanatoriu. Un palat alb din lemn, mare mare și frumos, situat destul de solitar, cu peste o sută de paturi, restaurant, bar și dans seara. Uneori.

Era ora două după-amiaza.

Clădirea albă din lemn, care odată funcționase ca sanatoriu pentru bolnavi de plămîni pacienți bogați, fusese restaurată, trebuia spus, cu cea mai mare grijă pentru păstrarea vechii arhitecturi. Pe dinafară nu se schimbase nimic, iar în interior foarte puțin. Se reconstruise bucătăria și restaurantul, dar se păstrase vechiul mobilier, atît de plăcut, de la începutul secolului. Pînă și paturile hotelului erau cele originare de spital. Peste tot domnea o atmosferă extrem de plăcută.

Barul fusese, bineînțels, nou construit, dar existau în acest Bar Moro, cum era numit din vreun motiv, o duzină de fotolii moi din piele în care puteai să te cufunzi, să comanzi o bere și să citești un ziar.

În momentul acela ședea în bar, cufundată într-unul din vechile fotolii confortabile și cu

o bere pe măsuța joasă și rotundă din marmură așezată în față, numai o persoană, care fuma o țigară și citea ziarul local.

Era un bărbat de aproape optzeci de ani. Îmbrăcat în haine de culoare închisă, cu cămașă și cravată. Era slab și avea ochelari cu lentile groase care-i atîrnau pe un nas coroiat prelungit peste o mustață albă. Din păr îi mai rămăseseră cîțiva zulufi pe lîngă urechi și pe fruntea palidă avea cîteva pete mari hepatice. Privindu-l puteai să presupui că este un ofițer în vîrstă sau, mai corect spus, ofițer care reușise să ajungă la o vîrstă foarte înaintată. Avea ținuta unui militar. Dar ținuta era nesemnificativă. Dacă ar fi vrut ar fi putut să aibă ținuta unui colonel de optzeci de ani. Cum la fel de bine, dacă ar fi vrut ar fi putut să adopte ținuta unui instalator bătrîn, epuizat de muncă. În momentul acela stătea nemișcat ca un bătrîn colonel care poza pentru un portret. Dacă pictorul l-ar fi privit însă pe acel bărbat drept în ochi nu l-ar fi luat drept colonel. Pictorul n-ar fi putut să-i ghicească cîtuși de puțin profesia, n-ar fi avut cum să ghicească. I-ar fi pictat numai ochii în care se uita și apoi și-ar fi privit pictura ca să-și dea seama că în sfîrșit înțelegea ce înseamnă cînd se vorbește despre o durere nemărginită. Fie că e vorba de un colonel bătrîn sau de un instalator bătrîn. E același lucru. În cazul acesta importantă era durerea. Dar dacă pictorul ar fi încercat să-i picteze buzele subțiri și mustața ar fi descoperit o cruzime totală și necruțătoare. Ochii și gura

n-ar fi trebuit să aparțină aceleași persoane. Dar asta era situația.

Acest bărbat nu era altul decît Thomas Ryer, cîndva cel mai de temut infractor norvegian și maestru în arta metamorfozării din toată Scandinavia.

Acum stătea liniștit și frunzărea ziarul local, ca să vadă de exemplu ce juca la cinematograful din oraș. Nările îi tremurau. Sorbea cîte puțin din bere și trăgea ușor din țigară ca și cum viața ar fi atîrnat de-o ață.

Thomas Ryer nu era deghizat. Chiar dacă ar fi știut că dușmanul lui de moarte, Harald Ask, se îndrepta în momentul acela tocmai spre acel hotel din colțul acesta izolat de țară pentru a se așeza și el poate peste cîteva minute într-unul din fotoliile barului, nu și-ar fi dat osteneala să se deghizeze sau să se mascheze și să fie luat drept o persoană care nu era de fapt.

Nici pomeneală să se gîndească la Harald Ask. Nu știa că cineva încercase să distrugă complexul Vigeland din Oslo și cu atît mai puțin că el era bănuit de a fi pus la cale o asemenea încercare de sabotaj.

Stătea și se uita la fotografia din ziar a actorului suedez Jerker Ellam și citea că în aceeași seară acesta avea să recite versuri la Bibliotecă. Dacă nu era altceva mai bun în văgăuna asta ca să se distreze o să se ducă firește acolo. Întotdeauna considerase că Jerker Ellam este un actor bun și multilateral și mai ales Olga Barkowa aprecia că are mult șarm, în special în filme.

Thomas Ryer se uita la fotografia lui Jerker Ellam. Era o fotografie făcută cu numai cîțiva ani în urmă și se gîndi, din pură obișnuință, că dacă acum ar fi avut intenția ar fi putut cu mare ușurință și în scurt timp să se deghizeze și să se dea drept acel bărbat.

Însă Thomas Ryer nu era deghizat și nici nu avea de gînd să se deghizeze.

Niciodată nu va mai încerca să se dea drept altul.

Știa că în ultimele șase luni se schimbase. Că în ultima jumătate de an îmbătrînise foarte mult, obosise, și tocmai atunci era foarte, foarte trist.

Nici chiar Harald Ask, dacă ar crede că are vreun motiv să-l hăituiască, nu l-ar mai recunoaște.

Nimeni.

Ca ticălos fără scrupule, Thomas Ryer nu avea egal în tot Nordul. Nu exista infracțiune pe care să n-o fi săvîrșit. Jefuise și furase și poate chiar omorîse cu același curaj neabătut, începînd din tinerețe și pînă acum cîțiva ani.

El și Olga Barkowa.

Formaseră un cuplu!

Știa că poliția norvegiană, ca și cea suedeză, credeau că Olga Barkowa îi era complice și ibovnică. Dar nu era așa. Îi fusese complice dar nu-i fusese amantă și nici el nu-i fusese amant. Sentimentele lor unul față de celălalt, în ciuda unei diferențe de vîrstă, erau cu mult mai calde. Cu mult mai profunde.

Se iubeau.

Acum?

Așezat în fotoliu, Thomas Ryer închise ochii de parcă ar fi încercat să doarmă. De parcă ar fi vrut să adoarmă.

Poate că asta și voia în sinea lui. Să adoarmă pentru totdeauna în acest frumos fotoliu.

Să adoarmă rupîndu-se de această lume pe care o tratase cu atîta cruzime.

Da, ar fi preferat să moară.

Poți să spui orice vrei despre Thomas Ryer, poți să numești orice infracțiune oricît de mîrșavă, și să fii sigur că Thomas Ryer a comis-o, însă un lucru nu l-a făcut niciodată și nici n-a fost acuzat că l-ar fi făcut: să denunțe!

Îi căzură cîteva lacrimi care pătară fotografia lui Jerker Ellam și Thomas Ryer se șterse la nas.

Să ajungă acum și delator?

Forțat de împrejurări asupra cărora nu avea nici o putere.

N-am decît să sun după un taxi și să mă duc la secția de poliție și să spun totul. Să spun cum a fost.

Ezita.

Să fie în cele din urmă delator și trădător.

Ți se făcea chiar milă acum de Thomas Ryer.

Soarta îi jucase o asemenea festă încît sorții căzuseră asupra lui să trădeze și această soartă cumplită îl obliga să o trădeze nu pe alta decît pe colaboratoarea sa în săvîrșirea delictelor, marea și unica lui iubire, Olga Barkowa.

Plîngea.

Cu ochii înlăcrimați îi văzu pe Sită Eklund și Yvonne Frideborg, însoțiți de Harald Ask, intrînd în bar.

S-ar fi putut crede, pe drept cuvînt, că ar fi trebuit să fie surprins să-l vadă pe dușmanul său tocmai acolo și tocmai în acel moment.

Dar nu se simțea deloc surprins.

Încerca un sentiment de ușurare.

Poate că soarta nu era atît de crudă. Doar nu încercase niciodată să arunce în aer seiful Sorții. Dimpotrivă, seiful lui Harald Ask și toată secția lui de poliție.

Și i se păru întru totul normal ca Harald Ask și cu doi tineri suedezi să se așeze pe fotoliile de la masa de alături.

N-o să mai fie nevoit să trădeze o persoană pe care o iubea atît de mult.

Poate că va trebui să contribuie puțin. Dar nu mult.

Olga Barkowa trebuia trădată. Cineva trebuia să se ducă la poliție și să spună: Știu unde se află cea pe care o urmăriți de decenii, Olga Barkowa. Știu unde se află și cum poate fi băgată la închisoare și închisă o dată pentru totdeauna.

Această grea sarcină îi revenea lui Thomas Ryer dacă moartea nu îl va elibera cumva.

Eliberatorul sosise. Nu era moartea. Eliberatorul venise în persoana unui fost sticlete de pe Strada Möller 19, din Oslo.

Harald Ask alias Knut Gribb. El și nimeni altul va avea onoarea să o bage la închisoare pe Olga.

IX

A DOUA ZI, adică în ziua următoare primirii comunicării despre moartea unchiului meu Georg, m-am sculat foarte devreme. Soarele strălucea, ceea ce m-a bucurat. O să fie vară.

Cu o seară înainte îmi strînsesem unele lucruri, cămăși, lenjeria de corp, ustensilele de bărbierit, într-o sacoșă, împreună cu o sticlă întreagă de rachiu și patru cutii de bere tare, precum și o carte veche care se numea *Scrisori care n-au ajuns niciodată la destinație*. O carte de Ezaline Boheman. O ediție princeps pe care o cumpărasem cu cinci coroane. Cred că valora cinci sute.

Începea atît de bine cartea aceasta: „Scrisoarea dumneavoastră m-a bucurat nespus, îndeosebi pentru că nu a fost atît de tristă cum m-am temut".

Se termina la fel de bine: „Poate că aceste scrisori vor ajunge și la alți oameni singuri care se mai află încă în marea călătorie a vieții și ar vrea să se oprească o clipă din drum pentru a asculta vocile celor dinaintea lor, aceste voci care abia răzbat din trecut".

Am citit numai prima și ultima frază din cartea aceea. N-aveam să ajung niciodată să citesc mai mult și nici să iau cinci sute de coroane pe ea.

Îmi amintesc că am uitat-o la Sanatoriu. Dar nu mai poate fi acolo, pentru că acum, în această zi geroasă de ianuarie, doisprezece ani mai tîrziu, Sanatoriul nu mai există ca hotel și nici chiar clădirea. A fost demolată. Ho-

telul Ramses a fost renovat dar și-a schimbat numele în Britannia.

Nimic nu mai seamnănă poate cu ce a fost. Nici Hanna și nici Elin nu mai trăiesc.

Dar atunci.

Atunci trăiau și Hanna și Elin. Numai Georg murise.

Deci a doua zi, în ziua în care trebuia să plecăm, m-am sculat foarte devreme, am băut cafea și am fumat țigară după țigară o bună bucată de vreme pînă ce restul Stockholmului a catadicsit să se trezească.

Stăteam în halat, cu căciulița pe cap și beam cafea. Simțeam că sînt nervos. Poate că era periculos să ademenești o fetiță de nouă ani într-o pădure întunecoasă unde se găsesc două căsuțe de culoare roșie, apropiate una de alta și unde nimeni altcineva n-ar îndrăzni să locuiacă decît două bătrîne vrăjitoare. Speram că Annikăi nu-i va fi frică. Sau tot așa speram că o să-i fie frică de-a binelea.

Nu știam.

M-am îmbrăcat îngrijit și am mai băut din cafeaua cu mult prea tare.

Pe Annika nu o cheamă numai Annika. O cheamă Annika Beata.

Poate că Beata nu e un nume frumos, dar îi spusesem în mod hotărît mamei Annikăi că în ceea ce mă privește fata putea să se numească oricum însă unul din nume să fie Beata. În această privință nu m-am lăsat, deși am cedat în alte privințe.

Cînd eram mic de tot și locuiam la Gärdstorp apărea din cînd în cînd pe la noi o băbuță îmbăcată în negru venind de aiurea ca

să se așeze pe canapeaua din bucătărie și să depene vechi amintiri, să ia miere și seu de oaie.

Pe bunica mea o vizita.

Consideram că bunica mea era bătrînă și era cu adevărat. Se născuse în o mie opt sute șaizeci, dar Beata era cu douăzeci și cinci de ani mai mare. Era cea mai bătrînă și cea mai frumoasă băbuță pe care am văzut-o vreodată și nu am uitat-o niciodată, niciodată n-aveam să uit modul vioi în care încerca să-i explice bunicii mele cum fusese înainte în lume. Cum povestea tatăl ei despre cum era pe timpul său, înainte vreme, cînd nobilimea îl ataca pe Gustav al III-lea o acțiune pe care Beata încă o reproba.

Știam că dacă vreodată voi avea o fată aceasta se va numi Beata, pentru că dacă te chema Beata erai frumoasă și trăiai o mulțime de ani.

Dar Annikăi nu i-am spus niciodată Beata.

Poate că numele nu-i plăcea acum.

Nu știa că dacă te chema Beata, botezată după Beata, prietena bunicii mele, primeai putere de sus și puteai să trăiești mai mult de o sută de ani, descurcîndu-te singură. Că mai mult nici nu puteai pretinde.

Eu însumi mă numesc Natanael, botezat după bunicul meu. Poate că și numele acesta garantează un anumit ajutor de sus și o viață lungă. Nu știu. Dacă bunicul ar fi trăit ar fi fost cu șapte ani mai bătrîn decît Beata, dar nu mai trăia. Nu l-am văzut niciodată.

Beata trăia. Mă amuza gîndindu-mă că bunicul meu, cînd avea douăzeci și doi de ani,

ar fi putut dansa și ar fi putut încerca să o seducă pe Beata de cincisprezece ani în noaptea de Anul nou o mie opt sute cincizeci.

Atît de aproape e ziua noastră de ieri.

Bunicul meu dinspre tată a murit în o mie nouă sute cinci, în vîrstă de șaptezeci și nouă de ani. A fost omorît în piața din Sundanäs, în luna martie a acelui an, numai pentru cîteva parale. Pentru cîteva parale și cîteva bucăți de alamă pe care urma să le vîndă și pe care oamenii le purtau înșirate pe o sfoară în jurul gîtului, să-i ferească de tuse și alte dureri de piept.

Ucigașul era unchiul bunicului meu dinspre mamă și a fost obligat să fugă în cel mai apropiat oraș mare, la o depărtare de șapte mile, pentru a nu fi arestat. S-a reîntors totuși la Gärdstorp într-o noapte de iarnă, a luat un topor din magazia de lemne, s-a dus pînă la un mic loc din apropiere și-a făcut o copcă și s-a băgat în ea.

Bunicul meu dinspre mamă l-a găsit. Ne povestea deseori despre asta.

Acum :

Cînd a sosit Kurt cu Annika era ora șapte și jumătate și am plecat imediat la gara centrală din Stockholm. Biletele le cumpărasem cu o zi înainte.

Annika era frumoasă și veselă ca de obicei, cu părul negru și ochi albaștri și avea o sacoșă tot atît de mare ca a mea pe care o tîra după ea.

Știa că mergem departe. Cu toate acestea nici în visurile ei cele mai nebunești nu cred că bănuia cît de departe.

Annika fusese cu mama ei și Kurt în Mallorca și undeva în Grecia și locurile astea sînt desigur destul de departe. Dar nimic nu se afla atît de departe ca Gärdstorp. Nimic din ce își putea imagina Annika, după părerea mea.

Aveam de mers patru ore și jumătate cu acceleratul și apoi schimbam și luam automotorul, cu care mai mergeam încă o oră. Ajungeam astfel la Sundanäs, la gară.

Nu știam însă că automotorul fusese considerat de conducerea comunei Sundanäs ca demodat și inutil. În plus, pentru a dovedi și demonstra statistic că nimeni nu-l folosea, automotorul pleca cu patru minute înaintea sosirii trenului de la Stockholm. Lucrul acesta ar fi trebuit să se cunoască la gara centrală din Stockholm. Acum circula în schimb un autobuz, dar ce înseamnă o călătorie de zece mile cu autobuzul față de parcurgerea aceleiași distanțe cu automotorul ? Mă bucurasem mult să-i arăt Annikăi ce senzație ai cînd mergi cu automotorul și stai lîngă conductor și privești înainte. Și mie mi-a plăcut asta întotdeauna.

Kurt ne-a condus pînă la tren, unde ne-am găsit locurile și apoi i-am făcut cu mîna.

Trenul a pornit.

După o vreme m-am dus cu Annika în vagonul restaurant, unde am rămas destul de mult.

Știam că Annikăi o să-i facă plăcere să stea la vagonul restaurant și să privească pe fereastră țara, care era a ei, și într-adevăr i-a plăcut mult. Am mîncat sandvișuri cu brînză și Annika a băut lapte și eu bere porter tare.

Unde mergem de fapt ? m-a întrebat Annika la un moment dat.

Să le vedem pe Elin și Hanna numai, i-am spus eu. Sînt bătrîne și singure. Simt nevoia de societate.

Eu am să mă duc și la o înmormîntare. A murit unchiul meu Georg. Dar la înmormîntare nu e nevoie să mergi și tu. Am o vară care are o patiserie. O să stai la ea între timp.

Nu pot să merg și eu la înmormîntare? m-a întrebat Annika.

Poți să mergi și tu, i-am spus eu dar nu e plăcut.

Mai mult n-am vorbit.

Nu mai eram singuri.

După ce petrecusem o jumătate de oră în vagonul restaurant, aproape gol, a intrat o femeie care s-a așezat la masa de alături și a comandat o jumătate de sticlă de șampanie. Șampanie la ora nouă dimineața e desigur exact tocmai ceea ce le trebuie celor mai multe doamne tinere.

Totuși nu și tinerei în cauză, cum se va vedea peste zece ani. Deci acum doi ani, dacă socotesc din ziua rece de azi, cînd se împlinesc doisprezece ani de la cele întîmplate.

Atunci, la sfîrșitul lui mai o mie nouă sute șaptezeci și cinci se părea că era ceea ce îi trebuia tinerei doamne. Și eu n-aveam nimic de obiectat.

Aș fi putut desigur să-i spun: Laila! Las-o dracului de șampanie!

Ar fi trebuit să-i spun, dar nu i-am spus. Aș fi putut totuși s-o fac. O cunoșteam foarte bine pe Laila și dacă Annika nu o știa, în orice caz ar fi recunoscut-o ușor. Laila Stål. Era actriță, cu cîțiva ani mai mică decît mine și în momentul acela juca într-un serial de teve pentru copii.

E în regulă, am spus eu. Șampanie!

Laila se uitase la Annika și la mine și cînd m-a recunoscut s-a mutat la masa noastră.

Era o treabă bună. Annika putea să se laude că a călătorit în tren împreună cu Laila noastră, a tuturor.

Unde mergeți? m-a întrebat Laila, după ce ne-a salutat.

Am întins-o și noi, i-am spus eu. Annika și cu mine am socotit că vremea e bună și ne-am gîndit să mergem la țară. Ne ducem la pădure.

Chiar așa, zise Laila. Ați întins-o deci. Annika chiulește de la școală și tu chiulești de la serviciu. Dumnezeu o să vă pedepsească pentru că v-ați scos fără rușine cămașa lutherană din păr de cal. Nimeni nu face așa ceva în țara asta fără să fie pedepsit.

Și tu unde te duci? am întrebat-o eu. Nu e nevoie să-mi răspunzi înainte de a da pe gît șampania. Îți mai ofer și eu o sticlă. De unde ai evadat?

Îmi revine cea mai neplăcută obligație din lume, spuse ea. Dar ce să faci, sînt obligații și obligații Jerker Ellam, îl știi. Prăpăditul ăla călătorește prin toată țara și recită versuri și acum trebuie să-l însoțesc o lună. Mă întîlnesc cu el undeva, nu știu cum dracu-i spune. Sundanäs, sau cam așa ceva.

Vom sta la Sundanäs o săptămînă, zece zile și apoi plecăm spre nord. De obicei călătorește singur.

Așa mi-a spus cînd mi-a telefonat. Dar a început să îmbătrînească și să obosească. Cred

că are nevoie de puțină companie. Și, cum știi, sînt obligații și obligații.

Laila Ståål și cu mine ne cunoaștem încă de pe cînd stăteam pe strada Duvnäs. Ea locuia în casa alăturată. O sărutasem într-o noapte de Anul nou cînd aveam douăzeci și doi de ani și ea avea cincisprezece. Îmi plăcea foarte mult pe atunci și îmi mai place și acum. Și eu îi plăceam ei.

Anul în care Laila și cu mine ne-am sărutat pentru prima oară era o mie nouă sute cincizeci.

I-am spus firește că eu și Annika mergem tot la Sundanäs. Și i-am spus de ce.

Chiar așa, zise Laila. Te duci la bătrînii tăi iubiți.

Au rămas numai doi, am spus eu. Pe vremea cînd ne-am cunoscut existau treizeci și doi.

Apoi a fost firește o adevărată nebunie pînă ne-am dat seama că automotorul plecase numai cu cîteva minute înainte de sosirea trenului nostru. Am pierdut multă vreme pînă am aflat că putem merge cu autobuzul. Dar ne-am descurcat în cele din urmă.

La ora patru după-amiaza, pe un soare strălucitor eu, Annika și Laila coboram în gara din Sundanäs. Automotorul era acolo.

După un sfert de oră deschideam ușa patiseriei Elsei Andersson.

Elsa Andersson își permise să se așeze o clipă.

Vreau să spun că își permise să se așeze o clipă și să-și revină. Nu pentru că sosisem eu și Annika. Ci cînd a văzut pe Laila Ståål.

Jerker Ellam poposise la ea în patiserie.

Era o chestie uluitoare.

O persoană de o asemenea faimă în localul ei. Deja se gîndise să-și împartă viața în săptămîna sau anul dinainte și săptămîna sau anul după Jerker Ellam. Pentru că un eveniment de o asemenea importanță nu i se mai întîmplase niciodată și nu o să i se mai poată întîmpla vreodată.

Și acum iată că vine la ea și Laila Ståål, la numai o zi după Jerker Ellam.

Era prea mult.

Cele de mai sus s-au întîmplat în penultima zi din luna mai o mie nouă nute șaptezeci și cinci. Cu patru zile înainte de a împlini eu patruzeci și șapte de ani. La două luni după ce Annika împlinse nouă ani. Cu zece ani înainte de a fi obligat să merg la înmormîntarea Lailei Ståål.

Ziua Sfintei Isabella.

Cred că era într-o marți.

Era o zi de vară. După aceea n-a mai fost deloc vară în anul acela.

X

THOMAS RYER stătea și se uita la Harald Ask și la cei doi tineri.

E adevărat că Harald Ask stătea cu spatele la Ryer, dar un detectiv cu experiența sa ar fi trebuit să simtă că cineva avea privirea ațintită în ceafa lui. Dar el nici măcar nu-l observase pe Ryer. De fapt, cu niște fotolii atît

de adînci, nu era nici o mirare. Și totuși. Ar fi trebuit să simtă privirea lui Thomas Ryer.

Nenorocitul ăsta de Harald Ask, se gîndea Thomas Ryer.

De bună seamă că Thomas Ryer era conștient că pierduse cîndva un carnet cu însemnări și că Harald Ask pusese mîna pe el și încercase să-l descifreze. Dar Ryer știa că nici un expert din lume nu putea să scoată ceva din carnetul acela. Totul era un nonsens născocit. Litere și cifre scrise de-a valma fără vreun înțeles. În afară de numele Elsa Linnea Andersson de cîteva ori și Sundanäs tot de cîteva ori. Eventual să mai fi fost scris Suedia sau încă altceva ce se putea înțelege, nu-și mai amintea.

E clar. Numele unei persoane, al unei localități și la unei țări — și un om ca Harald Ask știa despre ce este vorba. Numele unei femei într-un carnet pierdut de Thomas Ryer era suficient ca Ask să bănuie că e Olga.

Deci bătrînul detectiv nu obosise încă!

Dar de ce o urmărea pe Olga? Pe acea Olga Barkowa care, ar fi putut înțelege și el, pusese capăt carierei ei criminale. Trecuse destul de multă vreme de cînd nu mai spărsese un seif.

Cît de mult trecuse de fapt, Harald Ask? se gîndi Thomas Ryer.

Că Harald Ask, sau dacă acum prefera să se numească Knut Gribb, îl căuta pe Thomas Ryer însuși, asta nu o bănuia Ryer. Nu știa ce putea să fi săvîrșit și încă să nu se fi prescris.

Dacă exista însă ceva în Norvegia la care Thomas Ryer să țină, acesta era complexul Vigeland, unde el și Olga se logodiseră, chiar la baza monolitului, cu un inel de diamant furat, sărutări și un braț de trandafiri șterpeliți din cea mai apropiată grădină de flori particulară.

E adevărat că într-o zi a plecat de la Oslo la Göteborg deghizat în gentleman în vîrstă. Poate că ar trebui spus îmbrăcat ca un gentleman și nu deghizat. Nimeni nu l-a împiedicat să plece, și de ce ar fi făcut-o? Își ispășise toate fărădelegile. Ei da, o parte din ele.

De altfel nu el scrisese în carnetul cu însemnări cifrate pe care pusese mîna Harald Ask, ci Olga. Ea i-l trimisese într-un plic, ca pe o scrisoare obișnuită. Își dăduse imediat seama că totul era lipsit de sens, cu excepția tocmai a numelor pe care și el și poliția din Oslo le descifraseră.

Cînd Thomas Ryer a primit carnetul nu o mai văzuse pe Olga de zece ani. Și nici nu mai știa nimic despre ea. Dar îi dusese mult dorul. În fiecare noapte adormea murmurînd ceva către Dumnezeu să o păzească pe Olga și se trezea în fiecare dimineață murmurînd aceeași rugăciune. Păzește-o pe Olga. Vreau s-o revăd.

Scrisoarea cu carnetul de însemnări însemna că Olga se afla în pericol sub nume fals undeva în Suedia. În Sundanäs în Suedia. Într-un Sundanäs unde exista o Stradă Mare și o patiserie cu același nume sub care trăia Olga.

Dar scrisoarea cu carnetul circulase timp de peste un an pînă să ajungă la Ryer și numai

printr-o întîmplare a primit-o totuși. Thomas Ryer umbla mult și apărea sub diferite nume, însă poșta norvegiană l-a găsit pînă la urmă. Ceea ce dovedește că poșta e mai perseverentă și mai șireată decît poliția. Și asta nu numai în Norvegia.

Thomas Ryer plecase la Göteborg încă de la sfîrșitul lunii ianuarie. La Göteborg umblase ici-colo cîteva zile, pe de o parte pentru a-și exersa suedeza ca să poată vorbi fluent, pe de altă parte pentru a cumpăra și studia atent hărțile cu zona din jurul orașului Sundanäs.

La Sundanäs a ajuns ușor cu autobuzul și s-a dus direct la patiseria Elsei Andersson, pe Strada Mare. Singurul bagaj pe care îl avea erau hărțile cumpărate. Era zăpadă și rece și mai tîrziu s-a cazat la Hotelul Ramses. În schimb, la Elsa Andersson a stat mult. Și-a întins hărțile pe masă și a întrebat și iar a întrebat. Unde te-ai putea stabili, a întrebat el, dacă ai vrea să te ascunzi ? Cam așa a întrebat și răsîntrebat.

Am fost în America, i-a spus el Elsei Andersson, și acum sînt bătrîn și bogat. Vreau să mă ascund. Vreau să cumpăr o căsuță în aceste locuri izolate și să-mi cheltuiesc banii. Dar nu vreau să mă găsească autoritățile și să mă pună să plătesc impozite.

Chestia asta că nu vrei să plătești impozite are tradiții adînci în bietul nostru popor suedez, încă de pe vremea cînd danezii făceau ravagii pe la noi, și sînt cuvinte pe care o producătoare de prăjituri de ovăz, pe nume Elsa Andersson, oriunde în țara asta le pricepe.

Adulterul, producerea clandestină a rachiului și tragerea pe sfoară a perceptorilor sînt lucruri pe care poporul ăsta le știe bine.

Le-am învățat în întuneric. Le-am învățat în întuneric cu mult înainte de descoperirea lămpii cu petrol și ne pricepem la ele oricît de multe firme cu neon am aprinde.

Cine nu știe să preacurvească, să producă rachiu clandestin și să-l înșele pe perceptor nu este suedez. E imigrant.

Vreți să trageți pe sfoară autoritățile ? îl întrebase Elsa Andersson.

Vreau numai să mă joc că înșel autoritățile, i-a răspuns Thomas Ryer, pentru că și el cunoștea poporul acesta. Sînt un bătrîn pensionar. Mă joc și eu. N-am fost niciodată în America și nici bani nu am. În orice caz nu am mulți. Dar toată viața m-am jucat cu ideea ca într-o zi să păcălesc autoritățile. N-am făcut-o niciodată. Nu, am fost loial față de stat și față de Luther. Dintotdeauna am fost social-democrat și așa au fost și tatăl meu și bunicul.

Firește, a spus Elsa Andersson. Toți sîntem social-democrați.

Și s-au jucat împreună.

S-au uitat la hărți detaliate cu Pădurea, Loturile și Societatea. Erau ținuturi nesfîrșite. Pe hărți se vedeau drumuri, case, biserici, lacuri mici, drumuri înguste, drumuri și mai înguste și chiar poteci care duceau la gospodării răzlețe. Înțeleseră, și Elsa Andersson și Thomas Ryer, că ceea ce vedeau pe hărți era cunoscut. Oricît de retrase ar fi fost unele case, ele erau cunoscute, și oricît de înguste ar fi fost unele drumuri, cineva mersese pe ele.

Atunci trebuie să gîndim în felul următor, spuse Elsa Andersson. Trebuie să încercăm să găsim un punct slab. Hărțile de față alcătuiesc împreună comuna Sundanäs după dispariția parohiilor. Dar uite liniile astea subțiri. Vezi. Liniile astea n-ar trebui să apară pe hartă dar au fost puse. Probabil ca o veche tradiție. Liniile indică limitele vechilor parohii. Luăm o foarfecă și decupăm parohiile.

Thomas Ryer nu știa ce voia să spună de fapt Elsa Andersson dar a fost de acord.

Taie-le, zise el. Decupează parohiile.

Elsa Andersson le decupă după cum erau parohiile odinioară.

Și iată!

Îi arătă ceva lui Thomas Ryer. Ținea degetul arătător pe un mic triunghi de pe hartă. O bucățică mică de tot.

Aici, zise ea. Aici e punctul slab. Sînt aproximativ șase pogoane de teren care n-au făcut niciodată parte din vreo parohie. Bucățica asta de teren e la punctul de întîlnire al parohiilor așa cum erau ele odată. Șase pogoane despre care Pădurea credea că aparțin de Societatea. Pe care Societatea credea că aparțin de Loturi. Loturile credeau că țin de Mossen. Oricum ar fi, aici e locul!

Elsa Andersson descoperise șase pogoane de teren din Suedia care nu existau.

La sfîrșitul lui ianuarie Thomas Ryer a închiriat un automobil, pe care mai tîrziu l-a cumpărat și a pornit-o spre locul bizar.

Nu, zise Thomas Ryer într-o bună zi. Aici nici un amărît nu scapă de autorități. Totul e trecut pe hartă.

Merse spre biserica din Pădurea, apoi o luă la stînga pe un drum de țară cu pietriș, trecu pe lîngă o turbărie și ajunse la un lac. Îl ocoli, merse de-a lungul unui pîrîu pînă ajunse la ceva care semăna sau putea să fi fost o moară ori un joagăr și aici dădu în marșarier. Merse în marșarier patru sute de metri. Apoi parcă mașina și o porni fără să șovăie prin pădure și nu după multe sute de metri pădurea se deschidea spre un luminiș, iar în mijlocul acestuia se ridica o căsuță. Se duse direct prin zăpadă pînă la căsuță și ciocăni.

Nu deschise nimeni.

Înconjură casa și trase de ușa unei mici verande de sticlă. Încercă să se uite prin fereastră. Apoi se întoarse la intrarea în bucătărie unde ciocănise prima dată. Ciocăni din nou.

Nu, nu era nimeni acolo.

Cînd plecă, Thomas Ryer, merse pe propriile lui urme. Își dădu seama cum că nu mai existau alte urme pe zăpadă. Nici nu locuia nimeni. Nu mai erau alte urme decît ale lui.

O porni înapoi spre pădure, dar nu după mulți metri se întîlni cu o pisică care venea pe urmele făcute de el înainte. Pisica se uită la el și-și continuă drumul pînă la ușa bucătăriei, unde se așeză și începu să miaune.

Pisica trebuie că stătuse pe undeva prin pădure și așteptase ca cineva să facă potecă spre casă.

Thomas Ryer o porni hotărît înapoi.

Zmuci ușa bucătăriei.

Ca spărgător ar fi putut descuia ușor ușa însă căsuța asta de culoare roșu închis din luminișul înzăpezit, cu pădurea neagră care o

înconjura din toate părţile, îl scosese din minţi de spaimă.

Deschise uşa.

Pisica fugi înăuntru. Thomas Ryer ezita.

După cîteva secunde de ezitare făcu un pas înăuntru şi apoi încă unul.

Sosise în ultima clipă.

Pe o zdreanţă de covor zăcea Olga lui iubită.

Aproape îngheţată.

Aproape moartă.

Thomas Ryer încercă să fie calm. Închise uşa bucătăriei. Aprinse focul.

Apoi o aşeză pe iubita sa Olga Barkowa pe pat, în cameră şi o făcu să-şi revină. Ea se uită la el.

Sînt aici acum, îi spuse el. Nu te mai părăsesc niciodată.

Înţelese că Olga lui suferise un atac de apoplexie, era paralizată şi mută.

Acum era a lui şi numai a lui.

În sfîrşit.

XI

E IANUARIE ACUM. La mulţi ani. Peste aproximativ şase luni se împlinesc doisprezece ani de cînd eu, micuţa Annika şi Laila Ståål am intrat în patiseria Elsei Andersson din Sundanäs. Doisprezece. Nu e mult. Însă e clar că dacă s-ar aduna toată mizeria prin care a trecut omenirea în aceşti doisprezece ani s-ar putea spune că au fost doisprezece ani nefaşti.

Dar cred că ai putea porni de la oricare an şi să spui că ultimii doisprezece au fost nefaşti.

Drept care încep dintr-o dată să mă întreb ce înseamnă de fapt nefast.

Sînt de-a dreptul în încurcătură. Ce-o fi un an nefast ?

Într-un fel ştiu. Un an plin de serioase ameninţări. Poate nu chiar ameninţări, dar oricum evenimente decisive. Se poate vorbi de un meci de fotbal nefast. Prin urmare important e rezultatul. E mai mult decît important. Al naibii de important. E hotărît. Un an nefast trebuie să fi fost aşadar hotărîtor, extrem de important, cu ghinioane, fatal şi în fine catastrofal.

Au trecut doisprezece ani catastrofali. Doisprezece ani nimicitori, zdrobitori şi nefericiţi.

Şi totuşi nu este aşa. Au trecut doisprezece ani. Punct.

Nu pot vorbi eu pentru omenire. Pot vorbi numai pentru mine însumi. Am cu doisprezece ani mai mult şi arăt probabil cu doisprezece ani mai bătrîn.

În doisprezece ani ajungi să alergi o cursă de maraton.

Dacă te-ai înscris la un maraton sentimentul datoriei te obligă să te şi prezinţi la start.

Mai deunăzi, cînd erau minus douăzeci şi două de grade şi un vînt serios — sau dacă vrei nefast — dinspre nord, am citit despre un individ care s-a înscris să participe la un maraton la Lima, în Peru.

Omul a greşit ziua. Descinde la Lima chiar în ziua competiţiei, cu numai o jumătate de oră înaintea startului. Ia un taxi pînă la locul

de plecare, se aruncă din taxi și o pornește în cursă. Nu reușise să-și schimbe hainele și cum nu știa ce să facă cu sacoșa de călătorie aleargă prima milă așa cum era, îmbrăcat și cu sacoșa în mînă. Abia după o milă un automobil al organizatorilor care urmărea cursa îi ia sacoșa, promițîndu-i să aibă grijă de ea. Ușurat, omul continuă să alerge în costum și palton și ajunge la finiș cu o mie opt sute de alți concurenți în urma lui.

O mică știre pe care am citit-o într-un ziar de dimineață și care se încheia cu : A obținut medalie !

Îmi pot imagina că era un nordic care s-a înscris la maratonul respectiv și care economisise ani de zile bani pentru a putea călători cu avionul pînă la Lima în Peru, că era din bălțile Sundanäs-ului și care, ajungînd la Lima, și-a spus : Se pare că am greșit ziua. Plecarea este peste o jumătate de oră. Dar sînt înscris. Și m-am înscris eu însumi. Fiind înscris e de datoria mea să alerg. Am să alerg în palton, cu cizme, cu căciula de blană și cu sacoșa de drum dacă asta este singura modalitate. Și așa s-a întîmplat.

Înțeleg că pentru organizatori maratonul din Lima, acolo, departe, în Perul catolic, a fost o prestație extraordinară. Ei știu puține despre Martin Luther.

Omul n-a alergat pentru că făcuse o călătorie lungă sau pentru bani. A alergat așa cum era îmbrăcat și cu sacoșa de drum în mînă dintr-un pur sentiment al datoriei. Lutheranul din el i-a spus că dacă s-a înscris la maraton are o datorie. Dacă a greșit ziua, atunci asta este vina lui. Nu e vina altcuiva.

Nu te iartă nimeni. Oricum, nu în Nord.

Nu există nici o bisericuță undeva în pădure unde să fie un preot care să-ți asculte regretabila întîmplare, cum că omul a greșit ziua pe motiv că n-a fost suficient de atent, că s-a îmbătat pe aeroport și a trebuit să ia alt avion sau că a întîlnit o fată la care a înnoptat, preacurvind și bînd, sau că a întîrziat încă de la Sundanäs pentru că a fost obligat să înece un perceptor. Pot fi o mulțime de motive că a ajuns mai tîrziu. Dar nu ar fi fost nevoit să alerge dacă cineva l-ar fi iertat. Sau dacă ar fi crezut că cineva îl va absolvi.

Dar în Nord nu există iertare pentru că nimeni nu are dreptul să acorde iertare.

Nu vreau să afirm că omul nostru a alergat în palton, cu căciulă de blană și cu sacoșa în mînă din rațiuni religioase. În Nord nu sîntem religioși. Sîntem lutherani însă. Omul a alergat pînă la capăt cu Luther pe urmele lui și și-a îndeplinit datoria pentru că altfel l-ar fi luat dracu.

Nu-i trebuia medalie. Nu asta urmărea. Omul a făcut numai ce trebuia să facă. Să-și îndeplinească pînă la capăt datoria pentru că fusese atît de prost încît să-și ia asupra sa o îndatorire.

Dacă nu ar fi alergat pînă la capăt ar fi avut mustrări de conștiință.

Și catolicii habar nu au ce înseamnă să ai mustrări de conștiință.

Poți să te culci cu alte femei, să produci rachiu în mod clandestin, să-i păcălești pe perceptori fără să ai mustrări de conștiință. Nici-

odată n-a fost nevoie să avem mustrări de conștiință în această privință.

Dar dacă nu faci o treabă pe care te-ai angajat s-o faci atunci ai mustrări de conștiință.

Un suedez se poate duce la pastor și să recunoască că a comis un adulter. Poate să recunoască că a făcut rachiu sau că a lucrat la negru și nimeni n-o să ridice nici măcar din sprînceană.

Dar închipuiți-vă că cineva se duce la pastor și îi spune franc: Astăzi le-am dat în mă-sa pe toate și nu m-am dus la lucru.

Preotul și ajutoarele sale s-ar ridica și ar zice: Ei, fir-ar să fie, o să avem noi grijă să te duci!

Nimeni, dar nimeni nu poate să-l păcălească pe doctorul Martin Luther.

La muncă!

În privința muncii nu există oameni mai onești pe pămînt decît nordicii. În alte privințe nu există alții mai puțin onești.

Avem azi în Suedia o mulțime de cetățeni din toate colțurile lumii. Unii au fost ademeniți să vină aici, unii s-au stabilit la noi din întîmplare, alții au venit de bunăvoie.

Pe acești noi suedezi de origini diferite îi numim imigranți, dar de fapt sînt străini. Și cred că cei mai mulți suedezi nu au nimic împotriva lor. Numai că suedezilor le e teamă de ei. Și asta pentru că niciodată noi nu am avut încredere în străini. Străinii sînt danezii și perceptorii germani. Trimiși la noi ca să perceapă impozitele. Deși pot să-ți spun că nici danezii nici nemții n-au chef sau timp să lucreze pentru Administrația financiară, pentru că știu de pe timpuri că poți să pieri prin pădurile nordice și că oamenii de la sate nu sînt prietenoși. De unde să știe suedezii că Administrația noastră financiară nu a adus perceptori din Turcia, Grecia, Iugoslavia, Chile și Peru? Asta n-avem cum s-o știm.

Străinilor le zicem „țeastă neagră", ceea ce poate fi o altă denumire pentru inspectori financiari. Ar putea fi.

Cine dracu ar vrea să lucreze cot la cot cu un inspector financiar? Numai un alt inspector financiar.

Uneori îmi închipui că sînt imigrant: Născut într-un sat la douăsprezece mile nord de Sarajevo, în munți, acolo în Jugoslavia. Sînt un om onest. Pot să muncesc. Am plecat în Suedia.

Odată ajuns în Suedia, învăț suedeza într-o jumătate de an și capăt de lucru. Spăl vase într-un restaurant.

Acolo mai spală vase și un suedez. Mă ține la distanță.

De ce o face?

În primul rînd suedezul se întreabă: Cum dracu vorbește ăsta suedeza atît de bine numai după o jumătate de an? Alții au făcut opt ani la școala Sofia din Södermalm în Stockholm și n-au luat nici suficient la limba maternă. Tipul e perceptor, nici vorbă.

Mai e ceva suspect cu mine. Uneori ajung la opt fără cinci sau la opt și cinci, dacă e să încep serviciul la opt, și plec cu un sfert sau o jumătate de oră după terminarea programului. Vorbesc cu alți imigranți. Am spălat vase

toată ziua și-am fredonat un refren în surdină, un cînticel obscen din Bosnia.

Chestia asta n-o înțelege suedezul. Dacă trebuie să vii la lucru la opt, apoi opt să fie. Nu la opt fără cinci și nici la opt și cinci. După aceea să te ții de lucru. Să muncești fredonînd cîntece populare oricît ar fi de obscene, asta o fac numai perceptorii. Sau alți slugoi nenorociți ai claselor dominante. Și dacă ești onest nu mai rămîi un minut în plus la serviciu.

Dar mă gîndesc totuși ca, eu, ca jugoslav și nou cetățean suedez, să mă împrietenesc cu acest suedez onest. Da, să devenim prieteni.

Niciodată n-am întîlnit un om mai leal decît acest suedez. Și nici pe un altul care să se țină de promisiuni ca el. Dacă ți-a spus că duminică te ajută la ce ai nevoie să te ajute, atunci vine duminică și te ajută. Dacă îți promite că procură bilete la un meci de fotbal, atunci fii sigur că o face.

Suedezul spune : În țara asta muncim cinstit și asudăm din greu, pentru că altfel mîncarea n-are gust pentru noi. De altfel ne ținem și promisiunile. În rest tăcem. Pentru că în țara asta totul e interzis. Nu poți să faci nimic altceva decît să-ți ții gura, să plătești impozitele și să te uiți la teve.

De fapt trebuie să-ți intre bine în țeastă aia neagră că nu e altă soluție decît să te conformezi. Și mai termină cu cîntatul la locul de muncă !

Mă hotărăsc, ca nou suedez, să mă conformez.

Dar cum să-l înțeleg pe acest suedez ? Pe poporul ăsta nou al meu.

Într-o zi i-am spus că am cumpărat o sticlă de vin.

De ce cumperi porcăria aia ? mi-a zis prietenul meu suedez. Vecinul meu face rachiu. Dacă vrei rachiu, îți fac eu rost. N-ai nevoie să te duci să cumperi. Și fata aia la care dormi din cînd în cînd locuiește la dracu'n praznic. Încearcă la nevasta vecinului. Îți complici inutil viața. Să stai la coadă la magazinul de băuturi și să mergi cu metroul pentru puțină dragoste. Nu prea ești în toate mințile. Încet, încet o să începi să plătești și impozite.

Atît de imoral nu pot să fiu, i-aș spune eu, ca iugoslav. Nu vreau să încalc legea cu privire la producerea băuturilor la domiciliu. Nu vreau să mă culc cu soția aproapelui meu și firește că plătesc impozitele pentru că așa este corect.

Dacă aș acționa greșit din punct de vedere moral aș fi obligat să merg la biserica catolică să mă spovedesc. Să mărturisesc totul. Și să fiu absolvit.

Nu există nici un fel de iertare, mi-ar spune prietenul meu suedez. Nu, atît de departe, în nord.

Aici la noi, în nord, facem plăcinte de ovăz și ne ținem gura.

Așa trebuie să faci și tu.

Și ce dracu, nu-mi mai vorbi de morală. Azi dimineață ai venit cu patru minute întîrziere la lucru. Și ai fredonat un cîntec în timpul programului de muncă. Ai muncit de parcă era o plăcere. Și-mi mai vorbești de morală.

Ce-ar zice preotul dacă te-ai duce și te-ai spovedi și i-ai spune : Azi n-am chef să mun-

cesc. N-am avut chef nici să mă prezint la maratonul la care mă înscrisesem pentru că am greșit ziua. Părinte, astea sînt cele două păcate pe care le am pe inimă.

Preotul tău îți va spune că astea nu sînt păcate, nici măcar nu trebuie să le consideri păcate. N-ai preacurvit cumva ca să-ți ordonăm cîteva Ave Maria ?

Tu ești străin. Dar acum ești cetățean suedez. În acest caz, băiete, sînt valabile următoarele reguli : Fă-ți treaba cum trebuie. Du-te acolo unde ai zis că te duci.

Crezi că poți să alergi la o cursă de maraton numai după două-trei luni ?

Îți ia doisprezece ani, băiete !

Muncă și iar muncă
pînă în ultima zi a vieții.
Nici o rază de lumină.
Nici o undă de nădejde.

XII

ÎNDATĂ CE Elsa Andersson își reveni după bătăile de inimă provocate de apariția celei de-a doua celebrități în propria ei patiserie, la o zi numai după vizita celei dintîi, le oferi o cafea.

Nu ți-am reținut cameră la Sanatoriu, zise ea. N-am bănuit că o să vii atît de repede, dar se aranjează. Hotelul e mai mult gol.

Acolo am să stau și eu, spuse Laila. Și Jerker stă acolo.

Știi, Jerker Ellam, actorul, îi explică ea Elsei. Mergem împreună în turneu și recităm versuri. E o treabă ingrată, dar ce dracu nu facem dacă ni se cere. Obligații și obligații.

Pot să ies puțin să văd cum e afară ? întrebă Annika. E atît de frumos aici.

Da. Du-te, zise Elsa. Dar numai pe Strada Mare. Nu trec mașini. E stradă numai pentru pietoni.

Du-te, i-am spus eu. Știam că n-o să se îndepărteze prea mult și să piardă patiseria din ochi.

După ce mă instalez la hotel trebuia să-i telefonez Hannei, am zis eu.

Cum o să se descurce amîndouă într-un apartament ? Și de fapt pe unde sînt apartamentele astea ?

Îți amintești fabrica ? zise Elsa. Fabrica lui Persson. De unde luam fire. Trebuie să-ți amintești. Știi cînd făceam gheme cu o bucată de ceară în mînă să simțim nodurile de fabrică și să le descurcăm. Lui Jenny nu-i prea plăcea cînd lucra la mașina de tricotat și-i cădea broderia pe jos. Însă fabrica a fost dărîmată. Acolo s-au construit trei sau patru blocuri cu apartamente.

Vai, cît nu-l puteai tu suferi pe Persson.

Vă rog să mă credeți domnișoară Ståål, că Natanael nu-l putea suferi deloc pe fabricant.

Deci Persson s-a dus dracului, am zis eu.

Nu, spuse Elsa. Au construit o fabrică nouă. Dar au construit și blocurile. Fabrica propriu-zisă nu era prea mare, dar avea teren mult în jur.

S-au construit blocurile și ideea era să se construiască și fabrica în continuarea lor. Dar n-a fost așa.

Acum au rămas trei blocuri în mijlocul unui teren pustiu. Aproape de șoseaua națională, dar oricum. Au firește magazin cu autoservire și toate serviciile posibile și locuiesc o mulțime de oameni acolo. Majoritatea tineri. Însă multe apartamente stau goale. Așa că n-a fost nici o problemă pentru Hanna și Elin să închirieze unul.

Elsa dragă, i-am spus eu, bătrîna Hanna și bătrîna Elin să locuiască într-un bloc !?. N-o să țină niciodată. Poți să-ți imaginezi că acum stau separat în căsuțele lor, la cîțiva pași una de alta. Și se uită la televizor, fiecare la ea acasă. Dorm una la alta. Hanna doarme la Elin pentru că a început să le fie frică de întuneric. Dar la televizor nu se uită împreună. Cum dracu o să poată locui amîndouă în același apartament ?

Tocmai chestia asta cu uitatul la televizor ar putea deveni o problemă, spuse Elsa. Una poate trebuie să stea mai aproape, alta mai departe. Elin aude prost, dar vede ca un uliu. Hanna aude bine. Da, aude și a auzit întotdeauna. Dar vede prost.

S-au uzat, Elsa, am spus eu. Cineva ar trebui să le ajute. Au nevoie de ajutor.

Elsa Andersson se uită la mine. Privirea i se întunecă.

De la cine te gîndești să primească ajutor ? Natanael, întrebă ea.

Sînt bătrîne, am spus eu. Au muncit zi de zi toată viața lor. Niciodată n-au pretins nimic. Însă au muncit și au ajutat ca țara să ajungă la bunăstarea de azi. Au dreptul să fie și ele ajutate.

Greșești, zise Elsa. Greșești total.

Nu li se acordă ajutor bătrînilor în țara noastră ? întrebă Laila. Lor, care au ridicat țara asta la nivelul la care este astăzi ? O țară prosperă. O societate de consum unde nu există săraci, nici chiar la periferia marilor orașe. Unde nu sînt mahalale. Sigur că avem grijă de bătrînii noștri. Mama mea locuiește într-un mic și frumos azil de bătrîni, singură în cameră, cu televizor și mobilă veche. Mă duc deseori s-o văd. Poate că s-a ramolit puțin. E cam neajutorată. Dar are cineva grijă de ea și se simte bine.

Nu mai spune, zise Elsa.

Apoi se gîndi.

Situația diferă de la un district la altul, spuse ea. Totuși bătrînii din pădurile de pe meleagurile astea depopulate n-au pus nici două paie în cruciș ca să contribuie la bunăstarea Suediei despre care vorbești domnișoară. Tot ce-au făcut a fost să oprească extinderea pădurii peste loturile ridicate de pămînt arabil pe care strămoșii lor au fost atît de proști să le destelenească. Au muncit din greu și zidurile de piatră de care s-au înconjurat au fost tot mai solide iar loturile cu tot mai puțină piatră. Au muncit ca să poată mînca pe săturate. Nu s-au gîndit nici un moment la viitor. N-au avut nici un vis. Altfel am fi avut mai multe patiserii pe străzile mari decît avem acum. Prin părțile noastre, domnișoară Ståål, bătrînii au o natură aparte, de oameni liberi. Nu sînt în-

glodați în datorii. S-ar putea să fi avut și eu visuri, ei sau strămoșii lor. Au visat să-și răscumpere gospodăriile de pe domeniile regale și să fie liberi. Mai apoi s-au preocupat tot timpul să nu aibă datorii și să mănînce pe săturate. Au muncit cu credința în Dumnezeu și fără să-l batjocorească pe Cel de Sus. În rest au făcut după bunul lor plac. Poate că asta nu înțelegeți. Bătrînii din păduri sînt categoria cea mai conservatoare de la noi. Întotdeauna au votat cu conservatorii. Pe de o parte, ca recunoștință pentru că partidul conservator era singurul care organiza transportul la secțiile de votare și pe de altă parte cu motivația : Votez cu conservatorii pentru că ei o duc oricum bine.

Strămoșii noștri, sau mai precis, strămoșii unora ca dumneavoastră, și nu intenționez să vă jignesc cu nimic, au ridicat din temelii țara asta creînd bunăstarea în care trăim. Dar strămoșii mei și ai lui Natanael au încercat în mod egoist numai să mănînce pe săturate. Dreptul de a mînca pe săturate se poate cîștiga numai dacă muncești conștiincios ceea ce ești pus să muncești. Li se spunea să-și mănînce pîinea cu sudoarea frunții. Și așa făceau. În rest făceau exact ce voiau și încălcau toate legile, cele privind vînătoarea, impozitele, producerea clandestină de băuturi și cele zece porunci cu explicații cu tot. Să zicem că eu, vînzînd prăjituri de ovăz și cafea, cîștig o sută de coroane. Cîștig o sută de coroane „cinstit", adică o sută de coroane impozabile. În același timp cîștig în aceeași zi o sută de coroane la negru pentru că autoritățile nu-și pot permite să trimită un angajat aici să mă supravegheze cînd coc prăjiturile. Coacerea lor e o treabă delicată și, ca să spun așa, s-ar putea să nu-mi reușească cîteva tăvi. Astea se duc dracului. Din păcate, aluatul pentru prăjiturile de azi, care valorează o sută de coroane, s-a dus dracului din cauza gazului de la cuptor, care e controlat de stat, așa aș spune eu dacă vreun perceptor străin ar veni aici. Dar eu, stimată domnișoară, eu nu ard prăjiturile niciodată. Fac ce vreau. Eu nu contribui prea mult la bunăstarea țării noastre sau la sistemul de asistență socială pentru bătrîni. Bunăstare înseamnă și asistență pentru bătrîni. Dacă bunăstarea n-ar însemna și asistență pentru bătrîni nu s-ar putea explica însuși cuvîntul bunăstare. Cînd o să fiu bătrînă și n-o să mai fiu în stare să am grijă de mine nu mă aștept la nici un fel de milă și la nici un ajutor. Nici o milă. Nimic. Hanna și Elin și-au cîștigat existența muncind cinstit, lucrul acesta nu pot să-l ascund. Dar acum, cînd ele nu mai pot munci, nu-și mai pot cîștiga existența și ca urmare n-au ce ajutor să primească. Nimeni nu se poate îmbogăți din muncă în țara asta lungă a noastră. Evreii au înțeles lucrul acesta și eu fac la fel ca ei. Și au o regulă care spune că te îmbogățești din orice poți vinde cu grămada. Eu vînd prăjituri de ovăz cu grămada, ca să zic așa, și oamenii noștri liberi din păduri nu au nimic de vînzare decît forța lor de muncă și și-au vîndut-o lor înșiși pentru a putea mînca pe săturate și sărbători ziua de repaos. Egoist.

Pot să vă tutuiesc, domnișoară Laila ?

Nu, nu poți, răspunse Laila.

Nu vorbi prostii, Laila, i-am zis eu. Elsa nu are intenții rele. Sîntem în doliu. Unchiul meu Georg a murit. Moartea lui înseamnă că două din fetele noastre, cum le spunem noi, au rămas singure în pădure, și-au vîndut cocioabele și urmează să se mute în societate. Într-un apartament. Un azil frumos de bătrîni ar fi fost firește o soluție. Dar eu împărtășesc părerea Elsei. Bătrînele noastre fete n-au nici un drept, fie la asistență, fie la ajutor.

Nu ești în toate mințile, spuse Laila.

Nici n-am afirmat vreodată că sînt, zisei eu. Bunica ta era, din cîte îmi amintesc, o croitoreasă înscrisă în sindicat și lucra la Weibull și Krong, în Piața Kornhamn din Stockholm. Știu că tatăl mamei tale era argat din Sodermanland. Un rob răscumpărat. Dar bătrînii noștri nu sînt robii nimănui și nici n-au fost vreodată. Muncitorii agricoli sînt una iar țăranii liberi sînt altceva. Sînt oameni fără datorii, care s-au eliberat de datorii. S-au răscumpărat și tot ce au obținut a fost libertatea. Poți să mori de bătrînețe în țara asta a noastră, dar dacă ești liber trebuie de fapt să te resemnezi și să mori liber. Adică fără ajutor. Vechea noastră seminție de țărani s-a plasat în afara societății pentru că și-a stabilit ca obiectiv să nu fie datornică. Dacă nu datorezi nimic societății firește că nici societatea nu-ți datorează nimic.

În țara noastră ne ajutăm unii pe alții, zise Laila.

E clar că nu o facem, spuse Elsa. S-ar vedea.

Cînd vine Annika înapoi telefonăm după un taxi, am zis eu. Ne ducem la Sanatoriu. Ele

vor desigur să stăm la Gärdstorp, dar cred că e mai bine să înoptăm la hotel. Ce părere ai ?

Și Hanna și Elin se vor simți foarte jignite dacă nu vei sta la una din ele, spuse Elsa.

Știu asta, am zis eu. Dar o noapte o să dormim oricum la hotel. Nu vreau ca Elin sau Hanna să fie nevoite să ne mai pregătească și paturile.

Cît o mai duc Elin și Hanna ? am întrebat eu.

Nu prea mult, răspunse Elsa. N-o mai duc mult. Hanna este puternică. Ea o să se prăpădească repede. Elin e firavă. Ea o s-o ducă ceva mai mult.

Știi prea bine, Natanael, că Elin nu moare înainte ca tu să cumperi Gärdstorp. Dar să nu te grăbești. Lasă-l pe misit să renoveze cocioabele.

Apoi cumperi și o lași pe Elin să moară.

Dar mai întîi să le renoveze misitul. Lasă-l să le vîndă unor sezoniști, să zicem.

Elsa Andersson zîmbi. Firește, totul o să meargă de minune tocmai pentru că n-o să meargă deloc.

Nu înțeleg bine ce vrei să spui, am zis eu.

Ba înțelegi tu destul de bine, spuse Elsa. Gärdstorp e al tău. Cui altcuiva să-i aparțină.

Dar lasă-l pe misit să renoveze mai întîi, că altfel cocioabele se prăbușesc.

Și după aceea să cumpăr, asta vrei să spui, am zis eu. Ce să fac cu Gärdstorp ?

Ce știu eu, spuse Elsa. Dar Hanna o să moară curînd. Ea a fost și este puternică. Puterea nu e la modă. Așa că ea o să moară. Și în afară de asta ea nu s-a născut la Gärdstorp. Ea e

una din fiicele Solbergăi. În schimb Elin s-a născut la Skomakarns. Ea și încă alți șaptesprezece copii și strămoșii lor. Elin este foarte firavă și niciodată n-a fost altfel. Prin firavă vreau să spun că nicicînd n-a fost puternică. Sînt atît de multe lucruri pe care nu le cunoști, Natanael. Cred că nu știi că în tinerețe fabricantul Persson nu era fabricant. Era argat. Argatul acela și Elin s-au iubit, dar cînd a fost să se căsătorească și să devină fabricant, Persson s-a dus la ferma vecină. Ai toate motivele să-l urăști pe Persson. Vreau să spun însă că Elin a iubit două persoane în viața ei, pe fabricantul Persson și pe tine.

Elin te iubește, Natanael.

Pe tine Natanael ! Pe tine și pe Persson și douăzeci și două de pogoane din lumea asta sucită. Lasă-l pe misit să renoveze căsuțele de la Gärdstorp. Apoi lasă-l să le vîndă oricui ar putea fi interesat. Elin și Hanna vor muri. Tu nu.

O să mor și eu, firește, într-o zi, am zis eu.

Nu, spuse Elsa.

Nu, nu mori tu. Arăți ca două hectare de teren deschis. Ai ochi albaștri.

Tu nu mori !

Dar acum, cînd o să te duci oricum la Gärdstorp, cred că ar trebui să te oprești la azilul de bătrîni și să-l saluți pe fabricantul Persson.

Cum pot eu, care nu știu nimic despre dragoste, să știu atît de mult despre ea ?

Da, zisei eu, spune cum. Spune cum ! Telefonează după un taxi.

XIII

THOMAS RYER stătu o bună bucată de vreme și se uită țintă, cu ochii lui triști, în ceafa lui Harald Ask. Bătrînul detectiv norvegian ar fi trebuit să-i simtă privirea. Însă nu o simți. Era obosit, ceea ce desigur nu constituia o scuză pentru un detectiv să fie neatent. Poate era și faptul că Thomas Ryer nu își concentrase privirea exact pe Harald Ask. Privirea îi rătăcea puțin încolo și încoace. Se uita la obrazul frumos și tînăr al domnișoarei Frideborg, lucru pe care-l făcea și Harald Ask, dar mai cu seamă se uita la Sită Eklund. Pe Sită îl recunoscuse.

Auzea ce vorbeau.

Harald Ask spusese : Incendiul de la hotel a fost determinat de o defecțiune la instalația electrică. Deci nu se poate să fi fost provocat de cineva.

Nu, zise Yvonne. Lucrez la ziar. Știu.

De cît timp ești ziaristă ? o întrebă Harald Ask.

De două săptămîni, răspunse Yvonne. O să devin ziaristă. O ziaristă care investighează. Am să relatez adevărul.

Adevărul despre ce ? întrebă Harald.

Am să fac o ziaristică de investigație și dezvăluire a adevărului. E mult putregai în țara asta. Am sentimentul clar că platforma pe care stăm și care se numește solidaritate e pe punctul de a se prăbuși.

Nu mai spune, zise Harald Ask. Deci totul e cum nu ar trebui să fie.

Da, spuse Yvonne. Așa e.

A fost o defecțiune la nenorocita aia de instalație electrică, zise Sită. Cum am mai spus, de altfel.

Cu instalația electrică se poate întotdeauna manipula, spuse Harald Ask.

Da, așa e, zise Sită. E clar că se poate manipula. Dar de data asta n-a făcut-o *nimeni*. A fost un excedent de curent, s-au format scîntei și a început să ardă. A apărut ceva firesc.

Numele Thomas Ryer îți spune ceva, Yvonne ? întrebă Ask.

Nu, zise Yvonne. Nimic.

Am motive să cred, spuse Harald Ask, că un om cu acest nume e prin preajma locului. Este un bătrîn ticălos, un vechi hoț și escroc, poate un ucigaș. Neîndoielnic un incendiator care fără motiv, din pură răutate, ar da foc unui hotel, indiferent care, dacă nu-i place sau dacă e nemulțumit de serviciile hotelului.

Hotelul a ars de la sine, spuse Yvonne. A ars pur și simplu N-a fost nimic necurat. Nimeni nu s-a accidentat. Și nu e nici un ticălos pe lume care să fi avut motiv să dea foc hotelului Ramses.

Sînteți sigură ? întrebă Ask.

Absolut sigură, răspunse Yvonne.

Thomas Ryer asculta.

Tu ai găsit o bătrînă moartă, nu ? îi zise Yvonne pe neașteptate lui Sită. Așa mi-ai spus. Cred că ai născocit toată povestea asta. Eu, care lucrez la ziar, ar fi trebuit să știu. Nu s-a scris în ziar și nimeni n-a zis nimic.

Bătrîna nu a fost omorîtă, spuse Sită. Era o femeie paralizată, întinsă pe patul ei, într-o cocioabă din pădure, de lîngă loturi. Zăcea moartă. Da, la început nu era moartă. Eu alergam prin pădure, făceam un exercițiu de orientare pe teren și am ajuns din greșeală deasupra vechiului baraj, deasupra locului unde se afla moara. Acolo m-am întîlnit cu un tip, unul care face speculă cu terenuri, din cîte știu. El mi-a spus căe o femeie în cocioaba aceea. Niciodată n-am știut că se află o cocioabă acolo. În căsuță zăcea o bătrînă paralizată, de existența căreia nu știa nimeni. Am întrebat în dreapta și în stînga. Oskarsson se numea cel care a găsit-o. El mi-a arătat-o. Și Gabriela Nilsson a văzut-o. Zăcea acolo nemișcată. Dar bine îngrijită. Oskarsson voia să aflăm cine o îngrijește. După părerea lui era ceva ilegal că stătea acolo, că era îngrijită, că cineva se ocupa de ea și îi dădea de mîncare. O pieptăna și o spăla. Asta se întîmpla într-o duminică sau sîmbătă. Am mai întrebat pe unul, pe altul, dar nimeni nu o cunoștea pe bătrînă și nici nu știa că exista o cocioabă acolo. După ce Oskarsson a plecat, cred că era din Stockholm, m-a rugat să am grijă de bătrînă. M-am mai dus pe acolo cam după vreo săptămînă. De data asta bătrîna era moartă. Zăcea sub o nenorocită de pendulă mare americană. Căzuse și o lovise în cap. A fost ca un accident. Poliția a spus că n-avea cum să fie vreo cocioabă acolo. Și nici o bătrînă. Dar totuși erau.

Deci n-a fost omor ? întrebă Harald Ask.

Nu, spuse Sită obosit. N-a fost omor, așa cum nici incendiul n-a fost provocat. Dar nimeni nu știe cine e femeia. Nu poate fi înmormîntată pentru că nu se cunoaște cine e.

Cum a căzut pendula? întrebă Ask.
Era veche, zise Sită. Poate că nu se mai putea ține în cui. Baba era paralizată și foarte bătrînă, mai în vîrstă decît pendula. Moartă era în orice caz.
De ce nu mi-ai telefonat mie? întrebă Yvonne. Era un lucru despre care puteam scrie.
O babă moartă nu-i ceva despre care să scrii, zise Sită. În afară de asta nu știam că lucrezi la ziar. Trebuia să-mi fi dat un telefon. Ultima oară cînd ne-am întîlnit mi-ai promis că mă suni. Dar nu mi-ai telefonat.
N-am avut timp, spuse Yvonne. Am fost aproape tot timpul ocupată.
Atunci ai fi putut să mă suni și să-mi spui și mie, zise Sită. Nu-i frumos să mă lași să aștept.
Vă cunoașteți bine, nu? întrebă Harald Ask.
Da, zise Sită. Ne cunoaștem bine. Nu-i nimic anormal în asta. Toți se cunosc între ei prin părțile noastre. Însă Yvonne și cu mine sîntem oarecum împreună. Nu-i așa?
Sigur, spuse Yvonne.
Atunci ai fi putut să dai telefon, fir-ar să fie, zise Sită.
Toți se cunosc între ei pe la voi, spuse Harald Ask. Dar pe bătrîna moartă n-o cunoștea nimeni.
Nu, zise Sită. Nimeni n-o cunoștea și nimeni nu știa de prezența ei. Cocioaba ei există dar ar trebui să nu existe. Baba e complet necunoscută. Nimeni, nici chiar bătrînul paroh sau bătrînul polițai nu o cunosc și nici alte babe ca ea n-o cunosc. Ea nu există. Dar moartă tot e, să mă ia dracu. Pentru că am văzut-o eu zăcînd acolo moartă.
E un mister, zise Harald Ask.
E ciudat, spuse Sită. Nu e nici un mister. Există cu siguranță o mulțime de căsuțe unde stau babe și mor. Căsuțe care nu sînt înscrise pe hărți și babe pe care nimeni nu le știe cine sînt, pentru că nimeni nu s-a întrebat vreodată ce e cu ele. Aceasta e o regiune mare, cu păduri întinse și populație rară. Arată ca și restul Suediei. Așa presupun. Misterul în cazul de față e că baba era putred de bogată. Cel puțin așa a spus poliția. S-a găsit o cutie de pantofi sub patul ei, plină pe jumătate cu bijuterii și diamante. Nu s-au găsit bani deloc.
Mi se pare misterios, zise Harald Ask. Dar aproape tot ce pare misterios în lumea asta are de obicei o explicație. Atunci cînd ceva nu pare misterios trebuie să îți faci griji. Se pare că nu e nimic misterios în legătură cu incendiul de la hotel. De aceea consider eu că e ceva misterios.
Avea deci o cutie de pantofi plină pe jumătate cu diamante, întrebă Yvonne. O să fac cercetări în problema asta.
Prin urmare o să fii o ziaristă care dezvăluie și spune adevărul, spuse Harald Ask.
Da, zise Yvonne. Și cei responsabili trebuie trași la răspundere.
Nu e totuși atît de mult putregai în Suedia, spuse Harald Ask.
Ba da, zise Yvonne. Există. Cu pana mea voi urmări și voi scrie cum este.
Asta e treaba poliției, să urmărească și să dezvăluie, spuse Harald Ask.

Nu vorbesc de infracţiuni în adevăratul sens al cuvîntului, zise Yvonne. Tîlhării, omoruri şi altele de acest gen. Eu vorbesc de probleme sociale. E mult putregai în ţara noastră.

În Norvegia, spuse Harald Ask, totul e aproape cum trebuie să fie. Şi totuşi există un nor de nelinişte. Numele lui e Thomas Ryer.

Acum să comandăm nişte sandvişuri. Mai tîrziu mă duc să-l ascult pe Jerker Ellam la Bibliotecă.

Şi noi mergem acolo, zise Yvone. Mergem împreună.

Sînteţi într-adevăr siguri că Jerker Ellam este cel ce se pretinde a fi ? întrebă Harald Ask.

Jerker Ellam este Jerker Ellam, zise Yvonne. Cine altcineva să fie ?

Cînd cineva se dă drept persoana care toţi cred că este, devin suspicios, spuse Harald Ask.

Şi Sită Eklund şi Yvonne Frideborg îi priviră miraţi pe bătrînul detectiv din Oslo.

Yvonne voia tocmai să spună ceva cînd Harald Ask se uită la ea şi aceasta, ca şi Sită mai devreme, se înfricoşă. Ochii detectivului, negri şi duri ca oţelul, o înspăimîntară.

Thomas Ryer se gîndi. Dar nu mult timp. Îşi luă paharul de bere, se ridică şi făcu cei cîţiva paşi care-l despărţeau de Harald Ask şi tinerii. Spuse : Scuzaţi-mă, dar n-am putut evita să aud ce vorbeati. Am auzit că mergeţi să-l ascultaţi pe Jerker Ellam. Şi eu merg acolo, mă întreb însă, căci sînt străin, dacă aş putea să vă ţin companie. Aici la masă şi mai tîrziu la Bibliotecă. Mă ofer să vă duc cu taxiul.

Harald Ask şi tinerii îl priviră pe bărbatul în vîrstă.

Sînt bătrîn şi aiurit, spuse Thomas Ryer. Dar mi-ar face plăcere să ascult puţină poezie. Mă pot duce singur pînă la Bibiloteсă, dar nu ştiu dacă sînt în stare să mă întorc singur. Nu sînt prea sănătos. Nu e ceva grav, dar s-ar putea să am un atac. Sună mai rău decît este. Sufăr de spasme vasculare şi dacă am un atac spasmodic în mijlocul unui vers trebuie să fiu ajutat. Nu mai sînt tînăr. Mergeţi să-l ascultaţi pe Jerker Ellam şi după aceea bănuiesc că vă întoarceţi înapoi aici.

Luaţi loc, zise Sită. Vă voi ajuta eu.

Numele meu este Ture Ryd, spuse Thomas Ryer.

Eu mă numesc Eklund, zise Sită, şi pe prietena mea o cheamă Yvonne. Iar acest domn se numeşte Knut Gribb. El e norvegian.

Thomas Ryer dădu mîna cu fiecare. Cînd îi strînse mîna lui Harald Ask acesta îl privi în ochi şi văzu : Durere !

Aveţi o amărăciune, domnule Ryd, zise el. Luaţi loc.

Da, domnule Ask, spuse Thomas Ryer. Am un necaz.

XIV

DACĂ ZIUA DINAINTE a fost joi, după cum cred, atunci cele ce urmează s-au întîmplat vineri. Destul de devreme dimineaţa. Copiii se culcă devreme şi îi spusesem domnişoarei Stål că nu mă interesa viaţa de noapte. Dacă

Sanatroiul ar fi avut ceva care se putea numi astfel.

Împreună cu Annika am luat micul dejun în cameră. Sau mai bine zis am încercat. Puteau să ne aducă numai cafea și un pahar de lapte, dar dacă voiam să mîncăm un mic dejun cum se cuvine trebuia să coborîm în sala de mese.

Eu am băut cafea și Annika lapte.

Fără îndoială că am fi putut merge în sala de mese, dar nu voiam. Annika se îndrăgostise imediat de hotelul acesta — o imensă cocioabă din lemn. Cea mai mare clădire din lemn din Suedia și nici azi nu înțeleg de ce a fost nevoie să fie demolată. A fost dărîmată probabil după reconstruirea hotelului ars și comunei, care era proprietatea Sanatoriului, nu i-a mai păsat să-i facă publicitate. Ca hotel, Sanatoriul nu avea nici un client. Urma să dispară. Devenise nerentabil ca și automotorul. O vreme hotelului i s-a spus și hotelul pentru tratament.

Ca să fii primit la un asemenea hotel trebuie să ai, în afară de bagaj, și o boală de vindecat. Cine să vrea să stea acolo? Tuberculoza e eradicată în Suedia, așa că acum oricine putea locui la Sanatoriu. Nu însă după ce a fost reconstruit hotelul Ramses. Faptul că acum se numea Britannia e o altă problemă.

Clădirea i se părea Annikăi pompoasă, adică exteriorul. A fost o dragoste la prima vedere. Cînd a văzut înăuntru scara somptuoasă, dragostea a devenit și mai intensă iar cînd a văzut și camera s-a îndrăgostit deplin. O cameră mare dreptunghiulară, cu tavanul foarte

înalt, în genul vechilor încăperi rusești. Paturile erau înguste și lungi, ca și cum persoanele bolnave de plămîni aveau cîndva doi metri și zece centimetri înălțime. Noptierele se susțineau pe picioare masive din lemn și aveau deasupra plăci groase de marmură. Dacă așezai mai puțin atent o carafă de apă pe o asemenea noptieră în orice caz nu placa de marmură era cea care se crăpa.

S-ar putea ca descrierea paturilor și a noptierelor să pară puțin inutilă. Însă două paturi și două noptiere se află astăzi în atelierul renovat al unchiului meu Georg.

Camera avea o fereastră înaltă lîngă care era o masă obișnuită și dooă scaune și la masa aceea am luat modestul nostru mic dejun.

Nu ne trebuie mult, am spus eu, o să mîncăm oricum la Hanna și Elin.

Acum o să mergem în pădure!

Annika era fericită. Eu eram îngrijorat.

Cînd am telefonat pentru micul dejun am întrebat și care e prognoza vremii, întrucît părea o zi mohorîtă.

Ce răspuns am primit: Nu numai că pare ci și este o zi mohorîtă. Sînt numai plus șase grade.

Nu poate fi totuși adevărat, am spus eu.

Ba este, mi s-a răspuns.

Firește că Annika și cu mine eram îmbrăcați ușor, de vară! Cum este cînd sînt douăzeci și șase de grade. Așa era cînd am plecat de la Stockholm.

— Ai vreun pulover călduros la tine? Am întrebat-o pe Annika.

Nu, răspunse ea.

Și vrei să spui că ai o mamă înțeleaptă, i-am zis eu.
Annika se uită la mine.
De altfel nici eu nu sînt mai deștept, am spus eu. Sfaturile bune sînt mai mult decît scumpe. Sînt oricum scumpe, dar prețul lor s-a ridicat acum.
Ce facem ?
Coborîm în sala de mese și mîncăm, zise Annika.
Mergem la Hanna și Elin, am spus eu. Sîntem acolo într-o jumătate de oră. Nu putem ajunge sătui.
Acum telefonez după un taxi. Mergem și ne cumpărăm fiecare cîte un pulover. Iar apoi la pădure !
După care m-am așezat și cu o mină gravă am spus : Vor fi nopți de îngheț.
Ce e o noapte de îngheț ? întrebă Annika.
O noapte de îngheț este o noapte de ger. Nopțile geroase urmează după nopți geroase. O noapte geroasă după altă noapte geroasă. După o noapte de îngheț urmează alta. Pînă la șapte nopți. Hanna, Elin, tu și eu o să ieșim pe cîmp să tragem frînghia. Dacă ai de gînd să mă întrebi ce înseamnă să tragi frînghia, e simplu. O zi rece este urmată de o noapte și mai rece. Vîntul nu bate. Dacă ai un mic teren arabil și ai semănat de exemplu ovăz se merge de o parte și de alta a lotului, sau a cîmpului de ovăz, dacă ți se pare mai inteligibil, și fiecare ține de un capăt al frînghiei. Lași frînghia în ovăz și mergi înainte trăgînd de ea pentru a face să se miște tulpinile. Dacă nu se mișcă îngheață. Dacă le miști, le merge

bine. Nu îngheață. Trebuie să faci asta cînd e ger mare. Cam pe la cinci dimineața cînd vîntul s-a domolit. O noapte de îngheț. O noapte de vară.
Annika nu spuse nimic.
Trebuie o frînghie gudronată, am spus eu, și loturile să fie desigur mici.
Cît de mare e un lot? întrebă Annika.
Un lot e mai mare sau mai mic, am spus eu. Țăranii pe care i-ai văzut au tractoare și firește, proprietăți destul de mari. Nu se pot folosi de frînghie într-o noapte de ger.
Și ce fac atunci ? întrebă Annika.
Lasă totul să înghețe, am spus eu. Mai mult de un hectar nu poți salva cu frînghia.
Nu învățați nimic la școală ? am întrebat eu.
Nu, zise Annika. Nimeni nu mi-a spus de trasul frînghiei.
De, am spus eu. La noapte o să fie ger. Ne trebuie pulovere. În afară de asta, am promis că o vei suna pe mama ta, să știe că sîntem în siguranță.
Annika îi telefonă dar nu răspunse nimeni.
Sună-l pe Kurt, am zis eu.
Annika îl găsi pe Kurt și-i spuse că ne aflam în cea mai mare clădire de lemn din lume și că totul era bine. Apoi îl întrebă pe Kurt dacă a tras vreodată frînghia, drept care acesta vru să vorbească imediat cu mine.
Annika m-a întrebat dacă am tras la frînghie, spuse el, despre ce e vorba.
Am discutat împreună despre nopțile de îngheț care trebuie să vină, am zis eu. Cît de frig e la Stockholm.
E frig, spuse Kurt. S-a terminat cu vara.

Și aici e la fel, am zis eu. Noi plecăm acum la mătușile mele. Ele au în mod sigur un teren cu pătrunjel și unul cu morcovi. Ar fi păcat să înghețe. Așa că avem de gînd ca în noaptea asta să le ajutăm pe mătușile mele și să tragem frînghia peste loturi să mișcăm pătrunjelul și frunzele de morcovi, să nu le prindă gerul.

Nu-i mai băga în cap fiicei mele tot felul de prostii țărănești, zise Kurt.

Credeam că e fiica mea, am spus eu. Și pe de altă parte e adevărat. Așa se protejau de ger, de exemplu, cerealele.

Știu că e fiica ta, zise Kurt. Dar eu o consider ca a mea, după cum știi.

Știu, am spus eu. E frumos din partea ta să o consideri astfel. Dar nu mint cînd spun cum procedează țăranii cu proprietăți mici. Acum știi că sîntem sănătoși și ne simțim bine. Dar am fost proști ! Nu ne-am luat nimic mai gros de îmbrăcăminte. Ne ducem să ne cumpărăm pulovere.

Bineînțeles că n-ai impermeabilul la tine, zise Kurt.

Nu, am răspuns eu. Și nici Annika.

Și vă duceți la înmormîntare, spuse Kurt.

Eu mă duc la înmormîntare, am spus eu. Între timp Annika va sta la patiseria Elsei Andersson. Elsa este vara mea. Face prăjituri din ovăz.

Și eu vreau să merg la înmormîntare, zise Annika tare, ca să audă și Kurt.

Nu te-am mințit, Kurt, am spus eu. Nici prin gînd nu mi-a trecut să meargă și Annika la înmormîntare. Dar am vrut să nu fiu singur și să le întîlnească și ea pe bătrînele mele mătuși. Să vadă puțin cum e pe aici.

Cumpără pulovere, zise Kurt. Și cumpără și impermeabile. Ai fost oare la vreo înmormîntare la care să nu plouă ? Pot să vorbesc din nou cu Annika ?

Sigur că putea.

Mai mult am înțeles decît am auzit că el a sfătuit-o pe Annika să nu meargă la înmormîntare. Și eu o sfătuisem la fel.

După ce s-a terminat convorbirea, Annika spuse : Trebuie să cumpărăm impermeabile. Așa a zis Kurt.

Atunci așa facem, n-avem încotro, am spus eu.

Am telefonat după un taxi. Ne-am dus și ne-am cumpărat pulovere și scurte de ploaie. Și ca să fim siguri și cîte o pereche de cizme.

Apoi i-am explicat șoferului pe unde să meargă. Drumul spre Pădurea, după care să cotească la stația de benzină și în continuare îi voi arăta eu.

Și am pornit-o cu mașina prin pădure, spre Pădurea.

S-a nivelat recent drumul, zise șoferul. Au fost pagube serioase din cauza înghețului în primăvară.

Dacă drumul e atît de prost cum se vede, am spus eu, ia-o pe la Gräshäll și ajungi la turbărie. Crezi că se poate ?

Se poate, zise șoferul. Cei de la Gräshäll sînt bătrîni. I-am dus cu mașina mai deunăzi.

Cînd ajungi la turbărie, am spus eu, mergi înainte pînă la vechea moară și restul drumului îl facem pe jos prin pădure.

Poți să vii să ne iei înapoi peste patru ore, am întrebat eu, la ora două.

E în regulă, zise șoferul. Unde mergi.

La Gärdstorp, am răspuns eu, la Skomakarns.

Pot să ajung cu mașina chiar pînă acolo, spuse el.

Știu, i-am zis eu, dar nu vreau să-i sperii. o luăm pe jos prin pădure.

Cînd am ajuns la moara veche ne-am pus cizmele. Puloverele le aveam pe noi.

Cizmarul a murit, spuse șoferul.

Știu, i-am zis eu. Era unchiul meu. De aceea mergem acolo.

Puneți pantofii în portbagaj, spuse șoferul. N-aveți de ce să-i luați cu voi.

Șoferul coborî politicos din mașină și deschise portbagajul.

Poate că n-am să fiu înapoi exact la ora două, zise el. Dar vin oricum.

Nici noi n-o să fim poate exact la ora două, am spus eu, dar venim.

Am aruncat punga cu pantofi în portbagaj.

Mi-e frică de pădure, zise Annika.

Nu are de ce să-ți fie frică, am spus eu. Sînt numai copaci.

XV

JERKER ELLAM își drese glasul și le ură tuturor bunvenit. Sala Bibliotecii care avea treizeci și nouă de locuri, era complet plină. Se aflau în total patruzeci de persoane venite să-l asculte, dar numai treizeci și nouă ședeau

pe scaune. Portarul era nevoit să stea în picioare. Avea doar obligația să fie la ușă și să controleze biletele. Apoi a rămas în picioare. Sită Eklund, domnișoara Frideborg, Harald Ask și Thomas Ryer veniseră împreună și ajunseseră la timp ca să cumpere bilete, dar trebuiră să se mulțumească cu locuri în ultimul rînd. Nu era însă nici o problemă. Jerker Ellam avea o voce cultivată. Se produsese doar în săli cu mult mai mari decît cea de față. Un auditoriu de patruzeci de persoane îi convenea însă de minune.

Astăzi, începu el, vă recit versuri singur. Dar interesul mare pe care l-a trezit modestul meu turneu aici, în apropierea locurilor mele de baștină, m-au făcut să rămîn cîteva zile în plus și să-mi extind turneul. Împreună cu nu mai puțin decît Laila Ståål. Mîine seară la aceași oră, vom recita amîndoi timp de două ore dar, trebuie să vă spun încă de pe acum, repetițiile pentru program nu au fost încă terminate.

După cum știți cu toții acum, în toamna vieții, trăiesc într-o țară sudică și asta din cauza sănătății mele șubrede. Dar vara mă întorc în țara mea și o parcurg din cea mai de sud pînă în cea mai de nord localitate.

Călătoresc în lung și-n lat și recit, stau de vorbă cu oamenii și încerc să distrez acest popor pe care îl iubesc. Poporul meu ! Voi !

Pe de altă parte aici, pe aceste meleaguri, sînt rădăcinile mele adînci. Dar v-am mai spus asta.

Desigur nu mai sînt tînăr. Însă m-am născut într-o căsuță care se sprijinea pe doi meri,

unul cu poame acre și unul cu poame dulci. Căsuța era roșie. Firește m-am născut în zodia gemenilor. Nu sînt cîtuși de puțin superstițios și astrologia îmi e străină sau o simt ca pe ceva străin, dar pe vremea aceea nu știam niciodată dacă veneam sau mă duceam. Și mărul cu mere dulci și cel cu mere acre sălășluiesc în mine sau m-au inspirat. Ca să facă mere un măr trebuie altoit. Nu e suficient să semeni un sîmbure. Un sîmbure sau doi sîmburi. Sigur că crește, dar pomul acela nu face mere pe care le poți mînca. Crește un măr cu mere dulci sau unul cu mere acre. Dacă cei doi pomi sînt la o distanță potrivită unul de altul poți cu ușurință să pui un hamac între ei. Asta se poate face cu orice fel de pomi care se găsesc la o distanță potrivită. Dar dacă construiești o căsuță și una din laturi se sprijină de un măr acru și cealaltă latură de un măr dulce devii, dacă te-ai născut în casa aceea, și acru și dulce. Ambele suflete sălășluiesc în același piept. Capeți două naturi. Asta o poți citi dacă reușești să parcurgi *Lupul de stepă* a lui Hesse. Ei bine, poate că nu are legătură cu asta, dar știu din experiență că, în general, oamenii sînt interesați să cunoască de exemplu trecutul unui personaj celebru. Eu sînt considerat celebru pentru că am avut plăcerea să interpretez diferite roluri în filme. Și acum în ultima vreme de la televiziune. Vreau să vorbesc despre copilăria mea. M-am născut pe o vreme rea. Mama mi-a povestit că turna cu găleata, mulți erau năuciți și se adăposteau pe unde apucau, uzi pînă la piele. Mergeam prin pîraie, ape mai mari și șanțuri. Mama mi-a

povestit că atunci trebuia să se ducă în grajd să mulgă vaca. Cînd a plecat burnița, dar cînd a fost să se întoarcă acasă apa șiroia și crescuse încît îi ajungea pînă la genunchi. A trebuit să se tîrască în genunchi pînă în căsuța în care mai tîrziu, noaptea, am venit eu pe lume.

Acolo între doi meri, unul cu mere dulci și altul cu mere acre.

În fața verandei creștea o salcie. Nu puteam s-o mai ținem. Am tăiat-o cu fierestrăul.

Voi reveni la ea.

Deci urma să citesc versuri, nu. Sper că dumneavoastră dragi ascultători, o să suportați cîteva poezii de tinerețe scrise de mine însumi.

După cum știți eu sînt actor și nu poet. Dar totuși, lăsați-mă să citesc și nu mă judecați înainte de a mă auzi. Vreau să vă citesc din culegerea mea de versuri pe care am intitulat-o *Însemnări*. Bineînțeles că nu e publicată, în sensul obișnuit al cuvîntului, dar cine este interesat poate cumpăra un exemplar multiplicat de douăzeci și două de pagini de la amabilul nostru portar. Ediția multiplicată e numai în cinci sute de exemplare și firește că le semnez cu plăcere. Prin urmare voi citi acum prima poezie pe care am intiulat-o *Așa vorbeam înainte vreme*.

Jerker Ellam se ridică și citi :

Viețuiesc în inima pădurii fiare
tot acolo spiridușii s-au culcat
și ca pietrele tac fiecare
fructe însă n-au mai apucat.

Fructele-n pădure cresc, și pace,
bine-ascunse de copaci și ierbi,
dansu-n șură are să se joace...
Încotro s-or duce, mă întreb.

Spiridușii nu-și arată fața,
omul va lua fructe cum îi place.
Încotro se-ndreaptă oare viața
printre vaci și alte dobitoace ?
Vacile probabil au scăpat
și-au fugit de-acolo deîndat.

Spiridușii fața nu-și arată
de om pot fi luate fructele...
Pentru mulții condamnați de soartă,
de luat — nimic nu mai e.

Apoi se așeză din nou. Primi aplauzele stînd jos. Își înclină timid capul. Era timid. Dar nu suficient de timid. Mai scoase o poezie, tot producție proprie.

Se ridică și ceru să fie liniște. Își drese glasul. La asta se pricepea. Și era la fel de bun cînd tușea. Așa că și tuși puțin. Cu mîna la gură, bineînțeles. Și se avîntă citind cu mult prea tare față de mărimea sălii :

Măr acru, măr acru nedulce-ți e vina
Și plouă, și plouă udînd rădăcina.

Măr dulce, măr dulce, n-ai gustul acrit
văd soarele, soarele. Stai ca un zid
și-un rîu lîngă salcie ca Nilul curgînd.
Acolo pe lume venit-am plîngînd ;
de un scaun măicuța-și proptise picioarele.
Iar tata zbiera : Iată soarele !
soarele !

Ce-mi pasă mie de țar și-a lui ceată ?
Soarele-i totul, soarele, iată.

De data asta primi aplauzele în picioare.

Sită era impresionat și domnișoara Frideborg avea lacrimi în ochi.

Harald Ask, în schimb, începuse să transpire și să privească în jur. Descoperi însă repede că nu aveai cum să o ștergi de acolo. Portarul, un zdrahon, stătea proțăpit cu brațele încrucișate în fața ușii. Dacă ai fost atît de scrîntit să cumperi bilete la o seară de poezie cu Jerker Ellam trebuia să te conformezi și să stai pînă la terminarea programului. De asta își dădu seama și Thomas Ryer.

N-avem cum să ieșim de aici, zise el.

Nu, n-avem, spuse Harald Ask.

Asta e poezie ? întrebă el.

Nu pot să cred, zise Thomas Ryer.

Harald Ask se uită la Ryer, puțin cercetător, puțin cu asprime.

Ne-am mai văzut oare vreodată ? întrebă el. Mai demult, vreau să spun. Înainte. Parcă vă cunosc de undeva. Sper să-mi scuzați întrebarea dar aș dori să o repet : Ne-am mai văzut cîndva ? Înainte de Sanatoriu ? La școală sau în armată ? În timpul războiului ?

Nu, răspunse Thomas Ryer. Nu ne-am mai văzut niciodată.

Își vorbeau, desigur, în șoaptă dar totuși s-a găsit cineva să le spună : Liniște, acolo, în ultimul rînd.

Eu n-am spus nimic, zise Sită.

Nici eu, spuse domnișoara Frideborg.

Lăsați tinerii să facă puțină gălăgie, zise Jerker Ellam generos. E plăcut cu puțin zumzet în sală.
N-am scos o șoaptă, spuse Sită. Sîntem numai impresionați. Yvonne și cu mine.
Adînc impresionați, accentuă domnișoara Frideborg.
Ei, acum mințiți, spuse o doamnă mai în vîrstă. Cine e adînc impresionat tace din gură.
Harald Ask se ridică.
Eu am făcut prostia de a spune ceva, zise el. Am schimbat cîteva cuvinte cu vechiul meu prieten de alături. Amîndoi avem o vîrstă avansată așa că nu mai dați vina pe tineri. Mi-am exprimat numai părerea despre ce ați citit și el mi-a spus-o pe a lui.
O, dar nu se poate, nu e oare fratele meu norvegian, zise Jerker Ellam.
Ba da, spuse Harald Ask și lăsă ochii în jos.
Apoi își ridică privirea din nou și se uită drept în ochii lui Jerker Ellam și acesta, care nu mai văzuse niciodată o privire atît de dură, se așeză îngrozit.
Ba da, zise Harald Ask. Sînt Knut Gribb.
Dar cine sînteți dumneavoastră ?
Eu ? întrebă Jerker Ellam.
Da, chiar dumneavoastră, zise Harald Ask.
Sînt convins că domnul meu umblă cu fofîrlica, spuse Harald Ask. Că minte, cu alte cuvinte.
Sînteți Thomas Ryer !
Cine ? întrebă Jerker Ellam.
Thomas Ryer, zise Harald Ask.
Portarul făcu cîțiva pași agale spre Harald Ask și spuse : Cred că domnul a băut ceva azi.

Toți știm cine e Jerker Ellam. Dar cine credeți că e ? Thomas și mai cum ?
Ați auzit bine ce am spus, zise Harald Ask. Thomas Ryer. Cel mai mare ticălos care a călcat vreodată pe pămîntul Scandinaviei.
Nu vedeți că cel căruia îi ziceți Jerker Ellam e deghizat și și-a vopsit părul ?! Probabil că și-a băgat și vată în obraji.
Acum să ieși afară, îi spuse portarul.
Nu de bună voie, zise Harald Ask.
Ei bine, atunci o să ieși cu forța, spuse portarul. Norvegian nenorocit. Să nu vii tu aici să-i faci mizerii unuia din actorii noștri, care a slujit cu credință Thalia mulți, foarte mulți ani.
Dă-l pe ușă afară, zbieră Jerker Ellam.
Portarul îl apucă pe Harald Ask de gulerul impermeabilului și-l scoase din sală, apoi pe ușa Bibliotecii și îi dădu un brînci zdravăn. Harald Ask căzu și se lovi la genunchi.
Apoi se ridică și o porni încet, depărtîndu-se de Bibliotecă.
Nu merse mult și auzi o voce care-l striga. Ask ! Harald Ask !
Harald Ask se întoarse. Era bătrînul Ryd, care pășea agale spre el, sprijinindu-se în baston.
Ask îl așteptă.
Am convingerea fermă că noi doi trebuie să stăm de vorbă.

XVI

ANNIKA ȘI EU ne țineam de mînă și urcam prin pădure.

Acum mergem prin pădure ? întrebă Annika.

Nu, spusei eu. Mergem pe o veche potecă. N-o vezi, dar eu o văd. Am trecut pe aici de mii de ori. E o veche potecă pe care o foloseam cînd transportam laptele. O potecă umblată de țărani liberi. Nu de muncitori agricoli cu ziua sau de argați, ci de țărani liberi. Mergem pe aici o bucată, poate cinci minute și dăm de un zid de piatră și el construit de țărani liberi. Țărani care, într-una din zile, puteau zice : Astăzi strîngem pietrele de pe loturi. Deci nu le spunea nimeni : Astăzi, argați, să strîngeți pietrele de pe cîmp ! Nu le spunea nimeni : Astăzi lucrători, trebuie să strîngeți pietrele ! Țăranii liberi curățau pămîntul de piatră cînd aveau ei chef, cînd simțeau că trebuie s-o facă.

Înțelegi ? am întrebat-o eu.

Poate, răspunse Annika. Dar numai atît, poate.

Ai auzit vorbindu-se de argați și lucrători cu ziua. Dar acum o să auzi despre cei uitați complet, despre țăranii liberi. Cei care își răscumpărau cîndva puțin pămînt, și-l cultivau, aveau cîteva vaci și mai practicau în plus un meșteșug.

Argații erau argați. Lucrătorii cu ziau erau lucrători cu ziua. Dar țăranii liberi erau *liberi*.

Erau mai bogați ? întrebă Annika.

Erau liberi, spusei eu. Nu e asta o bogăție ? Dacă nu voiau să iasc la muncă într-o zi se întorceau pe partea cealaltă și se culcau din nou.

Asta nu puteau să-și permită nici argații nici lucrătorii cu ziua.

Și am ajuns la micul zid de piatră al Gärdstorp. În stînga aveam grajdul și pe colină cele două căsuțe.

Acum urcăm puțin, spusei eu, și ciocănim mai întîi la Elin.

Annika voia să se uite în grajd și bineînțeles că am lăsat-o.

Grajdul era mic, trei boxe și o cocină de porci.

Aici, i-am zis eu Annikăi arătîndu-i boxele, stăteau Floarea, Stina și Clara. Asa se numeau poate vacile. Sau se numeau Sara, Svea și Ella. Vacile noastre aveau nume.

E clar că vacile noastre aveau nume dacă Hanna își nota în calendar cînd fuseseră fecundate, cînd fătau sau cînd deveneau sterpe. Dar în vorbirea curentă vacile primeau nume după locul de unde proveneau. Dacă Floarea era cumpărată din Kimmarbo i se spunea vaca din Kimmarbo, dacă Stina era cumpărată din Hyttes i se spunea vaca din Hyttes și dacă Ella era cumpărată din Ryd i se spunea blestemata aia de vacă din Ryd. Întrucît vorbeam în dialect numele erau destul de caraghioase.

Poate părea o prostie să-i spui Ellei blestemata aia de vacă din Ryd, dar vaca aia era mai mult un cangur decît o vacă. Nu puteai s-o ții închisă. Sărea peste orice gard și se strecura prin orice îngrăditură de sîrmă. Nu pen-

tru că o apuca dorul de libertate ci pentru că așa era ea.

Asta i-am spus și Annikăi.

Aici, am zis eu, stătea Ella, o vacă aproape roșcată. O numeam mereu vaca blestemată din Ryd, pentru că Ibert o cumpărase de la Gustav din Ryd. Nu puteai s-o ții în țarc. Pînă la urmă am sacrificat-o. Atunci am cumpărat-o pe Sara căreia, din cîte îmi amintesc, îi spuneam Fesarsara pentru că Ibert o cumpărase de la un tip căruia îi ziceam Fesarfrans.

Pe Ella a trebuit s-o sacrificăm. Nu are rost să ții o vacă neastîmpărată, cu alte cuvinte pe care să n-o poți ține în țarc. Care considera că frunzele de morcov ale Hannei erau mai plăcute decît cel mai bun trifoi.

Ați sacrificat-o ? întrebă Annika.

De, am spus, dar nu e ceva de care vreau să-mi aduc aminte. Măcelarul era începător și Ella năbădăioasă. Glonțul i-a intrat măcelarului în coapsă și probabil i-a atins o arteră pentru că s-a umplut de sînge în cîteva minute. Aveam numai nouă ani pe atunci. Ca tine.

Și ce-ați făcut cu vaca ? întrebă Annika.

Nu-mi aduc aminte exact, zisei eu. Probabil că m-am dus cu bicicleta după alt măcelar și după doctor. Sau poate că bunicul a omorît pacostea aia de vacă cu toporul.

Pentru că era într-adevăr o pacoste. Năbădăioasă cînd o mulgeai. Anvelopele de mașină pe care la vezi atîrnate pe pereți le legam de cozile vacilor să nu ne plesnească cu ele.

— Știi să mulgi o vacă ? întrebă Annika.

Da, am răspuns eu.

E greu ?

Nu, am zis eu. Nu e greu după ce ai învățat.

Apai i-am arătat Annikăi cocina de porci. Nu era mare. I-am povestit cum cumpăram purcei care, din cîte îmi amintesc, pe vremea aceea costau cîte zece sau cincisprezece coroane unul, cu cîtă grijă deschideam ușa grajdului, pentru că porcii au inima slabă. Pot muri de groază.

Porcii se comportă porcește ? întrebă Annika.

Vrei să spui că se tăvălesc în propria lor urină, am zis eu. Asta nu are nimic de-a face cu murdăria. Porcii nu pot respira prin piele dacă aceasta nu e umedă. Nimeni nu se gîndea la așa ceva. Dar nouă ne-a murit un porc. L-am îngropat lîngă fîntînă. Am să-ți arăt unde.

Am coborît spre fîntînă și i-am spus că fîntîna aceea nu seca niciodată și chiar în anii de secetă avea întotdeauna apă.

M-am uitat în fîntînă, Era goală.

Apa freatică a scăzut mult, am zis eu.

Asta nu o interesa pe Annika. O interesa în schimb o magazie care era prin preajmă. Acolo voia să intre.

Intră, i-am spus eu.

Am intrat împreună în magazia aceea, în care se găseau părți de biciclete vechi, schiuri și o masă de tîmplărie.

Ce este asta ? întrebă Annika.

O magazie în care se făcea bere, spusei eu. Tot aici se spălau preșurile, hainele de lucru, se fierbea terciul de cartofi pentru porci, știi, porcii mănîncă cartofi, se opăreau și se tranșau porcii, se mai jupuia cîte un animal de pădure prins clandestin. Și se făcea, bineînțeles, bere.

Bere nu ai voie să faci ? zise Annika.
Ba mai faci, spusei eu. Dacă nu întrebi pe nimeni. Ți-am zis că aici trăiau țăranii liberi. Nu întrebau pe nimeni. Făceau ce voiau.
Acum mergem la Elin și Hanna.
Am luat-o încet în sus. Era bine că aveam cizme. Terenul se îmbibase de apă și probabil că nu se drenase de multă vreme. Mestecenii începuseră să pătrundă pe terenurile cultivabile. Răcovina crescuse înaltă. Nu mai era nici urmă de potecă.
Ce e asta ? întrebă pe neașteptate Annika arătînd spre o groapă cu un acoperiș de șindrilă pe jumătate prăbușit. E o pivniță ?
Nu, spusei eu. Este o veche groapă unde se păstrau napii. Iarna Ibert își ținea napii acolo și Georg afuma uneori carne vara.
Ce sînt napii ? întrebă Annika.
Napii sînt ca niște păstîrnaci mari. Mari cît sfecla de zahăr. Acum se vînd uneori ca ridichi negre. Iarna se dădeau de mîncare vacilor napi tocați. Odată un țăran a amestecat laptele cu apă. Atunci i-au pus un nap în pompa de apă și după aceea s-au dus la el și i-au spus : Celei mai bune vaci de lapte pe care o ai i-a rămas un nap în gît.
Înțelegi ?
Nu, zise Annika.
Poate că nici nu e nevoie, am spus eu.
Apoi am urcat panta, o pantă scurtă și am ciocănit la ușa bucătăriei Elinei. N-a deschis nimeni. Ne-am dus atunci prin spatele casei și am ciocănit la ușa principală. N-a răspuns nimeni.
E la Hanna, am spus eu.

Am făcut cei cîțiva pași pînă la Hanna și am ciocănit la ușa bucătăriei, la ușa din față și într-o fereastră.
Hanna nu era nicăieri.
E rece, am zis eu.
Da, spuse Annika.
Unde or fi ? m-am întrebat eu.
Nu știu, zise Annika. Poate pe undeva pe afară.
Nu, spusei eu. Nu sînt pe afară. Dar trebuie să ne mișcăm puțin. E rece.
Dacă o luăm pe drumul de pădure ajungem în scurt timp la o altă căsuță. Cred că Hanna mi-a spus că a închiriat-o preotul. Acolo mergem.
Hanna știe că sosim ? a întrebat Annika.
Am impresia că i-am telefonat, spusei eu. Cred că am sunat-o. Să încercăm la preot.
Ca să ajungem acolo mergem pe un drum de pădure pe lîngă o parcelă de pămînt cultivabil pe care o cumpărase bunicul meu dinspre mamă și căreia i se spunea Mlaștina deși era un teren bun. Au încercat o dată să cultive grîu dar nu s-a copt deloc. Cu ovăz a mers bine.
După Mlaștina trecem pe lîngă transformator și prin pădure pe la un loc unde un cocoș de munte m-a speriat odată îngrozitor. Pe aici se găseau și sitari și îmi aduc aminte că Ibert stătea adeseori la pîndă cu pușca pregătită mestecînd un fir de iarbă.
Am trecut deci cu Annika pe lîngă Mlaștina și pe lîngă transformator.
Aici, în spatele transformatorului se află o veche căsuță cenușie. Atît de mică încît abia o vezi, dar Annika o văzut-o.

Cine locuiește acolo ? întrebă ea.
Nimeni, am răspuns eu. N-a locuit niciodată nimeni de cînd mă știu. Sau de cînd își amintesc unchii mei. Ce e amuzant în legătură cu locul ăsta este că se numește Triunghiul. Unchiul meu avea un mic lot arabil aici. Acum e complet năpădit de pădure. Dar în acest loc se întîlneau parohiile Pădurea, Societatea și Loturi. Parohiile nu mai există. Dar aici era punctul unde se întîlneau.
Nu ne uităm în căsuță ? întrebă Annika.
Nu, am zis eu. N-a mai locuit nimeni acolo de cînd e lumea. Să lăsăm furnicile s-o mănînce în tihnă.
Am mai mers o bucată pînă cînd mi-am dat seama pe neașteptate că nu mai știam unde mă găseam. Mă rătăcisem, nu mai recunoșteam locurile.
Nu mai știu unde sîntem, am spus eu. Nu mai disting drumul. Nu-l mai găsesc. Ce s-a întîmplat ?
Au despădurit, spuse Annika.
Da, am zis eu, au despădurit. Eu care mă descurcam atît de bine în pădure nu mai recunosc nimic. Să mergem pe la marginea pădurii. Trebuie să fie vreun drum pe undeva.
Chiar în mijlocul porțiunii despădurite se ridica un turnuleț pentru vînătoarea de elani, lucru care mă lăsă perplex. Prin părțile acestea nu existau înainte elani.
În orice caz am găsit drumul, am mai mers puțin prin pădure și am ajuns într-o poiană mare unde pășteau cîteva vaci.
Se pare că trăiesc oameni pe aici, am spus eu. Mai avem de urcat puțin și dăm de o casă albă. Acolo locuiește sigur cineva.

Am ajuns la casa aceea și o femeie tînără ne-a ieșit imediat în întîmpinare. Ca și cum ne văzuse pe fereastră, ceea ce de fapt se și întîmplase, dar bănuind că sîntem străini socotise că cel mai bine cînd ai de-a face cu străini e să le ieși înainte.
Bună ziua, i-am spus eu. Dumneavoastră ați închiriat aici ?
Da, zise ea.
Credeam că preotul a închiriat, am spus eu.
Eu sînt soția preotului, zise ea.
De ce nu stați la casa preotului ? am întrebat-o eu.
Îmi place pădurea, răspunse ea.
De ce ați pus să se despădurească ? am întrebat eu. Din cîte știu eu aici locuia Klintberg și pădurea acum tăiată era a lui.
A fost ideea directorului fabricii, răspunse soția preotului. Eu sînt Vera Fogelkvist.
Fiica învățătorului, am spus eu.
Da, confirmă ea. De unde știți ?
Alea sînt vaci ? întrebă Annika arătînd spre niște vaci.
Sînt vițici, răspunse soția preotului.
Le caut pe Hanna și pe Elin, am zis eu. Le știți, locuiesc la Gärdstorp.
Sînt acasă, spuse soția preotului. Am trecut azi pe acolo. Am și băut o cafea la Hanna.
Nu era nimeni, am spus eu.
Curios, zise Vera Fogelkvist. Să mergem în casă și să le telefonăm.
Am intrat în casă la doamna Fogelkvist și ea dădu telefon. Atît Hannei cît și Elinei.
N-a răspuns nimeni.
Ciudat, zise Vera Fogelkvist.

De ce l-ați lăsat pe director să taie pădurea aceea frumoasă, odată ce ați cumpărat ferma pentru că vă place pădurea ? am întrebat eu.

Directorul a cumpărat-o de la Klintberg, spuse ea. El a pus să se taie pădurea, dar tot Klintberg, a trebuit să plătească impozitul. Degradarea pămîntului se numește asta. Eu am închiriat de la director.

Și Klintberg ce face ? am întrebat eu.

E la azilul de bătrîni, spuse Vera Fogelkvist. Știți cum e.

Da, am zis eu. Știu cum e. Dar unde sînt Hanna și Elin ?

Nu știu, spuse Vera Fogelkvist, nu înțeleg.

Ale cui sînt vițicile ? am întrebat eu.

Ale directorului, zise Vera Fogelkvist. Așa cred.

Credeți că e corect, am spus eu, ca un director să cumpere case și păduri ? Să vîndă pădurea și apoi să-l lase pe cel de la care a cumpărat-o să plătească impozitul ? Pentru că așa s-a întîmplat.

Vera Fogelkvist nu răspunse.

Pot să vă ofer puțină cafea și niște sandvișuri ? întrebă ea.

Cu multă plăcere, am răspuns eu. Annika și eu am înghețat și ne e și foame. Însă Annika nu bea cafea.

Ba beau, zise Annika.

Ne-a tratat cu sandvișuri și cafea. I-am lăsat Verei Fogelkvist telefonul de la Sanatoriu. Urma să ne telefoneze dacă afla ceva.

XVII

CÎND THOMAS RYER îl ajunse din urmă, clătinîndu-se, pe Harald Ask, azvîrlit atît de brutal afară din Bibliotecă, îi zise : Cum vreți să vă spun, Harald Ask sau Knut Gribb ?

Mi-e indiferent, domnule Ryd, răspunse Harald. Ask.

Pentru mine are o anumită importanță, zise Thomas Ryer.

Spuneți-mi atunci Harald Ask, răspunse Harald Ask.

Cred că noi doi ar trebui să stăm de vorbă mai îndeaproape, domnule Ask, zise Ryer. Propun să mergem la patiseria Elsei Andersson. Pe strada Mare. Să bem puțină cafea și să mîncăm prăjituri de ovăz.

Cine sînteți de fapt, domnule Ryd ? întrebă Harald Ask.

Dușmanul dumneavoastră cel mai aprig, răspunse Thomas Ryer. Sînt Thomas Ryer. Am îmbătrînit, abia merg, văd prost și probabil m-am umplut de riduri. Dumneavoastră, domnule Ask, vă țineți bine. Și sîntem de-o vîrstă, din cîte îmi amintesc.

Harald Ask se opri brusc.

Dumneavoastră, zise el. Dumneavoastră sînteți Thomas Ryer ?

Da, răspunse Thomas Ryer.

Dar cine e atunci blestematul de Jerker Ellam ? zise el. Nenorocitul acela.

Probabil că e cel drept care se dă că este Jerker Ellam. Nu poate fi altcineva, spuse Thomas Ryer.

Deci mă aflam pe o pistă corectă, zise Harald Ask. E ceva între dumneavoastră și Elsa Andersson ?

Nu, nimic, spuse Thomas Ryer. Ce face Knut ? Knut Sund.

A murit, zise Harald Ask. A murit într-un accident de automobil. Sînt aproape sigur că sînteți implicat.

Harald Ask șchiopăta puțin. Îl dureau genunchii.

Permiteți-mi să vă sprijin, spuse Thomas Ryer. Ați fost evacuat cu brutalitate. V-ați lovit rău.

Puțin, la un genunchi, zise Harald Ask.

Luați-mă de braț, spuse Thomas Ryer.

Pentru nimic în lume, zise Harald Ask. În orice caz nu pe dumneavoastră. Și-o să mergeți la poliție.

Poate, cu timpul, spuse Thomas Ryer. Dar mai întîi să clarificăm o problemă. N-am nici un amestec în moartea lui Knut Sund.

Dar monolitul din complexul Vigeland ? întrebă Harald Ask. A fost opera dumneavoastră.

Ce s-a întîmplat cu el ? întrebă Thomas Ryer.

Ați încercat să-l aruncați în aer, răspunse Harald Ask.

Și de ce aș fi făcut-o ? zise Thomas Ryer uimit. Ce folos aș fi avut ? Întotdeauna nu m-au interesat decît banii, sau aurul. Sau diamantele. Oare n-ați îmbătrînit și dumneavoastră ?

O să vedem noi, spuse Harald Ask. O să vedem. Acum mergem la poliție. Și suedezii

vă caută. Se crede că ați încercat să distrugeți Poseidon-ul lui Mille din Göteborg.

Mergem la poliție, zise Thomas Ryer. Dar mai înainte aș vrea să bem o cafea la Elsa Andersson. Să mîncăm și niște prăjituri și să discutăm despre situația noastră. Nu eu, ci dumneavoastră v-ați purtat urît și l-ați acuzat pe bietul actor suedez Jerker Ellam că e un escroc. O să se afle îndată în tot orașul.

Jerker Ellam este un escroc, spuse Harald Ask. El a Thomas Ryer. De ce bănuiți că o să mă determinați să cred că nu el ci dumneavoastră sînteți Thomas Ryer ?

Pentru că, zise Thomas Ryer, pentru că știu unde este Olga Barkowa. Asta n-o știe, fir-ar al dracului, Jerker Ellam.

Braț la braț, cei doi dușmani de moarte, Harald Ask și Thomas Ryer, o porniră la vale spre Strada Mare și patiseria Elsei Andersson ?

Ajunși acolo intrară.

Elsa se bucură.

Pe de o parte pentru că Harald Ask, norvegianul, se hotărîse să mai vină o dată la patiseria ei, deși stătea la Sanatoriu, și orice s-ar zice la Sanatoriu aveau un cofetar bun, care-și cunoștea meseria și știa să facă printre altele și tort de ciocolată. Pe de altă parte fu nespus de fericită să-l revadă pe bătrînul pensionar, cum l-o fi chemînd, căruia îi descoperise șase pogoane de pămînt suedez neînregistrate pe hartă.

Nu se putu abține, firește, să întrebe : Ați găsit cumva cele șase pogoane „libere" ?

Sigur că da, răspunse Thomas Ryer. Nu erau decît copaci. Am fi putut să ne dăm seama și noi.

Da, spuse Elsa. Am fi putut să ne dăm seama și noi.

Sună telefonul și Elsa dispăru să răspundă și cei doi rămaseră față în față, vorbind aproape în șoaptă.

Cu ajutorul Elsei Andersson am găsit șase pogoane din Suedia neînregistrate în nici o hartă, spuse Thomas Ryer. Am închiriat un automobil pe care mai tîrziu l-am cumpărat și m-am dus acolo.

Făcu o scurtă pauză.

Întotdeauna ai spus că sînt un netrebnic, un escroc și tot ce ți-a mai trecut prin minte. Da, m-ai făcut chiar și ucigaș. Dar nu sînt ucigaș și îmi pare sincer rău de ce i s-a întîmplat lui Knut Sund. Niciodată însă nu ai spus despre mine că sînt un amorez, deși ești unul dintre puținii care știi că am iubit-o pe Olga Barkowa.

Știi că o iubesc?

Da, spuse Harald Ask. Dar și ea a fost o hoață și o bandită la fel de mare ca tine.

N-are importanță în legătură cu ce vorbim noi acum, zise Thomas Ryer. Știi că o iubesc pe Olga Barkowa?

Sigur că știu, spuse Harald Ask.

A fost frumoasă, zise Thomas Ryer.

Așa e, spuse Harald Ask.

Poți tu, ca detectiv și polițist, să numești o singură infracțiune pe care eu să n-o fi săvîrșit sau cel puțin de care să nu fi fost acuzat? întrebă Thomas Ryer.

Harald Ask se gîndi.

Nu, răspunse Harald Ask ferm.

Dar ești totuși nedrept, spuse Thomas Ryer.

Nu, zise Harald Ask.

Atunci o să-ți spun eu, zise Thomas Ryer. N-am denunțat niciodată. Niciodată, nici chiar cînd m-ai interogat tu, n-am denunțat pe nimeni. Nu-i așa?

Nu-i așa Knut Gribb?

Nu-i așa, Harald Ask?

Da, e adevărat, răspunse Harald Ask, împotriva voinței lui.

Se gîndea. Sorbi puțină cafea. Mușcă dintr-o prăjitură cu ovăz.

Da, e adevărat, zise el după aceea.

Ei, înțelegi că așa a fost. După lovitura măștii de fier, cum au denumit-o ziarele norvegiene, și eu și Olga am ajuns oameni bogați. Ne-am hotărît să ne oprim. Eu am plecat la Bodö, unde am stat o vreme, și între timp Olga mea a dispărut. Pur și simplu a dispărut. Au trecut apoi mulți ani. Credeam că Olga poate a murit. Știi că era mai în vîrstă ca mine. Și într-o zi am primit o scrisoare, în care era un carnețel cu însemnări, cu noul ei nume și adresa. Cifrat, bineînțeles. Am mai mîzgălit și eu ceva în el într-un cifru fără sens, în cazul în care ți-ar fi căzut ție în mînă, ceea ce s-a și întîmplat. Însă Olga Barkowa locuia în Suedia, aici, prin părțile Sundanäsului, sub numele de Olga Linnea Andersson. Ca și tine, n-am ajuns în cercetările mele mai departe de această patiserie. Pînă ce, cu ajutorul Elsei Andersson, am decupat harta comunei după frontierele vechilor parohii și am descoperit șase pogoane de teren care nu aparțineau nici uneia dintre parohii. M-am dus la fața locului. Am găsit o căsuță veche. Și în ea pe Olga.

Era bolnavă. Foarte bolnavă. Paralizată. Avusese o congestie cerebrală, după părerea mea. Era infirmă, dezorientată, nu se putea mișca, nu putea vorbi. Dar vedea și auzea. Am îngrijit-o. Am pieptănat-o și i-am dat mîncare. Aveam mașina și mă puteam deplasa în voie. Nu vreau să intru și în alte detalii, dar nu e ușor să ai grijă de o femeie bătrînă și infirmă.

Într-o zi însă a apărut un curios. Da, trebuia să vină cineva, comandasem un cablu pentru televizorul pe care i-l cumpărasem Olgăi, să aibă și ea o bucurie.

Ei, omul acela a omorît-o.

Din pură milă.

Nu știu cine e, dar Sită Eklund îl cunoaște.

De ce Sită Eklund? Zise Harald Ask. El a găsit-o doar. A povestit că a găsit o bătrînă moartă.

El a găsit-o moartă mai tîrziu, spuse Thomas Ryer.

Nu simt nici un fel de ură față de cel care a omorît-o pe Olga.

Harald Ask privi acum cu ochii lui neîndurători în sufletul îndurerat sau plin de amărăciune al lui Thomas Ryer, dacă e să credem că ochii sînt oglinda sufletului.

Vrei ceva de la mine, spuse el. Te cunosc. Te cunosc. Thomas Ryer, dar nu știu să fi făcut ceva bun vreodată!

Am iubit-o pe Olga, zise Thomas Ryer.

Nu mă îndoiesc, spuse Harald Ask. Dar să nu uiți cumva că l-am auzit pe tînărul Eklund spunînd că s-a găsit la bătrîna moartă o cutie de pantofi plină pe jumătate cu diamante.

Vorbește pe șleau. Vrei să le furăm înapoi?

Nu, spuse Thomas Ryer. Vreau să faci ceva și mai rău. Un lucru pe care eu nu-l pot face.

Să te duci la poliție și să le spui că bătrîna doamnă care se află la morgă are un nume. Altfel nu poate fi îngropată.

Să o denunți pe Olga Barkowa.

În acel moment Elsa Andersson reveni în patiserie și se uită la cei doi bătrîni.

Mai dorește cineva cafea? întrebă ea.

Eu, mulțumesc, zise Harald Ask.

Îl văzu pe Thomas Ryer că plînge.

XV

ANNIKA ȘI CU MINE am părăsit-o pe amabila soție a preotului, Vera Fogelkvist, și am coborît spre șosea după ce am analizat mai îndeaproape vițicile. Nu erau vițici. Erau tăurași. Animale crescute pur și simplu pentru carne, care stau mai tot timpul afară. Iarna însă trebuie să fie ținute înăuntru și să le dai fîn. De unde o să facă rost directorul de fîn? Poate numai dacă-l cumpără. Dar de unde și de la cine?

Astea nu sînt vaci de lapte, i-am spus eu Annikăi. Sînt animale pentru carne.

Chiar așa, zise Annika.

Mă întreb cine o să le dea de mîncare în timpul iernii, am spus eu.

Cine e proprietarul lor? zise Annika. Vera vorbea de un director.

Știu cine e directorul, am spus eu. S-au mai bine zis cine e tatăl lui, și el nu are grajd

de vite. Cît e el de director trebuie să adăpostească undeva vitele iarna și să le dea de mîncare. Are numai o vilă albă și mare. Acolo nu poate să țină animale.

Bineînțeles că nu, zise Annika.

Te plictisești ? am întrebat-o eu.

Nu, nu mă plictisesc, răspunse ea. Îmi place.

Ce îți place ? întrebai eu.

Tu îmi placi, zise Annika. Pari atît de furios.

Sînt furios, spusei eu. Și puțin supărat. Hanna și Elin nu sînt acasă și directorul a curățat toată pădurea, a tăiat fiecare copac pe care Klintberg l-a îngrijit cu atîta gingășie și tot Klintberg a trebuit să plătească impozitul. Acum e la azilul de bătrîni.

O luăm pe aici și ieșim în șosea.

Se ajunge la șosea pe drumul ăsta ? întrebă Annika.

Da, am răspuns eu. Se ajunge la șosea și pe acest drum. E aproape un drum în toată regula. Nenorocitul ăla de director a cărat cu siguranță buștenii pe el.

Am ajuns la șosea, după cum știam că o să ajungem. Taxiul era deja acolo și șoferul se plimba de colo colo fumînd și vorbind singur, ca și cum medita la o problemă insolubilă. Ceea ce și făcea, într-adevăr.

Asta a fost o moară ? întrebă el arătînd resturile vechii mori.

Un joagăr și o moară, am răspuns eu.

Cum funcționa ? întrebă șoferul.

Cu apă, am spus eu. Aici era înainte un baraj și de la baraj pornea un jgheab de lemn prin care curgea apa care la rîndul ei acționa o roată.

Nu zău ! zise șoferul.

Apoi se gîndi puțin.

Nu ești de pe aici, se simte după vorbă, spuse el. Dar cum ai reușit să te descurci și ce ați făcut sus în pădure !

Am căutat două bătrîne, am zis eu. De la Gärdstorp. Știi unde e. Doar tu ai spus că se poate merge cu mașina pînă sus. Ți-am și spus că cizmarul era unchiul meu. Le-am căutat pe Elin și Hanna. Sînt mătușile mele.

Nu-i nimeni acasă.

Așteaptă o clipă, zise șoferul și se duse la mașină. Annika și cu mine stăteam și ne uitam la micul pîrîu care tocmai în locul acela era mai larg și avea nuferi galbeni și albi.

Șoferul se întoarse. M-am interesat, spuse el, și n-a fost nici un transport astăzi pînă sau de la Gärdstorp. Bătrînele tale sînt acasă.

Annika, zisei eu. Urcă-te în mașină. Mergem cu mașina pînă sus.

Și am mers pe drumul pe care acum se putea circula și cu mașina. E puțin mai lung dar pe acest drum se transportă cu mașina peștele, carnea și băuturile. Ne-am oprit sub arțarul care se ridică între căsuțele Hannei și Elinei.

Claxonează puternic, spusei eu.

Șoferul claxonă.

Nici o mișcare.

S-au dus în pădure, zise șoferul.

De ce ? întrebai eu.

Habar n-am, răspunse șoferul. Poate ca să caute fragi.

Am coborît toți din mașină. Șoferul și cu mine ne așezarăm și începurăm să fumăm.

Annika fugărea o pisică pe care pusese ochii.

Se poate să se fi dus la yecini, întrebă șoferul.

Nu sînt la soția preotului, am spus. Iar la Djärv și Nilsson nu locuiește nimeni.

E mort prin jur, zise șoferul.

Poți să ai orice părere în privința asta, am spus eu. Georg cizmarul, a murit. Dar unde e Hanna și unde e Elin. Pe tine cum te cheamă ?

Bolander, zise șoferul. Sven Bolander.

Atunci ești fiul ceasornicarului, am spus eu.

Eu sînt, zise șoferul.

Mai trăiește bătrînul ? întrebai eu.

Da, ce dracu, zise șoferul. Are abia șaptezeci și opt de ani.

Atunci mergem la tine acasă, spusei eu. Vreau să-l salut. Nu e prea departe, nu. Vreau ca Annika să întîlnească pe cineva de aici. Să vadă ceva. Da, înțelegi, Și putem telefona de acolo. Aici, vreau să spun. Elin și Hanna trebuie să fie pe undeva prin apropiere.

Mergem, zise șoferul. Mergem la noi acasă și dăm mîna cu tata. Nu l-am văzut de mult.

Dacă fiul nu-și văzuse tatăl de mult eu nu-l văzusem de patruzeci de ani. Îmi mai aminteam de Bolander numai că era ceasornicar și țăran cu două vaci. Și că locuia la un cot de drum foarte periculos. Și că soția sa își sufocase primul născut și că sora lui Sven Bolander se înecase în anul — am calculat eu rapid — o mie nouă sute patruzeci. Îmi amintesc de accidentul acesta pentru că se povestea că atunci cînd a fost găsită pe fundul lacului stătea de parcă aștepta pe cineva. Sven Bolander avea

aproximativ vîrsta mea. Știam și că mama sa murise.

Am auzit că surorile tale au murit, zise el pe neașteptate. Știu cine ești. Ești Natanael.

Da, spusei eu

Oricît ar părea de ciudat, dar bătrînul Bolander locuia la aceeași curbă de drum unde locuise dintotdeauna.

Sven, Annika și cu mine am intrat direct în bucătăria în care stătea el și-și citea ziarul.

La început păru surprins. Apoi se uită la mine și spuse foarte emoționat : Îți mai amintești cînd am cărat fîn împreună ?

Mai mult n-a spus și nici n-a vrut să spună. Mie însă îmi ajungea. Nu era nevoie să spună mai mult.

Sven se duse la telefon și formă numărul Hannei.

Și Hanna răspunse.

Sven îmi dădu receptorul.

Pe unde ați umblat ? am întrebat eu. Ați fost în pădure ?

Nui răspunse Hanna. N-am fost nicăieri.

V-am căutat împreună cu Annika peste tot și pe tine și pe Elin, Elin n-a deschis., poate din cauză că n-a auzit. Dar de ce nu ne-ai deschis tu ? Am mai venit o dată cu Sven Bolander și am claxonat mult de sub arțar.

Sigur că am auzit ; zise Hanna.

Și de ce n-ați deschis atunci ? întrebai eu.

Eu am vrut să deschid, spuse Hanna. Pe mine nu mă deranja. Dar Elin s-a opus.

S-a opus la ce ? am întrebat eu.

Să deschidă, zise Hanna. Eu am vrut, dar Elin n-a vrut.

De ce ? am întrebat eu.

Pentru că ați venit cu o zi mai devreme, spuse Hanna. Elin n-a făcut curat.

Dar Elin n-a trebuit niciodată să facă curat pentru mine, am zis eu.

Nu de tine se jena, spuse Hanna, ci de micuța Annika.

Putem veni acum ? am întrebat-o eu. Sînt la Bolander, ceasornicarul.

Nu astăzi, zise Hanna. Elin nu e în stare să vă primească.

De, am spus eu, Atunci venim mîine. Se poate ?

Da, zise Hanna. Ne face plăcere.

Atunci venim mîine, am spus eu. Cam la cafeaua de ora unsprezece.

Dar unde stați ? întrebă Hanna deodată.

Ne-am gîndit să stăm la Sanatoriu, am zis eu.

Nu trebuia să vă deranjați, spuse Hanna. Și să cheltuiți atîția bani. V-am așternut în pod.

Dar, dragă Hanna, am zis eu, cum să stăm la tine dacă spui că nu putem să venim ?

Se aranjează mîine, zise Hanna. Și eu, care v-am așternut paturile în pod.

O să stăm oricum la Sanatoriu, am spus eu.

Apoi i-am spus la revedere.

Nu ne-au deschis pentru că Elin n-a avut timp să facă curat, i-am spus eu Annikăi.

Nu putea fi mai multă dezordine decît la soția preotului, zise Annika veselă.

Acum, Sven, i-am spus eu lui Sven Bolander, ne duci cu mașina în oraș. Hai.

Eram furios.

Nu fi supărat, zise Sven. Poate că ai uitat cum e. Cum era.

N-am uitat, am zis eu.

La plecare am dat din nou mîna cu bătrînul ceasornicar care, cu ochi apoși, se uită la mine și-și repetă întrebarea : Îți aduci aminte cînd am cărat fîn împreună ?

Am plecat cu Annika și Sven. Annika primi o coroană de la bătrîn.

Nu mai mergem prin pădure, Sven, am spus eu. Treci prin Societatea și apoi pe la Loturi. Vreau să văd Hökasen. Să-i arăt Annikăi de unde se trage tatăl meu după ce a văzut unde s-a născut mama.

La Gärdstorp îi arătasem Skomakarn și-i spusesem : Aici s-a născut mama mea.

Sven ne-a transportat unde trebuia. Un drum mic, bine îngrijit, ducea la o casă albă de piatră cu doi piloni care susțineau un balcon. Puteam firește să-i fi spus : Aici s-a născut tatăl meu. Și aici s-a turnat filmul *Pe aripile vîntului*.

Dar am parcat mașina mai jos lîngă un gard și apoi am mers prin pădure pînă am ieșit într-un luminiș. Un ogor aproape năpădit de buruieni și lăsat în paragină.

Aici, am spus eu. Aici s-a născut tatăl meu. Negustorul John Filip Andersson.

A visat să aibă un magazin rural și l-a avut.

A visat să ajungă la Stockholm să-și extindă afacerile și a reușit.

Dar s-a dus totuși de rîpă.

Înainte de a muri mi-a arătat podul palmelor și mi-a spus : Uite ce am realizat.

Nici măcar cinci bani.

Pe aici a rămas totul în paragină, zise Sven Bolander.

Da, am spus eu. Ia-mă de mînă Annika. Hai. Și ne-am plimbat prin toată paragina aceea și apoi i-am spus fiicei mele. Să stăm jos puțin.

Vechea scară de la intrarea bucătăriei mai exista încă. Și am simțit o oarecare mîndrie că stăteam pe ea. Annika și cu mine. Eu și Annika.

Dacă blestematul ăsta de Sven Bolander ar fi avut măcar un aparat de fotografiat !

Și dacă n-ar fi fost o vreme atît de mizerabilă. Burnița.

Stockholm, ianuarie 1987

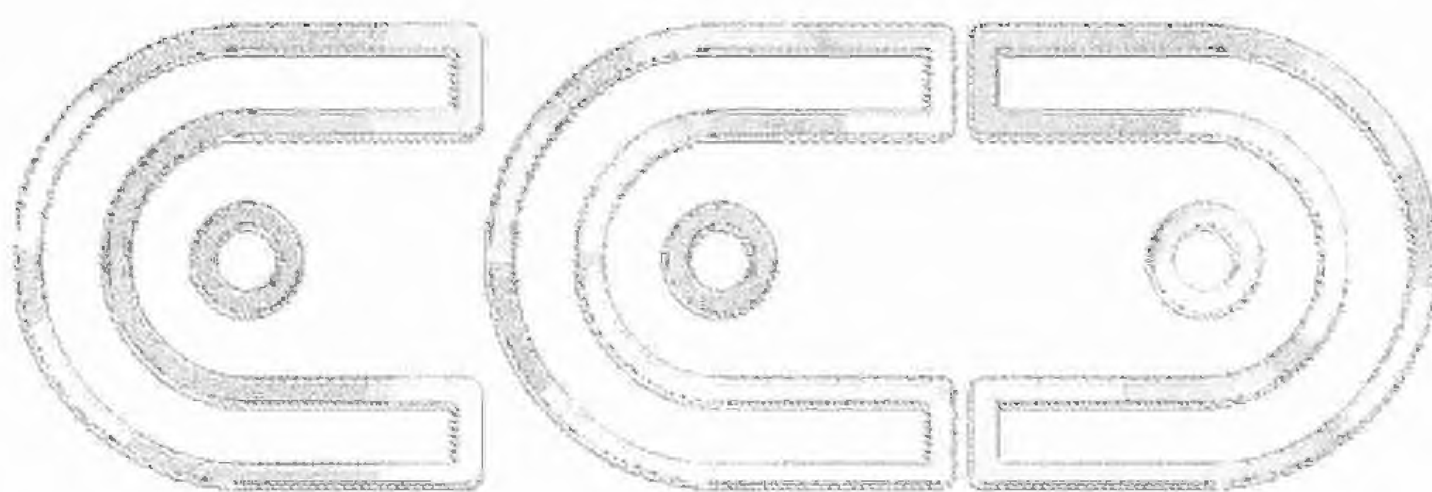
Redactor : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : DAN RĂDULESCU

Bun de tipar : 30 septembrie '91.
Coli tipo : 12

Tiparul executat sub c-da 5043-991,
la Imprimeria „Bacovia", Bacău,
Str. Mioriței 27.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

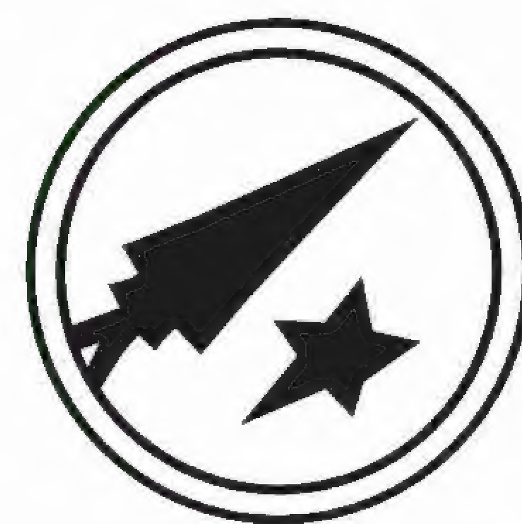

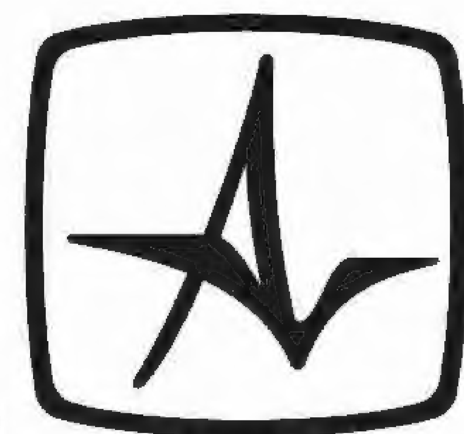

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

